Атанас Атанасов, Силвия Трифонова, Светла Бонева,
Валя Василева, Филип Петков, Антон Праматаров

ФИНАНСОВАТА ДИСЦИПЛИНА В ЕС – ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФИЯ

ISBN: 978-619-7209-59-4

ИЗДАТЕЛСТВО: ЕВДЕМОНИЯ ПРОДЪКШЪН

СОФИЯ

2026 г.

ФИНАНСОВАТА ДИСЦИПЛИНА В ЕС – ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ

Колективната монография е изготвена във връзка с изпълнението на научноизследователски проект по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, на тема „Финансовата дисциплина в ЕС – проблеми и перспективи“, с ръководител доц. д-р Атанас Атанасов.

ФИНАНСОВАТА ДИСЦИПЛИНА В ЕС – ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ

УЧАСТНИЦИ В ПРОЕКТА:

Доц. д-р Атанас Атанасов, Председател на Националния статистически институт (НСИ) на Република България, катедра „Статистика и иконометрия“, факултет „Приложна информатика и статистика“, УНСС, София, ръководител на проекта по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, София.

Проф. д-р Силвия Трифонова, Заместник-декан на Финансово-счетоводен факултет на УНСС, София, катедра „Финанси“, член на проекта по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, София.

Доц. д-р Светла Бонева, Декан на факултет „Международна икономика и политика“ на УНСС, София, катедра „МИО и бизнес“, член на проекта по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, София.

Гл. ас. д-р Валя Василева, катедра „Финанси“, член на проекта по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, София.

Д-р Жасмина Саръиванова, Директор „Индустриални отношения“, Българска стопанска камара (БСК), член на проекта по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, София.

Д-р Филип Петков, член на проекта по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, София.

Д-р Антон Праматаров, Началник сектор в Служба „Учебно и научноизследователска дейност“ (СУНИД), Военномедицинска академия (ВМА), София, член на проекта по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, София.

Снежанка Бобева, Докторант и член на проекта по Договор № НИД НИ – 20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, София.

Настоящата монография се състои общо от 424 страници. Авторското участие в написването на монографията е разпределено както следва:

Доц. д-р Атанас Атанасов е автор на: Въведение, от стр. 21 до стр. 24, включително; Трета глава, от стр. 227 до стр. 350, Заключение, от стр. 351 до стр. 353; Приложения, от стр. 368 до стр. 423, включително.

Проф. д-р Силвия Трифонова е автор на: Първа глава, от стр. 25 до стр. 165, включително

Доц. д-р Светла Бонева и д-р Филип Петков са съавтори на: Втора глава, от стр. 174 до стр. 226, включително, без стр. от 197 до 201.

Гл. ас. д-р Валя Василева е автор на: Втора глава от стр. 197 до стр. 201, включително.

Д-р Антон Праматаров е автор на: Втора глава, от стр. 166 до стр. 173, включително.

Научен редактор на колективната монография е проф. д-р Силвия Трифонова.

Всеки автор, включен в настоящата монография, носи пълна отговорност за оригиналността на неговата част, достоверността на използваната фактология, както и за евентуални грешките допуснати по негова вина.

ФИНАНСОВАТА ДИСЦИПЛИНА В ЕС – ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ

НАУЧНИ ЗВЕНА, ИЗПЪЛНИТЕЛИ НА ПРОЕКТА

Факултет „Приложна информатика и статистика“, УНСС, София

Факултет „Финансово-счетоводен“, УНСС, София

Факултет „Международна икономика и политика“, УНСС, София

Бизнес факултет, УНСС, София

Юридически факултет, УНСС, София

РЕЦЕНЗЕНТИ

Доц. д-р Гергана Михайлова-Борисова, катедра „Финанси”, Финансово-счетоводен факултет, УНСС, София.

Проф. д-р Татяна Хубенова-Делисивкова, Институт за икономически изследвания при Българска академия на науките (БАН), Съюз на икономистите в България.

Всички права са запазени! Не се разрешават копиране, възпроизвеждане и разпространение на книги или на части от тях по какъвто и да е начин без писменото разрешение на авторите.
Авторите носят пълна отговорност за оригиналността на произведението, както и за грешки, допуснати по тяхна вина.

Съдържание

Списък на таблиците 10
Списък на фигурите 12
Списък на използваните съкращения 17
Въведение 21
Първа глава: Макроикономически дисбаланси в страните членки на еврозоната и страните извън еврозоната 25
1.1. Механизъм за предупреждение на макроикономически дисбаланси в ЕС 26
1.2. Доклади за механизма за предупреждение на Европейската комисия 40
1.2.1. Първи Доклад за механизма за предупреждение – 2012 г. 40
1.2.2. Втори Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г. 46
1.2.3. Трети Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. 49
1.2.4. Четвърти Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. 54
1.2.5. Пети Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г. 58
1.2.6. Шести Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г. 63
1.2.7. Седми Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г. 68
1.2.8. Осми Доклад за механизма за предупреждение – 2019 г. 73
1.2.9. Девети Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г. 75
1.2.10. Десети Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г. 82
1.2.11. Единадесети Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г. 88
1.3. Показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели („MIP Scoreboard“) 94
1.3.1. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към първия Доклад за механизма за предупреждение – 2012 г. 98
1.3.2. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към втория Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г. ... 108
1.3.3. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към третия Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. 114
1.3.4. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към четвъртия Доклад за механизма за предупреждение – 2015 г. 121

1.3.5. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г. 127

1.3.6. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г. .. 138

1.3.7. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към седмия Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г.... 143

1.3.8. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към осмия Доклад за механизма за предупреждение – 2019 г..... 150

1.3.9. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г... 155

1.3.10. Обобщение на Таблицата с показатели с индикативни прагове и пакета от допълнителни показатели към деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г. 159

1.3.11. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към десетия Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г. . 166

1.3.12. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към единадесетия Доклад за механизма за предупреждение – 2022 г..... 170

Втора глава: Преглед на литературата по проблема за финансовата дисциплина и макроикономическите дисбаланси в ЕС и анализ на европейските политики за осигуряване на фискална дисциплина 174

2.1. Основни групи публикации по темата на изследването 174

2.2. Възгледи на основните автори, работещи в областта, относно фискалната интеграция в ЕС и нейния принос за финансовата дисциплина 179

2.3. Наблюдение на макроикономическите дисбаланси в рамките на Процедурата за макроикономически дисбаланси 187

2.4. Анализ на европейските политики за осигуряване на фискална дисциплина 202

2.4.1. Еволюция на европейските политики за осигуряване на фискална дисциплина 202

2.4.2. Ролята на Фискалния пакт за повишаване на финансовата дисциплина в ЕС 215

Трета глава: Емпирично изследване на макроикономическите дисбаланси чрез създаване на интегрален индикатор за измерване на обхвата на макроикономическите дисбаланси и връзката му с икономическия растеж 227

3.1. Интегрален индикатор на макроикономически дисбаланси (Integral Macroeconomic Imbalance Indicator, IMII) 229

3.2. Методология на изчисляване на интегралния индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) 234

3.3. Представяне на резултатите от предложения интегрален индикатор за измерване на обхвата на макроикономическите дисбаланси 236

3.4. Изследване на връзките между интегралните индикатори за измерване на макроикономическите дисбаланси на отделните страни в ЕС 265

3.4.1. Изследване на връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България с останалите страни членки на ЕС 265

3.4.2. Изследване на връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия с останалите страни членки на ЕС 294

3.4.3. Изследване на връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция с останалите страни членки на ЕС 299

4.5. Изследване на връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на икономиките 317

Заключение 351

Библиография 354

Приложения 368

Списък на таблиците

Таблица 1. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2012 г. 104
Таблица 2. Таблицата на ПМД със стойности за 2010 г. 106
Таблица 3. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2013 г. 110
Таблица 4. Таблицата на ПМД със стойности за 2011 г. 112
Таблица 5. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2014 г. 116
Таблица 6. Таблицата на ПМД със стойности за 2012 г. 118
Таблица 7. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2015 г. 124
Таблица 8. Таблицата на ПМД със стойности за 2013 г. 126
Таблица 9. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2016 г. 130
Таблица 10. Таблицата на ПМД със стойности за 2014 г. 132
Таблица 11. Таблицата на ПМД със стойности за 2015 г. 139
Таблица 12. Таблицата на ПМД със стойности за 2016 г. 148
Таблица 13. Таблицата на ПМД със стойности за 2017 г. 153
Таблица 14. Таблицата на ПМД със стойности за 2018 г. 157
Таблица 15. Таблица с показатели и индикативни прагове на ПМД към Доклада за механизма за предупреждение – 2020 г. 159
Таблица 16. Таблица със спомагателни показатели на ПМД към Доклада за механизма за предупреждение – 2020 г. 162
Таблица 17. Таблицата на ПМД със стойности за 2019 г. 168
Таблица 18. Таблицата на ПМД със стойности за 2020 г. 172
Таблица 19. Коефициенти на корелация на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България с останалите страни членки на ЕС 266
Таблица 20. Коефициенти на корелация на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия с останалите страни членки на ЕС 294
Таблица 21. Коефициенти на корелация на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция с останалите страни членки на ЕС 299
Таблица 22. Интегрален индикатор на макроикономически дисбаланси и крос корелационни коефициенти с икономическия растеж при лаг едно. 345

Таблица 23. Коефициенти на корелация между интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси през текущата година и икономическия растеж на страните от ЕС през следващата година 347
Таблица 24. Резултати от разработения иконометричен модел за връзката между икономическия растеж през 2013 г. (като зависима променлива) от интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси през 2012 г. (като независима променлива) 348
Таблица 25. Баланс по текущата сметка като % от БВП, средна стойност за 3 години 368
Таблица 26. Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП 369
Таблица 27. Реален ефективен валутен курс, процентна промяна (3 години), 42 търговски партньора, с дефлатори на ХИПЦ 370
Таблица 28. Пазарен дял на износа (% от световния износ), процентна промяна (5 години) 371
Таблица 29. Номинални разходи за труд на единица продукция (РТЕП), 2010=100, процентна % промяна (3 години) 372
Таблица 30. Дефлиран индекс на цените на жилищата (2015=100), 1-годишна промяна в % 373
Таблица 31. Кредитни потоци на частния сектор, като % от БВП, консолидирани данни 374
Таблица 32. Дълг на частния сектор като % от БВП, консолидирани 375
Таблица 33. Консолидиран брутен дълг на публичния сектор – сектор „Държавно управление“ като % от БВП 376
Таблица 34. Коефициент на безработица в %, средна стойност за 3 години 377
Таблица 35. Общ размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни, 1-годишна промяна в % 378
Таблица 36. Коефициент на икономическа активност - % от населението на възраст 15-64 г., промяна за 3 години в пр. п. 379
Таблица 37. Коефициент на дългосрочна безработица - % от активното население на възраст 15-74 г., промяна за 3 години в пр. п. 380
Таблица 38. Коефициент на младежка безработица - % от активното население на възраст 15-24 г., промяна за 3 години (пр. п.) 381
Таблица 39. Интегрален индикатор за измерване на обхвата на макроикономическите дисбаланси 382
Таблица 40. Автокорелационни коефициенти на икономическия растеж 383
Таблица 41. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на страните 410

Списък на фигурите

Фигура 1. Среден индекс на макроикономически дисбаланси по държави от ЕС за периода 2007-2020 г. 237
Фигура 2. Индекс на макроикономически дисбаланси за Чехия през периода от 2007 до 2020 г. 238
Фигура 3. Индекс на макроикономически дисбаланси за Германия през периода от 2007 до 2020 г. 239
Фигура 4. Индекс на макроикономически дисбаланси за Малта през периода от 2007 до 2020 г. 240
Фигура 5. Индекс на макроикономически дисбаланси за Австрия през периода от 2007 до 2020 г. 241
Фигура 6. Индекс на макроикономически дисбаланси за Полша през периода от 2007 до 2020 г. 242
Фигура 7. Индекс на макроикономически дисбаланси за Словения през периода от 2007 до 2020 г. 243
Фигура 8. Индекс на макроикономически дисбаланси за Румъния през периода от 2007 до 2020 г. 244
Фигура 9. Индекс на макроикономически дисбаланси за Франция през периода от 2007 до 2020 г. 245
Фигура 10. Индекс на макроикономически дисбаланси за Швеция през периода от 2007 до 2020 г. 246
Фигура 11. Индекс на макроикономически дисбаланси за Финландия през периода от 2007 до 2020 г. 247
Фигура 12. Индекс на макроикономически дисбаланси за Белгия през периода от 2007 до 2020 г. 248
Фигура 13. Индекс на макроикономически дисбаланси за Естония през периода от 2007 до 2020 г. 249
Фигура 14. Индекс на макроикономически дисбаланси за Нидерландия през периода от 2007 до 2020 г. 250
Фигура 15. Индекс на макроикономически дисбаланси за Словакия през периода от 2007 до 2020 г. 251
Фигура 16. Индекс на макроикономически дисбаланси за Литва през периода от 2007 до 2020 г. 252
Фигура 17. Индекс на макроикономически дисбаланси за Дания през периода от 2007 до 2020 г. 253
Фигура 18. Индекс на макроикономически дисбаланси за Унгария през периода от 2007 до 2020 г. 254
Фигура 19. Индекс на макроикономически дисбаланси за България през периода от 2007 до 2020 г. 255

Фигура 20. Индекс на макроикономически дисбаланси за Италия през периода от 2007 до 2020 г. 256
Фигура 21. Индекс на макроикономически дисбаланси за Люксембург през периода от 2007 до 2020 г. 257
Фигура 22. Индекс на макроикономически дисбаланси за Хърватия през периода от 2007 до 2020 г. 258
Фигура 23. Индекс на макроикономически дисбаланси за Латвия през периода от 2007 до 2020 г. 259
Фигура 24. Индекс на макроикономически дисбаланси за Португалия през периода от 2007 до 2020 г. 260
Фигура 25. Индекс на макроикономически дисбаланси за Испания през периода от 2007 до 2020 г. 261
Фигура 26. Индекс на макроикономически дисбаланси за Гърция през периода от 2007 до 2020 г. 262
Фигура 27. Индекс на макроикономически дисбаланси за Кипър през периода от 2007 до 2020 г. 263
Фигура 28. Индекс на макроикономически дисбаланси за Ирландия през периода от 2007 до 2020 г. 264
Фигура 29. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Латвия 268
Фигура 30. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Словакия 269
Фигура 31. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Естония 270
Фигура 32. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Литва 271
Фигура 33. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Румъния 272
Фигура 34. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Малта 273
Фигура 35. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Полша 274
Фигура 36. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Чехия 275
Фигура 37. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Унгария 276
Фигура 38. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Франция 277
Фигура 39. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Швеция 278

Фигура 40. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Словения..... 279
Фигура 41. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Дания 280
Фигура 42. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Португалия 281
Фигура 43. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Хърватия..... 282
Фигура 44. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Люксембург... 283
Фигура 45. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Испания 284
Фигура 46. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Ирландия 285
Фигура 47. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Кипър 286
Фигура 48. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Финландия..... 287
Фигура 49. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Италия..... 288
Фигура 50. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Германия..... 289
Фигура 51. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Австрия..... 290
Фигура 52. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Белгия 291
Фигура 53. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Нидерландия . 292
Фигура 54. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Гърция..... 293
Фигура 55. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Латвия 295
Фигура 56. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Естония 296
Фигура 57. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Словакия 297
Фигура 58. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Латвия 298
Фигура 59. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Нидерландия..... 301

Фигура 60. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Австрия 302
Фигура 61. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Италия 303
Фигура 62. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Хърватия 304
Фигура 63. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Германия 305
Фигура 64. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Португалия 306
Фигура 65. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Финландия 307
Фигура 66. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Белгия 309
Фигура 67. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Словения 310
Фигура 68. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Кипър 311
Фигура 69. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Испания 312
Фигура 70. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Дания 314
Фигура 71. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Румъния 315
Фигура 72. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Естония 316
Фигура 73. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Чехия 319
Фигура 74. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Германия 320
Фигура 75. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Малта 321
Фигура 76. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Австрия 322
Фигура 77. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Полша 323
Фигура 78. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Словения 324
Фигура 79. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Румъния 325

Фигура 80. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Франция 326
Фигура 81. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Швеция 327
Фигура 82. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Финландия 328
Фигура 83. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Белгия 329
Фигура 84. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Естония 330
Фигура 85. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Нидерландия ... 331
Фигура 86. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Словакия 332
Фигура 87. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Литва 333
Фигура 88. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Дания..... 334
Фигура 89. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Унгария 335
Фигура 90. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на България 336
Фигура 91. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Италия..... 337
Фигура 92. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Люксембург..... 338
Фигура 93. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Хърватия..... 339
Фигура 94. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Латвия 340
Фигура 95. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Португалия 341
Фигура 96. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Испания 342
Фигура 97. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Ирландия 343
Фигура 98. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Кипър 344
Фигура 99. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Гърция..... 345

Списък на използваните съкращения

БВП	Брутен вътрешен продукт
БНБ	Българска народна банка
БВД	Брутен външен дълг
БДД	Брутен държавен дълг
ВМ II	Механизъм на обменните курсове в третия етап от ИПС
ГД	Генерална дирекция
ГОР	Годишен обзор на растежа
ДГД	Държавногарантиран дълг
ДЕО	Договор за създаване на Европейската общност
ДФЕС	Договор за функционирането на ЕС
ДМП	Доклад за механизма за предупреждение
ДЦК	Държавни ценни книжа
ЕБВР	Европейска банка за възстановяване и развитие
ЕБО	Европейски банков орган
ЕИБ	Европейска инвестиционна банка
ЕИФС	Европейски инструмент за финансова стабилност
ЕИПС	Европейски икономически и паричен съюз
ЕК	Европейска комисия
ЕКОФИН	Съвет по икономически и финансови въпроси
ЕМФС	Европейски механизъм за финансова стабилност
ЕМО	Единен механизъм за оздравяване
ЕМС	Европейски механизъм за стабилност
ЕНМ	Единен надзорен механизъм
ЕО	Европейска общност
ЕП	Европейски парламент
ЕС	Европейски съюз
ЕСМ	Европейски стабилизационен механизъм
ЕСС	Европейска статистическа система

ЕССР	Европейски съвет за системен риск
ЕСФН	Европейска система на финансов надзор
ЕСЦБ	Европейска система на централни банки
ЕЦБ	Европейска централна банка
ЗДБРБ	Закон за бюджета на Република България
ЗП	Задълбочен преглед
ИИМД	Интегрален индикатор за макроикономически дисбаланси
ИПС	Икономически и паричен съюз
ИПЦ	Индекс на потребителските цени
КФП	Консолидирана фискална програма
МВФ	Международен валутен фонд
МС	Министерски съвет
МФ	Министерство на финансите
НВД	Нетен външен дълг
НИМП	Нетна инвестиционна международна позиция
НТООД	Нетърговски организации, обслужващи домакинствата
НЦБ	Национални централни банки
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ПМД	Процедура при макроикономически дисбаланси
ППД	Процедура при прекомерен дисбаланс
ПСР	Пакт за стабилност и растеж
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РЕВК	Реален ефективен обменен курс
РТЕП	Разходи за труд за единица продукция
СБП	Средносрочна бюджетна прогноза
СУДД	Стратегия за управление на държавния дълг
ХИПЦ	Хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ	Централна банка
ЦИЕ	Централна и Източна Европа
AMR	Alert Mechanism Report

BoP	Balance of Payments (Платежен баланс)
BPM6	Ръководство за платежния баланс и международната инвестиционна позиция, шесто издание
CBL	Consolidated banking leverage (Консолидиран банков ливъридж)
CBD	Consolidated banking data (Консолидиран банкови данни)
DG ECFIN	ГД „Икономически и финансови въпроси“
ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council
EIP	Excessive Imbalance Procedure
ES	EuropeanSemester (Европейски семестър)
ESA	European System of Accounts (Европейска система на сметки)
ESCB	European System of Central Banks
ESS	European Statistical System
FA	Financial Accounts (Финансови сметки)
IDR	In-depth review (Задълбочен преглед)
IMII	Integral Macroeconomic Imbalance Indicator
LFS	Labour Force Survey/Labour Market Statistics (Наблюдение на работната сила/Статистика на пазара на труда)
MIP	Macroeconomic Imbalance Procedure
MIP’s Alert Mechanism	Механизъм за предупреждение за макроикономически дисбаланси
MIP auxiliary indicators	Спомагателни показатели на ПМД
MIP Scoreboard	Таблица с показатели с индикативни прагове на ПМД
NA	National Accounts (Национални сметки)
NED	Net external debt
NENDI	Net international investment position excluding non-defaultable instruments

NIIP	Net international investment position
NPISH	Non-profit institutions serving households
NPLs	Non-performing loans (Необслужвани (лоши) заеми)
NULC	Nominal unit labour cost
ULC	Unit Labour Costs
PDS	Рамка за устойчивост на първичния дефицит (Primary deficit sustainability)
REER	Real effective exchange rate
SILC	Statistics on Income and Living Condition (Статистика за доходите и условията на живот)
Six-Pack	Пакет от шест законодателните мерки

Въведение

Фискалната дисциплина и стабилност на държавите от Европейския съюз (ЕС) е икономически важен и социалнозначим проблем, както за отделните държави, така и за целия ЕС, който предизвиква през последните години голям изследователски интерес. Научните публикации по темата са много и най-разнообразни, но те могат да бъдат обособени в няколко групи според същността на направените изследвания:

- публикации, отразяващи историческата еволюция на институционалната и регулаторната рамка на фискална стабилност в ЕС;
- публикации, сравняващи ефектите от въвеждане на фискални политики между различни региони в държави с федерален бюджет (напр. опитът на САЩ в тази област);
- публикации, критикуващи фискалната хармонизация и фискалните съюзи;
- публикации, подчертаващи необходимостта от силна фискална рамка като предпоставка за съществуването на ЕС и еврото като успешна единна валута.

Важен аспект на финансовата стабилност представляват макроикономическите дисбаланси, които могат да се появят в страните членки на ЕС. Именно затова възниква необходимостта да се анализират макроикономическите дисбаланси, както в страните членки на еврозоната, така и тези извън еврозоната, въз основа на подходящ набор от показатели, известни още като „MIP Scoreboard“, което е част от Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) (Macroeconomic Imbalance Procedure, MIP), въведена през 2011 г.

С доклада за механизма за предупреждение се цели да се направи оценка на ситуацията в държавите членки на ЕС, за да се открият тези изменения, които може да са признаци за възможни макроикономически дисбаланси. Възниква въпросът дали преминаването на праговете в една или повече държави членки

означава възможно възникване на дисбаланси. Това е изследвано в т. нар. Доклад за механизма за предупреждение. Този доклад включва механизма за предупреждение, изготвя се ежегодно и представя резултатите и анализа на таблица с основни показатели относно икономическите резултати на държавите членки на ЕС.

За съжаление, тези показатели дават информация дали е премината определена прагова стойност, но не отчитат степента на преминаване (дебалансиране). Поради тази причина възниква необходимостта от разработване на нов интегрален индикатор за измерване на икономическите дисбаланси, както в страните от еврозоната, така и в тези извън нея.

За целта в колективната монография е използван съществуващият набор от показатели (MIP Scoreboard), които са изследвани за периода от 2007 г. (когато България става страна членка на ЕС) до 2020 г., като са използвани годишни данни.

Основната цел на колективната монография е да се разработи цялостен алгоритъм, чрез който да се измерят макроикономическите дисбаланси в страните от ЕС, след което да се изследва как тези дисбаланси се свързват помежду си и дали оказват влияние върху икономическия растеж на страните членки в ЕС. За тази цел в колективната монография е разработен и нов интегриран индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси. Индикаторът е нормиран в границите от 0 до 1, като 0 означава липсата на макроикономически дисбаланси, а 1 е възможно най-голямото дебалансиране, което е постигнато през изследвания период.

За постигането на така дефинираната цел са поставени следните изследователски задачи:

1. Разкриване на същността на финансовата дисциплина и макроикономически дисбаланси, които съществуват.
2. Проучване на литературата по проблемите на макроикономическите дисбаланси в ЕС.

3. Избор на подходящи индикатори, чрез които да бъдат изследвани макроикономически дисбаланси, както и техните прагови стойности, за които се счита, че е налице дебалансиране, ако бъдат преминати.
4. Разработване на нов интегрален индикатор за измерване на обхвата на макроикономическите дисбаланси, който да бъден нормиран в границите от 0 до 1.
5. Изследване на макроикономическите дисбаланси на страните от ЕС за периода от 2007 до 2020 г.
6. Изследване на връзките на интегралните индикатори за измерване на макроикономическите дисбаланси между отделните страни в ЕС.
7. Изследване на връзките между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и икономическия растеж на страните в ЕС.

Обект на изследване в колективната монография са 27-те страни членки на ЕС към 2020 г., както тези от еврозоната, така и тези извън еврозоната.

Предмет на изследване в колективната монография е финансовата дисциплина, изследвана чрез макроикономическите дисбаланси в страните.

Териториалният обхват на изследването са страните членки на ЕС, а времевият обхват е ограничен от 2007 г. до 2020 г. включително.

Изследователската теза е, че макроикономическите дисбаланси се различават значително между страните от ЕС и силно варират във времето. Тези дисбаланси могат да бъдат измерени чрез разработването на един интегрален индикатор и впоследствие е възможно да се установи връзката на дисбалансите с икономическия растеж на страните.

Изследователските хипотези, които са дефинирани в началото на изследването, са следните:

1. Макроикономическите дисбаланси силно варират между отделните страни членки в ЕС.
2. Макроикономическите дисбаланси силно се променят във времето, като се задълбочават по време на криза.

3. Възможно е да бъде разработен интегрален индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси.
4. Съществува връзка между макроикономическите дисбаланси на отделните страни от ЕС.
5. Макроикономическите дисбаланси оказват влияние върху основните макроикономически показатели и в частност върху икономическия растеж.

Настоящата колективна монография допринася за обогатяването на научните знания и за по-активното дискутиране и анализиране на проблемите във връзка с финансовата дисциплина в ЕС и макроикономическото дебалансиране на страните членки.

Колективната монография е структурирана в три глави:

Първа глава е посветена на макроикономическите дисбаланси в страните членки на еврозоната в сравнение със страните извън еврозоната въз основа на набора от показатели в т.нар. таблица (табло) „MIP Scoreboard“, която е част от Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД).

Във втора глава е извършен преглед на литературата по проблема за финансовата дисциплина и макроикономическите дисбаланси в ЕС и анализ на европейските политики за осигуряване на фискална дисциплина.

Трета глава включва резултатите от извършеното емпирично изследване на макроикономическите дисбаланси чрез създаване на интегрален индикатор за измерване на обхвата на макроикономическите дисбаланси и изследване на връзката му с икономическия растеж на страните членки в ЕС.

В заключението са направени обобщения от проведеното изследване, както и са изведени някои изводи. В приложение са поместени използваните данни и голяма част от получените резултати.

Първа глава: Макроикономически дисбаланси в страните членки на еврозоната и страните извън еврозоната

В колективната монография се анализират макроикономическите дисбаланси в страните членки на еврозоната в сравнение със страните извън еврозоната въз основа на набора от показатели в т.нар. таблица (табло) „MIP Scoreboard“, което е част от Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) (Macroeconomic Imbalance Procedure, MIP), въведена през 2011 г.

Въпреки че целта на новия механизъм за предупреждение за макроикономически дисбаланси („MIP's Alert Mechanism“) е да идентифицира потенциалните рискове, настоящото изследване отива още по-нататък към измерване на нивото на рисковете чрез обхвата на отклонението от установените индикативни прагове по показателите. За тази цел в изследването е конструиран т.нар. „Интегрален индикатор за макроикономически дисбаланси“ (ИИМД) (Integral Macroeconomic Imbalance Indicator, IMII). Той служи за сравняване на нивото на макроикономически дисбаланси между държавите членки на ЕС в еврозоната и извън еврозоната през периода от 2007 г. (когато България влезе в ЕС) до 2020 г. Съставеният от авторите интегрален индикатор за макроикономически дисбаланси показва осезаемо намаляване на мащаба на дисбалансите в сравнение с периода преди кризата, но дивергенцията (разминаването) между отделните страни се увеличава. Резултатите подкопават предположенията, според които страните от еврозоната ще покажат по-малки дисбаланси в сравнение със страните извън Икономическия и паричен съюз (ИПС).

Въз основа на динамиката на интегралния индикатор за макроикономически дисбаланси може да се предположи, че поддържането на макроикономическата рамка в установените индикативни прагове е необходима мярка, но недостатъчна за предотвратяване на бъдеща криза. Резултатите допълнително поставят под въпрос способността на механизма за предупреждение да идентифицира източниците на бъдеща криза.

1.1. Механизъм за предупреждение на макроикономически дисбаланси в ЕС

Рамката за икономическо управление на Европейския съюз (European Union's economic governance framework) има за цел да следи, предотвратява и коригира проблемните икономически тенденции, които биха могли да отслабят националните икономики или да повлияят негативно на други страни от ЕС. Освен че извършва строг контрол на бюджетните политики на държавите членки на ЕС, се следят и промените в макроикономиката и финансите, за да се открият, предотвратят и коригират потенциално вредни макроикономически дисбаланси и рискове, които биха възпрепятствали нормалното функциониране на ИПС.

Предотвратяването и коригирането на макроикономически дисбаланси в ЕС се регламентира в следните два регламента:

- С **Регламент (ЕС) № 1176/2011** се определя процедурата за откриване и коригиране на макроикономически дисбаланси. Този регламент се прилага за всички държави членки на ЕС.[1] Създава се механизъм за предупреждение, за да улесни ранното установяване и мониторинга на дисбалансите.
- С **Регламент (ЕС) № 1174/2011** се установява механизъм за прилагане на принудителни мерки. Този механизъм завършва с финансови санкции за държавите членки на еврозоната, които не са изпълнили препоръките, дадени на равнище ЕС в рамките на процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД), за коригиране на техния прекомерен дисбаланс.[2]

С Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси се дефинират термините „*дисбаланси*“ и „*прекомерни дисбаланси*“[3].

[1] Регламент (ЕС) № 1174/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 година относно принудителните мерки за коригиране на прекомерните макроикономически дисбаланси в еврозоната, ОВ L 306, 23.11.2011 г.
[2] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.
[3] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

Макроикономическият дисбаланс е определен като „*всяка тенденция, пораждаща макроикономически промени, които оказват или могат потенциално да окажат неблагоприятно въздействие върху правилното функциониране на икономиката на дадена държава членка или на икономическия и паричен съюз, или на ЕС като цяло*“[4].

Докато **прекомерни дисбаланси** са „*сериозни дисбаланси, включително такива, които застрашават или рискуват да застрашат правилното функциониране на Икономическия и паричен съюз*“[5].

Съгласно Регламент (ЕС) № 1176/2011: „*Подобрената рамка за икономическо управление следва да се основава на няколко взаимосвързани и съгласувани политики за устойчив растеж и заетост, а именно — стратегия на Съюза за растеж и работни места, отделяща особено внимание на развитието и укрепването на вътрешния пазар, насърчаването на международната търговия и конкурентоспособност, Европейски семестър за засилена координация на икономическите и бюджетните политики („Европейски семестър“), ефективна рамка за предотвратяване и коригиране на прекомерни бюджетни дефицити (Пакт за стабилност и растеж (ПСР), стабилна рамка за предотвратяване и коригиране на макроикономическите дисбаланси, минимални изисквания относно националните бюджетни рамки и засилено регулиране и надзор на финансовия пазар, включително макропруденциален надзор от Европейския съвет за системен риск (ЕССР)*“[6].

Наблюдението на икономическите политики на държавите членки на ЕС обхваща не само бюджетно наблюдение, но също така и по-подробна и формализирана рамка, която да послужи за предотвратяване на прекомерните макроикономически дисбаланси и да помага на засегнатите държави членки да изготвят планове за корективни действия, преди различията да се затвърдят. Такова разширяване на наблюдението на икономическите политики се

[4] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.
[5] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.
[6] Пак там.

осъществява успоредно със задълбочаване на фискалното наблюдение.

За да се подпомогне коригирането на прекомерните макроикономически дисбаланси, е установена подробна процедура в законодателството – в Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС). Процедурата за многостранно наблюдение, посочена в член 121, параграфи 3 и 4 на ДФЕС, е допълнена с конкретни правила за откриване на макроикономически дисбаланси, както и за предотвратяване и коригиране на прекомерните макроикономически дисбаланси в рамките на ЕС. От съществено значение е тази процедура да съответства на годишния цикъл на многостранното наблюдение.

Съгласно Регламент (ЕС) № 1176/2011 посочената процедура за многостранно наблюдение „*следва да установи механизъм за предупреждение за ранно откриване на възникващи макроикономически дисбаланси. Тя следва да се основава на използването на индикативно прозрачно табло с показатели, включващо индикативни прагове, в съчетание с икономическа преценка. Тази преценка следва да отчита, inter alia, номиналната и реалната конвергенция в рамките на еврозоната и извън нея*“[7].

Актуалните реформи в Европейската рамка за икономическо управление допълват Пакта за стабилност и растеж (ПСР) (Stability and Growth Pact) с изисквания за създаване на нов механизъм за макроикономическо наблюдение и надзор, както за страните членки на еврозоната, така и за страните извън еврозоната. Ранното идентифициране и предотвратяването на дисбалансите са от жизненоважно значение в ИПС поради ограниченията, които тези дисбаланси налагат върху инструментите, с които разполага икономическата политика и органите за вземане на решения. Надзорът за предотвратяване и коригиране на макроикономическите дисбаланси в рамките на ПМД е нов инструмент от засилената рамка на икономическото управление в ЕС.

Последните реформи в Рамката за икономическо управление на Европейския съюз затегнаха допълнително изискванията на ПСР чрез създаване

[7] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

на нов механизъм за макроикономически надзор както за страните членки на еврозоната, така и за страните членки на ЕС, намиращи се извън еврозоната. Процедурата при макроикономически дисбаланси на Европейската комисия включва нов механизъм за предупреждение и задълбочен анализ, които служат за тази цел.

Процедурата при макроикономически дисбаланси е въведена като част от пакета мерки за по-добро икономическо управление на ЕС след глобалната финансова криза от 2008 – 2009 г. Тази процедура започва да се прилага от началото на 2012 г. с първия ***Доклад за механизма за предупреждение*** (Alert Mechanism Report, AMR)[8], публикуван от Съвета на ЕС, с който се стартира ежегодният годишен цикъл на процедурата. Докладът за механизма за предупреждение е началната точка на годишния цикъл на ПМД на Европейската комисия, която има за цел да установи и преодолее дисбалансите, които възпрепятстват безпроблемното функциониране на икономиките на ЕС и могат да застрашат доброто функциониране на ИПС. Докладите се изготвят в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси.[9]

Процедурата за макроикономически дисбаланси е въведена през 2011 г. като част от т.нар. **„Пакет от шест законодателните мерки“ („Six-Pack“)**, които са насочени към засилване на икономическото управление в ЕС. На тази процедура се разчита най-вече да идентифицира, предотвратява и коригира макроикономически дисбаланси в страните членки на ЕС, колкото е възможно по-рано.

На 13 декември 2011 г. Съветът на ЕС одобрява влизането в сила на Пакета от шест законодателни акта, допълващ ПСР. Пакетът от шест законодателни акта включва два регламента за установяването на процедура при макроикономически

[8] Council of the European Union (2012), *Alert Mechanism Report – Council Conclusions*, 3153rd ECONOMIC and FINANCIAL AFFAIRS Council meeting Brussels, 13 March 2012.
[9] Регламент (ЕС) № 1174/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 година относно принудителните мерки за коригиране на прекомерните макроикономически дисбаланси в еврозоната, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

дисбаланси (ПМД)[10]. Целта на законодателния пакет „Six-Pack“ е да засили и укрепи икономическото управление на ЕС и да потвърди неговата готовност и ангажимент за цялостно, ефективно и бързо прилагане на новата правна рамка, включително новата процедура за предотвратяване и коригиране на макроикономически дисбаланси. Наред с укрепването на икономическото управление, Пакетът от шест законодателни акта предвижда и значително засилване на надзора на фискалните политики.

Надзорът на макроикономическите дисбаланси в рамките на ПМД е част от т.нар. „**Европейски семестър**“ („European semester“), с който се възприема интегриран, превантивен и далновиден подход по отношение на предизвикателствата пред икономическата политика на ЕС, насочен към осигуряване на фискална устойчивост, конкурентоспособност, стабилност на финансовите пазари и икономически растеж.[11] При Европейския семестър се възприема интегриран и далновиден подход спрямо макроикономическото наблюдение. ПМД се прилага в рамките на „Европейския семестър“ с цел да се гарантира съгласуваност с другите икономически инструменти за наблюдение.[12] Координацията на икономическите политики на държавите членки в рамките на ЕС следва да се развива в контекста на общите насоки на икономическите политики и насоките за заетостта, съгласно предвиденото в ДФЕС, и следва да включва съблюдаването на ръководните принципи за ценова стабилност, стабилни и устойчиви публични финанси и парични условия и устойчивост на платежния баланс.[13]

---

[10] Регламенти (ЕС) на Европейския парламент и на Съвета № 1176/2011 и 1174/2011 (ОВ L 306, 23.11.2011 г., съответно с. 25 и с. 8).

[11] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение, Брюксел, 14.02.2012 г., COM(2012) 68 final, с. 1, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0068&from=EN

[12] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2013) 790 final}{SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 3, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

[13] Член 1 на Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

ФИНАНСОВАТА ДИСЦИПЛИНА В ЕС – ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ

Големите и постоянни макроикономически и фискални дисбаланси, натрупани през последното десетилетие, заедно с финансовата криза, значително допринасят за настоящите икономически предизвикателства в много държави членки на ЕС и заплашват безпроблемното функциониране на Европейския икономически и паричен съюз. Поради това Съветът на ЕС подкрепя разширяването и задълбочаването на надзора върху икономическите политики на държавите членки с цел да се обхванат всички измерения на вътрешните и външните макроикономически дисбаланси. На този фон Съветът на ЕС приветства първия доклад за механизма за предупреждение, предоставящ отправна точка на новата процедура при макроикономически дисбаланси.

Съветът на ЕС докладва за първоначалния икономически скрининг, представен от Европейската комисия през 2007 г. в официален доклад, водещ до идентифициране на държавите членки, които могат да бъдат засегнати или да бъдат изложени на риск от макроикономически дисбаланси. Освен това Съветът на ЕС счита, че това е важна стъпка в установяването на общата аналитична рамка, на която се основава процедура, по която ще се извърши по-нататъшна работа през следващите месеци по предотвратяване и коригиране на макроикономически дисбаланси. Съветът на ЕС приветства намерението на Европейската комисия да направи задълбочени анализи, насочени към изясняване на естеството и рисковете, свързани с наблюдаваното развитие в съответните държави членки на ЕС. По настояване на Съвета на ЕС, Европейската комисия следва да отчита надлежно дискусиите в Съвета и в Еврогрупата (неофициален орган, който обединява финансовите министри на страните от еврозоната). Комисията има значима роля в процедурата за засилено наблюдение по отношение на оценки, които са специфични за всяка държава членка, мониторинг, мисии на място, препоръки и предупреждения. Укрепването на икономическото управление включва и по-тясно и по-навременно участие на Европейския парламент и националните парламенти.

Докладът за механизма за предупреждение е регламентиран в членове 3 и 4 на Регламент (ЕС) № 1176/2011. Съгласно член 3, ал. 1 на регламента, „*Комисията*

изготвя годишен доклад с неколичествена икономическа и финансова оценка, основана на предвиденото в член 4 табло с набор от показатели, чиито стойности са отнесени към индикативните прагове. Годишният доклад, който съдържа стойностите на показателите от таблото, се публикува“[14].

Докладът за механизма за предупреждение служи за първоначален преглед, с помощта на който Комисията набелязва държавите членки, чието икономическо развитие налага провеждането на по-задълбочен анализ, за да се определи дали съществуват дисбаланси или има опасност от тяхното възникване. Тоест в доклада се посочват държавите членки, за които е необходим допълнителен анализ под формата на т.нар. „задълбочен преглед“ (in-depth review, IDR), за да се прецени дали съществуват дисбаланси, по отношение на които са наложителни политически действия.[15]

Всяка година Европейската комисия изготвя Доклад за механизма за предупреждение (ДМП), който отбелязва началото на годишния кръг на ПМД. Докладът се основава на икономически прочит на таблица с набор от показатели, но също така и на други свързани икономически и финансови анализи. Както се посочва в Регламент (ЕС) № 1176/2011, годишният доклад за механизма за предупреждение на Комисията „*съдържа икономическа и финансова оценка, разглеждаща в контекст развитието по различните показатели и ползваща при необходимост и други съответни икономически и финансови показатели за оценка на развитието в дисбалансите*“[16]. Оценката взема предвид развитието на дисбалансите в ЕС и в еврозоната. В доклада се посочва също така дали преминаването на праговете в една или повече държави членки означава възможно възникване на дисбаланси. Оценяването на държави членки с голям

[14] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

[15] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2013) 790 final}{SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 2, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

[16] Глава II, чл. 3, ал. 2 на Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

дефицит по текущата сметка може да се различава от това на държави членки, които натрупват голям излишък по текущата сметка.

С доклада за механизма за предупреждение се извършва оценка на ситуацията в държавите членки на ЕС, за да се открият изменения, които може да са признаци за възможни дисбаланси. Въз основа на този доклад Комисията определя тези държави от ЕС, които могат да бъдат засегнати от дисбаланс и за които е необходим допълнителен анализ. Съветът обсъжда доклада и приема заключения. Комисията предава годишния доклад своевременно на Европейския парламент, на Съвета и на Европейския икономически и социален комитет. Съветът обсъжда и извършва цялостна оценка на годишния доклад на Комисията. Еврогрупата обсъжда доклада, доколкото той се отнася до държави членки, чиято парична единица е еврото.

Държавите членки на ЕС, намиращи се в конкретна програма за стабилизация, не се оценяват в Доклада за механизма за предупреждение, тъй като тези страни са обект на засилен надзор. Съветът на ЕС също акцентира върху необходимостта от продължаване на процеса на наблюдението в тези страни и коригиране на значителните дисбаланси като част от техните програми за приспособяване. На практика наблюдението на дисбалансите и мониторингът на корективните мерки на държавите членки, които изпълняват програми за макроикономически мерки и получават финансова помощ, продължават да се извършват в контекста на техните програми.

Едновременно с годишния доклад за механизма за предупреждение се приема и **Годишен обзор на растежа (ГОР)**, който акцентира върху връзките между коригирането на макроикономическите дисбаланси в рамките на ПМД и неотложните задачи за осигуряване на устойчиви фискални политики, възстановяване на кредитирането, насърчаване на растежа и конкурентоспособността, борба с безработицата и социалните последствия от кризата, както и модернизиране на публичната администрация.[17] Също така

[17] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и

Европейската комисия приема и становища по проектите за бюджетни планове на държавите членки от еврозоната (освен тези, които изпълняват програма за макроикономически мерки) и за фискалната позиция на еврозоната. Също така Комисията предоставя на Съвета предложение за становище относно програмите за икономическо партньорство на няколко държави членки.

Докладът за механизма за предупреждение се изготвя ежегодно и представя резултатите и анализа на таблица с основни показатели относно икономическите резултати на държавите членки на ЕС.

Таблицата, включваща набор от показатели, се нарича „**Scoreboard**“. В Доклада за механизма за предупреждение се осъществява първоначален преглед, основан на таблицата с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели, в началото на годишния цикъл за координация на икономическите политики. Този доклад посочва държавите членки, в които могат да възникнат дисбаланси и по отношение на които следва да се извърши допълнителен анализ, преди да се направи заключение относно съществуването, продължителността и естеството на евентуалните дисбаланси.

Таблицата с набор от показатели представя кои страни надвишават прага на всеки индикатор и по същество това представлява предупреждението за наличие на макроикономически дисбаланси. Докладът за механизма за предупреждение не представлява механична процедура. Не се правят заключения от механичен прочит на показателите от таблото. Държава членка може да докладва за превишение на индикативните прагове, но извършването на задълбочен преглед става едва след като Комисията е взела под внимание цялостната икономическа обстановка.

Процесът има за цел да идентифицира държавите членки, които показват признаци на потенциални макроикономически дисбаланси (които вредят както на техните икономики, така и на безпроблемното функциониране на ИПС), така че да могат да бъдат приложени необходимите политики за предотвратяването им.

коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2013) 790 final}{SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 3, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

Механизмът за предупреждение е описан от Европейската комисия като „филтър“ за идентифициране на страни и проблеми, за които е необходим по-задълбочен анализ. Факторите за констатираните процеси в доклада за механизма за предупреждение са анализирани по-подробно не в самия доклад, а в последващите задълбочени прегледи.[18]

Комисията извършва **задълбочен преглед** (ЗП) за всяка една от държавите, определени в ДМП. Със задълбочения преглед се установява дали съществуват дисбаланси, оценява се техният характер и сериозност и се очертават проблеми, свързани с приспособяването и предизвикателствата пред политиката.

Съгласно Регламент (ЕС) № 1176/2011: „*Въз основа на процедурата за многостранно наблюдение и механизма за предупреждение или в случай на неочаквани значими икономически събития, които изискват спешен анализ за целите на настоящия регламент, Комисията следва да идентифицира държавите членки, които да бъдат подложени на задълбочен преглед. Задълбоченият преглед следва да бъде предприет без презумпцията, че съществува дисбаланс, и следва да включва обстоен анализ на източниците на дисбаланси в подложената на преглед държава членка, като надлежно взема предвид специфичните за тази държава икономически условия и обстоятелства, както и по-широк набор от аналитични инструменти, показатели и неколичествена информация със специфичен за държавата характер. При извършване на задълбочения преглед от Комисията държавата членка следва да оказва сътрудничество, за да гарантира, че предоставената на Комисията информация е възможно най-пълна и точна. Освен това Комисията следва надлежно да вземе под внимание всяка друга информация, която по мнение на съответната държава членка има отношение към въпроса и която държавата членка е изтъкнала пред Съвета и Комисията*“[19].

В Регламент (ЕС) № 1176/2011 се посочва, че: „*Задълбоченият преглед е*

[18] В рамките на Комитета по икономическа политика държавите членки и Комисията работят по въпроса за засилването на аналитичната рамка и на инструментите за анализ на дисбалансите. Така например това включва въпроси, свързани с недвижимите имоти, задлъжнялостта и оценката на външните позиции.

[19] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

обект на обсъждане в Съвета и в Еврогрупата за държавите членки, чиято парична единица е еврото. Когато е уместно, задълбоченият преглед следва да отчита отправените от Съвета препоръки или покани към подложените на преглед държави членки ...,както и намеренията на подложената на преглед държава членка за провеждането на дадена политика, така, както са отразени в националните програми за реформи, и най-добрите международни практики по отношение на показателите и методиките. Когато в случай на значими и неочаквани икономически събития, изискващи спешен анализ, Комисията реши да извърши задълбочен преглед, тя следва да уведоми засегнатите държави членки за това“[20].

При оценката на макроикономическите дисбаланси се отчитат[21]:

- Тежестта на макроикономическите дисбаланси в държавите членки;
- Възможните отрицателни икономически и финансови последици от разпространението на макроикономическите дисбаланси;
- Капацитетът на съответната държава членка за икономическо приспособяване;
- Досегашните резултати на съответната държава членка в спазването на предишни препоръки, отправени съгласно Регламент (ЕС) № 1176/2011, и други препоръки като част от многостранното наблюдение, и по-специално общите насоки за икономическите политики на държавите членки и на ЕС.

Макроикономическите дисбаланси засилват уязвимостта на икономиката на Съюза и представляват заплаха за безпрепятственото функциониране на ИПС. Във всички държави членки, особено в еврозоната, са необходими действия за справяне с макроикономическите дисбаланси и различията по отношение на конкурентоспособността. Въпреки това естеството, значението и неотложността на предизвикателствата пред политиката могат значително да се различават в зависимост от засегнатите държави членки.

[20] Пак там.
[21] Член 17 и 18 на Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

Предвид уязвимостта и мащаба на изискваното приспособяване, необходимостта от политически действия е особено належаща в онези държави членки на ЕС, в които трайно се наблюдава голям дефицит по текущата сметка и загуба на конкурентоспособност. Освен това в държавите членки на ЕС, които натрупват голям излишък по текущата сметка, политиките следва да имат за цел набелязване и изпълнение на мерки, които да спомогнат за засилване на вътрешното търсене и на потенциала им за растеж.

В регламента са предвидени три възможни резултата от провеждането на задълбочения преглед[22]:

- **Съответната държава не е засегната от макроикономически дисбаланси.** Държава членка на ЕС, която се намира в такава ситуация, преминава отново проверка за макроикономически дисбаланси при всеки следващ кръг от ПМД, като продължава същевременно да бъде обект на многостранно наблюдение в рамките на европейския семестър.
- **Съответната държава е засегната от макроикономически дисбаланси**. При такъв случай Съветът, по препоръка на Комисията, може да даде редица специфични за съответната държава членка препоръки за прилагане на предпазни мерки.
- **Съответната държава е засегната от прекомерни макроикономически дисбаланси**. Съветът, по препоръка на Комисията, може също да даде редица специфични за съответната държава препоръки. В случай на прекомерни дисбаланси Съветът може да предприеме корективни мерки по препоръка на Комисията. Корективните мерки се изпълняват в рамките на отделна процедура, а именно Процедура при прекомерни дисбаланси (ППД).

Както се посочва в Регламент (ЕС) № 1176/2011: „*За осъществяване на процедура за мониторинг и коригиране на неблагоприятни макроикономически дисбаланси, съдържаща предпазни и корективни елементи, са необходими*

[22] Предотвратяване и коригиране на макроикономически дисбаланси в ЕС, достъпно на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ec0019&from=BG

усъвършенствани инструменти за наблюдение, които да се основават на тези, използвани в процедурата за многостранно наблюдение. Това може да включва мисии на Комисията за засилено наблюдение в държавите членки във взаимодействие с Европейската централна банка (ЕЦБ) за държавите членки, чиято парична единица е еврото, или за държавите членки, участващи в Споразумението от 16 март 2006 г. между Европейската централна банка и националните централни банки на държавите членки извън еврозоната за определяне на процедурата за работа на механизма на обменните курсове в третия етап от Икономическия и паричен съюз – валутния механизъм (ВМ II), както и допълнително докладване от страна на държавите членки в случай на сериозни дисбаланси, включително дисбаланси, застрашаващи правилното функциониране на Икономическия и паричен съюз. Когато е целесъобразно, социалните партньори и други заинтересовани лица на национално равнище следва да бъдат включвани в диалога“[23].

Въз основа на задълбочения преглед Комисията прави заключение дали съществуват дисбаланси или прекомерни дисбаланси в дадена държава членка и отправя препоръки до съответната държава членка за ответни мерки на политиката в тази област. Това представлява вторият кръг от ПМД и той включва заключенията от предишния цикъл. Във втория кръг от ПМД се взима под внимание общата икономическа конюнктура, т.е. дали тя не се е подобрила.

Както се посочва в Регламент (ЕС) № 1176/2011: „*Ответните мерки на политиката на съответната държава членка следва да бъдат навременни и да използват всички налични инструменти на политиката под контрола на публичните власти. Когато е уместно, съответните заинтересовани страни на национално равнище, включително социалните партньори, следва също да бъдат включвани в съответствие с ДФЕС и с националните правни и политически механизми. Ответните мерки на политиката следва да бъдат съобразени със специфичната среда и обстоятелства в съответната държава членка и следва*

[23] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

да обхващат основните области на икономическата политика, включващи по възможност и фискалната политика, политиката по отношение на трудовите възнаграждения, трудовия пазар, пазарите на продукти и услуги, и регулирането на финансовия сектор. Следва да се вземат под внимание ангажиментите, поети съгласно ВМ II.“[24]

Задълбочените прегледи се публикуват през пролетта, преди пакета с документи за европейския семестър през месец май.[25] Тези прегледи се включват в анализа, на който се основават специфичните за всяка държава препоръки по Европейския семестър за координация на икономическата ѝ политика през следващата година.

За държави, при които при предишния кръг от задълбочения преглед са били установени дисбаланси, е необходим нов задълбочен преглед. В съответствие с установената практика, за да се направи оценка дали съществуващите дисбаланси или прекомерни дисбаланси се коригират, запазват или задълбочават – като същевременно се отдава дължимото внимание на приноса на политиките, провеждани от съответните държави членки за преодоляването на дисбалансите – е необходим нов задълбочен преглед.

Заключенията на Доклада за механизма за предупреждение се обсъждат от Европейския съвет и от Еврогрупата. Това се прави в контекста на многостранния надзор и в съответствие с член 3, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 1176/2011[26]. Чрез тези обсъждания с Европейския съвет и Еврогрупата става възможно Комисията да получи подходяща обратна информация от държавите членки, за да подготви специфични задълбочени прегледи за някои държави. Ако Европейската комисия прецени, че държава членка има макроикономически дисбаланси, тя предлага препоръки за политиката като част от процеса на европейски семестър.

[24] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

[25] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., {SWD(2012) 420 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 2-3, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

[26] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г., с. 25.

Ако Комисията прецени, че дисбалансите могат да застрашат правилното функциониране на ИПС, тя може да поиска от Съвета да открие процедура при прекомерни дисбаланси (ППД) (Excessive Imbalance Procedure, EIP).

Процедурата при прекомерни дисбаланси може да включва издаване на препоръки към съответната държава членка, повишени изисквания за наблюдение и мониторинг, а по отношение на държавите членки, чиято парична единица е еврото – възможност за принудителни мерки в съответствие с Регламент (ЕС) № 1174/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 година относно принудителните мерки за коригиране на прекомерните макроикономически дисбаланси в еврозоната[27] в случай на продължаващо непредприемане на корективни мерки.

Европейският семестър предоставя рамка за координация на икономическите политики в целия ЕС. Тази рамка позволява на страните членки на ЕС да обсъждат своите икономически и бюджетни планове и да наблюдават напредъка в конкретни периоди през годината. „*До 31 декември 2020 г. и в съответствие с разпоредбата на споразумението за оттегляне за преходния период Обединеното кралство ще остане част от анализа на Европейския семестър*“[28].

1.2. Доклади за механизма за предупреждение на Европейската комисия

1.2.1. Първи Доклад за механизма за предупреждение – 2012 г.

Първият Доклад за механизма за предупреждение – 2012 г. на Комисията е публикуван на 14 февруари 2012 г., с което слага началото на ПМД. Той е първата стъпка в прилагането на новата надзорна процедура за предотвратяване и коригиране на макроикономическите дисбаланси –

[27] Регламент (ЕС) № 1174/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно принудителните мерки за коригиране на прекомерните макроикономически дисбаланси в еврозоната, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

[28] European Commission, *The European Semester*, Available at [online]: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en

„Процедура при макроикономически дисбаланси" (ПМД). В този доклад за механизма за предупреждение се съдържа и окончателният проект на таблицата с индикатори, създадена от Комисията след консултации със Съвета, Европейския парламент и Европейския съвет за системен риск (ЕССР). Съветът на ЕС е одобрил таблицата в заключенията на Съвета по икономическите и финансовите въпроси на 7 ноември 2011 г. Европейският парламент е приел резолюция на 15 декември 2011 г. ЕССР е дал отговор по тези въпроси в писмо от 9 декември 2011 г.

Надзорът за предотвратяване и коригиране на макроикономическите дисбаланси в рамките на ПМД е въведен като нов инструмент от засилената рамка на икономическото управление в ЕС. Той е приет като част от Пакета от шест законодателни акта за укрепване на икономическото управление, в който е предвидено значително засилване на надзора на фискалните политики.[29]

Надзорът на макроикономическите дисбаланси в рамките на ПМД е част от Европейския семестър, с който е възприет интегриран и превантивен подход по отношение на предизвикателствата пред икономическата политика на ЕС, насочен към осигуряване на фискална устойчивост, конкурентоспособност, стабилност на финансовите пазари и икономически растеж.

С ПМД се цели да се установяват макроикономическите дисбаланси, които възпрепятстват нормалното функциониране на икономиките на държавите членки на еврозоната или на ЕС като цяло, и да се стимулират правилните политически отговори. ПМД се прилага в рамките на европейския семестър за координация на икономическата политика с цел да се гарантира съгласуваност с анализите и препоръките, направени в съответствие с другите икономически инструменти за наблюдение. В годишния обзор на растежа, който се приема едновременно с Доклада за механизма за предупреждение, се прави преглед на икономическото и социалното положение в Европа и се определят общи приоритети за политиката на ЕС като цяло през следващите години.

[29] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68 final, 2012 г., с. 1.

Докладът за механизма за предупреждение служи за първоначален преглед, с помощта на който Комисията набелязва държавите членки, чието икономическо развитие налага провеждането на по-задълбочен анализ, за да се определи дали съществуват или има риск да възникнат макроикономически дисбаланси. Именно в тези последващи задълбочени проучвания се анализират подробно факторите, предизвикващи наблюдаваното икономическо развитие, с оглед да се определи естеството на дисбалансите. Единствено въз основа на такъв задълбочен анализ и ако е необходимо, Комисията отправя препоръки за политика в рамките на превантивната или корективната част на процедурата. Необходимостта от допълнителен анализ се основава на оценка на таблицата с показатели, създадена от Комисията след консултации със Съвета, Европейския парламент и Европейския съвет за системен риск (ЕССР).

Държавите членки на ЕС се оценяват при отчитане изменението на показателите във времето, както и се взема предвид актуалната конюнктура и перспективите. Освен това при оценката се разглежда и допълнителна информация, която е от значение. Комисията обръща особено внимание на по-широк набор от показатели, които Съветът и Европейският парламент считат, че са от особено значение при икономическия прочит на таблицата.

На 30 май 2012 г. са публикувани задълбочени прегледи за 12 държави членки на ЕС, а именно: Белгия, България, Кипър, Дания, Финландия, Франция, Италия, Унгария, Словения, Испания, Швеция и Обединеното кралство.[30] В доклада се призовава за по-подробно разглеждане на макроикономическата ситуация в посочените държави членки. В доклада е направено заключението, че в разгледаните 12 държави членки съществуват макроикономически дисбаланси. За първи път процедурата при макроикономически дисбаланси е приложена в условията на сложна икономическа среда, в която преобладава безпокойство относно държавния дълг. Отчита се, че всички държави членки се приспособяват

[30] Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейската централна банка, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и Европейската инвестиционна банка (2012), Действия за стабилност, растеж и работни места, COM (2012) 299 final, 30.5.2012 г.

към последиците от глобалната финансова криза, въпреки че конкретните им трудности се различават по обхват и тежест.[31] Както се подчертава в годишния обзор на растежа, реформите за насърчаване на повишаването на производителността ще бъдат от особено значение за държавите членки, изпитващи макроикономически дисбаланси, тъй като те влияят положително върху потенциалното производство и капацитета на приспособяване.[32]

В първия Доклад за механизма за предупреждение – 2012 г. Комисията е направила заключението, че България е засегната от макроикономически дисбаланси, по-специално във връзка с външната задлъжнялост, намаляването на задлъжнялостта в корпоративния сектор и реформите на пазара на труда.

В частност, относно **България** в Доклада за механизма за предупреждение – 2012 г. са отбелязани следните основни тенденции[33]:

- Показателят за салдото по текущата сметка на платежния баланс (средна стойност за 3 години на салдата по текущата сметка като процент от БВП) показва дефицити, превишаващи индикативния праг от 4% от БВП в България, Испания, Кипър, Малта, Полша и Словакия, въпреки че в някои от тези страни дефицитът по текущата сметка на платежния баланс трайно намалява в предходните години. В България глобалната финансова криза води до рязка корекция на дефицита по текущата сметка на платежния баланс, който в доклада се очаква през 2011 г. и следващите години да премине в лек излишък. Подобрението се дължи не само на намаления обем на вноса, но и на силния износ в контекста на наваксване.

[31] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68 final, 2012 г., с. 21.

[32] Вж. също макроикономическото приложение към годишния обзор на растежа: European Commission (2011), Annex Macro-Economic Report to the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Annual Growth Survey 2012, Brussels, 23.11.2011, COM(2011) 815 final,Vol. 3/5 ANNEX II, available [online] at: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/documents/pdf/annex_2_en.pdf

[33] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68 final, 2012 г., с. 7-15.

- Потенциалните рискове от външни дефицити могат да бъдат намалени, ако те се финансират чрез относително безопасни средства като преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) или капиталови трансфери. Потоците от ПЧИ са високи преди кризата в много от наваксващите изоставането си държави членки: през последните 5 години например потоците от ПЧИ покриват над половината от дефицитите по текущата сметка на платежния баланс в България, Чехия, Естония, Малта и Словакия. В повечето от наваксващите държави членки е налице положително салдо по капиталовата сметка на платежния баланс, в която обикновено се отбелязват капиталовите трансфери от чужбина.
- Нетните международни инвестиционни позиции (НМИП) като дял от БВП запазват високи отрицателни стойности в много страни с дефицит по текущата сметка на платежния баланс като България. Това се дължи на трайни, макар и по-ниски дефицити по текущата сметка на платежния баланс и на слаб динамичен икономически растеж. През периода, отчитан в първия Доклад за механизма за предупреждение, НМИП надвишават индикативния праг от -35% в България и в редица други държави членки: Чехия, Естония, Испания, Унгария, Латвия, Литва, Словакия, Полша и в по-малка степен в Словения. Една страна е изложена на по-малък риск, ако делът на задълженията ѝ, които изискват изплащане на главница или лихва, като например заеми или портфейл от дългове, е по-нисък.
- В България се наблюдава едно от най-големите повишения на показателя разходи за труд за единица продукция (РТЕП) (показател за 3-годишно изменение на РТЕП), но увеличението на заплатите от много ниско базово ниво е част от процеса на сближаване. По този показател редица държави членки на ЕС все още превишават индикативните прагове за периода 2008 – 2010 г. (9% за членовете на еврозоната и 12% за страните извън нея), по-специално България, Люксембург, Полша, Словения, Словакия и Финландия. При все това, тази динамика на

показателя разходи за единица труд в България може да забави наваксването в средно- и дългосрочен план.

- Задлъжнялостта на частния сектор като цяло надхвърля индикативния праг от 160% в повече от дванадесет държави членки на ЕС: Белгия, България, Дания, Естония, Испания, Кипър, Люксембург, Малта, Нидерландия, Австрия, Финландия, Швеция и Обединеното кралство. В резултат на продължителния период на нарастване на кредитирането преди глобалната финансова криза много стопански субекти в много държави членки се оказват с големи равнища на натрупан дълг. Този процес е отражение отчасти на по-голямата интеграция и задълбочаване на финансовите пазари, наред със сближаването на номиналните лихвени проценти. Освен това бързият ръст на кредитите е захранен от други фактори като несъответствие в цените на активите, подсилени от благоприятно данъчно облагане на активите и критерии за отпускане на заеми, потвърждение за което е общият ръст на дела на заемите за закупуване на жилища спрямо всички заеми в годините преди кризата. Високите равнища на задлъжнялост на частния сектор увеличават риска частният сектор да бъде повлиян от промените в икономическия цикъл, инфлацията и лихвените проценти. Освен това намаляването на прекомерната относителна задлъжнялост застрашава финансовата стабилност и растежа. В случая на България задлъжнялостта на частния сектор стремително достига нива, надхвърлящи индикативния праг, което се обяснява главно с нарасналата задлъжнялост на предприятията, докато дълговете на домакинствата, както и дългът на публичния сектор, остават ограничени.
- Задлъжнялостта на домакинствата е тясно свързана с развитието на пазара на жилища: ръстът на кредитирането за домакинствата и увеличаването на цените на жилищата върви успоредно през десетилетието преди глобалната финансова криза. Впоследствие настъпва процес на корекция. През 2010 г. реалното увеличаване на

цените на жилищата е под индикативния праг от 6% във всички държави членки, освен Финландия и Швеция. Последните корекции са доста значителни и държавите, в които цените преди кризата са увеличени най-много и най-бързо, преживяват, макар и не във всички случаи, най-явни корекции, което е доказателство за надценяването отпреди кризата. Например България, Дания, Естония, Испания, Литва, Латвия и Словакия преминават през значителна корекция след големи натрупани повишения на реалните цени на жилищата.

В този първи Доклад за механизма за предупреждение също се отбелязва, че страните, осъществяващи реформи, договорени с Комисията и подкрепени от външна финансова помощ – Гърция, Ирландия, Португалия и Румъния, вече са били под засилено икономическо наблюдение, и следователно тяхното икономическо положение и техните политики не са обект на разглеждане в рамките на ПМД.[34]

През юли 2012 г. в рамките на Европейския семестър Съветът на ЕС приема специфични за всяка страна препоръки, в които са включени подходящи политически действия в отговор на установените дисбаланси.

1.2.2. Втори Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г.

Вторият Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г. на Комисията е публикуван в края на ноември 2012 г.[35] С този доклад се слага началото на ПМД в рамките на Европейския семестър за 2013 г. Този път Комисията призовава за по-подробно разглеждане на 14 държави членки на ЕС, а именно: Белгия, България, Дания, Испания, Франция, Италия, Кипър, Унгария, Малта, Холандия,

[34] European Commission, *EU Economic governance: monitoring, prevention, correction*, Available at [online]: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction_en

[35] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, {SWD(2012) 421 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

Словения, Финландия, Швеция и Обединеното кралство.[36] Факторите за констатираните процеси са анализирани по-подробно не в Доклада за механизма за предупреждение, а в последващите задълбочени прегледи.[37] Задълбочените прегледи се публикуват през пролетта, преди пакета с документи за Европейския семестър през месец май.

В Доклада за механизма за предупреждение – 2013 г. се отчита, че трайните макроикономически дисбаланси, изразяващи се в големи и устойчиви външни дефицити и излишъци, трайната загуба на конкурентоспособност, както и натрупването на задлъжнялост, са до известна степен в сърцевината на икономическата криза в еврозоната. Преодоляването на тези проблеми и извършваните през периода корекции на дисбалансите продължават да отправят макроикономически предизвикателства към засегнатите държави членки, включително риск от разпространение към други страни, което поражда допълнителни заплахи за ситуацията в еврозоната.[38]

В актуализирания вариант на таблицата с индикатори във втория Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г. Комисията прави заключение, че България по някои показатели надхвърля индикативните прагове, по-специално относно нетната международна инвестиционна позиция и разходите за труд на единица продукция, докато дългът на частния сектор е под индикативния праг.[39]

По отношение на **България** във втория Доклад за механизма за

---

[36] European Commission, *The European Semester*, Available at [online]: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en

[37] Препоръки на Съвета от 10 юли 2012 г. (2012/C 219/01 до 27) (OJ C 219, 24.7.2012 г.).

[38] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, {SWD(2012) 421 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 2, достъпен на[онлайн]:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

[39] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, {SWD(2012) 421 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 11, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

предупреждение – 2013 г. са отбелязани следните основни тенденции[40]:

- Във външноикономически план салдото по текущата сметка на платежния баланс бързо се подобрява: то достига балансирана позиция през 2011 г. Подобрението е резултат от значителната корекция по текущата сметка на платежния баланс.
- Въпреки подобрението на салдото по текущата сметка на платежния баланс, отрицателната нетна международна инвестиционна позиция (НМИП) се очаква да остане значително по-висока от индикативния праг и съответно да продължи да бъде фактор за уязвимостта в близко бъдеще.
- Потоците на преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) остават ниски през 2011 г. и Комисията прогнозира, че покачването им ще остане скромно дори ако високият обем на ПЧИ се запази.
- България отбелязва увеличение на експортния пазарен дял на фона на подобрена производителност и обезценяване на реалния ефективен обменен курс (РЕВК), както и умерено увеличение на разходите за труд на единица продукция (РТЕП), въпреки че показателят РТЕП остава над прага и се очаква в бъдеще заплатите и разходите за труд на единица продукция да останат сравнително високи.
- Корекцията в посока намаляване на цените на жилищния пазар е в ход след предишни големи спадове в цените на жилищата. Условията за отпускане на кредити остават стабилни, което благоприятства разширяването на кредитирането, въпреки че високото равнище на необслужваните заеми рискува да се превърне в пречка за

[40] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, {SWD(2012) 421 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 11, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

отпускането на заеми. Макар че частният сектор намалява бързо задлъжнялостта си (данните за 2011 г. сочат бърз спад на краткосрочните кредити за нефинансови предприятия), той все още е относително задлъжнял на фона на наваксващата изоставането си икономика основно поради трансгранични междуфирмени кредити за нефинансови предприятия.

- Съществува риск българската икономика да запази нисък темп на растеж, което да направи намаляването на дълга, включително НМИП, още по-трудно. Причината е, че корекцията на външните дисбаланси е провокирана частично от свиването на вътрешното търсене, включително на инвестициите. Опасенията относно потенциала на страната за дългосрочен растеж се дължат и на слабостите на пазара на труда, показателни за които са отрицателният растеж, увеличаването на безработицата и високата структурна безработица.
- Като цяло, на базата на установения дисбаланс през май 2012 г., Комисията счита за полезно да проучи допълнително устойчивостта на макроикономическите дисбаланси или тяхното намаляване в България.

1.2.3. Трети Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г.

Третият Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. на Комисията е публикуван през ноември 2013 г.[41] С него се поставя началото на третия етап на изпълнение на ПМД, с която се цели установяване и отстраняване на дисбалансите, които възпрепятстват нормалното функциониране на икономиките на държавите членки, на еврозоната или на Съюза като цяло. С публикуването на

[41] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2013) 790 final}{SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

Доклада за механизма за предупреждение – 2014 г. за първи път се включва **набор от социални показатели**, които са полезни за тълкуването на таблицата. Това е в съответствие с публикуваното съобщение „Укрепване на социалното измерение на Икономическия и паричен съюз“. Този доклад за 2014 г. е придружен от два работни документа: първият разглежда известен брой технически промени в показателите, използвани в таблицата, и в допълнителните показатели. Вторият документ съдържа многобройни статистически данни, въз основа на които е изготвен Доклада за механизма за предупреждение. В последващите задълбочени прегледи се извършва по-подробен анализ и въз основа на тях Комисията прави заключение дали съществуват макроикономически дисбаланси и прекомерни дисбаланси и представя подходящи препоръки за провеждането на икономическата политика.

През април 2013 г. Комисията установява макроикономически дисбаланси в Белгия, България, Дания, Испания, Франция, Италия, Унгария, Малта, Нидерландия, Словения, Финландия, Швеция и Обединеното кралство, като в Испания и Словения са отчетени прекомерни дисбаланси.

В третия Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. се установява, че е необходим по-подробен анализ на натрупването и коригирането на дисбалансите и свързаните с тях рискове в 16 държави членки на ЕС. Някои от тези 16 държави членки се повтарят от предишни години (т.е. от предишния цикъл на ПМД), докато други държави за първи път са обект на задълбочени прегледи от страна на Комисията. Държавите членки, по отношение на които Комисията изготвя задълбочени прегледи в третия доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., се сблъскват с различни трудности и потенциални рискове, включително разпространение на неблагоприятни последствия върху техните партньори. Тези държави членки на ЕС са следните:

- Испания и Словения – чрез задълбочени прегледи е направена оценка дали съществуват прекомерни дисбаланси в тези две държави членки или те са били коригирани, както и на ролята на структурните политики, прилагани от тези държави членки, за преодоляването на дисбалансите.

- Франция, Италия и Унгария – тези три държави членки са с дисбаланси и по отношение на тях Комисията посочва необходимостта от предприемане на решителни политически действия, съответните задълбочени прегледи ще оценят устойчивостта на дисбалансите.
- Белгия, България, Дания, Малта, Нидерландия, Финландия, Швеция и Обединеното кралство – за тези държави членки, в които на предходния етап са установени макроикономически дисбаланси, се отчита, че задълбочените прегледи ще спомогнат да се прецени дали в тях все още съществуват дисбаланси, или те са били преодолени. Комисията е на мнение, че както дисбалансите биват установени след подробен анализ в задълбочения преглед, така и заключението, че даден дисбаланс е бил преодолян, следва да се прави след задълбочен анализ на всички значими фактори, което потенциално може да доведе до приключването на ПМД за някои държави членки на ЕС.
- Германия и Люксембург – задълбочени прегледи се извършват и по отношение на тези две държави членки, с цел по-добър анализ на техните външни позиции и вътрешните им процеси, като е направена оценка дали в някоя от тези държави съществуват макроикономически дисбаланси.
- Хърватия – в третия доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. Комисията отчита, че е оправдано да се изготви и задълбочен преглед и по отношение на Хърватия като нов член на ЕС и предвид необходимостта да се разберат естеството и потенциалните рискове, свързани с нейната външна позиция, търговски показатели и конкурентоспособност, както и вътрешни процеси.
- Относно Гърция, Кипър, Португалия, Румъния и Ирландия ситуацията се оценява в рамките на ПМД след приключването на техните програми и относно предприемането на макроикономически мерки.

Като цяло се установява, че икономиките в ЕС продължават напредъка в коригирането на своите външни и вътрешни дисбаланси. Тези дисбаланси са най-

вече по отношение на високи нива на кредитиране, големи и устойчиви дефицити и излишъци по текущата сметка, загуби на конкурентоспособност и натрупване на дълг.[42]

По-конкретно, по отношение на **България** в третия Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. са отбелязани следните основни тенденции[43]:

- През април 2013 г. Комисията заключава, че в България съществуват макроикономически дисбаланси, по-специално във връзка с влиянието на намаляването на задлъжнялостта в корпоративния сектор, както и с продължаващите корекции на външните позиции, конкурентоспособността и пазара на труда.
- В актуализираната таблица няколко показателя за България са над индикативните прагове, по-специално нетната международна инвестиционна позиция (НМИП) и безработицата. В сравнение с предходните години произтичащите от външната позиция рискове са редуцирани. Отрицателната НМИП на България остава висока, докато нетният външен дълг е значително по-нисък предвид размера на ПЧИ. Освен това както отрицателната НМИП, така и нетният външен дълг спазват сходна тенденция към намаление благодарение на корекцията на текущата сметка на платежния баланс към балансирана позиция и продължаващия положителен принос на капиталовите трансфери. Корекцията на текущата сметка на платежния баланс се осъществява предимно чрез нециклични фактори и оказва относително слабо

[42] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 2, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

[43] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 15-16, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

въздействие върху икономическата активност.

- Установено е, че показателите за ценовата и разходната конкурентоспособност продължават да се подобряват в България и изглеждат благоприятни за постигане на бъдещ ръст на износа. От 2012 г. показателят за РТЕП е приведен в съответствие с праговете от таблицата в резултат на по-ниския растеж на заплатите и устойчивото нарастване на производителността, което отразява също съкращаването на работни места.
- Отчита се, че у нас продължава намаляването на дълга на частния сектор. Задлъжнялостта на нефинансовите предприятия в България е относително висока в сравнение с други сходни държави, въпреки че тя е формирана предимно чрез трансгранични вътрешнофирмени заеми. Кредитирането остава слабо, което отразява бавното икономическо възстановяване.
- Ситуацията на пазара на труда у нас остава неблагоприятна и безработицата, включително младежката и дълготрайната безработица, продължава да нараства. Все пак според Комисията съществуват изгледи за стабилизиране през 2013 г. Налице е увеличение на бедността и социалната изолация, а делът на неработещите, неучащите и необучаващите се млади хора[44] е отчетен като най-висок в ЕС.
- Като цяло в своя трети Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. Комисията обобщава, че е необходимо допълнително да се проучи устойчивостта на съществуващите дисбаланси в българската икономика или тяхното коригиране.

[44] Млади хора без работа и извън системите за обучение и образование или т.нар. NEETs от англ. Not in Education, Employment, or Training.

1.2.4. Четвърти Доклад за механизма за предупреждение - 2015 г.

Четвъртият Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. е публикуван през ноември 2014 г.[45] С този доклад е поставено началото на четвъртия годишен кръг от ПМД. В доклада се отчита, че макроикономическите дисбаланси продължават да бъдат сериозен проблем в ЕС и показват необходимостта от решителни, всеобхватни и координирани политически действия. Но все пак икономиките в ЕС продължават напредъка в коригирането на своите външни и вътрешни дисбаланси. В този доклад са посочени държавите членки, които могат да бъдат засегнати от дисбаланси, по отношение на които са наложителни политически действия и за които следва да се извършат допълнителни задълбочени прегледи.[46]

Комисията отбелязва, че макроикономическите дисбаланси продължават да бъдат сериозен проблем и показват необходимостта от решителни, всеобхватни и координирани политически действия. Налице са високи равнища на частния и публичния дълг в повечето държави и големите външни пасиви в много от тях водят до значителна уязвимост за растежа, заетостта и финансовата стабилност. В няколко държави се отчитат продължаващи тревожно високи нива на безработицата и другите социални показатели, а икономическият растеж не е достатъчен, за да доведе до значително подобрение на техните трудови и социални показатели.

Но все пак се отчита известен напредък в коригирането на външните и вътрешните дисбаланси в някои държави членки на ЕС. Така например високите и неустойчиви равнища на дефицита по текущата сметка на платежния баланс са

[45] Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN

[46] Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, с. 3, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN

значително намалени, премахнати или превърнати в излишъци, а процесът на оздравяване на баланса е напреднал във всички сектори в повечето държави. Освен това окуражително е възстановяването на конкурентоспособността в резултат от вътрешни корекции и пазарни реформи, но запазването на конкурентоспособността в бъдеще остава основен проблем, по-специално за държавите членки с големи външни дисбаланси.

В четвъртия Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. са посочени 16 държави членки, които могат да бъдат засегнати от дисбаланси, по отношение на които са наложителни политически действия и за които следва да се извършат допълнителни действия. По отношение на някои държави задълбочените прегледи са основани на констатациите от предишния цикъл на наблюдение, докато други за първи път са обект на задълбочен преглед от страна на Комисията. По-конкретно такива са случаите с държавите членки, които през отчетния период са приключили програмите си за икономически мерки, подкрепени с финансова помощ.

В рамките на задълбочените прегледи за Хърватия, Италия и Словения е направена оценка за това дали предварително установените *прекомерни дисбаланси* са коригирани или са трайни, или се задълбочават, като същевременно е обърнато внимание на приноса на политиките, изпълнявани от тези държави членки, за преодоляването на дисбалансите. По отношение на Ирландия, Испания, Франция и Унгария – държави членки с *дисбаланси,* нуждаещи се от решителни политически действия, в съответните задълбочени прегледи Комисията е оценила рисковете, свързани с поддържане на дисбалансите. По отношение на останалите държави членки, в които на предходния етап са установени *дисбаланси* (Белгия, България, Германия, Нидерландия, Финландия, Швеция и Обединеното кралство), чрез задълбочени прегледи става възможно да се прецени в кои от тях все още съществуват дисбаланси и в кои те са били преодолени. За първи път с четвъртия Доклад за механизма за предупреждение – 2015 г. са изготвени задълбочени прегледи за Португалия и Румъния. След завършването на програмата за икономически мерки в средата на 2014 г. за Португалия са

приложени стандартните процедури за наблюдение. За Румъния наблюдението на дисбалансите и мониторингът на политиките са осъществени в рамките на програмата за икономически мерки, подкрепяна от превантивна финансова помощ.

По-конкретно, по отношение на **България** в четвъртия Доклад за механизма за предупреждение – 2015 г. са отбелязани следните основни тенденции[47]:

- През март 2014 г. Комисията е направила заключението, че България е засегната от макроикономически дисбаланси, които се нуждаят от мониторинг и политически действия, по-специално по отношение на продължителната корекция на пазара на труда, докато корекцията на външната позиция и намаляването на корпоративната задлъжнялост напредват добре.
- В актуализирания вариант на таблицата някои показатели за България са над индикативните прагове, а именно нетната международна инвестиционна позиция (НМИП), разходите за труд за единица продукция, дългът на частния сектор и процентът на безработицата. НМИП остава силно отрицателна въпреки допълнителното подобрение, наблюдавано през 2013 г., на фона на излишъка по текущата сметка на платежния баланс.
- Отчетен е осезаем ръст на обема на износа на България, което също е наблюдавано и в Гърция, Словения, Литва, Румъния и Португалия, и в по-малка степен в Испания и Ирландия. Нарастването на износа води до увеличаване на пазарните дялове въпреки растящите разходи за труд за единица продукция. България е успяла да увеличи глобалните си

[47] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 15-16 и с. 21-22, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

пазарни дялове през 2013 г.

- България показва сравнително голямо увеличение на разходите за труд на единица продукция през 2013 г. въпреки благоприятното развитие на производителността. Това също е установено и в други страни – Естония, Латвия, Унгария и Румъния.
- През отчетния период дългът на частния сектор в България остава близо до индикативния праг от таблицата, но леко го превишава и е съсредоточен в корпоративния сектор. България е изправена пред предизвикателството, свързано с прекомерната задлъжнялост на корпоративния сектор (наред със Словения), докато други държави се сблъскват с прекомерна задлъжнялост на домакинствата (Нидерландия и Дания), а трети – с прекомерна задлъжнялост и на корпоративния сектор и на домакинствата (Ирландия, Испания и Кипър).
- През първата половина на 2014 г. коефициентът на безработица в България намалява за първи път от 2009 г., но остава на високо равнище (над 12% през 2013 г.). В допълнение, младежката безработица продължава да расте, а дълготрайната безработица остава висока. В съчетание с продължаващия спад на заетостта това води до значителните социални предизвикателства, пред които страната е изправена, като много високите равнища на бедност и социално изключване.
- През юни 2014 г. банковият сектор в България е подложен на силни сътресения, когато слухове за наличие на слабости предизвикват масово изтегляне на депозити и спестявания от някои местни банки. В резултат на това Корпоративна търговска банка (КТБ) АД е поставена под специално управление и по-късно е обявена в несъстоятелност, докато друга банка получава от държавата подкрепа за осигуряване на ликвидност. Банковата криза и проблемите във финансовия сектор оказват значително влияние върху макроикономическата стабилност,

като пречат на икономическия растеж, водят до продължаване на дефлацията и утежняват бюджетните предизвикателства.

- Имайки предвид установяването на макроикономически дисбаланси в България през март 2014 г., Комисията като цяло отчита, че следва да бъде проучена допълнително устойчивостта на дисбалансите или тяхното коригиране.

1.2.5. Пети Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г.

С Доклада за механизма за предупреждение – 2016 г.[48] се поставя началото на петия годишен кръг на ПМД. В доклада са посочени държавите членки, за които следва да се изготвят задълбочени прегледи с цел оценка доколко те са засегнати от дисбаланси, по отношение на които са наложителни мерки на политиките. Броят на държавите членки, избрани за задълбочени прегледи от 2012 г. насам се увеличава, което се дължи отчасти на необходимостта да бъдат включени държавите, които вследствие на постигнатото подобрение на икономиката приключват своите програми за финансова помощ. Това се отнася за Ирландия, Португалия и Румъния, чието включване в наблюдението в рамките на ПМД е счетено за целесъобразно. Както в Доклада за механизма за предупреждение, така и в Годишния обзор за растежа е посочено, че за да бъдат преодолени макроикономическите дисбаланси и същевременно да се окаже подкрепа за възстановяването, е необходим координиран подход към макроикономическите политики.

В петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г. Комисията отбелязва, че **конфигурацията на категориите дисбаланси в рамките на ПМД еволюира с течение на времето и в момента има следния вид**[49]:

[48] Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN

[49] Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на

1. Няма дисбаланс;
2. Дисбаланси, които изискват мониторинг и мерки на политиките;
3. Дисбаланси, които изискват мониторинг и решителни мерки на политиките;
4. Дисбаланси, които изискват специален мониторинг и решителни мерки на политиките;
5. Прекомерни дисбаланси, които изискват специален мониторинг и решителни мерки на политиките;
6. Прекомерни дисбаланси, които водят до процедурата при прекомерен дисбаланс.

До процедурата при прекомерен дисбаланс (ППД) не се е прибягвало до момента на изготвянето на петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г. Установяването обаче на прекомерни дисбаланси предполага изискване за решителни мерки на политиките и специален мониторинг. След 2014 г. към някои държави от еврозоната, които имат системно значение и при които са установени дисбаланси, е отправено искане за решителни мерки на политиките и специален мониторинг с цел гарантиране на напредък при специфичната за всяка държава от еврозоната препоръка, насочена към преодоляване на макроикономическите дисбаланси. От някои държави с дисбаланси е поискано да предприемат решителни мерки на политиките.

Държавите членки, за които Комисията е посочила, че е необходим задълбочен преглед, са: Белгия, България, Германия, Франция, Хърватия, Италия, Унгария, Ирландия, Нидерландия, Португалия, Румъния, Испания, Словения, Финландия, Швеция и Обединеното кралство. При тези държави при предишния кръг от задълбочени прегледи са били установени макроикономически дисбаланси. В съответствие с установената практика, за да се направи оценка дали съществуващите дисбаланси или прекомерни дисбаланси се коригират, запазват

регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, с. 5-6, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN

или задълбочават – като същевременно се взема предвид приносът на политиките, провеждани от съответните държави членки за преодоляването на дисбалансите – е необходим нов задълбочен преглед. С този Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г. задълбочени прегледи за първи път са изготвени за Естония и Австрия. Въз основа на икономическия анализ на таблицата с показатели в този доклад Комисията счита, че за Чехия, Дания, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Полша и Словакия не са необходими задълбочени прегледи и че няма нужда от по-нататъшно наблюдение в рамките на ПМД.

Комисията констатира следните основни изводи в петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г.[50]:

- Коригирането на съществуващите дисбаланси се извършва в макроикономическа среда, криеща предизвикателства. Но все пак държавите членки на ЕС продължават да отбелязват напредък в коригирането на своите макроикономически дисбаланси.
- Източник на безпокойство е уязвимостта, произтичаща от високите равнища на задлъжнялост. В няколко държави членки натрупаният дълг – частен и публичен, вътрешен и външен – остава на най-високите си до този момент равнища. Това прави уязвим растежа, работните места и финансовата стабилност в ЕС.
- Излишъците в някои държави членки продължават да бъдат големи по протежение на целия хоризонт на прогнозата (2015 – 2017 г.). На съвкупно равнище еврозоната отчита излишък по текущата сметка на платежния баланс, който към посочения момент е един от най-големите в света.
- След години на големи различия в следваните модели, условията на пазарите на труд се изравняват, но в редица държави продължават да са

[50] Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, с. 3-4, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN

налице неприемливи равнища на тежко социално положение, особено в засегнатите от коригирането на макроикономически дисбаланси и от дългови кризи.

- През 2014 г. коефициентите на безработица в ЕС остават много високи в няколко държави, като 3-годишната средна стойност надминава прага от 10% в 12 държави членки (България, Ирландия, Гърция, Испания, Франция, Хърватия, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Португалия и Словакия).

По-конкретно, по отношение на **България** в петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г. са отбелязани следните основни тенденции[51]:

- През февруари 2015 г. Комисията заключава, че в България съществуват прекомерни макроикономически дисбаланси, които налагат решителни мерки на политиките и специален мониторинг, по-специално във връзка с безпокойството по отношение на практиките във финансовия сектор, които крият значителни финансови и макроикономически рискове.
- В актуализираната таблица с показатели някои от показателите са отвъд индикативните прагове, а именно нетната международна инвестиционна позиция, дългът на частния сектор, разходите за труд за единица продукция и безработицата, както и увеличението в дълготрайната безработица.
- Високото равнище на външните задължения продължава да бъде източник на уязвимост. Нетната външна позиция обаче продължава да се подобрява благодарение на положителната текуща сметка и положителната капиталова сметка, както и на увеличаващите се външни активи. Същевременно увеличението на дела от световния износ забавя темповете си, но същото се наблюдава и при увеличението в разходите

[51] Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, с. 27-28, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN

за труд за единица продукция.

- Въпреки че финансовият сектор у нас се е стабилизирал, институционалните и регулаторните проблеми, които са разкрити след фалита на Корпоративна търговска банка (КТБ) АД, през отчетния период все още не са намерили своето адекватно разрешение.
- Дългът на частния сектор, който е съсредоточен в нефинансовия корпоративен сектор, остава висок. Натискът за намаляване на задлъжнялостта рискува да попречи на инвестициите и на икономическия растеж в краткосрочен план и може да бъде допълнителен източник на уязвимост, ако по отношение на него не се предприемат добре структурирани действия. Въпреки полаганите в миналото усилия за подобряване на бизнес средата, недостатъчно развитата българска уредба по отношение на производството по несъстоятелност и предшестващото го производство забавя намаляването на задлъжнялостта, увеличава несигурността сред участниците на пазара и намалява като цяло привлекателността на страната за инвеститорите.
- Трайно присъстващите структурни проблеми на българския пазар на труда, например дълготрайната безработица и несъответствието между търсенето и предлагането на квалификации и умения на пазара на труда, пречат за реализирането на функцията му по установяване на съответствие между търсенето и предлагането, което води до непълноценно използване на човешкия капитал и в крайна сметка до по-висока икономическа и социална цена.
- Като цяло вътрешната и външната уязвимост, по-специално във финансовия сектор, се запазва. Поради това Комисията смята за полезно, като има предвид установяването на прекомерен дисбаланс през февруари, да проучи допълнително устойчивостта на макроикономическите рискове и да наблюдава напредъка в коригирането на прекомерните дисбаланси.

1.2.6. Шести Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г.

С Доклада за механизма за предупреждение – 2017 г.[52] се поставя началото на шестия годишен кръг на ПМД. Докладът идентифицира държавите членки, за които следва да се предприемат задълбочени прегледи, за да се оцени дали те са засегнати от дисбаланси, които се нуждаят от политически действия. Докладът представлява устройство за скрининг за икономически дисбаланси, публикуван в началото на всеки годишен цикъл на координация на икономическата политика. По-конкретно, той се основава на икономическия прочит на таблицата с показатели с индикативни прагове („MIP Scoreboard“), заедно с набор от помощни показатели.

Докладът за механизма за предупреждение подчертава съображенията от еврозоната. В съответствие със съобщението на Комисията от 21 октомври 2015 г. „За стъпките към завършване на икономическия и паричен съюз“, Докладът за механизма за предупреждение също така цели систематичен анализ на последиците от дисбалансите на страните от еврозоната и разглежда как тези последици изискват координиран подход към политическите отговори.

В шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г. Комисията прави някои основни промени в две области: категоризация на макроикономическите дисбаланси и специфичен мониторинг.

Категоризацията на макроикономическите дисбаланси (Categorisation of macroeconomic imbalances) е рационализирана и стабилизирана в предишния цикъл, както е посочено в съобщението на Комисията от април 2016 г. за Европейския семестър и в съответствие със съобщението на Комисията от октомври 2015 г. „Стъпки към постигане на икономически и паричен съюз“. Рационализирането намалява броя на възможните категории от шест на четири:

1. Няма дисбаланси;
2. Дисбаланси;

[52] European Commission (2016), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 16.11.2016, COM(2016) 728 final, Available [online]: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-alert-mechanism-report_en_0.pdf

3. Прекомерни дисбаланси;
4. Прекомерни дисбаланси с коригиращи действия.

Сред 19-те държави, които са обект на задълбочен преглед през 2016 г., при шест са установени дисбаланси (Австрия, Белгия, Естония, Унгария, Румъния и Обединеното кралство), седем са с дисбаланси (Финландия, Германия, Ирландия, Холандия, Словения, Испания и Швеция) и в шест са установени прекомерни дисбаланси (България, Хърватия, Кипър, Франция, Италия и Португалия).

Специфичният мониторинг (Specific monitoring) има за цел да подобри непрекъснатия мониторинг на политиките, предприети в контекста на ПМД. Той не замества обхващащия мониторинг на Комисията за прилагането на реформата в отговор на специфичните препоръки за страната, който е представен в докладите за страните, но укрепва основата за такава оценка.

Специфичен мониторинг е въведен за първи път през 2013 г., за да се следват засилените политически ангажименти, поети от Испания и Словения, след като те са идентифицирани с прекомерни дисбаланси. Той се състои от две мисии, последвани от доклади, през есента и зимата, обсъждани в комитетите на Съвета, подготвящи ECOFIN (EPC/EFC). Като има предвид положителния опит с тези две страни, през 2014 г. Комисията разширява специфичния мониторинг за всички страни с прекомерни дисбаланси и за избрани държави от еврозоната с дисбаланси от системно значение. През 2016 г. с рационализирането на категориите на ПМД, специфичният мониторинг е разширен до всички страни с дисбаланси или прекомерни дисбаланси, като мониторингът се провежда само през есента и се модулира въз основа на обхвата на предизвикателствата и тежестта на дисбалансите. При необходимост Комисията може да извърши и допълнителни промени при прилагането на специфичен мониторинг въз основа на натрупания опит.

В шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г. Комисията прави заключението, че задълбочените прегледи са оправдани за държавите членки, идентифицирани с дисбаланси или прекомерни дисбаланси в предходния

кръг на задълбочени прегледи[53]. Задълбочени прегледи отново са необходими, за да прецени дали съществуващите прекомерни дисбаланси или дисбаланси се развиват, продължават или утежняват, като същевременно се обръща внимание на приноса на политиките, прилагани от тези държави членки за преодоляване на дисбалансите. Съответните държави членки са България, Хърватия, Кипър, Финландия, Франция, Германия, Ирландия, Италия, Холандия, Португалия, Словения, Испания и Швеция.

Въз основа на икономическия прочит на таблото, в шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г. Комисията не извършва допълнителни анализи в контекста на ПМД за другите държави членки. По-специално, страните, които са напуснали надзора на ПМД през 2016 г. (Белгия, Унгария, Румъния и Обединеното кралство), не сигнализират за големи допълнителни рискове в сравнение с миналата година, за да се наложи задълбочен преглед през 2017 г.

Редица държави, които не са били изследвани наскоро чрез задълбочени прегледи, показват устойчива динамика в цените на жилищата (Дания, Люксембург) и разходите за труд (Естония, Латвия, Литва), които заслужават внимателен мониторинг, но не изискват преглед на уязвимостите и рисковете за цялата икономика. В случая на Гърция Комисията продължава да осъществява надзор на дисбалансите и мониторинг на коригиращите мерки в контекста на програмата за финансова помощ. Като цяло, шестият Доклад за механизма за предупреждение изисква подготовката на задълбочените прегледи за 13 държави членки в сравнение с 19 страни членки в предишния цикъл.

Оценката в шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г. е поставена на фона на продължаващо, но все още крехко икономическо възстановяване. Комисията констатира следните основни изводи в шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г.[54]:

[53] Вж. още: European Commission (2016), „2016 European Semester: Assessment of progress on structural reforms, prevention and correction of macroeconomic imbalances, and results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011", COM(2016) 95 final/2 -, 7.4.2016.

[54] European Commission (2016), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and

- Приспособяването в страни с външен дефицит или дълг постига по-нататъшен напредък, докато големите излишъци по текущата сметка на платежния баланс остават. Постигнат е значителен напредък сред страните с нетни длъжници в коригирането на техните външни дисбаланси. Неустойчивият дефицит по текущата сметка на платежния баланс е елиминиран в почти всички държави членки.
- Намаляването на частния дълг продължава, но с бавни и неравномерни темпове, затруднени от ниския номинален растеж. Редица държави продължават да се сблъскват с уязвимост, свързана с високите нива на частния дълг, често съчетани с високите нива на държавния дълг.
- Въпреки подобрените капиталови позиции, банковият сектор е изправен пред предизвикателства, свързани с намаляването на рентабилността и наследството на лошите дългове. Докато банките като цяло подобряват капиталовата си адекватност и устойчивостта на шокове, намалените перспективи за рентабилност ограничават възможностите им за набиране на нов капитал на пазара на фона на новите въведени регулаторни капиталови изисквания. В някои страни последиците от необслужваните заеми ограничават възможността за отпускане на кредити и повишават риска от неправилно разпределение на капитала.
- Динамиката на цените на жилищата набира скорост и Комисията наблюдава по-стриктно някои страни. След резки корекции в посока надолу по време на рецесията след кризата, цените на жилищата нарастват в повечето страни. Въпреки средата на ниски лихвени проценти, динамиката на цените на жилищата остава доста под ръста, регистриран в средата на 2000-те години. В някои страни обаче се наблюдава силна ценова динамика в условията на вероятно надценени цени и нарастващ нетен кредит за домакинствата, на което Комисията отделя внимателен мониторинг.

correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 16.11.2016, COM(2016) 728 final, pp. 3-4, Available [online]: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-alert-mechanism-report_en_0.pdf

- Пазарите на труд продължават да се възстановяват, но в някои страни продължават да съществуват социални проблеми. Трудовите пазари се подобряват от средата на 2013 г., придружени с намаляване на различията в нивата на безработица в държавите членки след коренно противоположни тенденции в предишните години. Въпреки това все още се наблюдават много високи нива на безработица и стагниращи трудови доходи в редица държави от ЕС, а социалните бедствия продължават, особено в страните, които са най-силно засегнати от финансовата и дълговата криза в ЕС.

По-конкретно, по отношение на България в шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г. са отбелязани следните основни тенденции[55]:

- През март 2016 г. Комисията стига до заключението, че България изпитва прекомерни макроикономически дисбаланси, тъй като финансовият сектор остава нестабилен, а корпоративната задлъжнялост – висока, в условията на висока безработица. В актуализираната таблица с показатели редица показатели за България са извън индикативните им прагове, а именно нетната международна инвестиционна позиция (NIIP), нарастването на номиналните разходи за труд на единица продукция (ULC) и нивото на безработица.
- Отрицателната нетна международна инвестиционна позиция остава над прага на таблицата, но продължава да се подобрява на фона на положителната текуща сметка на платежния баланс. Делът на експортния пазар се увеличава през последните 5 години, въпреки загубите през 2015 г. Ръстът на номиналните разходи за труд на единица продукция (ULC) непрекъснато се забавя, дори ако средногодишният тригодишен остане над индикативния праг.

[55] European Commission (2016), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 16.11.2016, COM(2016) 728 final, pp. 24-25, Available [online]: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-alert-mechanism-report_en_0.pdf

- Задлъжнялостта на частния сектор остава проблематична, особено за нефинансовите предприятия, като последните данни показват правилен, но бавен процес на намаляване.
- Все още съществуват уязвимости и нестабилност във финансовия сектор. Нивото на необслужваните заеми е намаляло, но остава високо. Прегледът на качеството на активите на банките и стрес тестовете в банковия сектор са завършени и не идентифицират значителна нужда от допълнителен капитал в целия сектор. Те изискват стриктно изпълнение на последващите действия, включително чрез препоръките, които Българската народна банка (БНБ) е издала на отделни банки. Подобни прегледи в секторите на застрахователните и пенсионните фондове продължават.
- Коефициентът на безработица в България надхвърля индикативния праг, макар и с намаляваща тенденция поради скорошното засилване на растежа на БВП, докато растежът на дългосрочната безработица вече не надхвърля индикативния праг. Постоянните структурни проблеми на пазара на труда, като слабото включване в пазара на труда и несъответствията между уменията и квалификациите на работната сила, продължават да са проблем в българската икономика.

1.2.7. Седми Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г.

С Доклада за механизма за предупреждение – 2018 г.[56] се поставя началото на седмия годишен кръг на ПМД. Този доклад подчертава съображенията за еврозоната. В съответствие с предложенията, съдържащи се в доклада от 22 юни 2015 г. „Завършване на европейския икономически и паричен съюз“[57], и

[56]European Commission (2017), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2018 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2017) 661 final},Brussels, 22.11.2017, COM(2017) 771 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/com-2017-771-en.pdf

[57]Juncker, J.-C., Tusk, D., Dijsselbloem, J., Draghi, M. and Schulz, M., Report „Completing Europe's Economic and Monetary Union", 22 June 2015.

съобщението на Комисията от 21 октомври 2015 г. „Стъпки към постигането на икономически и паричен съюз“ седмият Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г. включва анализ на последиците от дисбалансите на държавите за еврозоната като цяло и изследва степента, в която е необходим координиран подход към политическите отговори в светлината на взаимозависимостите в еврозоната. Ролята на взаимозависимостите и системните последици от дисбалансите е призната в законодателството на ПМД, което определя дисбалансите по отношение на „*макроикономическите развития, които оказват неблагоприятно влияние или могат да окажат неблагоприятно въздействие върху нормалното функциониране на икономиката на държава членка или на Икономическия и паричен съюз или на Съюза като цяло*“.

Оценката в седмия Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г. е поставена на фона на икономическото възстановяване, което става все по-широко и по-стабилно. Комисията констатира следните основни изводи в този доклад[58]:

- Ребалансирането в еврозоната продължава да заслужава внимателно разглеждане. Излишъкът по текущата сметка на платежния баланс в еврозоната спира да нараства през отчетния период. Комисията констатира, че ребалансирането е необходимо да продължи. Въпреки че големият и неустойчив дефицит по текущата сметка на платежния баланс е коригиран в почти всяка държава членка преди 2016 г., е нужно да се запазят предпазливи външни позиции в държавите – нетни длъжници за намаляване на големите запаси от нетни международни инвестиционни позиции (НМИП/NIIP). В същото време големите излишъци по текущата сметка на платежния баланс продължават да съществуват в някои страни – нетни кредитори в еврозоната, а прогнозите за корекции надолу остават ограничени.
- Нетните международни инвестиционни позиции остават силно

[58] European Commission (2017), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2018 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2017) 661 final},Brussels, 22.11.2017, COM(2017) 771 final, pp. 3-4, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/com-2017-771-en.pdf

отрицателни в някои случаи на фона на развитието на конкурентоспособността, което слабо подкрепя балансирането. Големи отрицателни позиции на НМИП са регистрирани в страни, които имат постоянен голям дефицит по текущата сметка на платежния баланс в периода преди кризата. Подобрените им позиции по текущата сметка на платежния баланс в повечето случаи създават условия за постепенно намаляване на запаса от нетни чуждестранни задължения, но текущите сметки в баланс или излишък трябва да бъдат поддържани, за да се поддържа намаление на задълженията към благоразумни нива със задоволителни темпове. Повишаването на конкурентоспособността е спомогнало за постигането на тази цел през последните години, но промените в относителните разходи за труд на единица продукция между страните – нетни длъжници и страните – нетни кредитори все по-слабо подкрепят процеса на балансиране.

- Ограничаването на частния дълг продължава, но с по-слаби темпове. Вземането на заеми се увеличава. За намаляване на съотношенията на дълга към БВП все повече се разчита при възобновяване на номиналния растеж.
- Доходността в банковия сектор се подобрява, както и оценките на фондовите пазари. И все пак стеснените лихвени маржове, остарелите бизнес модели и високото ниво на необслужвани (лоши) заеми (non-performingloans, NPLs) в някои страни остават сериозно предизвикателство.
- Цените на жилищата се ускоряват в повечето държави членки. Оценките са все още под пиковите нива след низходящата корекция след кризата, но в някои случаи наличните индикатори сочат към надценяване на цените на жилищата.
- Трудовите пазари като цяло се подобряват и затягат в повечето страни, докато растежът на заплатите остава понижен. Намаляването

на безработицата съвпада с намалената дисперсия (вариация) на безработицата в ЕС дори ако безработицата все още е висока в някои страни. Процентът на активност се увеличава през последното десетилетие, но в някои страни и за някои групи участието на пазара на труда остава ниско. Въпреки че разполагаемият доход на домакинствата се е увеличил, той все още не е достигнал реално равнището си през 2008 г. в някои държави членки. В няколко страни тесните пазари на труда се свързват с ускорени темпове на растеж на разходите за единица труд.

Що се отнася до **България** в седмия Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г. са отбелязани следните основни тенденции[59]:

- През февруари 2017 г. Комисията стига до заключението, че България изпитва прекомерни макроикономически дисбаланси и по-специално уязвими места са налице във финансовия сектор, съчетани с висока корпоративна задлъжнялост в условията на непълна корекция на пазара на труда. В актуализираната таблица с показатели редица показатели са извън индикативния праг, а именно нетната международна инвестиционна позиция (NIIP) и ръстът на цените на недвижимите имоти.
- Отрицателната нетна международна инвестиционна позиция остава отвъд индикативния праг, но продължава да се подобрява, тъй като салдото по текущата сметка на платежния баланс е преминало в значителен излишък. Отразявайки динамиката на догонване, по-голямата част от НИМП се отнася до нетни преки чуждестранни инвестиционни задължения, което смекчава външните рискове. Подобренията във външната позиция на страната се обуславят от регистрирано увеличаване на пазарните дялове на световния

[59] European Commission (2017), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2018 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2017) 661 final},Brussels, 22.11.2017, COM(2017) 771 final, pp. 26-27, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/com-2017-771-en.pdf

експортен пазар през последните няколко години.

- Частната задлъжнялост остава проблем в българската икономика, особено за нефинансовите предприятия, при които нивото на необслужване на заемите остава високо. Цените на недвижимите имоти се увеличават силно през 2016 г., на което Комисията обръща строго наблюдение.
- Комисията отчита, че през 2016 г. в България са предприети мерки и стъпки по отношение на уязвимостите във финансовия сектор. Но въпреки благоприятната макроикономическа среда, функционирането на финансовия сектор все още е възпрепятствано от продължаващите опасения относно слабото управление, качеството на активите и ефективността на банковия надзор.
- Възстановяването на пазара на труда продължава, като се предвижда безработицата да се намали през прогнозния хоризонт. Все пак постоянните структурни проблеми, като високият дял на дългосрочните безработни, както и несъответствията между уменията и квалификацията на труда, водят до недостатъчно използване на човешки капитал и оказват натиск върху заетостта. Междувременно Комисията прогнозира разходите за заплати и труд да се ускоряват в бъдеще, особено поради недостиг на доставки в някои сектори и във връзка с плановете за допълнително увеличаване на минималната работна заплата през периода 2018 – 2020 г.
- Като цяло икономическият прочит показва оставащите уязвими места в българската икономика, включително във финансовия сектор. Поради това Комисията намира за полезно, като взема предвид установяването на прекомерен дисбаланс през февруари 2017 г., да се проучи по-нататъшната устойчивост на макроикономически рискове и да следи напредъка в отстраняването на прекомерните дисбаланси.

1.2.8. Осми Доклад за механизма за предупреждение – 2019 г.

С Доклада за механизма за предупреждение – 2019 г.[60] е поставено началото на осмия годишен кръг на ПМД. Доколкото той не е наличен, се поставя акцент върху *статистическото приложение*, което Комисията е публикувала на 21.11.2018 г. към Доклада за механизма за предупреждение за 2019 г. С Доклада за механизма за предупреждение се посочват държавите членки, за които трябва да бъдат направени задълбочени прегледи с цел да се прецени дали са засегнати от дисбаланси, по отношение на които се налага да бъдат предприети мерки на политиките.

В *статистическото приложение* към Доклада за механизма за предупреждение – 2019 г. е представена таблицата за макроикономически дисбаланси и спомагателните индикатори, използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД. Тези показатели се съставят главно от Евростат от данните, представени от държавите членки, в съответствие с европейското законодателство. Показателите на таблицата на ПМД са представени с техните индикативни прагове (използвани в Доклада за механизма за предупреждение – 2019 г.), докато не се прилага праг към спомагателните индикатори.

Рамката на ПМД разчита на навременна и висококачествена социално-икономическа и финансова статистика. След публикуването на първото *статистическо приложение* през 2012 г. е постигнат значителен напредък към подобряване на стандартите и методите, използвани за събиране на основните данни, както и за укрепване на рамката за осигуряване на качество на статистическите данни.

Таблицата на ПМД се състои от четиринадесет показатели, измерващи вътрешните и външните дисбаланси, както и развитието на социалния и трудовия пазар в държавите членки на ЕС. Индикаторите в таблицата на ПМД за

[60] European Commission (2018), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2019 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2018) 751 final}, Brussels, 21.11.2018,SWD(2018) 466 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-alert-mechanism-report-statistical-annex.pdf

последните десет години са показани в *статистическото приложение*[61] по години и по държави.

Крайната дата на данните, т.е. датата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на осмия Доклад за механизма за предупреждение – 2019 г., е 24 октомври 2018 г.

На базата на изпълнението на таблицата с показатели и индикативни прагове може да се направи изводът, че през отчетния период в **България** са налице превишения на индикативните прагове при следните три показателя:

- Нетна международна инвестиционна позиция (НМИП) (Net international investment position, NIIP);
- Номинални разходи за труд на единица продукция (РТЕП), при база 2010 г. (Nominal unit labour cost index (2010=100);
- Дефлирани цени на жилищата, при база 2015 г. (House price index (2015=100) – deflated).

Както за България, така и за редица други държави членки, посочени в Доклада за механизма за предупреждение, по-подробни и обхватни анализи са включени в задълбочени прегледи**.** Както и при предходните годишни цикли, задълбочените прегледи са включени в докладите за отделните държави. Задълбочените прегледи се изготвят за държавите членки, за които вече е установено, че са налице дисбаланси или прекомерни дисбаланси. В съответствие с установената надзорна практика задълбочените прегледи се изготвят, за да се прецени дали съществуващите дисбаланси се коригират, дали се задържат, или се задълбочават, като същевременно се отчитат осъществяваните коригиращи политики.

Предстоящите предизвикателства изискват ориентирано към бъдещето наблюдение по ПМД. В контекста на корекцията на повечето дисбаланси при

[61] European Commission (2018), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2019 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2018) 751 final}, Brussels, 21.11.2018, SWD(2018) 466 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-alert-mechanism-report-statistical-annex.pdf

потоците и на постепенното намаляване на натрупаните дисбаланси, наблюдението по ПМД постепенно се насочва към мониторинга на евентуално неустойчиви тенденции, които биха могли да изкристализират в средносрочен план. Същевременно променящото се икономическо положение, включително рисковете, които произтичат главно от икономическата среда извън еврозоната и ЕС, налага Комисията да оценява също дисбалансите от гледна точка на еврозоната и на ЕС.

1.2.9. Девети Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г.

С този доклад се поставя началото на деветия годишен кръг на ПМД.[62] В годишната стратегия за устойчив растеж, която се приема едновременно с този доклад, се прави преглед на икономическото и социалното положение в Европа и се определят общи приоритети за политиката на ЕС. Докладът се придружава от *статистическо приложение*, което съдържа многобройни статистически данни, използвани за изготвянето на доклада.

Анализът в деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г. е направен на фона на променящата се икономическа перспектива, в която икономическата експанзия отслабва, а очакваната инфлация е по-ниска.[63] Променящата се икономическа перспектива предполага по-бавна корекция на съществуващите дисбаланси или появата на нови рискове в условия, при които възможностите политиката да се справя със сътресения намаляват.

В доклада се предвижда изготвяне на задълбочени прегледи за 13 държави

[62] Европейска комисия (2019), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Страсбург, 17.12.2019 г., COM(2019) 651 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0651&from=EN

[63] Европейска комисия (2019), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Страсбург, 17.12.2019 г., COM(2019) 651 final, с. 2, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0651&from=EN

членки, за които е установено, че са налице дисбаланси и прекомерни дисбаланси с оглед на констатациите в задълбочените прегледи от февруари 2019 г.[64]

В доклада са установени дисбаланси в 10 държави членки – България, Хърватия, Франция, Германия, Ирландия, Нидерландия, Португалия, Румъния, Испания и Швеция, а в Кипър, Гърция и Италия са установени прекомерни дисбаланси.

Оценката в деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г. е поставена на фона на икономическото възстановяване, което става все по-широко и по-стабилно. Комисията констатира следните основни изводи в този доклад[65]:

- През 2018 г. салдата по текущата сметка на платежния баланс намаляват слабо в целия ЕС, като позициите на дефицита продължават да бъдат изключение, а големите излишъци се запазват. С няколко изключения държавите, които преди отчитат високи позиции по текущата сметка на платежния баланс, през отчетния период показват до голяма степен балансирани текущи сметки, докато някои държави членки запазват своите големи и постоянни излишъци над нивата, обусловени от основните икономически фактори. Забавянето на търговията, устойчивото вътрешно търсене и увеличаващите се цени на петрола понижават салдата по текущата сметка на платежния баланс навсякъде.
- Нетните международни инвестиционни позиции (НМИП) се подобряват по-бързо, но в някои държави членки продължават да съществуват високи равнища на външни задължения. Разумните позиции по текущата сметка на платежния баланс и непрекъснатият

[64] Вж. Европейска комисия (2019), „Европейски семестър за 2019 г.: оценка на напредъка в структурните реформи, предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси и резултати от задълбочените прегледи в съответствие с Регламент (ЕС) № 1176/2011“ (COM(2019) 150 final, 27.2.2019г.).
[65] Европейска комисия (2019), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Страсбург, 17.12.2019 г., COM(2019) 651 final, с. 4-6, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0651&from=EN

номинален растеж през последните години водят до намаляване на съотношението на външните финансови задължения към БВП. Нетните международни инвестиционни позиции продължават да са предимно отрицателни в редица държави от ЕС, а някои от последните резултати по текущата сметка на платежния баланс рискуват да не са достатъчни, за да се гарантират подобрения на тези позиции на външните салда с подходящи темпове. Успоредно с това големите нетни кредитори отчитат все по-положителни НМИП на фона на големи излишъци по текущите сметки на платежния баланс.

- Разходите за труд за единица продукция (РТЕП) нарастват по-бързо в много държави членки поради ускореното повишение на заплатите и намаляването на растежа на производителността. В целия ЕС е отчетен повишен растеж на заплатите на фона на по-свити пазари на труда. Повишаването на разходите за труд за единица продукция е свързано също така във все по-голяма степен с умерения растеж на производителността. В няколко случая, по-конкретно в Централно- и Източноевропейските държави и в Балтийските държави, отчетливият растеж на разходите за труд за единица продукция продължава тенденция, започнала преди години и свързана с ръста на търсенето на работна ръка в комбинация с недостиг на умения и със затруднения във връзка с предлагането на работна ръка в икономики, в които равнищата на заплатите са по-ниски от средното равнище. В по-малка степен ръстът на РТЕП се е увеличил през 2018 г. и в държавите от еврозоната. Растежът на РТЕП е по-голям в държавите, които са нетни кредитори, отколкото в тези, които са нетни длъжници, но тази разлика постепенно намалява.
- Реалните ефективни валутни курсове се оскъпяват. В периода от 2016 г. до 2018 г. включително, реалните ефективни валутни курсове се оскъпяват в редица държави на фона на ръста на разходите за труд за единица продукция и номиналното поскъпване. Това се случва след

години, през които относителните разходи и цени за много държави членки на ЕС намаляват благодарение на обезценяването на номиналните валутни курсове и понижаването на инфлацията на разходите и цените в сравнение с конкурентите.

- Намаляването на задлъжнялостта на частния сектор продължава в голяма степен на фона на растежа на номиналния БВП, а по отношение на дълга на домакинствата темповете, с които намалява задлъжнялостта, се забавят. По-конкретно домакинствата увеличават своите заеми във все по-голям брой държави членки. В повечето държави с високи съотношения на дълга към БВП през 2018 г. е налице намаляване на задлъжнялостта, но въпреки това съотношението на частния дълг към БВП в няколко силно задлъжнели държави се е увеличило. Държавният дълг продължава да намалява в повечето държави членки, но в няколко силно задлъжнели държави не се наблюдава намаление или то е ограничено. Доходността по държавните облигации обаче спада значително, включително за най-задлъжнелите държави кредитополучатели.
- Устойчивостта на банковия сектор в ЕС се подобрява, но все още са налице някои предизвикателства. Капитализацията спира да расте над нивата, превишаващи регулаторните стандарти. Възвръщаемостта на собствения капитал на банките също се стабилизира, след като се подобрява през предходните години. Съотношението на необслужваните заеми намалява значително през последните години и през отчетния период съществото намаление на несъбираемите заеми е ограничено в държавите с висок дял на необслужваните заеми. Въпреки това все още са налице проблеми в няколко държави от ЕС, чиито банкови системи се характеризират със сравнително ниска капитализация и рентабилност и висок процент на необслужваните заеми. Променящата се икономическа

перспектива, за която са характерни ниски дългосрочни лихвени проценти и отслабващ икономически растеж, се прибавя към тези предизвикателства.

- През 2018 г. цените на жилищата продължават да нарастват бързо, но динамиката на цените спада, там където има по-ясно изразени признаци за наличие на надценяване. Във все по-голям брой държави оценките на цените на жилищата са над рекордните нива от средата на 2000-те години насам и е вероятно да бъдат надценени. Най-голямото нарастване на цените на жилищата е отчетено обаче в различни държави от ЕС, които преди това показвали само ограничени признаци за надценяване на цените на жилищата. Обратно, в държавите, в които опасенията за надценяване са били най-големи и задлъжнялостта на домакинствата е била висока, през 2018 г. се наблюдава често намаление на цените. В някои държави се увеличават новите ипотечни кредити, което е фактор за допълнително повишаване на цените на жилищата в бъдеще.
- Пазарите на труда продължават да се подобряват през 2018 г., а безработицата намалява във всички държави членки на ЕС. Безработицата намалява по-специално при младите и дългосрочно безработните. Промяната на пазара на труда донякъде се отразява в по-силния растеж на заплатите в държавите от еврозоната. От възстановяването насам обаче ръстът на реалната работна заплата е под растежа на производителността на труда до 2017 г. Обрат настъпва едва от 2018 г. Нарастването на трудовите доходи благодарение на растежа на заетостта и на заплатите подпомага увеличаването на вътрешното търсене, но няма достатъчно данни за това, че увеличенията на заплатите са се отразили върху инфлацията на цените.
- Комисията отчита, че в създалата се икономическа обстановка възстановяването на равновесието в еврозоната както на дефицитите,

така и на излишъците по текущата сметка на платежния баланс, е наложително и би било от полза за всички държави членки. По този начин би могло да се подпомогне преодоляването на ситуацията на ниска инфлация и ниски лихвени проценти, и да се намали зависимостта от външното търсене. В този контекст Комисията определя за необходимо да се предвиди подходяща комбинация от политики сред държавите от еврозоната, която да отчита взаимосвързаността и ефектите на разпространение.

По-конкретно, по отношение на **България** в деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г. са отбелязани следните основни тенденции[66]:

- През февруари 2019 г. Комисията установява, че в България са налице дисбаланси, свързани по-конкретно с уязвимостта на финансовия сектор в съчетание с голямата задлъжнялост и необслужвани заеми в корпоративния сектор.
- В актуализирания вариант на таблицата с индикатори няколко от показателите превишават индикативния праг, а именно нетната международна инвестиционна позиция (НМИП) и номиналното увеличение на разходите за единица труд за единица продукция. Външната позиция на икономиката се засили допълнително с увеличаването на излишъка по текущата сметка на платежния баланс и бързото подобряване на отрицателната НМИП, която се доближава до прага.
- Въпреки натрупаните увеличения на пазарните дялове на износа, свитият пазара на труда и недостигът на умения водят до нарастване на заплатите. В резултат на това ръстът на разходите за труд за

[66] Европейска комисия (2019), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Страсбург, 17.12.2019 г., COM(2019) 651 final, с. 43-44, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0651&from=EN

единица продукция е значително над прага, на което Комисията обръща специално внимание.

- В контекста на благоприятните икономически и финансови условия банковият сектор в България като цяло укрепва коефициентите си на капиталова адекватност и ликвидност. Растежът на кредитите е силен и е финансиран изцяло от разширяването на депозитната база. Необслужваните заеми продължават да намаляват, но остават сравнително високи за нефинансовите предприятия и за банките, които са българска собственост. Въведени са редица мерки за укрепване на банковия и небанковия надзор в страната. Но продължават да съществуват някои предизвикателства и слабости, свързани с недостига на капитал в някои банкови институции и нерешени проблеми в застрахователния сектор в България.
- Корпоративният дълг е все още сравнително висок, въпреки че намалява. В България нетните кредитни потоци към корпоративния сектор доближават 4% от БВП. Държавният дълг е нисък и намалява. В България задлъжнялостта на предприятията е съчетана с продължаващи проблеми във финансовия сектор, които са обект на мерки на политиката.
- Цените на жилищата продължават да нарастват в България, макар и с по-бавни темпове и в съответствие с основните икономически фактори. Ръстът на ипотечните кредити и на разрешителните за строителство се ускорява, и Комисията му обръща специално внимание в своя доклад. Безработицата у нас намалява през 2018 г., а равнището на активност, макар и сравнително ниско, продължава да нараства.
- Бедността и социалното изключване остават високи в редица държави членки, като България продължава да отчита най-високо равнище в ЕС на относителния дял на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване (ИРБИ).

- Комисията обобщава, че като цяло при икономическия анализ на България се открояват проблеми, свързани с оставащите слабости във финансовия сектор. Поради това, а и като има предвид установяването на дисбаланси през февруари 2019 г., Комисията смята за нужно да проучи допълнително устойчивостта на дисбалансите или тяхното намаляване.

1.2.10. Десети Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г.

В този доклад за механизма за предупреждение се поставя акцент върху кризата, предизвикана от пандемията от коронавирус (COVID-19), която представлява невиждано сътресение за икономиката от началото на 2020 г. Избухването на пандемията е последвано от въвеждането през март 2020 г. на кризисни мерки с цел ограничаване на разпространението на вируса, като тези мерки постепенно биват смекчени в повечето държави членки. Под влияние на пандемията от COVID-19, цикълът на наблюдение на Европейския семестър е временно адаптиран, така че да се осигури последователно и ефективно прилагане на Механизма за възстановяване и устойчивост, като това се отразява също и на прилагането на ПМД.[67]

С Годишната стратегия за устойчив растеж (ГСУР) за 2021 г.[68], приета в средата на септември 2020 г., е поставено началото на годишния цикъл на Европейския семестър и са определени стратегически насоки за изпълнението на Механизма за възстановяване и устойчивост. Публикуването на ГСУР поставя началото на годишния цикъл на Европейския семестър за 2021 г. През ГСУР за

[67] Европейска комисия (2020), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Брюксел, 18.11.2020 г., COM(2020) 745 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0745&from=EN

[68] Европейска комисия (2020), Годишна стратегия за устойчив растеж за 2021 г., COM(2020) 575 final, достъпен на [онлайн]: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_20_1658

2020 г. Комисията поставя началото на нова стратегия за растеж въз основа на Европейския зелен пакт и концепцията за „конкурентоспособна устойчивост“[69].

Механизмът за възстановяване и устойчивост предвижда държавите членки на ЕС да приемат планове за възстановяване и устойчивост, в които се определят реформи и инвестиции, насочени към посрещането на основните икономически предизвикателства и съгласувани с приоритетите на ЕС, което включва специфичните за всяка държава препоръки, отправени към държавите членки през последните години, и по-специално по време на циклите на Европейския семестър за 2019 г. и 2020 г. Следователно Механизмът за възстановяване и устойчивост е възможност за държавите членки на ЕС да осъществят реформи и инвестиции в съответствие с препоръките, свързани с ПМД, които са насочени към основните и дългогодишни структурни причини за съществуващите макроикономически дисбаланси.

Комисията отчита, че преди избухването на кризата, предизвикана от COVID-19, повечето съществуващи макроикономически дисбаланси са в процес на коригиране на фона на благоприятни макроикономически условия. Дисбалансите на потоците, като например прекалено големите дефицити по текущата сметка на платежния баланс или силният ръст на кредитите, са коригирани в годините след глобалната финансова криза от 2008 г. в контекста на мащабно намаляване на задлъжнялостта на частния сектор.

Кризата, предизвикана от COVID-19, обаче води до сериозно задълбочаване на редица съществуващи макроикономически дисбаланси и до възникване на нови рискове. По-специално съотношенията на държавния и частния дълг към БВП нарастват. Възниква риск от възпрепятстване на бъдещото изплащане на дълга на частния сектор поради ниските равнища на икономическа активност, фалитите и слабия пазар на труда. Подобно затруднено положение по отношение на дълга засяга и счетоводните баланси на банките и допълнително влошава тяхната рентабилност.

В десетия доклад за механизма за предупреждение са установени

[69] Пак там.

дисбаланси в 9 държави членки – Хърватия, Франция, Германия, Ирландия, Нидерландия, Португалия, Румъния, Испания и Швеция, а в Кипър, Гърция и Италия са установени прекомерни дисбаланси.

Комисията констатира следните основни изводи в десетия Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г.:

- Дефицитите по текущата сметка на платежния баланс остават умерени в повечето държави членки на ЕС. В няколко държави продължават да съществуват големи излишъци по текущата сметка на платежния баланс, макар през последните години и те да намаляват. Комисията прогнозира, че текущите сметки на платежния баланс ще претърпят относително слаби промени предвид кризата, предизвикана от COVID-19, което рязко контрастира на развитието по време на световната финансова криза, когато дефицитите в държавите от ЕС са значителни и кризата доведе до тяхното намаляване.
- Влошава се състоянието на пазара на труда под въздействието на кризата, предизвикана от COVID-19. В много икономики в ЕС през 2020 г. има изкуствено поддържане на заетост, при което фирмите задържат своите служители на работа главно поради в голяма степен субсидираните от държавата инициативи за запазване на работните места, по-специално временни режими на работа при непълно работно време. Безработицата обаче нараства с известно забавяне, както по принцип се случва след рецесии.
- Разходите за труд за единица продукция (РТЕП) нарастват значително в различни държави от ЕС вследствие на нарастването на заплатите и слабия растеж на производителността. Особено силно тази тенденция се наблюдава през последните години в няколко страни от Централна и Източна Европа (ЦИЕ) и от Прибалтика.

- Корпоративният дълг нараства значително и повсеместно поради нуждите от ликвидност по време на кризата, предизвикана от коронавируса. Разпространението на COVID-19 води до увеличаване на заемите за финансиране на оборотния капитал, а кредитирането на нефинансовите предприятия нараства в повечето държави. Кредитните гаранции помагат на предприятията да заемат средства в подкрепа на своите дейности, както и да засилят своите ликвидни позиции. Мораториумите върху погасяването на дълга също допринасят за неговото нарастване.
- През 2020 г. леко се забавя растежът на дълга на домакинствата. Това се случва въпреки ефекта на мораториумите върху дълга, които свиват ликвидния натиск върху задлъжнелите домакинства и темпа на погасяване на дълговете. Стойностите на съотношението на дълга на домакинствата спрямо БВП нарастват през 2020 г. поради спада на БВП.
- Ръстът на цените на жилищата в Евросъюза като цяло остава стабилен през 2020 г., но в някои държави се ускорява. През 2019 г. цените на жилищата продължават да нарастват с високи темпове, включително в редица държави, в които имаше рискове от надценяване.
- Държавният дълг на всички държави членки на ЕС се увеличава с бързи темпове и особено в тези, в които кризата, предизвикана от COVID-19, оказва най-сериозно въздействие. По време на кризата правителствата в целия ЕС позволяват функционирането на автоматични стабилизатори и предоставят пряка фискална подкрепа и подкрепа за подпомагане на ликвидността, за да смекчат здравната криза и да противодействат на намаляването на разходите на частния сектор. Съотношенията на държавния дълг нарастват в по-голяма степен в държавите, в които равнищата на

дълга отпреди кризата вече са най-високи, което отразява и по-дълбоката рецесия в тези държави.

- Макар че през последните години условията в банковия сектор в ЕС се подобряват, то сътресението, предизвикано от COVID-19, може да подложи на изпитание устойчивостта на банковия сектор в ЕС. Очаква се кризата да доведе до влошаване на качеството на активите на банките и перспективите за рентабилността им. Нарастващите трудности, свързани с погасяването на дълга от страна на бизнеса и домакинствата, в бъдеще се очаква да доведат до ръст на необслужваните заеми, особено след изтичането на мораториумите върху дълга.

Съгласно заключенията от Доклада за механизма за предупреждение – 2021 г. задълбочени прегледи са необходими за 12 държави членки: Хърватия, Кипър, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Нидерландия, Португалия, Румъния, Испания и Швеция.

По-конкретно, по отношение на **България** в десетия Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г. са отбелязани следните основни тенденции:

- През февруари 2020 г. Комисията заключава, че в България вече няма макроикономически дисбаланси. В актуализирания вариант на таблото, включващо статистически данни до 2019 г., все още обаче показателят за растежа на разходите за труд за единица продукция превишава индикативния праг.
- Излишъкът по текущата сметка на платежния баланс нараства през 2019 г., но се очаква слабото му намаляване през 2020 г., породено от резкия спад на приходите от туризъм поради пандемията от COVID-19. Отрицателната НМИП, състояща се предимно от ПЧИ, продължава да се подобрява, като през 2019 г. се движи в рамките на индикативния праг, и се очаква да продължи да се подобрява в бъдеще.

- Корпоративният сектор продължава да намалява задлъжнялостта си през 2019 г. на фона на растежа на номиналния БВП. Корпоративният дълг е под пруденциалния праг, но надхвърля референтния показател. Ръстът на кредитирането нараства през 2019 г., но се очаква да намалее през 2020 г.
- Държавният дълг се очаква да остане доста под 30% от БВП през 2020 г., въпреки въздействието на кризата, предизвикана от COVID-19, върху бюджета. Финансовият сектор на страната е рентабилен и добре капитализиран. Стабилността на финансовата система е укрепена чрез подобрено управление и надзор. През юли 2020 г. България се присъединява към Европейския валутен механизъм (ERM II) и към Банковия съюз.
- Положителното развитие на пазара на труда продължава и през 2019 г., като води до намаляване на нивото на безработицата до 4,2%. Низходящата тенденция се обръща поради кризата, предизвикана от COVID-19, но загубите на работни места не се изразяват изцяло в рязко повишаване на безработицата.

В заключение, Европейската комисия отбелязва, че в началото на кризата, предизвикана от COVID-19, в България не са установени макроикономически дисбаланси, въпреки че необслужваните заеми и корпоративната задлъжнялост са относително високи, макар и намаляващи. С кризата, предизвикана от COVID-19, съотношението на корпоративния дълг към БВП се очаква да се повиши и необслужваните заеми също да се увеличат. Като цяло Комисията не счита, че е необходимо да извършва допълнителен задълбочен преглед в контекста на ПМД.[70]

[70] Европейска комисия (2020), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Брюксел, 18.11.2020 г., COM(2020) 745 final, с. 55-56, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0745&from=EN

1.2.11. Единадесети Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г.

Единадесетият доклад за механизма за предупреждение – 2021 г. е вторият, белязан от пандемията от COVID-19, ударила внезапно и неочаквано света през 2020 г.[71] Пандемията настъпва, тъй като повечето дисбаланси са в процес на постепенното коригиране, улеснен от продължителния период на икономически растеж през по-голямата част от последното десетилетие. Те са свързани с високи нива на съотношения на частния и публичния дълг към БВП, наследени както от световната финансова криза, така и от предхождащото я нарастване. Големите дефицити по текущата сметка на платежния баланс или динамичния кредитен растеж също са коригирани, което води до постепенен спад на външния дълг и укрепване на банковите системи.

През последните години е налице натрупване на предизвикателства и рискове, свързани с признаци на прегряване в дадени сектори в някои страни след продължителна икономическа експанзия, главно на нивото на цените на жилищата и конкурентоспособността на разходите, особено в страни с по-жизнен икономически растеж. Пандемията от коронавируса прекъсва намаляването на съотношението дълг към БВП, докато цените на жилищата се ускоряват, което предполага цялостно влошаване на макроикономическите рискове. Дисбалансите, свързани с високия държавен и частен дълг, се влошават, водени от резкия спад на БВП и фискалното въздействие на необходимите мерки, предприети за справяне с кризата с COVID-19, защита на производствения капацитет и ограничаване на заетостта и социалното въздействие.

Цените на жилищата, които и без това нарастват, се ускоряват допълнително и представляват риск в няколко страни, по-специално там, където са придружени от значително увеличение на ипотечния дълг. Благодарение на силните си капиталови съотношения и високите буфери за ликвидност банките

[71] European Commission (2021), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2022 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2021) 361}, Brussels, 24.11.2021, COM(2021) 741 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/2022_european_semester_alert_mechanism_report.pdf

успяват да продължат да предоставят кредити на икономиката. Външните сметки се влошават в страните, зависими от приходите от трансграничен туризъм. Разширената политическа подкрепа спомага за ограничаване на безработицата и стабилизира доходите на домакинствата. С настъпването на възстановяването в някои страни се появяват недостиг на работна ръка и натиск върху разходите, а в редица страни се предвиждат значителни увеличения на заплатите.

В единадесетия Доклад за механизма за предупреждение са установени макроикономически дисбаланси в 12 държави членки – Хърватия, Кипър, Франция, Германия, Ирландия, Италия, Нидерландия, Португалия, Румъния, Испания и Швеция. Тези държави членки са обект на задълбочен преглед в предишния годишен цикъл на наблюдение и Комисията счита, че изпитват дисбаланси (Хърватия, Франция, Германия, Ирландия, Нидерландия, Португалия, Румъния, Испания и Швеция) или прекомерни дисбаланси (Кипър, Гърция и Италия). Съществува необходимост от наблюдение на развитието на рисковете и в други държави членки, в много случаи свързани с жилищните пазари.

Комисията констатира следните основни изводи в единадесетия Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г.:

- Кризата от COVID-19 временно засяга външните позиции, но не изменя принципно моделите на текущата сметка на платежния баланс. Държавите с важни трансгранични туристически сектори като цяло отбелязват значително увеличение на дефицитите по текущата сметка на платежния баланс или намаляване на скромните им излишъци. Комисията очаква това да се коригира постепенно с възстановяването на пътуванията. Някои от големите излишъци по текущата сметка на платежния баланс намаляват леко, привеждайки текущата сметка за еврозоната като цяло в съответствие с основните показатели.
- Нарушаването на икономическата активност вследствие на пандемията води до големи увеличения на разходите за труд на единица продукция и в редица случаи се появява недостиг на работна

сила и натиск върху разходите. Разходите за труд на единица продукция се повишават в целия ЕС в резултат на стабилния брой на заетите, въпреки рязкото спадане на производството, благодарение на различни публични инициативи за задържане на работни места, особено схемите за краткосрочна работа, които благоприятстват намаляването на отработените часове, а не нивата на заетост. Тези ефекти са отразени във временни намаления на производителността на труда.

- Редица политически мерки водят до запазване на работните места и производствения капацитет по време на кризата, като подкрепят ликвидността и платежоспособността на частния сектор. Мерките за подкрепа като мораториума върху погасяването на дълга и държавните гаранции за кредити спомагат недостигът на ликвидност в частния сектор да доведе до проблеми с платежоспособността в началото на кризата с COVID-19. Мораториумите допускат забавяне на изплащането на дълга, увеличавайки номиналния дълг и свързаната с него лихва. С постепенното премахване на тези мерки могат да се появят възможни затруднения с погасяването, особено в сектори, по-засегнати от кризата, и сред уязвимите фирми.
- Корпоративната задлъжнялост нараства в повечето страни от ЕС, понякога рязко. Новите заеми за покриване на внезапни загуби на приходи и недостиг на ликвидност в резултат на пандемията допринасят за увеличаването на съотношението корпоративен дълг към БВП наред с ефекта от острата рецесия. Продължава значителният ръст на нетните кредитни потоци.
- Заемите на домакинствата се ускоряват Запазва се тенденцията по-високите съотношения дълг на домакинствата към БВП да се дължат най-вече на големия спад на БВП. Кредитните потоци в разгара на пандемията са заглушени главно поради резкия спад на кредитите за потребление. В същото време в много страни се наблюдава

увеличение на ипотечните заеми в условията на висока активност на пазара на недвижими имоти и ускоряване на цените на жилищата. От началото на 2021 г. нетните кредитни потоци стават по-значителни в няколко държави успоредно с тенденциите на възстановяване.

- Кризата от COVID-19 и мерките, които правителствата предприемат, за да я смекчат, оказват силно влияние върху държавния дълг. Жизненоважната обширна подкрепа, която правителствата предоставят, допринася за пренасочването на част от неблагоприятното икономическо въздействие на пандемията далеч от домакинствата и фирмите, като защитава работните места и потенциала за растеж. Съотношението държавен дълг към БВП се увеличава повече в страните, непропорционално засегнати от рецесията, главно поради туристическите им сектори.
- Пандемията от ковид е придружена от допълнително ускоряване на цените на жилищата. След години на повишения, цените на жилищата се ускоряват допълнително през 2020 г. и първата половина на 2021 г. и достигат най-бързите си темпове на растеж след световната финансова криза. В различни държави от ЕС се налице рискове от надценяване. Това поражда опасения особено когато дългът на домакинствата е висок или нараства бързо. Ръстът на цените на жилищата се дължи на различни фактори, подхранващи търсенето и ограничаващи предлагането. Ограниченията в доставките са налице още преди пандемията и въведените локдауни в икономиките временно ги изостря. Пандемията води до някои структурни промени в търсенето на жилища, тъй като преминаването към по-дистанционна работа и работа от вкъщи оказва влияние върху географските предпочитания. Финансовите условия са благоприятни и като цяло вероятно ще продължат да поддържат повишеното търсене на жилища, докато доходите на домакинствата, нарастващи успоредно с възстановяването на икономиките след пандемичната

криза, вероятно ще поддържат по-нататъшен растеж на цените на жилищата.

- Банковият сектор поддържа силни капиталови съотношения, но рентабилността отслабва и пълното въздействие на кризата върху банковите баланси може да бъде видимо само със закъснение. Въздействието на кризата от COVID-19 върху банковия сектор е ограничено благодарение на укрепването на сектора, постигнато след глобалната финансова криза, и поради обширни временни политически мерки като кредитни гаранции, мораториуми за погасяване на дълга или временно регулаторно облекчаване.

Пандемията от коронавирус подчертава положителната роля на антицикличната дискреционна фискална политика, поддържащите парични политики и европейската координация в отговор на икономическата криза. Кризата от COVID-19 показва, че значителните дискреционни фискални реакции могат да бъдат ефективни за смекчаване на непосредственото въздействие на подобен голям шок и успешни за проправяне на пътя за бързо възстановяване.

По-конкретно, по отношение на **България** в единадесетия Доклад за механизма за предупреждение – 2022 г. са отбелязани следните основни тенденции:

- През юни 2021 г. в България не са установени макроикономически дисбаланси. В актуализираното табло с данни до 2020 г. показателят за растеж на разходите за труд за единица продукция (ULC) е над техния индикативен праг.
- Салдото по текущата сметка на платежния баланс регистрира малък дефицит от 0,3% от БВП през 2020 г., за първи път от 2012 г. Неговият спад се дължи основно на свиването на износа на туристически услуги, причинено от пандемията от COVID-19. Започва възстановяване на приходите от туризъм през 2021 г., което се очаква да продължи през 2022 г. Отрицателната нетна международна инвестиционна позиция, която до голяма степен се

състои от ПЧИ, продължава да се подобрява поради по-нататъшно натрупване на резервни активи.

- Номиналните разходи за труд на единица продукция се увеличават допълнително, водени от понижаване на производителността и запазването на труда при пандемичната криза. Очакванията са тези разходи да продължат да нарастват.
- Корпоративната задлъжнялост се увеличава, но се очаква намаляването на задлъжнялостта да се възобнови с икономическо възстановяване. Реалният темп на прираст на цените на жилищата се е увеличил до 5,2% през 2020 г. Той е определен за умерен донякъде през 2021 г., но е поддържан от динамичния растеж на ипотечните кредити.
- Държавният дълг е под 25% от БВП през 2020 г. и се очаква да остане под 30% от БВП през 2021 г. въпреки планираното увеличение на държавните разходи.
- Финансовият сектор поддържа достатъчна ликвидност и капиталова адекватност по време на кризата от COVID-19, подкрепена от мерките, които БНБ въвежда през март 2020 г. и влизането на България в Банковия съюз през юли 2020 г. Коефициентът на необслужвани кредити остава висок, въпреки че намалява допълнително до 5,9% през 2020 г. Важно е да се следи отблизо ефектът от постепенното премахване на мерките за обществена подкрепа, като мораториуми за заеми и гаранционните схеми.
- Условията на пазара на труда в България не са особено засегнати от рецесията през 2020 г. до голяма степен благодарение на използването на схеми за краткосрочен труд. Нивото на безработица се увеличава до 5,1% през 2020 г. от историческо ниско ниво през 2019 г., но се очаква да започне да намалява от 2022 г.

Европейската комисия заключава, че България влиза в кризата от COVID-19 без установени макроикономически дисбаланси, макар че необслужваните

заеми и корпоративната задлъжнялост са относително високи, въпреки че намаляват. По време на пандемичната криза съотношението дълг на частния сектор към БВП се увеличава временно през 2020 г., но се очаква да намалее. Очаква се компенсацията на заплатите да продължи своя път на растеж преди пандемията. Като цяло Комисията не счита за необходимо да извършва допълнителен задълбочен анализ в контекста на MIP.[72]

1.3. Показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели („MIP Scoreboard“)

Таблицата с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели („MIP scoreboard indicators“) е създадена от Европейската комисия. Тя е въведена след проведени консултации и отчитане на коментарите на Съвета и Европейския парламент, а по въпросите във връзка със стабилността на финансовите пазари – на ЕССР. Таблицата е съставена от Комисията в съответствие с член 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси.[73]

За всеки индикатор в таблицата са определени индикативни прагове. Тези индикативни прагове са определени на консервативни равнища, за да се избегне прекомерният брой „фалшиви тревожни сигнали“, при това без параметрите им да са толкова стриктни, така че само да констатират вече възникнали проблеми.[74]

Съгласно Регламент (ЕС) № 1176/2011, „*За да функционира ефикасно като елемент от механизма за предупреждение, таблото с показатели следва да се състои от ограничен набор от икономически, финансови и структурни*

[72] European Commission (2021), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2022 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2021) 361}, Brussels, 24.11.2021, COM(2021) 741 final, p. 51, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/2022_european_semester_alert_mechanism_report.pdf

[73] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

[74] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68 final, 2012 г., с. 6.

показатели, които са от значение за откриването на макроикономически дисбаланси, със съответни индикативни прагове. Когато е необходимо, показателите и праговете следва да бъдат приспособявани, за да се адаптират към променящия се характер на макроикономическите дисбаланси, inter alia, поради променящите се опасности за макроикономическата стабилност и за да се вземе предвид по-голямото наличие на съответни статистически данни. Показателите не следва да бъдат разглеждани като цели на икономическата политика сами по себе си, а като средства за отчитане на променящия се характер на макроикономическите дисбаланси в рамките на Съюза“[75].

Европейската комисия тясно си сътрудничи с Европейския парламент и със Съвета при изготвянето на таблицата с показатели и набора от макроикономически и макрофинансови индикатори за държавите членки на ЕС. Комисията представя предложения за коментар от компетентните комисии на Европейския парламент и на Съвета относно планове за изработване и приспособяване на показателите и индикативните прагове. Комисията информира Европейския парламент и Съвета относно всяка промяна в показателите и индикативните прагове и обяснява мотивите си за предлагането на подобни промени[76]. При разработването на таблото с показатели също така надлежно се отчитат разнородните икономически обстоятелства между страните членки, включително ефектите на „догонване“.

Съгласно Регламент (ЕС) № 1176/2011: „*Преминаването на един или повече индикативни прагове не означава непременно възникване на макроикономически дисбаланси, тъй като икономическата политика следва да отчита взаимовръзките между макроикономическите променливи. Не следва да се правят заключения от автоматичния прочит на таблото с показатели: икономическата преценка следва да гарантира, че цялата налична информация, независимо дали от таблото с показатели или извън нея, е взета предвид и е част*

[75] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.
[76] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

от цялостен анализ“[77].

В таблицата се показват стойностите на табличните показатели. Така например в първия Доклад за механизма за предупреждение тези стойности се основани на данните до 2010 г., която е последната пълна година, за която тогава са били налични данни.[78] Със защриховане на определени части в таблицата се показва къде стойността на показателя надхвърля установените индикативни прагове. Тези индикативни прагове са еднакви за всички държави (с изключение на показателите за реалните ефективни валутни курсове и разходите за единица труд (т.е. разходи за труд за единица продукция), където е направено разграничение между държави във и извън еврозоната). Освен това в оценката също така се отчитат най-актуалните данни, както и икономическите перспективи в прогнозите на Комисията. Стойността на показателите за предишните години и последния период са включени в придружаващото я подробно *статистическо приложение*.

На практика таблицата показва кои държави членки на ЕС надвишават индикативния праг на всеки индикатор и по същество това представлява предупреждението за наличие на макроикономически дисбаланси. Оценката на дисбалансите обаче не произтича от механичното прилагане на табличните показатели и съответните прагове. Тя е резултат от икономически прочит на таблицата, подплатен с допълнителна информация и показатели при надлежното отчитане на специфичните за отделните държави обстоятелства и институции.[79]

Както посочва Европейската комисия, табличните показатели не следва да се тълкуват механично и държавите са оценявани при отчитане изменението на показателите във времето, както и като се взема предвид актуалната конюнктура

[77] Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.

[78] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68final, 2012 г., с. 6.

[79] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68final, 2012 г., с. 7.

и перспективите.[80] Освен това при оценката се разглежда и допълнителна информация, която е от значение. Европейският парламент изтъква нуждата от прилагането на всеобхватен подход, отразяващ влияещите върху производителността фактори и тенденциите при безработицата.[81] Европейският парламент също акцентира, че при анализирането на таблицата трябва да се отдели особено внимание на разпространението на проблемите извън националните граници. За тази цел и в съответствие с Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси са разгледани допълнителни (спомагателни, помощни) показатели.

Спомагателните показатели (auxiliary indicators) включват допълнителни аспекти на общите макроикономически условия (включително условия за растеж и инвестиции), на номиналното и реално сближаване в рамките на еврозоната и извън нея, включително допълнителни аспекти на търговските показатели и особеностите при наваксващите своето изоставане икономики (включително показатели за ПЧИ и нетен външен дълг). Тези показатели също така отразяват потенциала за възникването на дисбаланси, както и адаптивния капацитет на икономиката, например посредством производителността.

В съответствие с препоръчаното от Съвета, Европейския парламент и ЕССР в коментарите им по предложението на Комисията за таблицата с индикатори, в нея се включва и показател за състоянието на финансовите пазари. През 2012 г. е разработен и показател за банковия/финансовия сектор, който своевременно е включен в таблицата с индикатори с оглед на предстоящия Европейски семестър. Този набор от допълнителни показатели е неразделна част от икономическия прочит на таблицата и съответния подбор на държавите членки, за които изглежда

[80] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение, Брюксел, 14.02.2012 г., COM(2012) 68 final, с. 1, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0068&from=EN

[81] Становищата на ЕССР относно показателите в планираната таблица, които са от значение за стабилността на финансовите пазари: http://ec.europa.eu/dgs/economy_finance/index_en.htm

оправдано допълнително проучване чрез задълбочени прегледи.[82]

1.3.1. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към първия Доклад за механизма за предупреждение – 2012 г.

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP scoreboard indicators“ описва две групи дисбаланси:

- ***Първа група – външни дисбаланси и конкурентоспособност;***
- ***Втора група – вътрешни дисбаланси.***

Първата група показатели описва външните дисбаланси и конкурентоспособността на страната. Тази група показатели включва следните 5 променливи:

(1) Салдо (баланс) по текущата сметка на платежния баланс като процент от БВП – средна стойност за 3 години (3-year backward moving average of the current account balance in % of GDP). Източник на данните е Евростат – това са данните за платежния баланс. Индикативните прагове са -4%/+6%, долен квартил (също служи като отправна точка за горната граница). Периодът на изчисляване на праговете е 1970 – 2007 г.

(2) Нетна международна инвестиционна позиция като процент от БВП (Net International Investment Position as a % of GDP). Източник на данните е Евростат – това са данните за платежния баланс. Индикативният праг е -35%, долен квартил. Периодът на изчисляване на праговете е първата налична година (средата за 90-те години – 2007 г.).

(3) Реален ефективен валутен курс (РЕВК), дефлиран с хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ),

[82] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68 final, 2012 г., с. 7.

процентна промяна на годишна база (Real Effective Exchange Rate, year-on-year percentage change). При този показател се има предвид промяната в процент (3 години) на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефлатори на хармонизирания индекс на потребителските цени (ХИПЦ)/индекс на потребителските цени (ИПЦ) (3 years percentage change of the real effective exchange rate based on HICP/CPI deflators). Източник на данните е базата данни на Генерална дирекция (ГД) „Икономически и финансови въпроси“ (Данни за ценовата и разходната конкурентоспособност). Индикативните прагове са +/-5% за еврозоната и +/-11% извън еврозоната, долен и горен квартил за еврозоната, -/+ стандартно отклонение за еврозоната. Периодът на изчисляване на праговете е 1995 – 2007 г.

(4) **Пазарен дял на износа (експортен пазарен дял), процентна промяна на годишна база (5 години) (дял в световния износ)** (5 years percentage change of export market share (share of world exports). Източник на данните е Евростат – данни за платежния баланс. Индикативният праг е -6%, долен квартил. Периодът на изчисляване на праговете е 1995 – 2007 г.

(5) **Номинален разход за труд на единица продукция (РТЕП), процентна промяна на годишна база (3 години)** (Nominal Unit Labour Costs, ULC, year-on-year percentage change). При този показател се взема промяната в % (3 години) на номиналните разходи за труд за единица продукция. Източник на данните е Евростат (национални сметки). Индикативните прагове са +9% за еврозоната и +12% извън еврозоната, горен квартил за еврозоната +3%.

Втората група показатели описва вътрешните дисбаланси в икономиката.

Тази група показатели в първия Доклад за механизма за предупреждение включва 5 променливи, а с изготвянето на втория Доклад за механизма за

предупреждение се включва още 1 променлива, с което общия брой на променливите става 6, а именно:

(1) **Годишна процентна промяна на дефлирания индекс на цените на жилищата** (Year-on-year percentage change in Deflated House Price Index). Източник на данните е Евростат. Индикативният праг е +6%, горен квартил. Периодът на изчисляване на праговете е първата налична година – 2007 г.

(2) **Кредитни потоци на частния сектор като процент от БВП, консолидирани данни** (Private Sector Credit Flow (consolidated) as % of GDP). Източник на данните е Евростат (национални сметки). Индикативният праг е +15%, горен квартил. Периодът на изчисляване на праговете е 1995 – 2007 г.

(3) **Дълг на частния сектор като процент от БВП, консолидирани данни** (Private Sector Debt (consolidated) as % of GDP). Източник на данните е Евростат (национални сметки). Индикативният праг е +160%, горен квартил. Периодът на изчисляване на праговете е 1994 – 2007 г. С таблицата с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към третия Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. е определен индикативен праг на този показател на +133%, горен квартил.

(4) **Дълг на публичния сектор – сектор „Държавно управление“ като процент от БВП** (General Government Sector Debt as % of GDP). Източник на данните е Евростат (ППД – определение в договора). Индикативният праг е +60%.

(5) **Коефициент на безработица в процент – средно равнище за 3 години на безработицата** (3-year backward moving average of unemployment rate)**.** Източник на данните е Евростат (Наблюдение на работната сила). Индикативният праг е +10%. Периодът на изчисляване на праговете е 1994 – 2007 г.

(6) Годишна процентна промяна на общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор (Year-on-year percentage change in Total Financial Sector Liabilities) **– въз основа на неконсолидирани данни**. Източник на данните е Евростат (национални сметки). Индикативният праг е 16,5%. Периодът на изчисляване на праговете е 1991 – 2007 г.

Спомагателните показатели (MIP auxiliary indicators), които са използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД със стойности на данните за 2010 г., са следните:

(1) Годишен темп на прираст (в %) на реалния БВП (% year-on-year (y-o-y) change in Real GDP);

(2) Бруто образуване на основен капитал като процент от БВП (Gross Fixed Capital Formation as % of GDP);

(3) Брутни вътрешни разходи за научни изследвания и развойна дейност като процент от БВП (Gross Domestic Expenditure on R&D as % of GDP);

(4) Баланс по текущата сметка като процент от БВП, данни от платежния баланс (Current Account Balance as % of GDP, BoP[83] data);

(5) Нето предоставени/получени заеми спрямо останалия свят (капиталова сметка + салдо по текущата сметка) като процент от БВП, данни от платежния баланс (Net Lending/Borrowing as % of GDP, BoP data);

(6) Нетен външен дълг като процент от БВП (Net External Debt as % of GDP);

(7) Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) като процент от БВП (FDI as % of GDP);

(8) Нетен търговски баланс на енергийните продукти като процент от БВП (Net Trade Balance of Energy Productsas as % of GDP);

(9) Промяна в процент (3 години) на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) спрямо еврозоната (% Change in Real effective exchange rate

[83] Balance of Payments (Платежен баланс).

(REER) vs. Euro area);

(10) Годишно изменение в процент на пазарния дял на износа (% y-o-y change in Export Market Shares);

(11) Годишен прираст в процент на производителността на труда (% y-o-y change in Labour Productivity);

(12) Годишен прираст в коефициента на заетост в процент (% y-o-y change in Employment);

(13) Промяна в процент (10 години) на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (% Change (10 years) in Nominal Unit Labour Costs, ULC);

(14) Промяна в процент (10 години) в реалните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) спрямо еврозоната (% Change (10 years) in Real ULC relative to the Euro area);

(15) Промяна в процент (3 години) на номиналните цени на жилищата (% Change (3 years) in Nominal House Prices);

(16) Жилищно строителство като процент от БВП (Residential Construction as % of GDP);

(17) Дълг на частния сектор като процент от БВП, консолидирани данни (Private Sector Debt as % of GDP, consolidated data);

(18) Годишна процентна промяна на общия размер на финансови пасиви на финансовия сектор, неконсолидиран (% y-o-y change in Total Financial Sector Liabilities, non-consolidated data) – този показател е допълнителен показател единствено в публикувания първи Доклад за механизма за предупреждение – 2012 г. В публикувания втори Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г. **този показател е основен** и е включен в Таблицата с показатели и индикативни прагове „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД).

Първият Доклад за механизма за предупреждение е разработен на базата на стойности на показатели по данните до 2010 г., която е последната пълна година,

за която тогава са били налични данни.[84]

За изпълнението на всички горепосочени спомагателни показатели, използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД със стойности на данните за 2010 г., също е публикувана таблица в първия Доклад за механизма за предупреждение – 2011 г.[85]

Всеки Доклад за механизма за предупреждение е придружен от подробно *статистическо приложение*, което съдържа многобройни статистически данни, въз основа на които се изготвя съответния доклад.[86]

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на ПМД и спомагателните индикатори се съставя главно от Евростат на базата на данните, представени от държавите членки, в съответствие с европейското законодателство.

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2012 г. е представена на Таблица 1.

Изпълнението на таблицата на ПМД със стойности на данните за 2010 г. от всички държави членки на ЕС е представено на Таблица 2.

[84] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68 final, 2012 г., с. 6.

[85] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение. Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2012) 68 final, 2012 г., с. 5.

[86] Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, с. 3, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN

Таблица 1. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2012 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					**Вътрешни дисбаланси**				
Показател	**Средна стойност за 3 години на баланса по текущата сметка като % от БВП**	**Нетни междуна-родни инвести-ционни позиции като % от БВП**	**Промяна в % (3 години) на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефлатори на ХИПЦ при 35 индустриални държави (а)**	**Промяна в % (5 години) на пазарния дял на износа**	**Промяна в % (3 години) на номинален разход за единица труд (б)**	**Промяна в % на годишна основа на дефлираните цени на жилищата (в)**	**Кредитни потоци в частния сектор като % от БВП (г), (д)**	**Дълг на частния сектор като % от БВП (д)**	**Дълг на сектор „Държавно управление“ като % от БВП (е)**	**Равнище за на безработи-цата Средна стойност за 3 години**
Източник на данните	Статисти-чески данни за платежния баланс – ЕВРОСТАТ	Статисти-чески данни за платежния баланс – ЕВРОСТАТ	База данни ГД „Икономичес-ки и финансови въпроси“ с показателите на цените и конкуренто-способността по отношение на себестойност-та	Статисти-чески данни за платежния баланс – ЕВРОСТАТ	ЕВРОСТАТ	Хармонизиран ценови индекс на жилищата на ЕВРОСТАТ, допълнен с данни от ЕЦБ, ОИСР и БМР	Операции по ГФС, ЕВРОСТАТ за годишните данни и QSA, ЕЦБ за тримесечните данни	Операции по ГФС, ЕВРОСТАТ за годишните данни и QSA, ЕЦБ за тримесечнит е данни	ЕВРОСТАТ (ППД – определение в договора)	ЕВРОСТАТ
Индикативни прагове	-4%/+6%	-35% По-нисък квартил	+/-5% за еврозоната +/-11% извън еврозоната Долен и горен квартил за еврозоната -/+ на еврозоната	-6% По-нисък квартил	+9% за еврозоната +12% извън еврозоната По-нисък квартил за еврозоната +3%	+6% По-висок квартил	+15% По-висок квартил	160% По-висок квартил	+60%	+10%

Период на изчисляване на праговете	1970-2007	Първа налична година (средата за 90-те години – 2007 г.)	1995-2007	1995-2007	1995-2007		1995-2007	1994-2007		1994-2007
Някои допълнителни показатели за икономическия прочит	Нето предоставени/получени заеми спрямо останалия свят (капиталова сметка + салдо по текущата сметка като % от БВП)	Нетен външен дълг като % от БВП	РЕВК по отношение на останалите държави от еврозоната	Пазарен дял на износа въз основа на количества стоки; производителност на труда; тенденция на нарастване на ОПФП	Номинални РТЕП (промяна за 1, 5, 10 години); Действителни РТЕП спрямо останалата част от еврозоната Други измервания на производителността	Реални цени на жилища (промени за 3 години); Номинални цени на жилища (промени за 1 и 3 години) Жилищно строителство	Показател за изменението на финансовите пасиви на неконсолидирания финансов сектор и отношението на дълг към собствен капитал	Консолидиран дълг на частния сектор		

Забележка:

(а) ХИПЦ се използва за търговските партньори от ЕС, а за търговските партньори извън ЕС дефлаторът се основава на ИПЦ, чието изчислява не е близо до ХИПЦ; (б) показател на отношението на номиналното трудово възнаграждение на заето лице към реалния БВП на заето лице; (в) изменения в цените на жилищата по отношение на дефлатора на потреблението на Евростат; (г) частният сектор се определя като нефинансови дружества; домакинствата и организациите с нестопанска цел, обслужващи домакинствата; (д) сумата на кредитите и ценните книжа, различни от акции; пасиви, неконсолидирани; (е) устойчивостта на публичните финанси *няма* да се оценява в контекста на ПМД, тъй като този въпрос вече е обхванат от Пакта за стабилност и растеж. Въпреки това този показател е частна таблицата, тъй като публичната задлъжнялост допринася за общата задлъжнялост на държавата и следователно за цялостната ѝ уязвимост. (*****) Предвижда се разработването на по-широкообхватен показател за банковия/финансовия сектор до края на 2012 г.

Източник: Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение, Брюксел, 14.02.2012 г., COM(2012) 68 final, с. 3, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0068&from=EN

Таблица 2. Таблицата на ПМД със стойности за 2010 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси				
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетни международни инвестиционни позиции като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефлатори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на пазарния дял на износа (5 години)**	**% промяна на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (3 години)**	**% промяна на годишна основа на дефлираните цени на жилищата**	**Кредитни потоци в частния сектор като % от БВП**	**Дълг на частния сектор като % от БВП**	**Дълг на публичния сектор като % от БВП**	**Равнище на безработицата Средна стойност за 3 години**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% и +/-11%**	**-6%**	**+9% и +12%**	**+6%**	**+15%**	**160%**	**+60%**	**+10%**
BE	-0,6	77,8	1,3	-15,4	8,5	0,4	13,1	233	96	7,7
BG	-11,1	-97,7	10,4	15,8	27,8	-11,1	-0,2	169	16	7,5
CZ	-2,5	-49,0	12,7	12,3	5,1	-3,4	1,7	77	38	6,1
DK	3,9	10,3	0,9	-15,3	11,0	0,5	5,8	244	43	5,6
DE	5,9	38,4	-2,9	-8,3	6,6	-1,0	3,1	128	83	7,5
EE	-0,8	-72,8	5,9	-0,9	9,3	-2,1	-8,6	176	7	12,0
IE	-2,7	-90,9	-5,0	-12,8	-2,3	-10,5	-4,5	341	93	10,6
EL	-12,1	-92,5	3,9	-20,0	12,8	-6,8	-0,7	124	145	9,9
ES	-6,5	-89,5	0,6	-11,6	3,3	-3,8	1,4	227	61	16,5
FR	-1,7	-10,0	-1,4	-19,4	7,2	5,1	2,4	160	82	9,0
IT	-2,8	-23,9	-1,0	-19,0	7,8	-1,4	3,6	126	118	7,6
CY	-12,1	-43,4	0,8	-19,4	7,2	-6,6	30,5	289	62	5,1
LV	-0,5	-80,2	8,5	14,0	-0,1	-3,9	-8,8	141	45	14,3
LT	-2,3	-55,9	9,1	13,9	0,8	-8,7	-5,3	81	38	12,5
LU	6,4	96,5	1,9	3,2	17,3	3,0	-41,8	254	19	4,9
HU	-2,1	-112,5	-0,5	1,4	3,9	-6,7	-18,7	155	81	9,7
MT	-5,4	9,2	-0,6	6,9	7,7	-1,6	6,9	212	69	6,6
NL	5,0	28,0	-1,0	-8,1	7,4	-3,0	-0,7	223	63	3,8
AT	3,5	-9,8	-1,3	-14,8	8,9	-1,5	6,4	166	72	4,3
PL	-5,0	-64,0	-0,5	20,1	12,3	-6,1	3,8	74	55	8,3
PT	-11,2	-107,5	-2,4	-8,6	5,1	0,1	3,3	249	93	10,4
RO	-6,6	-64,2	-10,4	21,4	22,1	-12,1	1,7	78	31	6,6
SI	-3,0	-35,7	2,3	-5,9	15,7	0,7	1,8	129	39	5,9
SK	-4,1	-66,2	12,1	32,6	10,1	-4,9	3,3	69	41	12,0
FI	2,1	9,9	0,3	-18,7	12,3	6,8	6,8	178	48	7,7
SE	7,5	-6,7	-2,5	-11,1	6,0	6,3	2,6	237	40	7,6
UK	-2,1	-23,8	-19,7	-24,3	11,3	3,4	3,3	212	80	7,0

Източник: Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение, Брюксел, 14.02.2012 г., COM(2012) 68 final, с. 4, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0068&from=EN

Видно е, че таблицата с индикатори съдържа няколко полезни, практически, прости, измерими и налични показатели. Когато е възможно се използват данни от Евростат, а иначе – алтернативният източник на данни с най-високо качество (например ЕЦБ).

Изборът на показатели в таблицата е направен с цел ранното установяване както на краткосрочните дисбаланси, така и на тези, които се дължат на структурни и дългосрочни тенденции. Затова изборът на показатели се съсредоточава най-вече върху най-значимите измерения на макроикономическите дисбаланси и на загубата на конкурентоспособност, с особено внимание върху доброто функциониране на еврозоната. Следва да се подчертае, че публичният дълг е предмет на ограничен надзор, доколкото той оказва влияние върху макроикономическите дисбаланси, тъй като устойчивостта на публичните финанси вече е включена в Пакта за стабилност и растеж (ПСР).

1.3.2. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към втория Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г.

Във втория Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г. към първоначалния набор от 10 показателя е добавен още един показател, който индикира за състоянието на финансовия сектор, в отговор на искането на Съвета и на Европейския парламент да се отчита в по-голяма степен развитието на финансовия сектор[87]. Този показател е следният:

- **Годишна процентна промяна на общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор** (Year-on-year percentage change in Total Financial Sector Liabilities) **– въз основа на неконсолидирани данни**. Източник на данните е Евростат (национални сметки). Индикативният праг е 16,5%. Периодът на изчисляване на праговете е 1991 – 2007 г.

Така общият брой показатели в таблицата „MIP Scoreboard“ става 11.

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2013 г. е представена на Таблица 3.

Изпълнението на таблицата на ПМД със стойностите за 2011 г. от всички държави членки на ЕС е представено на Таблица 4.

Спомагателните показатели, които са използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД със стойности за 2011 г., са същите като през предходната година в първия Доклад за механизма за предупреждение, но със следните две изключения:

- Показателят общ размер на финансовите пасиви на целия финансов

[87] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 3, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

сектор е включен в основния набор от показатели в Таблицата и вече не е допълнителен показател.

- Добавен е един допълнителен показател – Задлъжнялост на финансовия сектор (дълг към собствен капитал). По този начин във втория Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г. **спомагателните показатели остават общо 18 на брой**.

За изпълнението на всички тези спомагателни показатели, използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД със стойности за 2011 г., също е публикувана таблица във втория Доклад за механизма за предупреждение.[88]

Данните за показателите в таблото „MIP Scoreboard“ се публикуват от Евростат, съответно данни за платежния баланс, национални сметки, ППД – определение в договора и наблюдението на работната сила.

[88] Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, {SWD(2012) 421 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 36-37, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

Таблица 3. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2013 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					**Вътрешни дисбаланси**					
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетни междуна-родна инвести-ционна позиция като % от БВП**	**Промяна в % на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с ХИПЦ дефлатори спрямо 35 индустриал-ни държави (3 години) (а)**	**Промяна в % на експорт-ните пазарни дялове (5 години)**	**Промяна в % на номинал-ните разходи за труд за единица продукция (3 години) (б)**	**Промяна в % на годишна основа на дефлира-ните цени на жилищата (в)**	**Кредитни потоци в частния сектор като % от БВП (г), (д)**	**Дълг на частния сектор като % от БВП (г), (д)**	**Консоли-диран държавен дълг като % от БВП (е)**	**Равнище на безрабо-тицата Средна стойност за 3 години**	**Промяна в % на годишна база на общия размер на финансови-те пасиви на целия финансов сектор, неконсоли-дирани данни**
Източник на данните	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	База данни ГД „Икономичес-ки и финансови въпроси“ (Данни за ценова и разходна конкуренто-способност)	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ (Национал-ни сметки)	ЕВРОСТАТ (ППД – определение в договора)	ЕВРОСТАТ (Наблю-дение на работната сила)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)
Индикатив-ни прагове	-4%/+6% Долен квартил (Също служи като отправна точка за горната граница)	-35% По-нисък квартил	+/-5% за еврозоната +/-11% извън еврозоната Долен и горен квартил за еврозоната -/+ стандартно отклонение на еврозоната	-6% По-нисък квартил	+9% за еврозоната +12% извън еврозоната Горен квартил за еврозоната +3%	+6% Горен квартил	+15% Горен квартил	160% Горен квартил	+60%	+10%	16,5%

Период на изчисляване на праговете	1970-2007	Първа налична година (средата за 90-те години – 2007 г.)	1995-2007	1995-2007	1995-2007	Първа налична година – 2007 г.	1995-2007	1994-2007		1994-2007	1991-2007
Някои допълнителни показатели за икономическия прочит	Нето предоставени/получени заеми спрямо останалия свят (капиталова сметка + салдо по текущата сметка като % от БВП)	Нетен външен дълг като % от БВП	РЕВК по отношение на останалите държави от еврозоната	Експортен пазарен дял въз основа на обема на стоки; Производителност на труда; Тенденция на нарастване на ОПФП	Номинални РТЕП (промени за период от 1, 5, 10 години); Действителни РТЕП спрямо останалата част от еврозоната Други измервания на производителността	Промени в реални цени на жилищата (промени за 3 години); Показател на номинални цени на жилища (промени за 1 и 3 години) Жилищно строителство		Дълг на частния сектор въз основа на консолидирани данни			Съотношение на дълг към собствен капитал

Забележка:

(а) За търговските партньори от ЕС се използва ХИПЦ, докато за търговските партньори извън ЕС дефлаторът се основава на индекс на потребителските цени (ИПЦ), близък до ХИПЦ в методологично отношение; (б) Показател на отношението на номиналното трудово възнаграждение на заето лице към реалния БВП на заето лице; (в) Изменения в цените на жилищата по отношение на дефлатора на потреблението на Евростат; (г) Частният сектор се определя като нефинансови предприятия, домакинствата и организации с нестопанска цел, обслужващи домакинствата; (д) Сумата на кредитите и ценните книжа, различни от акции; пасиви, неконсолидирани; (е) Устойчивостта на публичните финанси *няма* да се оценява в контекста на ПМД, тъй като този въпрос вече е обхванат от Пакта за стабилност и растеж. Въпреки това този показател е частна таблицата, тъй като публичната задлъжнялост допринася за общата задлъжнялост на държавата и следователно за цялостната ѝ уязвимост.

Източник: Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, {SWD(2012) 421 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 32-33, достъпен на [онлайн]:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

Таблица 4. Таблицата на ПМД със стойности за 2011 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси					
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефлатори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експртни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (3 години)**	**% промяна на годишна основа на дефлираните цени на жилищата**	**Кредитни потоци на частния сектор като % от БВП**	**Дълг на частния сектор като % от БВП**	**Консолидиран държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безработицата Средна стойност за 3 години**	**Процентна промяна на годишна база в общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% и +/-11%**	**-6%**	**+9% и +12%**	**+6%**	**15%**	**160%**	**60%**	**10%**	**16,5%**
BE	-0,3	65,7	-0,5	-10,2	6,2	0,1	11,6	236	98	7,8	4,7
BG	-3,4	-85,6	3,1	17,2	20,3	-9,0	-6,7	146	16	9,4	5,6
CZ	-3,0	-49,3	0,3	8,4	3,3	0,0	2,5	78	41	6,9	3,8
DK	5,0	24,5	-1,7	-16,9	4,7	-4,9	-2,2	238	47	7,0	4,7
DE	5,9	32,6	-3,9	-8,4	5,9	1,4	4,8	128	81	6,9	2,1
EE	2,8	-57,8	0,8	11,1	-6,2	3,3	6,8	133	6	14,4	-4,4
IE	0,0	-96,0	-9,1	-12,2	-12,8	-15,2	4,0	310	106	13,3	-0,6
EL	-10,4	-86,1	3,1	-18.7	4,1	-5,1	-5,5	125	171	13,2	-3,4
ES	-4,3	-91,7	-1,3	-7,6	-2,1	-10,0	-4,1	218	69	19,9	3,7
FR	-1,6	-15,9	-3,2	-11,2	6,0	3,8	4,0	160	86	9,6	7,3
IT	-2,9	-20,6	-2,1	-18,4	4,4	-2,0	2,6	129	121	8,2	3,8
CY	-8,4	-71,3	-0,9	-16,4	8,8	-8,5	16,1	288	71	6,6	-0,2
LV	3,1	-73,3	-0,6	23,6	-15,0	4,9	-2,5	125	42	18,1	-4,5
LT	0,0	-52,6	3,6	25,2	-8,4	2,4	-0,8	70	39	15,6	8,9
LU	7,5	107,8	0,8	-10,1	12,5	1,5	2,5	326	18	4,8	11,3
HU	0,6	-105,9	-3,3	-2,8	3,7	-4,1	6,4	167	81	10,7	-2,6
MT	-4,3	5,7	-3,0	11,7	5,8	-2,3	2,2	210	71	6,8	1,4
NL	7,5	35,5	-1,6	-8,2	5,8	-4,0	0,7	225	66	4,2	7,2
AT	2,2	2,3	-1,0	-12,7	5,9	-8,0	4,1	161	72	4,4	-0,3
PL	-4,6	-63,5	-10,9	12,8	4,3	-5,7	7,1	80	56	9,2	4,4
PT	-9,1	-105,0	-1,9	-9,5	0,9	-3,6	-3,2	249	108	11,9	-0,7
RO	-4,3	-62,5	-2,4	22,8	12,9	-18,9	1,8	72	33	7,2	4,3
SI	-0,4	-41,2	-0,3	-6,1	8,3	1,0	1,9	128	47	7,1	-1,3
SK	-2,1	-64,4	4,3	20,9	4,4	-5,6	3,3	76	43	13,4	1,2
FI	0,6	13,1	-1,3	-22,9	9,1	-0,3	4,6	179	49	8,1	30,8
SE	6,6	-8,3	3,9	-11,6	1,2	1,0	6,3	232	38	8,1	3,6
UK	-2,2	-17,3	-7,1	-24,2	8,1	-5,4	1,0	205	85	7,8	8,5

Бележка: Крайна дата на извличане на данните: 12 ноември 2012 г.

Източник: Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, {SWD(2012) 421 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 34-35, достъпен на [онлайн]:https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN

Редица отворени въпроси съществуват относно избора на показатели в таблицата „MIP Scoreboard“ и са обект на активни дискусии през годините. През октомври 2013 г. Европейската комисия е публикувала Съобщение[89], в което препоръчва социалните съображения да бъдат включени в прилагането на ПМД с оглед насърчаване по-доброто разбиране на рисковете от макроикономически дисбаланси за безработицата, бедността и по-широките социални последици. Комисията е предложила да се добавят следните показатели към Доклада за механизма на предупреждение – коефициент за заетост, коефициент на дългосрочна безработица, процент на безработица сред младите хора, риск от бедност и от социално изключване.

[89] European Commission (2013), Communication from the Commission to the European Parliament and to the Council “Strengthening the Social Dimension of the Economic and Monetary Union”, Brussels, 2.10.2013,COM(2013) 690 provisoire.

1.3.3. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към третия Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г.

Третият Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. е придружен от два работни документа: първи документ, в който се разглеждат известен брой технически промени в показателите, използвани в таблицата, и в допълнителните показатели; втори документ, който съдържа многобройни статистически данни, въз основа на които е изготвен доклада за механизма за предупреждение.[90] През този период е направено предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно предоставянето и качеството на статистиката за процедурата при макроикономически дисбаланси, COM(2013) 342,7.6.2013 г.[91] Предложението има за цел да гарантира, че Евростат осъществява целесъобразен мониторинг на качеството на данните, както и на въпросите, свързани с изготвянето и предоставянето на данни и метаданни.

[90] Вж. също *Информационен бюлетин на Евростат* 166/2013.

[91] ЕЦБ (2013), Становище на Европейската централна банка от 10 октомври 2013 година относно предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно предоставянето и качеството на статистиката за процедурата при макроикономически дисбаланси, (CON/2013/72) (2014/C 14/06), Официален вестник на ЕС, OLC 14, 18.01.2014 г.

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2014 г. е представена на Таблица 5.

Изпълнението на таблицата на ПМД със стойностите за 2012 г. от всички държави членки на ЕС е представено на Таблица 6.

Крайната дата на данните, т.е. датата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на този трети Доклад за механизма за предупреждение, е 1 ноември 2013 г.

В *статистическото приложение* към третия Доклад за механизма за предупреждение е представено изпълнението на индикаторите в Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на ПМД – 2014 г. не само за 2012 г., но и за следните предходни години: 2011 г., 2010 г., 2009 г., 2008 г., 2007 г., 2006 г., 2005 г., 2004 г. и 2003 г.[92]

За изпълнението на спомагателните показатели, използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД за 2014 г. със стойности за 2012 г., също е публикувана таблица във третия Доклад за механизма за предупреждение.

[92] European Commission (2013), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the Alert Mechanism Report 2014, prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macro-economic imbalances, {COM(2013) 790 final}{SWD(2013) 790 final}, Brussels, 13.11.2013, SWD(2013) 791final, pp. 10-19.

Таблица 5. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2014 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					**Вътрешни дисбаланси**					
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетни междуна-родна инвести-ционна позиция като % от БВП**	**Промяна в % на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с ХИПЦ дефлатори спрямо 41 индустриал-ни държави (3 години) (а)**	**Промяна в % на експорт-ните пазарни дялове (5 години)**	**Промяна в % на номинал-ните разходи за труд за единица продукция (3 години) (б)**	**Промяна в % на годишна основа на дефлира-ните цени на жилищата (в)**	**Кредитни потоци в частния сектор (консоли-дирани данни) като % от БВП (г), (д)**	**Дълг на частния сектор (консоли-дирани данни) като % от БВП (г), (д)**	**Консоли-диран държавен дълг като % от БВП (е)**	**Равнище на безрабо-тицата Средна стойност за 3 години**	**Промяна в % на годишна база на общия размер на финансови-те пасиви на целия финансов сектор, неконсоли-дирани данни**
Източник на данните	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	База данни ГД „Икономичес-ки и финансови въпроси“ (Данни за ценова и разходна конкуренто-способност)	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ (Национал-ни сметки)	ЕВРОСТАТ (ППД – определе-нието в договора)	ЕВРОСТАТ (Наблю-дение на работната сила)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)
Индикатив-ни прагове	-4%/+6% Долен квартил (Също служи като отправна точка за горната граница)	-35% По-нисък квартил	+/-5% за еврозоната +/-11% извън еврозоната Долен и горен квартил за еврозоната -/+ стандартно отклонение на еврозоната	-6% По-нисък квартил	+9% за еврозоната +12% извън еврозоната Горен квартил за еврозоната +3%	+6% Горен квартил	+15% Горен квартил	133% Горен квартил	+60%	+10%	16,5%

Период на изчисляване на праговете	1970-2007	Първа налична година (средата за 90-те години – 2007 г.)	1995-2007	1995-2007	1995-2007	Първа налична година – 2007 г.	1995-2007	1994-2007		1994-2007	1991-2007
Някои допълнителни показатели за икономическия прочит	Нето предоставени/получени заеми спрямо останалия свят (капиталова сметка + салдо по текущата сметка като % от БВП)	Нетен външен дълг като % от БВП	РЕВК по отношение на останалите държави от еврозоната	Експортен пазарен дял въз основа на обема на стоки; Производителност на труда; Тенденция на нарастване на ОПФП	Номинални РТЕП (промени за период от 1, 5, 10 години); Действителни РТЕП спрямо останалата част от еврозоната Други измервания на производителността	Промени в реални цени на жилищата (промени за 3 години); Показател на номинални цени на жилища (промени за 1 и 3 години) Жилищно строителство		Дълг на частния сектор въз основа на консолидирани данни			Съотношение на дълг към собствен капитал

Забележка:

(а) За търговските партньори от ЕС се използва ХИПЦ, докато за търговските партньори извън ЕС дефлаторът се основавана индекс на потребителските цени (ИПЦ), близък до ХИПЦ в методологично отношение; (б) Показател на отношението на номиналното трудово възнаграждение на заето лице към реалния БВП на заето лице; (в) Изменения в цените на жилищата по отношение на дефлатора на потреблението на Евростат; (г) Частният сектор се определя като нефинансови предприятия, домакинствата и организации с нестопанска цел, обслужващи домакинствата; (д) Сумата на кредитите и ценните книжа, различни от акции; пасиви, неконсолидирани; (е) Устойчивостта на публичните финанси *няма* да се оценява в контекста на ПМД, тъй като този въпрос вече е обхванат от Пакта за стабилност и растеж. Въпреки това този показател е частна таблица, тъй като публичната задлъжнялост допринася за общата задлъжнялост на държавата и следователно за цялостната ѝ уязвимост.

Източник: Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 36-37, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

Таблица 6. Таблицата на ПМД със стойности за 2012 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси					
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефлатори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експртни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (3 години)**	**% промяна на годишна основа на дефлираните цени на жилищата**	**Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Консолидиран държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безработицата Средна стойност за 3 години**	**Процентна промяна на годишна база в общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% и +/-11%**	**-6%**	**+9% и +12%**	**+6%**	**15%**	**133%**	**60%**	**10%**	**16,5%**
BE	-0,4	48	-4,3	-14,9	6,6	-0,2	1,5	146	100	7,7	-3,9
BG	-0,9	-80	-4,0	4,8	7,4	-5,3	2,5	132	19	11,3	10,1
CZ	-3,0	-50	-0,4	-4,2	3,9	-3,9	0,6	72	46	7,0	5,4
DK	5,9	38	-7,7	-18,6	1,0	-5,1	6,1	239	45	7,5	5,0
DE	6,5	42	-8,9	-13,1	3,0	1,8	1,5	107	81	6,2	4,4
EE	0,9	-54	-3,4	6,5	-2,8	3,5	4,7	129	10	13,2	12,9
IE	2,3	-112	-12,1	-16,3	-10,4	-11,7	-1,6	306	117	14,4	-0,7
EL	-7,5	-109	-4,5	-26,7	-8,1	-12,4	-6,8	129	157	18,2	-3,4
ES	-3,1	-93	-5,2	-14,6	-5,6	-16,9	-10,5	194	86	22,3	3,3
FR	-1,8	-21	-7,8	-14,0	4,1	-2,3	3,5	141	90	9,9	-0,1
HR	-0,5	-89	-8,3	-24,7	0,8	-2,4	-2,1	132	56	13,8	0,9
IT	-2,3	-25	-6,2	-23,8	3,1	-5,4	-1,0	126	127	9,2	7,1
CY	-6,7	-82	-5,8	-26,6	0,8	-2,2	10,0	299	87	8,7	-1,9
LV	-0,6	-67	-8,5	12,3	-5,8	-0,6	-1,0	91,7	41	16,9	4,1
LT	-1,3	-53	-6,7	29,3	-4,6	-3,2	-0,3	63	41	15,6	-0,3
LU	7,0	169	-2,3	-18,3	9,8	2,5	-5,0	317	22	4,8	11,3
HU	0,6	103	-1,2	-17,8	4,4	-9,2	-6,1	131	80	11,0	-8,3
MT	-1,6	25	-7,7	4,5	4,9	0,3	-1,6	155	71	6,6	4,1
NL	8,8	47	-6,0	-12,0	3,3	-8,7	0,2	219	71	4,7	4,9
AT	2,2	0	-4,7	-21,2	4,1	na	2,7	147	74	4,3	-0,9
PL	-4,6	-67	1,3	1,3	4,4	-5,9	3,4	75	56	9,8	9,6
PT	-6,5	-115	-4,0	-16,0	-5,3	-8,6	-5,4	224	124	13,6	-3,6
RO	-4,4	-68	-1,9	5,9	4,8	-9,2	0,9	73	38	7,2	5,3
SI	1,2	-45	-4,5	-19,9	0,4	-8,4	-2,9	114	54	81	-0,8
SK	-1,7	-64	-3,2	4,2	0,9	-5,9	3,2	73	52	14,0	2,6
FI	-0,5	18	-8,3	-30,8	4,8	-0,5	9,0	158	54	8,0	-0,2
SE	6,2	-10	10,1	-18,8	0,7	-0,2	1,8	212	38	8,1	4,4
UK	-2,8	-9	5,8	-19,0	6,1	-0,9	2,6	179	89	7,9	-4,3

Източник: Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 38, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

Спомагателните показатели (MIP auxiliary indicators), които са използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД за 2014 г. със стойности за 2012 г., претърпяват известни промени в сравнение с предходната година в предходния Доклад за механизма за предупреждение.

Тези промени са следните:

- Показателят преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) като % от БВП е разграничен на два подпоказателя, съответно:
  (1) Входящи преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – потоци като % от БВП (Inward FDI Flows as % of GDP);
  (2) Входящи преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – запаси като % от БВП (Inward FDI Stocks as % of GDP).
- Комисията е добавила нови спомагателни показатели при оценката на макроикономическите дисбаланси, а именно:
  (1) Промяна в % (5 години) на условията на търговия (% change (5 years) in Terms of Trade);
  (2) Годишна промяна в % (5 години) на пазарните дялове на износа, обеми на износ на стоки и услуги (% y-o-y change in Export Market Shares, goods and services volume);
  (3) Ливъридж във финансовия сектор (отношение на дълг към собствен капитал) (Financial Sector Leverage (debt to equity).

По този начин **общият брой на спомагателните показатели**, които са използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД за 2014 г, със стойности на данните за 2012 г., е **19.**

Спомагателните показатели в частност са следните:

(1) Годишен прираст в % на реалния БВП;
(2) Бруто образуване на основен капитал като % от БВП;
(3) Брутни вътрешни разходи за научни изследвания и развойна дейност като % от БВП;
(4) Нето предоставени/получени заеми спрямо останалия свят като % БВП, данни от платежния баланс;

(5) Нетен външен дълг като % от БВП;

(6) Входящи преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – потоци като % от БВП;

(7) Входящи преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – запаси като % от БВП;

(8) Нетен търговски баланс на енергийни продукти като % от БВП;

(9) Промяна в % (3 години) на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) спрямо еврозоната;

(10) Промяна в % (5 години) на пазарния дял на износа спрямо напредналите икономики;

(11) Промяна в % (5 години) на условията на търговия;

(12) Годишна промяна в % (5 години) на пазарните дялове на износа, обеми на износ на стоки и услуги;

(13) Годишен прираст в % на производителността на труда;

(14) Промяна в % (10 години) на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП);

(15) Промяна в % (10 години) в реалните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) спрямо еврозоната;

(16) Промяна в % (3 години) на номиналните цени на жилищата;

(17) Жилищно строителство като % от БВП;

(18) Дълг на частния сектор като % от БВП, неконсолидирани данни;

(19) Ливъридж във финансовия сектор (отношение на дълг към собствен капитал).

В *статистическото приложение* към третия Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. е представено изпълнението на спомагателните показатели не само за 2012 г., но и за следните предходни години: 2011 г., 2010 г., 2009 г., 2008 г., 2007 г., 2006 г., 2005 г., 2004 г. и 2003 г.[93]

[93] European Commission (2013), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the Alert Mechanism Report 2014, prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macro-economic imbalances, {COM(2013) 790 final}{SWD(2013) 790 final}, Brussels, 13.11.2013, SWD(2013) 791final, pp. 20-39.

1.3.4. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към четвъртия Доклад за механизма за предупреждение – 2015 г.

Четвъртият Доклад за механизма за предупреждение – 2015 г. се характеризира с факта, че в сравнение с миналогодишния доклад няма промени в определенията на променливите от таблицата с показатели и на допълнителните показатели, нито на индикативните им прагове. Статистическите стандарти обаче са актуализирани чрез преминаването от ESA95 към ESA2010 и от 5-ото към 6-ото издание на Ръководството за платежния баланс и за международната инвестиционна позиция[94], публикувано от МВФ. Третият Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г. също е придружен от подробно *статистическо приложение*, което съдържа многобройни статистически данни, въз основа на които е изготвен доклада.

С този доклад се установяват дисбалансите, които възпрепятстват нормалното функциониране на икономиките на държавите членки, на еврозоната или на ЕС като цяло, и се стимулират правилните политически отговори. Както бе посочено, ПМД се прилага в рамките на Европейския семестър за координация на икономическата политика с цел да се гарантира съгласуваност с анализите и препоръките, направени в съответствие с другите икономически инструменти за наблюдение. В Годишния обзор на растежа (ГОР), който се приема едновременно с Доклада за механизма за предупреждение, се прави преглед на икономическото и социалното положение в Европа и се определят общи приоритет и за политиката на ЕС като цяло през следващите години.

Докладът за механизма за предупреждение е основан на таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели, в началото на годишния цикъл за координация на икономическите политики. От изминалата година допълнителните показатели обхващат и редица съответни

[94] IMF (2009), *Balance of Payments and International Investment Position Manual*, Sixth Edition (BPM6), International Monetary Fund, Washington D.C., ISBN 978-1-58906-812-4, 2009.

показатели за заетостта и социални показатели.[95] Въвеждането на тези показатели в процедурата при макроикономически дисбаланси следва да се използва пълноценно, за да се разберат по-добре промените и рисковете в пазара на труда и социалната област. По-подробната таблица с основни показатели за заетостта и социални показатели в проекта на съвместния доклад за заетостта също дава възможност за по-широко разбиране на социалните тенденции.

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2015 г. е представена по-долу като Таблица 7.

Изпълнението на таблицата на ПМД за 2015 г. със стойностите за 2013 г. от всички държави членки на ЕС е представено на Таблица 8.

Крайната дата на данните, т.е. датата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на четвъртия Доклад за механизма за предупреждение, е 1 ноември 2014 г.

В *статистическото приложение* към четвъртия Доклад за механизма за предупреждение е представено изпълнението на индикаторите в Таблицата с показатели и индикативни прагове на ПМД – 2015 г. („MIP Scoreboard“) не само за 2013 г., но и за следните предходни години: 2012 г., 2011 г., 2010 г., 2009 г., 2008 г., 2007 г., 2006 г., 2005 г., 2004 г.[96]

Спомагателните показатели (MIP auxiliary indicators), които са използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД за 2015 г. със стойности за 2013 г., са същите като през предходната година в предходния Доклад за механизма за предупреждение – общо **19 на брой.**

За изпълнението на спомагателните (допълнителните) показатели,

[95] Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, с. 3, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN

[96] European Commission (2013), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the Alert Mechanism Report 2015, prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macro-economic imbalances, {COM(2014) 204 final}, Brussels, 28.11.2014, SWD(2014) 346 final, pp.19-28.

използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД за 2015 г. със стойности за 2013 г., също е публикувана отделна таблица в четвъртия Доклад за механизма за предупреждение[97].

В *статистическото приложение* към четвъртия Доклад за механизма за предупреждение – 2015 г. е представено изпълнението на спомагателните показатели не само за 2013 г., но и за следните предходни години: 2012 г., 2011 г., 2010 г., 2009 г., 2008 г., 2007 г., 2006 г., 2005 г., 2004 г.[98]

[97] Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, с. 45-46, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN

[98] European Commission (2013), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the Alert Mechanism Report 2015, prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macro-economic imbalances, {COM(2014) 204 final}, Brussels, 28.11.2014, SWD(2014) 346 final, pp. 29-48.

Таблица 7. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2015 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси					
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетни междуна-родна инвести-ционна позиция като % от БВП**	**Промяна в % на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с ХИПЦ дефлатори спрямо 41 индустриал-ни държави (3 години) (а)**	**Промяна в % на експорт-ните пазарни дялове (5 години)**	**Промяна в % на номинал-ните разходи за труд за единица продукция (3 години) (б)**	**Промяна в % на годишна основа на дефлира-ните цени на жилищата (в)**	**Кредитни потоци в частния сектор (консоли-дирани данни) като % от БВП (г), (д)**	**Дълг на частния сектор (консоли-дирани данни) като % от БВП (г), (д)**	**Консоли-диран държавен дълг като % от БВП (е)**	**Равнище на безрабо-тицата Средна стойност за 3 години**	**Промяна в % на годишна база на общия размер на финансови-те пасиви на целия финансов сектор, неконсоли-дирани данни**
Източник на данните	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	База данни ГД „Икономичес-ки и финансови въпроси“ (Данни за ценова и разходна конкуренто-способност)	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ (Национал-ни сметки)	ЕВРОСТАТ (ППД – определе-нието в договора)	ЕВРОСТАТ (Наблюдени е на работната сила)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)
Индикатив-ни прагове	-4%/+6% Долен квартил (Също служи като отправна точка за горната граница)	-35% По-нисък квартил	+/-5% за еврозоната +/-11% извън еврозоната Долен и горен квартил за еврозоната -/+ стандартно отклонение на еврозоната	-6% По-нисък квартил	+9% за еврозоната +12% извън еврозоната Горен квартил за еврозоната +3%	+6% Горен квартил	+15% Горен квартил	133% Горен квартил	+60%	+10%	16,5%

Период на изчисляване на праговете	1970-2007	Първа налична година (средата за 90-те години – 2007 г.)	1995-2007	1995-2007	1995-2007	Първа налична година – 2007 г.	1995-2007	1994-2007		1994-2007	1991-2007
Някои допълнителни показатели за икономическия прочит	Нето предоставени/получени заеми спрямо останалия свят (капиталова сметка + салдо по текущата сметка като % от БВП)	Нетен външен дълг като % от БВП	РЕВК по отношение на останалите държави от еврозоната	Експортен пазарен дял въз основа на обема на стоки; Производителност на труда; Тенденция на нарастване на ОПФП	Номинални РТЕП (промени за период от 1, 5, 10 години); Действителни РТЕП спрямо останалата част от еврозоната Други измервания на производителността	Промени в реални цени на жилищата (промени за 3 години); Показател на номинални цени на жилища (промени за 1 и 3 години) Жилищно строителство		Дълг на частния сектор въз основа на консолидирани данни			Съотношение на дълг към собствен капитал

Източник: Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, с. 44, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN

Таблица 8. Таблицата на ПМД със стойности за 2013 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси					
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефлатори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експртни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (3 години)**	**% промяна на годишна основа на дефлираните цени на жилищата**	**Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Консолидиран държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безработицата Средна стойност за 3 години**	**Процентна промяна на годишна база в общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% и +/-11%**	**-6%**	**+9% и +12%**	**+6%**	**15%**	**133%**	**60%**	**10%**	**16,5%**
BE	-1,6	45,8	-0,3	-9,1	8,6	0,0	1,1	163,0	104,5	7,7	-2,4
BG	0,4	-76,2	-1,0	5,7	14,8	-0,1	6,7	134,8	18,3	12,2	3,3
CZ	1,7	-40,1	-3,1	-7,7	3,7	-1,2	3,1	73,7	45,7	6,9	9,8
DK	6,1	39,7	-2,6	-17,9	3,4	2,8	-1,4	222,6	45,0	7,4	-0,1
DE	6,7	42,9	-1,9	-10,7	6,4	1,8	1,2	103,5	76,9	5,6	-6,3
EE	-1,2	-47,1	3,1	14,0	9,6	7,3	5,4	119,4	10,1	10,3	8,9
IE	1,1	-104,9	-3,9	-4,9	1,3	0,3	-5,7	266,3	123,3	14,2	1,0
EL	-3,9	-121,1	-4,4	-27,3	-10,3	-9,3	-1,1	135,6	174,9	23,3	-16,3
ES	-0,7	-92,6	-0,4	-7,1	-4,6	-9,9	-10,7	172,2	92,1	24,1	-10,2
FR	-1,3	-15,6	-2,3	-13,0	3,9	-2,6	1,8	137,3	92,2	9,8	-0,6
HR	-0,1	-88,7	-4,0	-20,9	0,9	-18,1	-0,2	121,4	75,7	15,8	3,4
IT	-0,9	-30,7	0,0	-18,4	4,1	-6,9	-3,0	118,8	127,9	10,4	-0,7
CY	-4,0	-156,8	-0,8	-27,2	-5,9	-5,5	-11,2	344,8	102,2	11,9	-19,5
LV	-2,8	-65,1	-1,7	8,4	10,5	6,6	0,8	90,9	38,2	14,4	5,2
LT	-1,2	-46,4	-0,6	22,1	6,0	0,2	-0,2	56,4	39,0	13,5	-1,8
LU	5,5	216,4	0,7	2,2	10,5	4,9	27,7	356,2	23,6	5,3	8,8
HU	2,2	-84,4	-4,0	-19,2	5,9	-5,0	-1,0	95,5	77,3	10,7	-0,3
MT	4,0	49,2	-1,3	-4,0	9,5	-2,1	0,4	137,1	69,8	6,4	0,7
NL	9,8	31,3	0,4	-9,2	6,3	-7,8	2,1	229,7	68,6	5,5	-3,2
AT	1,4	-0,2	0,7	-17,0	6,4	2,5	0,2	125,5	81,2	4,5	-3,6
PL	-3,3	-68,0	-4,3	-0,4	3,9	-4,4	2,9	74,9	55,7	10,0	7,6
PT	-2,5	-116,2	-0,6	-5,3	-3,0	-2,5	-2,4	202,8	128,0	15,0	-5,3
RO	-3,3	-62,4	0,3	16,4	0,7	-4,6	-1,5	66,4	37,9	7,0	3,1
SI	2,8	-38,2	-0,7	-16,6	1,3	-5,8	-4,0	101,9	70,4	9,1	-10,5
SK	0,2	-65,1	2,1	-2,2	2,5	-0,5	5,4	74,8	54,6	14,0	-0,3
FI	-1,7	8,8	0,1	-32,2	9,5	-1,3	0,7	146,6	56,0	7,9	-11,8
SE	6,1	-10,8	5,1	-15,0	8,1	4,7	3,7	201,1	38,6	7,9	9,1
UK	-3,2	-15,6	3,4	-11,7	3,8	1,6	3,4	164,5	87,2	7,9	-7,4

Източник: Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, с. 44, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN

1.3.5. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г.

След публикуването на първото *статистическо приложение* през 2012 г. е постигнат значителен напредък към подобряване на стандартите и методите, използвани за събиране на основните статистически данни, както и за укрепване на рамката за осигуряване на качеството на статистическите данни.

В петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 година към основната таблица с показатели на ПМД („MIP Scoreboard“) са добавени още **три нови показателя за заетостта**, а именно:

1. **Коефициент на икономическа активност - % от населението на възраст 15-64 г., които са икономически активни, т.е. заети или безработни** (Activity rate - % of total population aged 15-64) – изменение за 3 години в процентни пункта (пр.п.) (3 years change in percentage points (p.p.). Индикативният праг е -0,2%. Източник на данните е Евростат (Наблюдение на работната сила).
2. **Коефициент на дългосрочна безработица - % от икономически активното население на възраст 15-74 г.** (Long-term unemployment rate - % of active population aged 15-74) – изменение за 3 години в процентни пункта (пр.п.) (3 years change in p.p.). Индикативният праг е 0,5%. Източник на данните е Евростат (Наблюдение на работната сила).
3. **Коефициент на младежка безработица** - % от икономически активното население на възраст 15-24 г. (Youth unemployment rate (% of active population aged 15-24) – изменение за 3 години в процентни пункта (пр.п.) (3 years change in p.p.). Индикативният праг е 0,2%. Източник на данните е Евростат (Наблюдение на работната сила).

Включването в таблицата с показателите на трите нови показатели по отношение на заетостта е конкретен планиран резултат по ангажимента на Комисията да подсили анализа на макроикономическите дисбаланси. Това е от

особено значение с оглед на социалните последици от кризата и тъй като дългата, трайно настанила се негативна динамика на заетостта и социалните промени могат по най-различни начини да окажат отрицателно въздействие върху потенциалния растеж на БВП и пораждат риск от задълбочаване на макроикономическите дисбаланси. С включването на тези показатели фокусът на ПМД не се променя – той остава върху предотвратяването на появата на вреден макроикономически дисбаланс и гарантирането на неговото коригиране. Повишените стойности по новите показатели сами по себе си не са знак за влошаване на макрофинансовите рискове и поради това не са използвани като сигнал за предприемане на някакви стъпки по ПМД.

Показателите са добавени с цел по-добро отразяване на заетостта и на социалното измерение на дисбалансите и на процеса на тяхното коригиране. Това са показателите коефициент на икономическа активност, коефициент на дългосрочна безработица и коефициент на младежка безработица, като и трите показателя са изразени като изменение за тригодишен период. Подобни показатели вече са включени сред допълнителните показатели на ПМД.[99]

Таблото „Scoreboard“ вече се състои от **общо 14 показателя, измерващи вътрешните и външните дисбаланси, както и развитието на социалния и трудовия пазар**.[100] Комисията публикува 10-годишните времеви редове на индикаторите от таблицата с показатели в подробно *статистическо приложение* по години и по държави.

Крайната дата за събиране на статистическите данни за петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г., т.е. датата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на доклада, е 26 октомври 2015 г.

---

[99] За повече подробности относно критериите за избор на показателите вж. работния документ на службите на Комисията „Добавяне на показатели за заетостта към таблицата за процедурата при макроикономически дисбаланси с цел по-добро представяне на заетостта и социалните промени“, който е обсъден в комисиите на Съвета по икономически и финансови въпроси и Съвета по заетост, социална политика, здравеопазване и потребителски въпроси и в Европейския парламент.

[100] Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2016 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2016 г. е представена на Таблица 9.

Изпълнението на таблицата на ПМД за 2016 г. със стойностите за 2014 г. от всички държави членки на ЕС е представено на Таблица 10.

Таблица 9. Таблица с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) – 2016 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси						Нови показатели за заетостта		
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП**	**Промяна в % на реален ефективен валутен курс (РЕВК) с ХИПЦ дефлатори спрямо 42 търговски партньори (3 години)**	**Промяна в % на дял от световния износ - % от световния износ (5 години)**	**Промяна в % на номиналните разходи за труд за единица продукция (2010=100) (3 години)**	**Промяна в % на годишна основа на дефлираните цени на жилищата (2010=100)**	**Кредитни потоци в частния сектор (консолидирани данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консолидирани данни) като % от БВП**	**Брутен дълг на сектор „Държавно управление“ като % от БВП**	**Коефициент на безработица - Средна стойност за 3 години**	**Промяна в % на годишна база на общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни**	**Коефициент на активност - % от населението на възраст 15-64 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефициент на дълготрайна безработица % от активното население на възраст 15-74 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефициент на младежка безработица % от активното население на възраст 15-24 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**
Източник на данните	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	База данни ГД „Икономически и финансови въпроси“ (Данни за ценова и разходна конкурентоспособност)	ЕВРОСТАТ (Данни за платежния баланс)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ (ППД – определението в договора)	ЕВРОСТАТ (Надбюдение на работната сила)	ЕВРОСТАТ (Национални сметки)	ЕВРОСТАТ (Наблюдение на работната сила)	ЕВРОСТАТ (Наблюдение на работната сила)	ЕВРОСТАТ (Наблюдение на работната сила)
Индикативни прагове	-4%/+6% Долен квартил (Също служи като отправна точка за горната граница)	-35% По-нисък квартил	+/-5% за еврозоната +/-11% извън еврозоната Долен и горен квартил за еврозоната -/+ стандартно отклонение на еврозоната	-6% По-нисък квартил	+9% за еврозоната +12% извън еврозоната Горен квартил за еврозоната +3%	+6% Горен квартил	+15% Горен квартил	133% Горен квартил	+60%	+10%	16,5%	-0,2%	0,5%	0,2%
Период на изчисляване на праговете	1970-2007	Първа налична година (средата за 90-те години – 2007 г.)	1995-2007	1995-2007	1995-2007	Първа налична година – 2007 г.	1995-2007	1994-2007		1994-2007	1991-2007			
Някои допълнителни	Нето предоставени/полу-	Нетен външен дълг като % от	РЕВК по отношение на	Експортен пазарен дял въз	Номинални РТЕП (промени за	Промени в реални цени на		Дълг на частния сектор въз			Съотношение на дълг към			

показатели за иконо-мическия прочит	чени заеми спрямо останалия свят (капиталова сметка + салдо по текущата сметка като % от БВП)	БВП	останалите държави от еврозоната	основа на обема на стоки; Произво-дителност на труда; Тенден-ция на нарастване на ОПФП	период от 1, 5, 10 години); Действител-ни РТЕП спрямо останалата част от еврозоната Други измервания на производи-телността	жилищата (промени за 3 години); Показател на номинални цени на жилища (промени за 1 и 3 години) Жилищно строителст-во		основа на консоли-дирани данни			собствен капитал (%)			

Източник: Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2016 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, с. 49, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN

Таблица 10. Таблицата на ПМД със стойности за 2014 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси						Нови показатели за заетостта		
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефлатори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експортни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (3 години)**	**% промяна на годишна основа на дефлираните цени на жилищата**	**Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Консолидиран държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безработицата Средна стойност за 3 години**	**Процентна промяна на годишна база в общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни**	**Коефициент на активност - % от населението на възраст 15-64 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефициент на дълготрайна безработица % от активното население на възраст 15-74 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефициент на младежка безработица % от активното население на възраст 15-24 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% (ЕЗ) и +/-11% (извън ЕЗ)**	**-6%**	**+9% (ЕЗ) и +12% (извън ЕЗ)**	**6%**	**14%**	**133%**	**60%**	**10%**	**16,5%**	**-0,2%**	**0,5%**	**0,2%**
BE	-0,1	57,2	-0,5	-10,7	5,6	-1,1	1,0	181,4	106,7	8,2	4,9	1,0	0,8	4,5
BG	0,9	-73,4	-2,6	6,7	12,5	1,5	-0,3	124,3	27,0	12,2	7,2	3,1	0,6	-0,2
CZ	-0,5	-35,6	-10,0	-5,0	3,8	1,8	1,8	72,7	42,7	6,7	4,4	3,0	0,0	-2,2
DK	6,9	47,0	-1,2	-17,3	5,1	3,1	1,7	222,8	45,1	7,0	6,6	-1,2	-0,1	-1,6
DE	6,9	42,3	-0,3	-8,4	7,6	1,5	1,1	100,4	74,9	5,2	4,2	0,4	-0,6	-0,8
EE	-0,5	-43,6	4,7	24,5	13,0	12,8	6,4	161,1	10,4	8,7	12,2	0,5	-3,8	-7,4
IE	1,8	-106,7	-3,5	-6,1	-2,2	11,1	13,7	263,3	107,5	13,0	16,0	0,6	-2,0	-5,2
EL	-2,6	-124,1	-5,6	-17,5	-11,6	-4,9	-2,7	130,5	178,6	26,2	-7,6	0,1	10,7	7,7
ES	0,7	-94,1	-1,0	-11,5	-4,1	0,1	-7,1	165,8	99,3	25,1	-1,9	0,3	4,0	7,0
FR	-1,0	-19,5	-1,2	-13,1	4,8	-1,6	3,3	143,2	95,6	10,1	5,4	1,3	0,6	1,5
HR	0,5	-88,6	-0,9	-18,0	-5,9	-2,0	0,3	120,6	85,1	16,9	0,9	2,0	1,7	8,8
IT	0,8	-27,9	0,2	-14,0	3,6	-4,6	-0,9	119,3	132,3	11,8	-0,7	1,8	3,5	13,5
CY	-4,9	-139,8	-1,4	-26,7	-7,7	0,3	-8,5	348,3	108,2	14,6	0,7	0,8	6,1	13,6
LV	-2,5	-60,9	0,4	9,9	12,9	5,1	-11,9	96,4	40,6	12,6	10,4	1,8	-4,1	-11,4
LT	1,3	-46,4	1,4	35,3	8,3	6,3	-1,2	52,5	40,7	12,0	16,3	2,3	-3,2	-13,3
LU	5,8	36,0	0,5	11,2	7,6	3,7	0,5	342,2	23,0	5,7	21,5	2,9	0,3	5,9
HU	2,7	-73,8	-7,0	-14,9	6,7	3,1	-0,5	91,3	76,2	9,6	8,5	4,6	-1,5	-5,6
MT	2,6	39,5	0,0	-18,2	7,0	2,6	7,8	146,4	68,3	6,2	5,8	4,5	-0,4	-1,5
NL	10,9	60,8	0,8	-11,0	5,4	-0,5	-1,6	228,9	68,2	6,8	8,2	0,9	1,3	2,7
AT	1,8	2,2	1,9	-15,7	7,8	1,4	0,2	127,1	84,2	5,3	-1,5	0,8	0,3	1,4
PL	-2,3	-68,3	-1,3	4,8	2,5	1,1	4,7	77,9	50,4	9,8	0,6	2,2	0,2	-1,9
PT	0,0	-113,3	-1,8	-4,7	-2,3	3,6	-8,7	189,6	130,2	15,4	-6,1	-0,4	2,2	4,5

RO	-2,1	-57,2	-1,1	21,5	2,3	-3,6	-2,4	62,2	39,9	6,9	1,1	1,6	0,1	0,1
SI	5,1	-43,7	1,2	-11,8	0,2	-6,6	-4,6	100,1	80,8	9,6	-0,4	0,6	1,7	4,5
SK	1,0	-69,4	1,3	3,2	2,2	1,5	3,9	76,2	53,5	13,8	7,0	1,6	0,0	-4,0
FI	-1,5	-0,7	2,7	-24,0	8,0	-1,9	0,4	150,0	59,3	8,2	8,7	0,5	0,2	0,4
SE	6,5	-6,5	-3,7	-9,8	7,1	8,6	6,5	194,0	44,9	8,0	13,4	1,6	0,0	0,1
UK	-4,3	-25,3	10,2	-8,7	1,9	8,3	3,3	157,7	88,2	7,2	4,4	1,2	-0,5	-4,4

Източник: Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2016 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, с. 49, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN

Като допълнение на индикаторите на таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на ПМД – 2016 г., е изготвен и публикуван **списък от 25 помощни, спомагателни индикатори** (MIP auxiliary indicators), който предоставя допълнителна информация за аспекти, свързани с общата макроикономическа ситуация, номиналната и реалната конвергенция вътре в ЕС и извън еврозоната, подробни данни за външни задължения, включително преки чуждестранни инвестиции и нетен външен дълг, и социална статистика.

Спомагателните индикатори подобряват информационната база за разбиране на потенциалните дисбаланси, както и капацитета за приспособяване на икономиката. Спомагателните показатели също са представени в *статистическото приложение* към петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г. по години и по държави.

Спомагателните индикатори (MIP auxiliary indicators), използвани в петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г., са следните[101]:

(1) Годишен темп на прираст в % на реалния БВП (едногодишна промяна в %). Източник на данните: Евростат (национални сметки[102]).

(2) Бруто образуване на основен капитал като % от БВП. Източник на данните: Евростат (национални сметки).

(3) Брутни вътрешни разходи за научни изследвания и развойна дейност като % от БВП. Източник на данните: Бизнес статистика/национални сметки.

(4) Нето предоставени/получени заеми спрямо останалия свят като % БВП (текуща сметка + капиталова сметка). Източник на данните: Евростат (данни от платежния баланс[103]/национални сметки).

[101] European Commission (2015), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2016 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), p. 9.
[102] NA – National Accounts.
[103] BoP – Balance of Payments.

(5) Нетен външен дълг като % от БВП. Източник на данните: Евростат (национални сметки).

(6) Входящи преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – потоци като % от БВП. Източник на данните: Евростат (данни от платежния баланс/национални сметки).

(7) Входящи преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – запаси като % от БВП. Източник на данните: Евростат (данни от платежния баланс/национални сметки).

(8) Нетен търговски баланс на енергийни продукти като % от БВП. Източник на данните: Евростат (Международна търговия/национални сметки).

(9) Промяна в % (3 години) на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) спрямо еврозоната. Източник на данните: DG ECFIN.

(10) Промяна в % (5 години) на пазарния дял на износа спрямо напредналите икономики. Източник на данните: Евростат/ОИСР (данни от платежния баланс).

(11) Промяна в % (5 години) на условията на търговия. Източник на данните: Евростат (национални сметки).

(12) Годишна промяна в % (5 години) на пазарните дялове на износа, обеми на износ на стоки и услуги. Източник на данните: Евростат/МВФ.

(13) Годишен темп на прираст в % (1 година) на производителността на труда. Източник на данните: Евростат (национални сметки).

(14) Промяна в % (10 години) на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (2010=100). Източник на данните: Евростат (национални сметки).

(15) Промяна в % (10 години) на разходите за труд на единица продукция (РТЕП) спрямо еврозоната. Източник на данните: Евростат DG ECFIN.

(16) Промяна в % (3 години) на номиналните цени на жилищата

(2010=100). Източник на данните: Евростат (Ценова статистика/национални сметки).

(17) Жилищно строителство като % от БВП. Източник на данните: Евростат (национални сметки).

(18) Дълг на частния сектор като % от БВП, неконсолидирани данни. Източник на данните: Евростат (национални сметки/финансови сметки[104]).

(19) Ливъридж във финансовия сектор (отношение на дълг към собствен капитал в %). Източник на данните: Евростат (национални сметки/финансови сметки).

(20) Годишен прираст в % (1 година) на заетостта. Източник на данните: Евростат (национални сметки).

(21) Млади хора извън заетост или извън обучение и образование (NEETs) - % от общото население на възраст 15-24 г. (Young people neither in employment nor in education and training - % of total population aged 15-24). Източник на данните: Евростат (Наблюдение на работната сила[105]).

(22) Хора в риск от бедност или социално изключване - % от общото население (People in risk of poverty or social exclusion - % of total population). Източник на данните: Евростат (Статистика за доходите и условията на живот[106]).

(23) Хора в риск от бедност след социални трансфери - % от общото население (People in risk of poverty after social transfers - % of total population). Източник на данните: Евростат (Статистика на доходите и условията на живот).

(24) Хора в силно затруднено материално положение - % от общото население (Severely materially deprived people - % of total population). Източник на данните: Евростат (Статистика на доходите и

[104] FA – Financial Accounts.
[105] LFS – Labour Force Survey/Labour Market Statistics.
[106] SILC – Statistics on Income and Living Condition.

условията на живот).

(25) Хора, живеещи в домакинства с много нисък работен интензитет - % от общото население на възраст 0-59 г. (People livingin households with very low work intensity - % of total population aged 0-59). Източник на данните: Евростат (Статистика на доходите и условията на живот).

В *статистическото приложение* към петия Доклад за механизма за предупреждение е представено изпълнението на индикаторите в Таблицата с показатели и индикативни прагове на ПМД – „MIP Scoreboard“ – 2016 г. не само за 2014 г., но и за следните предходни години: 2013 г., 2012 г., 2011 г., 2010 г., 2009 г., 2008 г., 2007 г., 2006 г., 2005 г.[107]

За изпълнението на спомагателните (допълнителните) показатели, използвани при икономическия прочит на таблицата на ПМД за 2015 г. със стойности за 2013 г., също е публикувана отделна таблица в петия Доклад за механизма за предупреждение[108].

В *статистическото приложение* към петия Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г. е представено изпълнението на спомагателните показатели не само за 2014 г., но и за следните предходни години: 2013 г., 2012 г., 2011 г., 2010 г., 2009 г., 2008 г., 2007 г., 2006 г., 2005 г.[109]

[107] European Commission (2015), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2016 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), pp. 14-23.

[108] Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2016 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, с. 50-51, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN

[109] European Commission (2015), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2016 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), pp. 24-43.

1.3.6. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г.

Рамката на ПМД разчита на навременна и висококачествена социално-икономическа и финансова статистика. След публикуването на първото *статистическо приложение* през 2012 г. е постигнат значителен напредък към подобряване на стандартите и методите, използвани за събиране на основните данни, както и за укрепване на рамката за осигуряване на качество на статистическите данни.

Таблицата с показатели с индикативни прагове на ПМД – 2017 г. („MIP Scoreboard“) се състои от **14 показателя**, измерващи вътрешни и външни дисбаланси, както и развитието на социалния и трудовия пазар. Десетгодишните динамични редове от индикаторите на таблицата се публикуват в *статистическото приложение*[110] към Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г., съответно по години и по държави.

Крайната дата на данните, т.е. датата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на шестия Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г.[111], е 24 октомври 2016 г.

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2017 г. и изпълнението от всички държави членки на ЕС със стойностите за 2015 г. е представена на Таблица 11.

[110] European Commission (2017), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances).

[111] European Commission (2016), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 16.11.2016, COM(2016) 728 final, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-alert-mechanism-report_en_0.pdf

Таблица 11. Таблицата на ПМД със стойности за 2015 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси						Нови показатели за заетостта		
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефлатори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експортни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (3 години)**	**% промяна на годишна основа на дефлираните цени на жилищата**	**Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Консолидиран държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безработицата Средна стойност за 3 години**	**Процентна промяна на годишна база в общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни**	**Коефициент на активност - % от населението на възраст 15-64 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефициент на дълготрайна безработица % от активното население на възраст 15-74 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефициент на младежка безработица % от активното население на възраст 15-24 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% (ЕЗ) и +/-11% (извън ЕЗ)**	**-6%**	**+9% (ЕЗ) и +12% (извън ЕЗ)**	**6%**	**14%**	**133%**	**60%**	**10%**	**16,5%**	**-0,2 пр.п.**	**0,5 пр.п.**	**2 пр.п.**
BE	-0,2	61,3	-1,2	-11,3	1,5	1,3	4,5	166,3	105,8	8,5	-1,0	0,7	1,0	2,3
BG	0,6	-60,0	-4,1	12,8	14,9	1,6	-0,3	110,5	26,0	11,2	7,0	2,2	-0,2	-6,5
CZ	0,2	-30,7	-8,0	0,1	0,5	3,9	0,9	68,8	40,3	6,1	7,7	2,4	-0,6	-6,9
DK	8,8	39,0	-1,5	-8,8	4,9	6,3	-3,3	212,8	40,4	6,6	-2,0	-0,1	-0,4	-3,3
DE	7,5	48,7	-1,4	-2,8	5,7	4,1	3,0	98,9	71,2	4,9	2,8	0,4	-0,4	-0,8
EE	0,9	-40,9	6,4	8,5	14,4	6,8	3,3	116,6	10,1	7,3	8,1	1,9	-3,1	-7,8
IE	4,7	-208,0	-5,9	38,3	-18,1	8,3	-6,7	303,4	78,6	11,3	9,5	0,8	-3,7	-9,5
EL	-0,2	-134,6	-5,5	-20,6	-11,1	-3,5	-3,1	126,4	177,4	26,3	15,7	0,3	3,7	-5,5
ES	1,3	-89,9	-2,9	-3,5	-0,7	3,8	-2,7	154,0	99,8	24,2	-2,1	0,0	0,4	-4,6
FR	0,7	-16,4	-2,7	-5,4	2,5	-1,3	4,4	144,3	96,2	10,3	1,8	0,8	0,6	0,3
HR	2,7	-77,7	0,1	-3,5	-5,0	-2,4	-1,3	115,0	86,7	17,0	2,1	2,9	0,1	0,9
IT	1,5	-23,6	-2,2	-8,9	1,5	-2,6	-1,7	117,0	132,3	12,2	1,7	0,5	1,3	5,0
CY	-4,1	-130,3	-6,2	-16,8	-10,5	2,9	4,4	353,7	107,5	15,7	2,8	0,4	3,2	5,1
LV	-1,8	-62,5	3,1	10,5	16,0	-2,7	0,7	88,8	36,3	10,9	12,2	1,3	-3,3	-12,2
LT	0,9	-44,7	4,0	15,5	11,6	4,6	2,2	55,0	42,7	10,5	6,7	2,2	-2,7	-10,4
LU	5,3	35,8	0,5	22,9	0,6	6,1	24,2	343,1	22,1	6,1	15,5	1,5	0,3	-1,4
HU	3,0	-60,8	-6,9	-8,0	3,9	11,6	-3,1	83,9	74,7	8,2	0,4	4,9	-1,9	-10,9
MT	4,3	48,5	-0,2	-8,8	3,9	2,8	5,4	139,1	64,0	5,9	1,3	4,5	-0,7	-2,3
NL	9,1	63,9	-0,6	-8,3	0,2	3,6	-1,6	228,8	65,1	7,2	3,2	0,6	1,1	-0,4
AT	2,1	2,9	1,8	-9,6	6,1	3,5	2,1	126,4	85,5	5,6	0,6	0,4	0,5	1,2
PL	-1,3	-62,8	-1,0	9,7	0,4	2,8	3,2	79,0	51,1	8,9	2,4	1,6	-0,1	-5,7
PT	0,7	-109,3	-2,8	2,8	0,0	2,3	-2,3	181,5	129,0	14,4	-1,6	0,0	-0,5	-6,0

RO	-1,0	-51,9	2,7	21,1	0,5	1,7	0,2	59,1	37,9	6,9	4,1	1,3	0,0	-0,9
SI	5,4	-38,7	0,6	-3,6	-0,6	1,5	-5,1	87,3	83,1	9,6	-3,4	1,4	0,4	-4,3
SK	1,1	-61,0	-0,7	6,7	2,2	5,5	8,2	81,4	52,5	13,0	4,5	1,5	-1,8	-7,5
FI	-1,0	0,6	2,3	-20,5	3,6	-0,4	9,5	155,7	63,6	8,8	1,5	0,6	0,7	3,4
SE	5,0	4,1	-7,9	-9,3	3,6	12,0	6,5	188,6	43,9	7,7	2,3	1,4	0,0	-3,3
UK	-4,8	-14,4	11,3	1,0	1,7	5,7	2,5	157,8	89,1	6,3	-7,8	0,8	-1,1	-6,6

Източник: European Commission (2016), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 16.11.2016, COM(2016) 728 final, p. 45.

Като допълнение на таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“, **списък от 25 спомагателни индикатори** е публикуван, който предоставя допълнителна информация за аспекти, свързани с общата макроикономическа ситуация, номинално и реално сближаване вътре и извън ЕС и еврозоната, подробни данни за външни задължения, включително за преките чуждестранни инвестиции и нетния външен дълг и социалната статистика. Спомагателните индикатори са същите като тези, използвани в предходния Доклад за механизма за предупреждение.

Спомагателните индикатори подобряват информационната база за разбиране на потенциалните дисбаланси, както и капацитета за приспособяване на икономиката. Спомагателните показатели също са представени в *статистическото приложение* по години и по държави.[112] Освен това данните се показват за всеки индикатор за ПМД поотделно, за да позволят лесни сравнения на държавите членки за 10-годишния период от време. Също така в *статистическото приложение* се представят и кратки описания на показателите, както и подробна информация за източниците на данни и методите, използвани за тяхното съставяне.

През 2014 г. влизат в сила **новите статистически стандарти** (Европейската система на сметки, ESA 2010 и Ръководството за платежния баланс и международната инвестиционна позиция, шесто издание, BPM6) и са направени подобрения в процеса на генериране на статистически данни в държавите членки. Успешното им внедряване води до подобряване на качеството на основните данни за ПМД.

Статистиката, която е в основата на индикаторите за ПМД, се основава на законодателството на ЕС, но се компилира от Европейската статистическа система (ЕСС) (European Statistical System, ESS) и Европейската система на централните банки (ЕСЦБ) (European System of Central Banks, ESCB). Следвайки

[112] European Commission (2017), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances).

тристепенния подход, осигуряващ рамката за работата по осигуряване на качеството на индикаторите за ПМД, през 2016 г. са извършени следните действия[113]:

- Ниво 1: Подготовка на годишен доклад за оценка на качеството на ESS-ESCB от статистиката на ПМД от Евростат и ЕЦБ, предназначен за полиси-мейкърите и широката общественост, насочен към надеждността и съпоставимостта на статистическите данни и действия, свързани с ПМД, за справяне с най-важните въпроси за качеството на данните (втори доклад, изготвен през 2016 г.)
- Ниво 2: Очертаване на хармонизацията на съществуващите доклади за качеството на статистиката на платежния баланс/международната инвестиционна позиция, изготвени от ЕСС и ЕСЦБ, като се вземат предвид изискванията на ПМД.
- Ниво 3: Разработване на синтезирани доклади за самооценка за отделните държави членки за качеството и статистическите процеси за статистическите данни, залегнали в индикаторите за ПМД, които са лесно разбираеми за потребителите. Те предоставят основата за осигуряване на качеството на статистическите данни и тяхната съпоставимост между страните. Държавите членки се насърчават да публикуват подобни доклади. През 2016 г. е изготвена информация за следните области на статистиката платежен баланс, финансови сметки, статистика на цените на жилищата и наблюдение на работната сила за поне 27 държави. Предприета е техническа работа за улесняване на изпълнението на докладите за качество на ЕСС 2010 за 2017 г.

[113] Пак там, с. 12-14.

1.3.7. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към седмия Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г.

Докладът за механизма за предупреждение – 2018 г. се основава на икономическия прочит на таблицата на индикаторите за ПМД, така че да се открият първоначални доказателства за възможни рискове и уязвимости, заслужаващи по-нататъшно разследване чрез задълбочен преглед. Таблото с показатели към седмия Доклад за механизма за предупреждение включва набор от **14 индикатора и индикативни прагове** по отношение на такива области като външни позиции, конкурентоспособност, частен дълг, жилищни пазари, банков сектор и заетост. Таблицата разчита на действителни данни с добро статистическо качество, за да гарантира стабилността на данните и консистентността им между отделните държави.

Следователно таблицата с показатели, използвана за седмия доклад, отразява данните до 2016 г. По-новите данни, в допълнение към набор от помощни индикатори, са взети предвид при отчитането на индикаторите. Стойностите на таблицата не се четат механично, но са обект на икономически прочит, който позволява да се вземат предвид специфичните за страната въпроси и контекстуални съображения.[114]

Публикуваният през ноември 2016 г. Компендиум на процедурата при макроикономически дисбаланси, показва, че анализът на Комисията с таблицата с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели се основава на определени **основни принципи и критерии**[115]:

• Идентифицирането и оценката на макроикономическите дисбаланси трябва да съответстват на базисната постановка на ПМД, а именно да служат за запазване на макроикономическата стабилност.

• Наличието на дисбаланси не се оценява само от минала, но особено от

[114] European Commission (2016), *The Macroeconomic Imbalance Procedure. Rationale, Process, Application: A Compendium*, Institutional Paper 039, November, ISSN 2443-8014 (online), Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/ip039_en_2.pdf

[115] Пак там, с. 8.

бъдеща перспектива. Отчитат се рисковете за макроикономическа стабилност, свързани с нарушената корекция на неустойчиви тенденции или с разпространение на шокове в контекста на обща уязвимост.

• Елементи, свързани с растежа и заетостта, са част от оценката на тези рискове, включително от гледна точка на капацитета на икономиката да се приспособи при наличие на съществуващи дисбаланси. Това е особено важно за социалните последици от кризите и поради факта, че продължителна отрицателна заетост може да окаже негативно влияние по различни начини върху потенциалния растеж на БВП и да породи усложняване на макроикономически дисбаланси.

• Дисбалансите се оценяват не само от национална перспектива, но и по отношение на техните последици за еврозоната и ЕС като цяло. Както е заложено с Регламент № 1176/2011 г., ПМД се прилага симетрично, предполагайки, inter alia, наблюдение и на дефицита, и на излишъка по текущата сметка, като същевременно се отчита, че политически действия са необходими за намаляване на уязвимостта, особено в държавите членки, отчитащи трайно голям дефицит по текущата сметка.

• Оценката на макроикономическите дисбаланси и по-специално на това дали дисбаланси трябва да се считат за прекомерни, се базира на тежестта на тези дисбаланси. За целта се взема предвид големината на дисбалансите, установена от съответните показатели в таблицата, тяхното развитие и мерките на политиката в съответните държави членки, като в същото време се взема предвид и капацитетът за приспособяване на икономиката, и ефектът на разпространение на шоковете.

• Въпреки че оценката на макроикономическите дисбалансите обикновено остава относително стабилна с течение на времето, тя се актуализира, когато е необходимо, с оглед на годишния процес на преглед. Това се извършва главно на базата на развитието на съответните показатели, обобщаващи състоянието на макроикономическите дисбаланси и отговора на политиката.

В **седмия Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г.**

индикаторите на таблицата с показатели подчертават устойчивостта на дисбалансите и уязвимостите, свързани с високите нива на дълга. Стойностите, надвишаващи прага в таблицата продължават да бъдат чести, що се отнася до държавния дълг, нетните международни инвестиционни позиции и частния дълг. Броят на държавите членки с резултати над праговете за тези три показателя през 2016 г. е съответно 16, 15 и 12. Това е близо до резултатите от предишните годишни кръгове и потвърждава дълготрайния характер на техните дисбаланси. В съответствие с продължаващото възстановяване, богато на работни места, броят на страните с резултати над прага на безработицата между 2014 г. и 2016 г. е спаднал от 12 на 9, а по-многобройните намаления засягат показателите за младежката и дългосрочната безработица в светлината на по-силната им чувствителност към ситуацията на пазара на труда. Обратно, цените на жилищата се ускоряват и таблицата показва нарастващ брой държави членки, които преминават прага, до 10 през отчетния период в сравнение с 6 през 2015 г. и 5 през 2014 г. Таблицата показва, че през отчетния период 4 от 5-те държави членки надвишават праговете по текущата сметка на платежния баланс в резултат на генерирани излишъци. Броят на държавите членки с натиск върху разходите за труд на единица продукция над прага остава относително стабилен на 3 или 4 през последните три години. Три държави членки надминават праговете за реалния ефективен валутен курс: в един случай поради нарушена конкурентоспособност, в два случая, защото реалният валутен курс пада под долния праг. Броят на държавите членки, регистриращи дялове на експортните пазари, надвишаващи прага, значително намалява, като се възобновява търсенето на износ за страни от ЕС.

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2018 г. и изпълнението ѝ от всички държави членки на ЕС със стойностите за 2016 г. е представена на Таблица 12.

Като допълнение на показателите в таблицата за ПМД, **списък от 28 спомагателни индикатора** е публикуван от Комисията. Спомагателните

показатели са представени в *статистическо приложение*[116] към седмия Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г. по два начина: по години и по държави.

Спомагателните индикатори в седмия Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г. са увеличени в сравнение с тези, използвани в предходния Доклад за механизма за предупреждение – 2017 г.

Добавени са следните **3 нови спомагателни индикатора** (MIP auxiliary indicators):

- **Коефициент на икономическа активност** (Activity rate) - % от общото население на възраст 15-64 г. (% of total population aged 15-64). Източник на данните: Евростат (Наблюдение на работната сила[117]).
- **Коефициент на дългосрочна безработица** (Long term unemployment rate) - % от активното население на възраст 15-74 г. (% of active population aged 15-74). Източник на данните: Евростат (Наблюдение на работната сила[118]).
- **Коефициент на младежка безработица** (Youth unemployment rate) - % от активното население на възраст 15-24 г. (% of active population aged 15-24). Източник на данните: Евростат (Наблюдение на работната сила[119]).

В *статистическото приложение* към седмия Доклад за механизма за предупреждение е представено изпълнението на индикаторите в Таблицата с показатели и индикативни прагове на ПМД – „MIP Scoreboard“ – 2018 г. не само за 2016 г., но и за следните предходни години: 2015 г., 2014 г., 2013 г., 2012 г.,

[116]жEuropean Commission (2017), Commission Staff Working Document Statistical Annexof Alert Mechanism Report 2018, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 22.11.2017, SWD(2017) 661 final, p. 9, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/swd-2017-661_en.pdf

[117] LFS – Labour Force Survey/Labour Market Statistics.

[118] LFS – Labour Force Survey/Labour Market Statistics.

[119] LFS – Labour Force Survey/Labour Market Statistics.

2011 г., 2010 г., 2009 г., 2008 г. и 2007 г.[120]

Също така в *статистическото приложение* към седмия Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г. е представено изпълнението на спомагателните показатели не само за 2016 г., но и за следните предходни години: 2015 г., 2014 г., 2013 г., 2012 г., 2011 г., 2010 г., 2009 г., 2008 г. и 2007 г.[121]

[120] European Commission (2017), Commission Staff Working Document Statistical Annexof Alert Mechanism Report 2018, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 22.11.2017, SWD(2017) 661 final, pp. 14-23,Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/swd-2017-661_en.pdf

[121] Op. cit., pp. 24-43.

Таблица 12. Таблицата на ПМД със стойности за 2016 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси						Нови показатели за заетостта		
Показа-тел	**Средна стой-ност на баланса по теку-щата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна между-народна инвести-ционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) с дефла-тори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експортни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номинал-ните разходи за труд на единица продук-ция (РТЕП) (3 години)**	**% промяна на годишна основа на дефли-раните цени на жили-щата**	**Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Консоли-диран държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безрабо-тицата Средна стойност за 3 години**	**Процентна промяна на годишна база в общия размер на финансо-вите пасиви на целия финансов сектор, неконсо-лидирани данни**	**Коефи-циент на активност - % от населе-нието на възраст 15-64 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефи-циент на дългосрочна безработи-ца % от активното население на възраст 15-74 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефи-циент на младежка безработи-ца % от активното население на възраст 15-24 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% (ЕЗ) и +/-11% (извън ЕЗ)**	**-6%**	**+9% (ЕЗ) и +12% (извън ЕЗ)**	**6%**	**14%**	**133%**	**60%**	**10%**	**16,5%**	**-0,2 пр.п.**	**0,5 пр.п.**	**2 пр.п.**
BE	-0,3	51,2	-0,4	-2,3	-0,6	1,0	13,3	190,1	105,7	8,3	1,2	0,1	0,1	-3,6
BG	1,8	-47,0	-4,7	8,2	9,5	7,1	4,0	104,9	29,0	9,4	11,1	0,3	-2,9	-11,2
CZ	0,5	-24,6	-3,7	2,9	2,9	6,7	4,4	68,7	36,8	5,1	14,5	2,1	-1,3	-8,4
DK	8,4	54,8	-1,5	-4,2	3,4	4,2	-10,4	210,7	37,7	6,3	3,3	1,9	-0,4	-1,0
DE	8,1	54,4	-2,6	2,8	5,2	5,4	3,8	99,3	68,1	4,6	5,2	0,3	-0,6	-0,7
EE	1,4	-37,1	4,5	-0,7	13,4	3,8	5,9	115,4	9,4	6,8	7,2	2,4	-1,7	-5,3
IE	5,5	-176,2	6,6	59,8	-20,5	6,6	-19,0	278,1	72,8	9,5	2,5	0,7	-3,6	-9,6
EL	-1,0	-139,4	-3,9	-19,0	-3,3	-2,0	-1,7	124,7	180,8	25,0	-16,6	0,7	-1,5	-11,0
ES	1,4	-83,9	-4,3	2,2	0,4	4,7	-1,0	146,7	99,0	22,1	0,9	0,1	-3,5	-11,1
FR	0,7	-15,7	-3,1	-2,4	1,4	1,0	6,2	146,9	96,5	10,3	4,3	0,7	0,2	-0,3
HR	2,9	-70,1	0,1	8,1	-5,9	2,1	-0,1	106,1	82,9	15,6	2,5	1,9	-4,4	-18,1
IT	2,1	-9,8	-3,4	-2,8	1,9	-0,8	0,6	113,6	132,0	12,1	3,2	1,5	-0,2	-2,2
CY	-3,6	-127,8	-6,5	-3,0	-6,2	1,6	10,2	344,6	107,1	14,7	0,7	-0,2	-0,3	-9,8
LV	-0,3	-58,9	4,9	9,3	16,5	7,4	0,3	88,3	40,6	10,1	5,8	2,3	-1,7	-5,9
LT	-0,3	-43,2	5,4	5,4	14,7	4,5	4,3	56,2	40,1	9,2	16,3	3,1	-2,1	-7,4
LU	5,0	34,7	-1,5	26,2	2,5	5,9	1,5	343,6	20,8	6,3	7,5	0,1	0,4	2,2
HU	3,6	-65,0	-5,0	-0,4	3,3	13,6	-3,6	77,0	73,9	6,5	19,5	5,4	-2,5	-13,7
MT	6,7	47,6	-2,5	8,7	0,1	4,8	11,1	128,4	57,6	5,3	1,7	4,1	-1,0	-2,0
NL	8,8	69,1	-2,3	0,1	1,1	4,4	1,5	221,5	61,8	6,8	5,3	0,3	0,0	-2,4
AT	2,2	5,6	1,0	-4,0	5,8	7,2	3,2	124,0	83,6	5,8	-2,4	0,7	0,6	1,5
PL	-1,0	-60,7	-5,0	18,1	2,1	2,5	4,7	81,6	54,1	7,6	8,9	1,8	-2,2	-9,6
PT	0,3	-104,7	-1,9	5,8	0,9	6,1	-2,2	171,4	130,1	12,6	-0,2	0,7	-3,1	-9,9

RO	-1,3	-49,9	-2,5	23,6	6,0	6,5	0,6	55,8	37,6	6,5	7,6	0,7	-0,2	-3,1
SI	5,1	-36,9	-0,5	4,0	0,7	3,6	-0,8	80,5	78,5	8,9	3,2	1,1	-0,9	-6,4
SK	-0,7	-62,4	-1,6	7,3	3,5	7,0	9,2	94,7	51,8	11,5	8,5	2,0	-4,2	-11,5
FI	-1,2	-2,3	0,5	-14,1	2,1	-0,3	2,2	149,3	63,1	9,0	4,5	0,7	0,6	0,2
SE	4,6	11,2	-9,2	-7,9	2,0	7,6	7,6	188,5	42,2	7,4	9,0	1,0	-0,1	-4,7
UK	-5,5	-1,1	0,2	-0,1	3,1	5,5	8,2	168,1	88,3	5,4	11,6	0,9	-1,4	-7,7

Източник: European Commission (2017), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2018 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 22.11.2017, COM(2017) 771 final, p. 46.

1.3.8. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към осмия Доклад за механизма за предупреждение – 2019 г.

Таблицата с показатели с индикативни прагове и пакетът от спомагателни индикатори към осмия Доклад за механизма за предупреждение – 2019 г. намират израз в *статистическото приложение*, което Комисията е публикувала на 21.11.2018 г. към доклада. Самият доклад на Комисията не е наличен. Показателите в таблицата на ПМД са съставени главно от Евростат въз основа от данните от държавите членки, в съответствие с европейското законодателство. Показателите на таблицата на ПМД са представени с техните индикативни прагове (използвани в Доклада за механизма за предупреждение – 2019 г.), докато праг към спомагателните индикатори не се прилага.

Таблицата на ПМД се състои от 14 показателя, измерващи вътрешните и външните дисбаланси, както и развитието на социалния и трудовия пазар в държавите членки на ЕС. Индикаторите в таблицата на ПМД за последните 10 години са показани в *статистическото приложение*[122] по години и по държави.

Крайната дата на данните, т.е. датата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на осмия Доклад за механизма за предупреждение – 2019 г., е 24 октомври 2018 г.

Като допълнение на индикаторите на таблицата на ПМД, **списък от 28 спомагателни индикатора** е публикуван от Комисията, с цел да се предостави допълнителна релевантна информация. Спомагателните показатели също са представени в *статистическото приложение* по години и по държави.[123]

В сравнение с предходния Доклад за механизма за предупреждение – 2018 г., съставът на спомагателни индикатори в осмия доклад за 2019 г. е

[122] European Commission (2018), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2019 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2018) 751 final}, Brussels, 21.11.2018,SWD(2018) 466 final, Available [online] at:https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-alert-mechanism-report-statistical-annex.pdf

[123] Пак там.

променен, главно за да се извлекат ползи от подобрената статистика и да се включат в набора на помощните индикатори, които осигуряват по-фина разбивка и/или допълнителна информация към показателите в таблицата на ПМД („MIP Scoreboard“).

Тези промени в спомагателните показатели са следните[124]:

- **Нетната международна инвестиционна позиция (NIIP), с изключение на инструменти в дефолт (неизпълнение), измерени като процент от БВП** (Net international investment position excluding non-defaultable instruments (NENDI) measured as a percentage of GDP) заменя нетния външен дълг (NED), тъй като този индикатор се фокусира върху компонентите на NIIP, които могат да бъдат обект на неизпълнение или частично използвани като обезпечение. Тази промяна става възможна след приемането на Шестото издание на Ръководството за платежен баланс и международна инвестиционна позиция (BPM6) на МВФ, което позволява по-фина разбивка на нетните чуждестранни активи и пасиви.
- **Консолидираният банков ливъридж** (Consolidated banking leverage, CBL), **местни и чуждестранни предприятия (активи), от консолидираните банкови данни** (Consolidated banking data, CBD), изготвени от Европейската централна банка (ЕЦБ), заменя предишния неконсолидиран ливъридж на финансовия сектор (Financial sector leverage, FSL, non-consolidated). Индикаторът за ливъридж, базиран на данните на ЕЦБ, има по-ясна икономическа интерпретация, тъй като последователно се основава на балансовите стойности, докато предишният индикатор осигурява съотношението на дълга спрямо собствения капитал, базирано на цялостния финансов сектор

[124] European Commission (2018), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2019 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2018) 751 final}, Brussels, 21.11.2018, SWD(2018) 466 final, p. 9, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-alert-mechanism-report-statistical-annex.pdf

(включително банки, застрахователи, пенсионни фондове, взаимни фондове и други финансови институции) на неконсолидирана основа.

- **Дългът на домакинствата, консолидиран (включително нетърговски организации, обслужващи домакинствата (НТООД)** (non-profit institutions serving households, NPISH) **като процент от БВП** е добавен в списъка на спомагателните показатели. Тази променлива помага да се разграничи дългът на домакинствата и този на нефинансовите предприятия (което би съответствало на разликата между общия частен дълг, който вече е включен в показателите на таблицата на ПМД, и дълга на домакинствата) и допринася за интерпретирането и оценката на развитието на частния дълг.
- И накрая, благодарение на наличието на съпоставими данни в консолидираната банкова статистика на ЕЦБ, добавянето на брутни **Необслужвани заеми на местни и чуждестранни предприятия (в процент от брутните кредити)** (Gross non-performing loans of domestic and foreign entities in percentage of gross loans) става възможно. Индикаторът е в съответствие с макрофинансовия фокус на надзора върху ПМД и предоставя допълнителна информация за оценка на развитието на частния дълг.
- За да се поддържа общият брой на показателите стабилен, са премахнати два спомагателни индикатора: 1) Десетгодишна промяна на номиналните разходи за труда на единица продукция (Ten-year change of Nominal unit labour cost, NULC), тъй като тя се припокрива с данните за ULC и ULC спрямо еврозоната, които вече са в таблицата, и 2) Неконсолидиран дълг на частния сектор (Non-consolidated Private sector debt), който е заменен от консолидирания основен индикатор.

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2019 г. и изпълнението ѝ от всички държави членки на ЕС със стойностите за 2017 г. е представена на Таблица 13.

Таблица 13. Таблицата на ПМД със стойности за 2017 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси						Нови показатели за заетостта		
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) – 42 търговски партнори, дефлатори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експортни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (2010 =100) (3 години)**	**% промяна на годишна основа на дефлираните цени на жилищата (2015=100)**	**Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Консолидиран брутен държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безработицата Средна стойност за 3 години**	**Процентна промяна на годишна база в общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни**	**Коефициент на активност - % от населението на възраст 15-64 г. (промяна за 3 години в процентни пункта (пр.п.)**	**Коефициент на дългосрочна безработица % от активното население на възраст 15-74 г. (промяна за 3 години в процентни пункта (пр.п)**	**Коефициент на младежка безработица % от активното население на възраст 15-24 г. (промяна за 3 години в процентни пункта, пр.п.)**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% (ЕЗ) и +/-11% (извън ЕЗ)**	**-6%**	**+9% (ЕЗ) и +12% (извън ЕЗ)**	**6%**	**14%**	**133%**	**60%**	**10%**	**16,5%**	**-0,2 пр.п.**	**0,5 пр.п.**	**2 пр.п.**
BE	-0,3	52,6	0,9	3,9	1,1	1,5	-0,5	187,0	103,4	7,8	0,7	0,3	-0,8	-3,9
BG	3,1	-42,8	-3,3	19,4	13,6	6,2	6,2	100,1	25,6	7,7	1,1	2,3	-3,5	-10,9
CZ	1,0	-26,5	5,4	8,2	5,9	9,1	4,1	67,4	34,7	4,0	22,9	2,4	-1,7	-8,0
DK	8,1	56,3	-2,1	0,5	3,0	3,2	-1,4	204,0	36,1	6,0	4,1	0,7	-0,4	-1,6
DE	8,4	54,0	-2,5	6,5	5,1	2,9	4,9	101,1	63,9	4,2	4,0	0,5	-0,6	-0,9
EE	2,3	-31,4	-2,9	2,6	12,4	1,8	3,6	106,4	8,7	6,3	9,7	3,6	-1,4	-2,9
IE	2,9	-149,3	-6,2	64,4	-17,2	9,5	-7,5	243,6	68,4	8,4	4,3	0,9	-3,6	-9,0
EL	-0,8	-142,5	-2,8	-10,0	-1,0	-2,2	-0,8	116,4	176,1	23,3	-12,9	0,9	-3,9	-8,8
ES	1,8	-83,8	-2,5	9,8	0,0	4,5	0,2	138,8	98,1	19,6	4,0	-0,3	-5,2	-14,6
FR	-0,6	-20,1	-2,9	2,7	1,3	1,8	7,0	148,2	98,5	10,0	4,3	0,5	-0,3	-1,9
HR	3,6	-62,4	0,0	20,0	-4,3	2,8	1,2	98,4	77,5	13,5	3,9	0,3	-5,5	-17,7
IT	2,3	-5,3	-3,1	2,0	1,1	-2,0	2,1	110,5	131,2	11,6	4,3	1,5	-1,2	-8,0
CY	-5,0	-121,5	-6,6	6,9	-2,7	1,3	8,7	316,3	96,1	13,0	-2,3	-0,4	-3,2	-11,3
LV	0,6	-56,3	1,7	7,8	14,7	5,5	0,3	83,5	40,0	9,4	6,1	2,4	-1,3	-2,6
LT	-0,7	-35,9	2,3	9,7	16,0	5,4	3,7	56,1	39,4	8,0	14,0	2,2	-2,1	-6,0
LU	5,0	47,0	0,9	55,2	7,1	4,1	-15,5	322,9	23,0	6,1	-1,7	-0,6	0,5	-6,9
HU	4,0	-52,9	0,1	11,3	6,7	3,3	0,9	71,4	78,3	5,4	-8,0	4,2	-2,0	-9,7
MT	8,4	62,6	-2,3	11,2	1,7	4,1	2,9	120,2	50,6	5,2	4,7	4,4	-1,1	-1,2
NL	8,3	59,7	-1,6	1,2	-0,2	6,0	3,0	252,1	57,0	5,9	2,0	0,7	-1,0	-3,8
AT	2,1	3,7	0,3	2,3	3,7	3,5	4,3	122,5	78,3	5,7	1,8	1,0	0,3	-0,5

PL	-0,3	-62,2	-3,4	28,4	4,5	1,7	2,7	76,4	50,6	6,2	6,3	1,7	-2,3	-9,1
PT	0,4	-104,9	-0,7	14,6	3,5	7,9	1,3	162,2	124,8	10,9	1,8	1,5	-3,9	-10,9
RO	-2,2	-47,7	-5,5	37,0	11,9	4,0	1,7	50,8	35,1	5,9	8,1	1,6	-0,8	-5,7
SI	5,7	-32,3	-2,0	18,6	3,4	6,2	0,8	75,6	74,1	7,9	5,1	3,3	-2,2	-9,0
SK	-2,0	-65,5	-1,9	6,7	6,9	4,4	5,9	96,1	50,9	9,8	17,9	1,8	-4,2	-10,8
FI	-0,7	2,4	-2,6	-4,3	-2,5	0,5	8,2	146,4	61,3	8,9	-3,8	1,3	0,2	-0,4
SE	4,0	1,8	-5,4	-4,3	3,7	4,6	13,1	194,4	40,8	7,0	6,8	1,0	-0,2	-5,1
UK	-4,6	-8,6	-10,7	-1,0	5,4	2,4	8,4	169,0	84,7	4,8	-1,6	0,9	-1,1	-4,9

Източник: European Commission (2018), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2019 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2018) 751 final}, Brussels, 21.11.2018, SWD(2018) 466 final, p. 16.

1.3.9. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г.

Таблицата с показатели с индикативни прагове към деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г. се състои от **14 показателя**, измерващи вътрешни и външни дисбаланси, както и развитието на социалния и трудовия пазар. Индикаторите в таблицата на ПМД за последните 10 години са показани в *статистическо приложение*[125] по години и по държави членки.

Крайната дата на данните, т.е. датата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на деветия Доклад за механизма за предупреждение, е 25 октомври 2019 г.

Като допълнение на показателите в таблицата на ПМД, **списък от 28 спомагателни индикатора** предоставя допълнителна информация за аспекти, свързани с общата макроикономическа ситуация, номиналната и реалната конвергенция вътре и извън ЕС и еврозоната, подробни данни за външните задължения, включително преките чуждестранни инвестиции, нетния външен дълг и социалната статистика. Спомагателните индикатори подобряват информационната база за разбирането на потенциалните дисбаланси, както и капацитета за приспособяване на икономиката. Спомагателните показатели също са представени в *статистическото приложение*[126] на деветия Доклад за механизма за предупреждение по два начина: по години и по държави членки. Показателите в таблицата на ПМД позволяват лесно сравнение на държавите членки за 10-годишните времеви серии.[127]

От 2014 г. индикаторите за ПМД, произтичащи от областите на националните сметки (NA) и платежния баланс (BoP) и на международната

[125] European Commission (2019), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2020 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2019) 651 final}, Strasbourg, 17.12.2019, SWD(2019) 630 final.
[126] Op. cit.
[127] В допълнение в *статистическото приложение* са предоставени кратки описания на показателите и подробна информация за източниците и методите, използвани за тяхното съставяне.

инвестиционна позиция (IIP), се изчисляват в съответствие със статистическите стандарти на ESA 2010 и BPM6 (Европейската система на сметки 2010 и Ръководството за платежен баланс и международна инвестиционна позиция, шесто издание), които гарантират високо ниво на съпоставимост в държавите членки на ЕС. Успешното прилагане на тези стандарти подобрява качеството на основните данни за ПМД. През 2019 г. 17 държави членки, сред които и България са направени координирани ревизии на сравнителните показатели на националните сметки и платежния баланс.[128]

Таблицата с показатели и индикативни прагове – „MIP Scoreboard“ на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) за 2020 г. и изпълнението ѝ от всички държави членки на ЕС със стойностите за 2018 г. са представени на Таблица 14.

[128] Останалите държави членки, в които са направени такива ревизии, са: Белгия, Германия, Естония, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Унгария, Португалия, Румъния, Словения, Словакия, Финландия, Швеция, Обединеното кралство и Норвегия. Франция и Холандия са осъществили по-рано своите ревизии на показателите през 2018 г., а Австрия през 2016 г.

Таблица 14. Таблицата на ПМД със стойности за 2018 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси						Показатели за заетостта		
Показа-тел	**Средна стой-ност на баланса по теку-щата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна между-народна инвести-ционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) 42 търговски партньори с дефла-тори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експортни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номинал-ните разходи за труд на единица продук-ция (РТЕП) (2010=100) (3 години)**	**1-годишна промяна в % на дефли-раните цени на жили-щата (2015=100)**	**Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Консоли-диран държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безрабо-тицата Средна стойност за 3 години**	**1-годишна промяна в % на общия размер на финансо-вите пасиви на целия финансов сектор, неконсо-лидирани данни**	**Коефи-циент на актив-ност - % от населе-нието на възраст 15-64 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефи-циент на дълготрай-на безработи-ца - % от активното население на възраст 15-74 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефи-циент на младежка безработи-ца - % от активното население на възраст 15-24 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% (ЕЗ) и +/-11% (извън ЕЗ)**	**-6%**	**+9% (ЕЗ) и +12% (извън ЕЗ)**	**6%**	**14%**	**133%**	**60%**	**10%**	**16,5%**	**-0,2 пр.п.**	**0,5 пр.п.**	**2 пр.п.**
BE	0,3	41,3	6,9	-1,5	3,7	1,0	0,8	178,5	100,0	7,0	-2,9	1,0	-1,5	-6,3
BG	4,0	-35,2	3,9	13,4	18,3	4,5	3,9	95,0	22,3	6,3	6,8	2,2	-2,6	-8,9
CZ	1,2	-23,5	11,0	11,9	13,5	6,1	5,3	70,7	32,6	3,0	7,4	2,6	-1,7	-5,9
DK	7,5	48,5	2,6	-1,5	4,0	3,5	2,4	199,4	34,2	5,6	-4,7	0,9	-0,6	-1,6
DE	8,0	62,0	5,3	3,1	5,6	5,1	6,6	102,4	61,9	3,8	2,0	1,0	-0,6	-1,0
EE	2,1	-27,7	7,7	0,8	14,3	2,1	3,7	101,5	8,4	6,0	6,9	2,4	-1,1	-1,2
IE	2,3	-165,0	2,3	77,4	-2,8	8,3	-7,8	223,2	63,6	7,0	5,1	0,8	-3,2	-6,4
EL	-2,2	-143,3	3,6	6,9	1,4	1,3	-1,1	115,3	181,2	21,5	-5,0	0,4	-4,6	-9,9
ES	2,6	-80,4	4,1	4,6	0,7	5,3	0,4	133,5	97,6	17,4	-2,2	-0,6	-5,0	-14,4
FR	-0,6	-16,4	4,5	-0,2	2,4	1,5	7,9	148,9	98,4	9,5	1,6	0,6	-0,8	-4,0
HR	2,4	-59,7	4,2	22,9	-2,4	4,6	2,3	94,0	74,8	10,9	4,6	-0,6	-6,8	-18,9
IT	2,6	-4,7	3,3	0,3	2,7	-1,6	1,6	107,0	134,8	11,2	-0,1	1,6	-0,7	-8,1
CY	-4,6	-120,8	1,8	16,6	0,4	0,2	8,4	282,6	100,6	10,8	0,3	1,1	-4,1	-12,6
LV	0,6	-49,0	4,9	8,6	14,7	6,6	-0,2	70,3	36,4	8,6	-3,0	2,0	-1,4	-4,1
LT	-0,1	-31,0	6,4	3,5	16,5	4,6	4,3	56,4	34,1	7,1	8,2	3,2	-1,9	-5,2
LU	4,9	59,8	3,3	10,7	7,9	4,9	-0,5	306,5	21,0	5,8	-2,0	0,2	-0,5	-2,5
HU	2,1	-52,0	2,0	8,4	12,4	10,9	4,3	69,3	70,2	4,3	-9,2	3,3	-1,7	-7,1
MT	8,9	62,7	4,9	24,0	3,2	5,1	7,5	129,8	45,8	4,1	2,3	5,9	-1,3	-2,5
NL	9,9	70,7	3,2	1,7	3,0	7,4	4,5	241,6	52,4	4,9	-3,3	0,7	-1,6	-4,1
AT	2,2	3,7	4,8	3,9	4,7	2,5	3,9	121,0	74,0	5,5	1,7	1,3	-0,3	-1,2
PL	-0,5	-55,8	0,1	25,8	8,1	4,9	3,4	76,1	48,9	5,0	3,0	2,0	-2,0	-9,1
PT	0,9	-105,6	3,1	9,4	5,3	8,9	-0,1	154,3	122,2	9,1	0,7	1,7	-4,1	-11,7

RO	-3,3	-44,1	-0,7	23,7	33,6	1,8	1,9	47,8	35,0	5,0	3,3	1,7	-1,2	-5,5
SI	5,5	-18,9	2,0	20,4	6,1	7,4	1,3	72,8	70,4	6,6	4,1	3,2	-2,5	-7,5
SK	-2,4	-68,1	2,5	3,2	10,9	5,0	2,0	90,9	49,4	8,1	8,9	1,5	-3,6	-11,6
FI	-1,4	-2,0	3,0	-3,0	-2,6	0,2	1,6	142,1	59,0	8,3	19,9	2,1	-0,7	-5,4
SE	2,8	10,3	-4,0	-6,3	7,4	-3,0	9,0	200,0	38,8	6,6	-2,9	1,2	-0,3	-3,6
UK	-4,3	10,5	-13,0	-3,8	7,8	0,7	5,3	169,1	85,9	4,4	-0,6	1,0	-0,5	-3,3

Източник: Европейска комисия (2019), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Страсбург, 17.12.2019 г., COM(2019) 651 final, с. 63, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0651&from=EN

1.3.10. Обобщение на Таблицата с показатели с индикативни прагове и пакета от допълнителни показатели към деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г.

В долната Таблица 15 са обобщени индикаторите на таблицата с показатели с индикативни прагове на ПМД, заедно с подробна информация за техните източници на данни, по начина, по който те са представени в деветия Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г.

Таблица 15. Таблица с показатели и индикативни прагове на ПМД към Доклада за механизма за предупреждение – 2020 г.

MIP Scoreboard Indicators (AMR 2020)

Показател (Indicator)	**Мярка (Unit)**	**Източник на данни (Data source)**	**Статистическа област (Statistical domain)**
Баланс по текущата сметка (% of БВП) (Current account balance (% of GDP))	**Средна стойност за 3 години** (3 year average)	Евростат (Eurostat)	Платежен баланс/Национални сметки (BoP/NA)
Нетна международна инвестиционна позиция (НМИП) (Net international investment position (NIIP))	**% of БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Платежен баланс/Национални сметки (BoP/NA)
Реален ефективен валутен курс (РЕВК) (42 търговски партньори, с дефлатори на ХИПЦ) (Real effective exchange rate (42 trading partners, HICP deflator))	**% промяна (3 години)** (3 year % change)	ГД „Икономически и финансови въпроси“ (DG ECFIN[129])	
Експортни пазарни дялове (% от световния износ) (Export market share (% of world exports))	**% промяна (5 години)** (5 year % change)	Евростат/ МВФ (Eurostat, IMF)	Платежен баланс (BoP)
Номинални разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (2010=100)	**% промяна (3 години)**	Евростат (Eurostat)	Национални сметки (NA)

[129] DG for Economic and Financial Affairs (DG ECFIN).

Показател (Indicator)	Мярка (Unit)	Източник на данни (Data source)	Статистическа област (Statistical domain)
(Nominal unit labour cost index (2010=100))	(3 year % change)		
Дефлирани цени на жилищата (2015-100) (House price index (2015=100), deflated)	**1-годишна промяна в %** (1 year % change)	Евростат (Eurostat)	Ценова статистика (Price statistics)/ Национални сметки (NA)
Кредитни потоци на частния сектор (консолидирани данни) (Private sector credit flow, consolidated)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки/Финан-сови сметки (NA/FA)
Дълг на частния сектор (консолидирани данни) (Private sector debt, consolidated)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки/Финан-сови сметки (NA/FA)
Консолидиран брутен държавен дълг (General government gross debt)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Процедура за прекомерен дефицит/Статис-тика на правителствени финанси (EDP/GFS)
Равнище на безработицата (Unemployment rate)	**Средна стойност за 3 години** (3 year average)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Наблюдение на работната сила/Статистика на пазара на труда (EU-LFS)
Общ размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидираниданни (Total financial sector liabilities, non-consolidated)	**1-годишна промяна в %** (1 year % change)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки/Финан-сови сметки (NA/FA)
Коефициент на активност - % от населението на възраст 15-64 г. (Activity rate - % of total population aged 15-64)	**Промяна за 3 години в процентни пункта (пр.п.)** (3 year change in pp)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Наблюдение на работната сила/Статистика на пазара на труда (EU-LFS)

Показател (Indicator)	Мярка (Unit)	Източник на данни (Data source)	Статистическа област (Statistical domain)
Коефициент на дългосрочна безработица - % от активното население на възраст 15-74 г. (Long-term unemployment rate - % of active population aged 15-74)	**Промяна за 3 години в процентни пункта(пр.п.)** (3 year change in pp)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Наблюдение на работната сила/Статистика на пазара на труда (EU-LFS)
Коефициент на младежка безработица - % от активното население на възраст 15-24 г. (Youth unemployment rate - % of active population aged 15-24)	**Промяна за 3 години в процентни пункта(пр.п.)** (3 year change in pp)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Наблюдение на работната сила/Статистика на пазара на труда (EU-LFS)

Бележка: NA – National Accounts; BoP – Balance of Payments; FA – Financial Accounts; EDP – Excessive Deficit Procedure Statistics / GFS – Government Finance Statistics; and LFS – Labour Force Survey/Labour Market Statistics; pp – percentage points.

Източник: European Commission (2019), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2020 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2019) 651 final}, Strasbourg, 17.12.2019, SWD(2019) 630 final, p.7.

В следващата Таблица 16 са обобщени спомагателните индикатори на таблицата на ПМД по начина, по който те са представени в последния до момента публикуван девети Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г.

Таблица 16. Таблица със спомагателни показатели на ПМД към Доклада за механизма за предупреждение – 2020 г.

MIP Auxiliary Indicators (AMR 2020)

Показател (Indicator)	**Мярка (Unit)**	**Източник на данни (Data source)**	**Статисти-ческа област (Statistical domain)**
Годишен темп на прираст в % на реалния БВП (Real GDP)	**1-годишна промяна в %** (1 year % change)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки (NA)
Бруто образуване на основен капитал (Gross fixed capital formation)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки (NA)
Брутни вътрешни разходи за научни изследвания и развойна дейност (Gross domestic expenditure on R&D)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Бизнес статистика/ Национални сметки (Business Statistics/NA)
Текуща сметка + Капиталова сметка (Нето предоставени/получени заеми спрямо останалия свят) (Current plus capital account (Net lending-borrowing))	**% БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Платежен баланс/Наци о-нални сметки (BoP/NA)
Нетната международна инвестиционна позиция, с изключение на инструменти в дефолт (неизпълнение) (Net international investment position excluding non-defaultable instruments)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Платежен баланс/ Национални сметки (BoP/NA)
Нетни входящи преки чуждестранни инвестиции – потоци (Foreign direct investment in the reporting economy – net inward flows)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Платежен баланс/ Национални сметки (BoP/NA)
Входящи преки чуждестранни инвестиции – запаси (Foreign direct investment in the reporting economy – stocks)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Платежен баланс/ Национални сметки (BoP/NA)

Показател (Indicator)	Мярка (Unit)	Източник на данни (Data source)	Статистическа област (Statistical domain)
Нетен търговски баланс на енергийни продукти (Net trade balance of energy products)	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Международна търговия/Национални сметки (International Trade/NA)
Реален ефективен валутен курс (РЕВК) – търговски партньори в еврозоната (Real effective exchange rates – euro area trading partners)	**% промяна (3 години)** (3 year % change)	ГД „Икономически и финансови въпроси“ (DG ECFIN)	
Пазарен дял на износа спрямо напредналите икономики (Export performance against advanced economies)	**% промяна (5 години)** (5 year % change)	Евростат/ОИСР (Eurostat/OECD)	Платежен баланс (BoP)
Условия на търговия (Terms of trade)	**% промяна (5 години)** (5 year % change)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки (NA)
Пазарен дял на износа – в обеми (Export market share – in volume)	**1-годишна промяна в %** (1 year % change)	Евростат/МВФ (Eurostat /IMF)	
Производителност на труда (Labour productivity)	**1-годишна промяна в %** (1 year % change)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки (NA)
Брутни необслужвани заеми, местни и чуждестранни предприятия (Gross non-performing loans, domestic and foreign entities)	**% от брутни кредити** (% of gross loans)	ЕЦБ (ECB)	Консолидирани банкови данни (CBD)
Разходи за труд на единица продукция (РТЕП) спрямо еврозоната (Unit labour cost performance relative to euro area)	**% промяна (10 години)** (10 year % change)	ГД „Икономически и финансови въпроси“ (DG ECFIN)	
Номинални цени на жилищата (2015=100) House price index (2015=100) – nominal	**% промяна (3 години)** (3 year % change)	Евростат (Eurostat)	Ценова статистика (Price statistics)

Показател (Indicator)	Мярка (Unit)	Източник на данни (Data source)	Статисти-ческа област (Statistical domain)
Жилищно строителство Residential construction	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки (NA)
Дълг на домакинствата, консолидиран (включително нетърговски организации, обслужващи домакинствата (НТООД)) (Household debt, consolidated (incl. Non-profit institutions serving households, NPISH))	**% от БВП** (% of GDP)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки/ Финансови сметки (NA/FA)
Консолидиран банков ливъридж (Consolidated banking leverage)	Общо активи/Общо собствен капитал (Total asset/total equity)	ЕЦБ (ECB)	Консолиди-рани банкови данни (CBD)
Коефициент на заетост (Employment rate)	**1-годишна промяна в %** (1 year % change)	Евростат (Eurostat)	Национални сметки (NA)
Коефициент на активност (Activity rate)	**% от общото население на възраст 15-64 г.** (% of total population aged 15-64)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Статистика на пазара на труда (EU-LFS)
Коефициент на дългосрочна безработица (Long term unemployment rate)	**% от активното население на възраст 15-74 г.** (% of active population aged 15-74)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Статистика на пазара на труда (EU-LFS)
Коефициент на младежка безработица (Youth unemployment rate)	**% от активното население на възраст 15-24 г.** (% of active population aged 15-24)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Статистика на пазара на труда (EU-LFS)
Млади хора извън заетост или извън обучение и образование	**% от общото население на възраст 15-24 г.**	Евростат (Eurostat)	ЕС-Статистика

Показател (Indicator)	Мярка (Unit)	Източник на данни (Data source)	Статисти-ческа област (Statistical domain)
(Young people neither in employment nor in education and training)	(% of total population aged 15-24)		на пазара на труда (EU-LFS)
Хора в риск от бедност или социално изключване (People at risk of poverty or social exclusion)	**% от общото население** (% of total population)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Статистика за доходите и условията на живот (EU-SILC)
Хора в риск от бедност след социални трансфери (People at risk of poverty after social transfers)	**% от общото население** (% of total population)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Статистика за доходите и условията на живот (EU-SILC)
Хора в силно затруднено материално положение (Severely materially deprived people)	**% от общото население** (% of total population)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Статистика за доходите и условията на живот (EU-SILC)
Хора, живеещи в домакинства с много нисък работен интензитет (People living in households with very low work intensity)	**% от общото население на възраст 0-59 г.** (% of total population aged 0-59)	Евростат (Eurostat)	ЕС-Статистика за доходите и условията на живот (EU-SILC)

Бележка: NA – National Accounts; BoP – Balance of Payments; CBD – Consolidated banking data; FA – Financial Accounts; LFS – Labour Force Survey/Labour Market Statistics; SILC – Statistics on Income and Living Condition.

Източник: European Commission (2019), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2020 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2019) 651 final}, Strasbourg, 17.12.2019, SWD(2019) 630 final, p. 8.

1.3.11. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към десетия Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г.

Таблицата с показатели с индикативни прагове към десетия Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г. се състои от **14 показателя**, измерващи вътрешни и външни дисбаланси, както и развитието на социалния и трудовия пазар. От 1 февруари 2020 г. Обединеното кралство не е част от ЕС. Въпреки това, тъй като правото на Съюза продължава да се прилага за и в Обединеното кралство за продължителността на преходния период, приключващ на 31 декември 2020 г., данните за Обединеното кралство са представени в таблицата на ПМД.[130]

Индикаторите в таблицата на ПМД са показани в *статистическо приложение*[131] за периода от 2010 до 2020 г., така че показателите по принцип не са засегнати от пандемията от COVID-19.

Крайната дата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на десетия Доклад за механизма за предупреждение, е 23 октомври 2020 г.

Като допълнение на показателите в таблицата на ПМД, **списък от 28 спомагателни индикатора** предоставя допълнителна информация за аспекти, свързани с общата макроикономическа ситуация, номиналната и реалната конвергенция вътре и извън ЕС и еврозоната, подробни данни за външните задължения, включително преките чуждестранни инвестиции и нетния външен дълг и социалната статистика. Спомагателните индикатори подобряват информационната база за разбиране на потенциалните дисбаланси, както и капацитета за приспособяване на икономиката. Спомагателните показатели също са представени в *статистическото приложение*[132] на десетия Доклад за

[130] European Commission (2020), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2021 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2020) 745 final}, Strasbourg, 18.11.2020, SWD(2020) 275 final, p. 7.
[131] Op. cit.
[132] Op. cit.

механизма за предупреждение по два начина: по години и по държави членки на ЕС. Показателите в таблицата на ПМД позволяват лесно сравнение на държавите членки за 10-годишните времеви серии.

Таблица 17. Таблицата на ПМД със стойности за 2019 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси						Показатели за заетостта		
Показател	**Средна стойност на баланса по текущата сметка като % от БВП за 3 години**	**Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП**	**% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) 42 търговски партньори с дефлатори на ХИПЦ (3 години)**	**% промяна на експортни пазарни дялове (5 години)**	**% промяна на номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП) (2010 =100) (3 години)**	**1-годишна промяна в % на дефлираните цени на жилищата (2015=100)**	**Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП**	**Консолидиран държавен дълг като % от БВП**	**Равнище на безработицата Средна стойност за 3 години**	**1-годишна промяна в % на общия размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидирани данни**	**Коефициент на активност - % от населението на възраст 15-64 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефициент на дълготрайна безработица - % от активното население на възраст 15-74 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**	**Коефициент на младежка безработица - % от активното население на възраст 15-24 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)**
Прагове	**-4%/ +6%**	**-35%**	**+/-5% (ЕЗ) и +/-11% (извън ЕЗ)**	**-6%**	**+9% (ЕЗ) и +12% (извън ЕЗ)**	**6%**	**14%**	**133%**	**60%**	**10%**	**16,5%**	**-0,2 пр.п.**	**0,5 пр.п.**	**2 пр.п.**
BE	0,1	50,6	2,6	2,4	5,3	2,5	3,8	179,1	98,1	6,2	4,6	1,4	-1,7	-5,9
BG	2,5	-31,2	4,5	4,0	19,5	4,0	5,9	91,8	20,2	5,2	5,8	4,5	-2,1	-8,3
CZ	0,6	-20,3	8,7	6,2	14,4	6,2	3,1	80,8	30,2	2,4	5,6	1,7	-1,1	-4,9
DK	8,0	76,9	-0,2	1,5	1,4	1,5	11,4	221,2	33,3	5,3	13,1	1,6	-0,4	-2,1
DE	7,4	71,7	2,1	4,3	7,9	4,3	5,4	105,4	59,6	3,4	7,3	1,3	-0,5	-1,3
EE	1,7	-21,4	6,2	4,4	19,9	4,4	3,8	97,8	8,4	5,2	12,5	1,4	-1,2	-2,3
IE	-1,6	-174,0	-1,4	0,0	-4,4	0,0	-9,1	202,4	57,4	5,8	15,5	0,6	-2,6	-4,3
EL	-2,1	-155,9	0,3	6,5	1,7	6,5	0,8	109,9	180,5	19,4	11,5	0,2	-4,8	-12,1
ES	2,3	-73,9	1,7	4,1	4,0	4,1	1,3	129,4	95,5	15,5	0,9	-0,4	-4,2	-11,9
FR	-0,7	-22,9	1,6	2,3	1,3	2,3	8,0	153,3	98,1	9,0	7,5	0,3	-1,2	-4,9
HR	2,6	-50,3	1,5	22,5	4,7	8,1	1,7	91,2	72,8	8,8	6,8	0,9	-4,2	-14,7
IT	2,7	-1,5	0,2	8,1	3,2	-0,6	0,2	106,6	134,7	10,6	3,8	0,8	-1,1	-8,6
CY	-5,2	-122,3	-0,1	-0,6	5,2	2,6	2,7	259,1	94,0	8,9	3,9	2,6	-3,7	-12,5
LV	0,1	-41,7	3,7	2,6	17,0	5,8	1,5	67,1	36,9	7,5	4,6	1,0	-1,6	-4,9
LT	1,4	-24,1	3,7	5,8	16,4	4,9	3,0	55,1	35,9	6,5	4,1	2,5	-1,1	-2,6
LU	4,7	56,2	2,0	4,9	11,9	8,0	3,8	318,7	22,0	5,6	3,3	2,0	-0,9	-1,9
HU	0,7	-43,7	0,3	5,9	10,0	12,8	3,2	66,6	65,4	3,8	17,8	2,5	-1,3	-1,5
MT	5,1	54,6	1,3	8,0	8,5	4,0	8,5	123,7	42,6	3,8	4,4	5,3	-1,5	-1,4
NL	10,5	90,0	2,4	12,8	5,9	4,8	0,0	234,0	48,7	4,0	6,1	1,2	-1,5	-4,1
AT	1,8	12,1	2,1	4,0	5,5	3,9	4,5	120,1	70,5	5,0	4,3	0,9	-0,8	-2,7
PL	-0,4	-49,4	2,8	4,8	9,2	6,7	3,3	74,0	45,7	4,0	4,2	1,8	-1,5	-7,8
PT	0,5	-100,3	-0,4	8,5	7,6	8,7	2,2	149,2	117,2	7,5	0,0	1,8	-3,4	-9,7

RO	-4,0	-43,5	0,2	3,9	24,5	-1,7	2,0	46,7	35,3	4,3	10,4	3,0	-1,3	-3,8
SI	5,9	-15,4	1,0	6,7	8,4	4,8	0,8	68,7	65,6	5,4	9,9	3,6	-2,4	-7,1
SK	-2,3	-66,3	2,6	8,7	14,5	6,2	5,0	91,6	48,5	6,8	4,9	0,8	-2,4	-6,1
FI	-0,9	3,6	0,2	-1,7	0,8	0,0	7,6	147,5	59,3	7,6	7,6	2,4	-1,1	-2,9
SE	3,3	18,2	-8,3	-5,1	8,2	0,5	9,8	203,9	35,1	6,6	10,6	0,8	-0,4	1,2
UK	-3,9	-26,2	-2,9	-0,3	8,8	-0,3	2,8	154,7	85,4	4,0	3,3	0,8	-0,4	-1,8

Източник: European Commission (2020), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2021 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2020) 745 final}, Strasbourg, 18.11.2020, SWD(2020) 275 final.

1.3.12. Таблица с показатели с индикативни прагове и пакет от допълнителни показатели към единадесетия Доклад за механизма за предупреждение – 2022 г.

Таблицата с показатели с индикативни прагове към единадесетия Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г. се състои от **14 показателя**, измерващи вътрешните и външните дисбаланси, както и развитието на социалния и трудовия пазар.

Те са представени в статистическото приложение към доклада за механизма за предупреждение за 2022 г. (AMR 2022). Това приложение представя таблото за процедурата за макроикономически дисбаланси и помощните показатели, използвани при икономическия прочит на таблото за ПМД. Статистическото приложение обхваща годините от 2011 до 2020 г. Евростат съставя основно показателите за МПД от данни, предадени от държавите членки на ЕС, съгласно европейското законодателство. Индикаторите на таблото за ПМД са представени с техните индикативни прагове (използвани в доклада за механизма за предупреждение), докато не се прилага праг за спомагателните показатели.

Политическата рамка на ПМД разчита на навременна и висококачествена социално-икономическа и финансова статистика. След публикуването на първото статистическо приложение през 2012 г. е постигнат значителен напредък към подобряване на стандартите и методите, използвани за събиране на основни данни, както и укрепване на рамката за статистическо осигуряване на качеството.

Индикаторите на таблото за ПМД за последните десет години са показани в статистическото приложение по години и по държави. Крайната дата, на която данните са извлечени от базата данни на Евростат за подготовката на единадесетия Доклад за механизма за предупреждение, е 22 октомври 2021 г.

Европейската комисия отбелязва, че въздействието на пандемията от COVID-19 върху икономическите данни за 2020 г. е значително.[133] По-специално

[133] European Commission (2021), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2022 (prepared in accordance with

спадът на БВП е по-рязък, отколкото по време на икономическата и финансова криза от 2008 – 2009 г. в повечето страни, с най-голямо свиване на продукцията от търговията, транспорта, настаняването и услугите за хранене, както и индустрията, и въздействието върху външната търговия и лично потребление (от страна на разходите). Това се отразява на показателите, изразени в процент от БВП. Отчетено е и голямо влияние на пандемията от COVID-19 върху данните за заетостта, особено за отработените часове, докато заетостта при лицата намалява по-слабо поради мерките за държавна подкрепа за запазване на заетостта. Следователно производителността на труда и разходите за труд на единица продукция трябва да се тълкуват с повишено внимание за 2020 г., особено за показатели, базирани на заети лица, а не на отработени часове.[134]

Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), p. 11, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/sa_final_en.pdf

[134] European Commission (2021), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2022 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), p. 11, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/sa_final_en.pdf

Таблица 18. Таблицата на ПМД със стойности за 2020 г.

	Външни дисбаланси и конкурентоспособност					Вътрешни дисбаланси						Показатели за заетостта		
Показа-тел	Средна стой-ност на баланса по теку-щата сметка като % от БВП за 3 години	Нетна между-народна инвести-ционна позиция като % от БВП	% промяна на реалния ефективен валутен курс (РЕВК) 42 търговски партньори с дефла-тори на ХИПЦ (3 години)	% промяна на експортни пазарни дялове (5 години)	% промяна на номинал-ните разходи за труд на единица продук-ция (РТЕП) (2010=100) (3 години)	1-годишна промяна в % на дефли-раните цени на жили-щата (2015=100)	Кредитни потоци на частния сектор (консол. данни) като % от БВП	Дълг на частния сектор (консол. данни) като % от БВП	Консоли-диран държавен дълг като % от БВП	Равнище на безрабо-тицата Средна стойност за 3 години	1-годишна промяна в % на общия размер на финансо-вите пасиви на целия финансов сектор, неконсо-лидирани данни	Коефи-циент на актив-ност - % от населе-нието на възраст 15-64 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)	Коефи-циент на дълготрай-на безработи-ца - % от активното население на възраст 15-74 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)	Коефи-циент на младежка безработи-ца - % от активното население на възраст 15-24 г. (промяна за 3 години в процентни пункта)
Прагове	-4%/ +6%	-35%	+/-5% (ЕЗ) и +/-11% (извън ЕЗ)	-6%	+9% (ЕЗ) и +12% (извън ЕЗ)	6%	14%	133%	60%	10%	16,5%	-0,2 пр.п.	0,5 пр.п.	2 пр.п.
BE	0,1	44,4	2,5	10,9	7,5	3,6	1,1	192,0	112,8	5,7	8,8	0,6	-0,2	-4,0
BG	0,8	-26,3	7,1	16,0	20,4	5,2	4,2	94,3	24,7	4,8	11,1	0,9	-1,1	1,3
CZ	1,5	-12,5	5,6	10,1	19,2	5,5	2,4	81,9	37,7	2,3	3,4	0,5	-0,4	0,1
DK	8,1	68,4	0,9	11,5	6,2	4,6	4,8	220,9	42,1	5,2	5,7	1,1	-0,3	-0,8
DE	7,4	61,7	2,4	1,3	11,1	7,1	6,0	120,1	68,7	3,4	11,3	1,1	-0,5	0,6
EE	1,0	-21,5	5,3	17,6	17,1	6,9	3,6	104,4	19,0	5,5	17,5	0,5	-0,7	5,8
IE	-5,8	-174,0	-1,2	50,0	-6,3	-0,2	-1,8	188,9	58,4	5,5	7,2	-0,8	-1,7	0,9
EL	-3,7	-175,0	0,4	-10,1	6,4	5,5	5,4	125,3	206,3	17,6	27,4	-0,9	-4,7	-8,6
ES	1,6	-85,5	1,1	-6,8	11,0	2,2	4,4	146,4	120,0	15,0	9,5	-1,7	-2,7	-0,3
FR	-1,0	-30,2	2,7	-6,9	4,6	4,4	13,0	173,7	115,0	8,5	11,6	-0,5	-1,3	-1,9
HR	1,6	-47,8	0,5	0,1	13,7	7,3	1,3	98,0	87,3	7,5	7,3	0,7	-2,5	-6,3
IT	3,2	2,4	0,6	-2,8	5,5	2,2	4,1	118,9	155,6	9,9	6,8	-1,3	-1,8	-5,3
CY	-6,6	-136,7	0,1	28,5	5,8	0,7	-2,6	260,5	115,3	7,7	-2,5	1,9	-2,4	-6,5
LV	0,7	-34,7	5,9	18,2	18,4	2,7	-1,8	66,5	43,2	7,3	10,8	1,2	-1,1	-2,1
LT	3,7	-15,8	6,9	39,3	18,3	6,4	-0,3	54,7	46,6	7,0	28,5	2,6	-0,2	6,3
LU	4,5	39,9	1,5	20,6	11,1	13,8	44,5	316,8	24,8	6,0	-3,6	2,0	-0,4	7,8
HU	-0,7	-48,1	-4,9	8,2	13,2	1,9	7,7	76,4	80,1	3,8	55,3	1,6	-0,6	2,1
MT	3,0	60,3	2,1	13,2	19,7	2,2	9,0	139,1	53,4	3,9	1,9	4,9	-0,9	0,3
NL	9,1	113,9	3,8	7,4	14,0	6,0	-1,3	233,7	54,3	3,7	3,3	1,2	-1,0	0,2
AT	1,6	9,3	3,2	5,2	12,2	6,2	4,7	131,2	83,2	4,9	10,6	0,2	-0,5	0,7
PL	0,7	-44,5	1,1	36,9	12,3	7,1	1,5	75,9	57,4	3,5	11,7	1,4	-0,9	-4,0
PT	0,0	-106,4	0,0	-0,9	16,2	7,7	4,4	163,7	135,2	6,8	7,2	-0,4	-2,2	-1,3

RO	-4,9	-48,3	3,4	20,6	26,1	2,3	1,3	48,5	47,4	4,4	13,4	1,9	-0,5	-1,0
SI	6,4	-15,2	1,9	20,2	14,9	5,2	-0,9	69,7	79,8	4,9	14,0	0,4	-1,2	3,0
SK	-1,8	-65,7	5,3	8,1	16,4	7,2	3,7	95,3	59,7	6,3	9,9	0,3	-1,9	0,4
FI	-0,4	-5,3	2,4	12,3	6,1	1,3	6,5	155,2	65,9	7,3	7,7	1,6	-0,9	1,3
SE	4,6	16,4	-4,8	4,5	9,4	3,0	11,6	215,7	39,7	7,2	11,2	0,0	-0,1	6,0

Източник: European Commission (2021), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2022 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), p. 16, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/sa_final_en.pdf

Втора глава: Преглед на литературата по проблема за финансовата дисциплина и макроикономическите дисбаланси в ЕС и анализ на европейските политики за осигуряване на фискална дисциплини

2.1. Основни групи публикации по темата на изследването

Фискалната стабилност на държавите от ЕС е икономически важен и социално значим проблем, който се радва на висок изследователски интерес. Научните публикации по темата могат да бъдат обособени в няколко групи според същността на направените изследвания:

- публикации, отразяващи историческата еволюция на институционалната и регулативна рамка на фискална стабилност в ЕС;
- публикации, сравняващи ефектите от въвеждане на фискални политики между различни региони в държави с федерален бюджет (напр. опитът на САЩ в тази област);
- публикации, критикуващи фискалната хармонизация и фискалните съюзи;
- публикации, подчертаващи необходимостта от силна фискална рамка като предпоставка за съществуването на ЕС и еврото като успешна единна валута.

В част от разработките по темата се наблюдава тенденция към отклоняване от наукосъобразността на дебата. Научният колектив на проекта се разграничава от политизираните становища на част от авторите и се фокусира върху трудове, които анализират ефектите от фискалните съюзи и представят емпирични и статистически данни за фискална интеграция и регулации на наднационално и федеративно ниво.

Идеята за централизация на бюджета и бюджетните разходи (с оглед създаването на фискален съюз между няколко държави) е очертана за пръв път в доклада на Макдугъл от 1977 г., който изследва осем държави[135]. Препоръката на

[135] Commission of the European Communities (1977): Report of the Study Group on the Role of Public Finance in European Integration, MacDougall Report, April.

колектива на сър Доналд Макдугъл е за създаване на съюз с първоначално малък бюджет от 5-10% от БВП на участващите държави.

Друга група учени – Флеминг (1971)[136] и Кордън (1972)[137], почти по същото време обръщат внимание на механизмите за поддържане на макроикономическия баланс – те наблягат на значимостта на паричната политика и разработват модел от три страни, в който участващата в паричен съюз страна загубва един от елементите си на реакция при дисбаланс. Авторите утвърждават, че паричен съюз без механизми за фискална дисциплина на практика е „псевдо-паричен съюз“.

Десетилетия по-късно Майкъл Еверс (2012)[138] развива идеята, че за да бъде изграден успешен фискален съюз, сериозно внимание трябва да бъде обърнато на различията между участващите държави и техните региони, като се предвиди възможността за преразпределение на средства (т. нар. „фискални трансфери“) в отговор на вътрешноприсъщи (идиосинкратични) шокове. Ян Фидрмук (2015)[139] също потвърждава идеята за изграждане на успешен фискален съюз чрез редистрибуция на парични потоци към нуждаещите се региони, давайки за пример Чехословакия, Белгия, Германия и Обединеното кралство.

П. Чобанов (2012)[140] изследва макроикономическите дисбаланси в страните членки на ЕС преди глобалната финансова криза от 2008 – 2009 г. Според него натрупаните дисбаланси в реалния сектор и разхлабената фискална политика, финансирана от ниските лихвени проценти, са основни фактори за кризата в ЕС. Авторът посочва, че основен дисбаланс в реалния сектор е динамиката на текущата сметка на платежния баланс, като големи по размер дефицити са резултат от нараснало инвестиционно търсене или загуба на конкурентоспособност. Дефицитите по текущата сметка на платежния баланс са свързани и с голямо движение на капитали и увеличаване на задлъжнялостта.

[136] Fleming, J.M. (1971), “On Exchange Rate Unification”, The Economic Journal, 81, pp. 467-488.
[137] Corden, W. Max. 1972. Monetary Integration. Princeton Essays in International Finance, no. 93. Princeton University, International Finance Section.
[138] Evers, M. (2012), “Federal fiscal transfer rules in monetary unions”, European Economic Review, vol. 56, issue 3, April.
[139] Fidrmuc, Jan, (2015), “Political economy of fiscal unions”, European Journal of Political Economy, Elsevier, vol. 40 (PA), pp. 147-157.
[140] Чобанов, П. (2012), Неравновесията, рисковете и глобалната криза, Изд. „Пропелер“, София.

Според Чобанов балансите по текущата сметка на страните от еврозоната са като цяло нестабилни през периода след 2000 г. и непосредствено преди световната финансова криза от 2008 – 2009 г.[141] Голямата разлика в стойностите на балансите по текущата сметка е признак на дивергенция между страните, което затруднява провеждането на общата парична политика и поставя под въпрос ефективността на общата парична зона и единния вътрешен пазар. При анализа на дисбалансите в страните с дефицит по текущата сметка също така той разглежда и вътрешното търсене, както и факторите, които го определят: крайно потребление на домакинствата, крайно потребление на правителството, инвестиции (бруто образуване на основен капитал).

Доколкото дефицитът по текущата сметка на платежния баланс може да бъде причинен от ускорен процес на инвестиране в икономиката и значителен приток на ПЧИ, Чобанов (2012) също анализира до каква степен дефицитните страни имат адекватен приток на ПЧИ (на нетна основа), с който да успеят да финансират дефицита по текущата сметка.[142] В страните с дефицит по текущата сметка (Гърция, Ирландия и Испания) е отчетен и по-висок растеж на кредитите в периода 2002 – 2007 г. и влошаване на финансовото им състояние. Растящата безработица и намалените разполагаеми доходи на домакинствата и печалби на предприятията правят изключително трудно обслужването на големия обем кредити и влошават качеството на банковите кредитни портфейли. За спасяването на банки, изпаднали в затруднения, са отпуснати значителни средства от правителствата, което наред със силния спад в икономиката и фискалните стимули, с които правителствата се опитват да се противопоставят на рецесията, рефлектира в сериозно влошаване на фискалната политика по време на кризата, значителен ръст на бюджетните дефицити и държавните дългове, и разразяване на дълговата криза в еврозоната. Чобанов констатира, че проблемните страни – Гърция, Ирландия, Португалия и Испания, не са подготвени за кризата и икономиките им са силно податливи на негативното влияние на шоковете, поради

[141] Пак там.
[142] Чобанов, П. (2012), Неравновесията, рисковете и глобалната криза, Изд. „Пропелер“, София.

което кризата се отразява върху тях в много голяма степен. Страните не са използвали добрите времена на икономически растеж преди кризата за натрупването на фискални буфери, а водената политика в много от тях не отговаря на правилата на Пакта за стабилност и растеж (ПСР).

Съвременният подход към разглеждане на фискалните политики на ЕС е свързан с гарантиране на стабилност в паричен и макроикономически аспект. Чарлс Виплоц (2015)[143] и Пол Де Граув (2018)[144] са единодушни, че за да бъде успешна една парична интеграция (каквато фактически протича в ЕС вече две десетилетия) е необходимо участващите в нея държави да имат добри показатели на националните си бюджети. Според него това трябва да бъде следено и контролирано чрез задаване на индикатори за фискален дисбаланс, правителствен дълг и бюджетен дефицит като процент от БВП за всяка участваща държава. Националните правителства трябва да бъдат внимателни и да не използват фискалната политика като инструмент за решаване на текущи проблеми.

Фискалният съюз на ЕС ще бъде полезен и за завършването на Банковия съюз в ЕС, твърди и българският автор Калоян Симеонов (2015)[145], който на практика подчертава неговата стратегическа значимост и обвързаност с бъдещото развитие на ЕС и адекватността му да отговаря на асиметрични шокове. Али Ел-Аграа (2011)[146] критикува Европейския инструмент за финансова стабилност (EFSF), определяйки го като временно решение на проблемите на европейската икономиката през 2010 г. Въпреки недостатъците, които има, системата за макроикономическа стабилност претърпява редица реформи и по-нататъшната координация на фискалните политики на наднационално ниво беше продължена и потвърдена в известния „Доклад на петимата президенти“ от 2015 г.[147]

[143] Baldwin, R., Wyplosz C. (2015), “The Economics of European Integration”, McGraw Hill Education, London, UK.
[144] De Grauwe, Paul, (2018), “Economics of monetary Union”, 12th edition, Oxford University Press, Oxford, UK.
[145] Симеонов, К. (2015), Създаване на банков съюз в ЕС, УИ „Св. Климент Охридски“, София.
[146] El-Agraa, Ali M., (2011), The European Union – Economics and Policies, Cambridge University Press, Cambridge, UK.
[147] European Commission (2015), “Five Presidents’ Report sets out plan for strengthening Europe’s Economic and Monetary Union as of 1 July 2015“, Press Release, Brussels, 22 June.

Към изследователите, подкрепящи идеята за задълбочаване на фискалната и паричната интеграцията, можем да отнесем и Франкел и Роуз (2002)[148], които установяват позитивен ръст на вътрешнообщностната търговия между държавите, членуващи в подобен съюз, за сметка на трети страни.

Работен документ на Международния валутен фонд[149] потвърждава, че фискалната стабилност в ЕС ще подпомогне стабилността на еврото и ще бъде предпоставка за избягване на бъдещи кризи. Авторите считат, че по-голяма степен на споделеност на фискалните рискове ще разшири наличния инструментариум за отговор на негативни циклични явления. Проф. Питър Кенен също е убеден[150], че редистрибуция на финансови потоци във фискален съюз трябва да съществува като спасителен инструмент, тъй като манипулирането на валутния курс е невъзможно в условията на паричен съюз.

Необходимостта от координация и равнопоставеност на институциите, регулиращи фискалната политика в Съюза, се подчертава и от Хортареас и Мавродимитракис (2017)[151]. Вариантите, в които една от регулиращите институции доминира, според тях трябва да бъдат в основата на дискусията за това каква трябва да бъде архитектурата на фискалната регулация в ЕС, за да се постигнат позитивни ефекти от нейното прилагане както на микро равнище (стимулиране на МСП, създаване на бизнеси и търговия), така и на макро ниво, поддържайки стабилни бюджетни показатели и фискално равновесие.

Schilirò (2017, p. 7) подчертава необходимостта от финансова стабилност, която „изисква подходящи парични и фискални политики и правилен институционален дизайн“.

Според Bessenyei и Horvath (2012) засилването на финансовата дисциплина е сред възможностите макроикономическият ход към колапс да бъде променен.

[148] Frankel, Jeffrey A. and Andrew Rose (2002), “An Estimate of the Effect of Common Currencies on Trade and Income”, Quarterly Journal of Economics CXVII, 2 (May), pp. 437-466.
[149] Allard, Céline, Petya Koeva Brooks, John C. Bluedorn, Fabian Bornhorst, Katharine Christopherson, Franziska Ohnsorge, Tigran Poghosyan (2013), “Toward a Fiscal Union for the Euro Area”, IMF.
[150] Brunnermeier M., James H., Landau J.-P. (2018), The Euro and the Battle of Ideas, Princeton University Press.
[151] Chortareas G.,Mavrodimitrakis Ch. (2017), „Strategic fiscal policies and leadership in a monetary union”, European Journal of Political Economy, March.

2.2. Възгледи на основните автори, работещи в областта, относно фискалната интеграция в ЕС и нейният принос за финансовата дисциплина

Задълбочаването на европейските интеграционни процеси през последните пет десетилетия води до разширяването на политиките на действие на ЕС. Митническият съюз, Единният вътрешен пазар, Европейският паричен съюз, Банковият съюз способстват за установяването на по-добра координация между икономическите политики на държавите членки, насърчавайки ръста на инвестициите, доверието на бизнеса и създавайки предпоставки за материализирането на ползите от свободното движение на капитал и хора.

Редица „Съюзи“ в рамките на ЕС се изграждат в наши дни – например Енергийният съюз, Съюзът на капиталовите пазари и ***Европейският фискален съюз***. При всички тях възниква въпросът до каква степен държавите трябва да бъдат свързани помежду си, а техните национални приоритети да бъдат определяни от наднационални институции и политики. Такова е и основното притеснение по отношение следващата логична стъпка в развитието на финансовата интеграция в ЕС – установяването на Европейски фискален съюз (ЕФС).

Място и роля на Европейския фискален съюз в европейските интеграционни процеси

Бъдещият Фискален съюз на ЕС и едно по-стриктно следене на фискалните показатели на страните членки ще помогнат за укрепването на единния вътрешен пазар и ще повишат доверието към еврото като международна резервна валута. Идеята за постепенно задълбочаване на икономическата интеграция е изложена още в Договора от Рим от 1957 г. (чл. 104-109). Въпреки намерението да се поддържа положителен платежен баланс, заявено в още няколко договора, подписани по-късно, по време на последвалите по-леки и по-сериозни рецесии, ЕС среща проблеми, чието разрешаване логически налага *следващата*

значителна стъпка в икономическата интеграция на ЕС – изграждането на *Фискалния съюз на ЕС*.

Банковият съюз, Съюзът на капиталовите пазари, Фискалният съюз и Паричният съюз на ЕС *създават базата* на ИПС на ЕС. Тяхното успешно изграждане без съмнение ще допринесе за успешната парична интеграция в рамките на еврозоната. Освен това Банковият съюз заема важно място в по-широкообхватния Фискален съюз, който от своя страна има решаваща роля за изграждането на един пълноценно функциониращ и ефективен ИПС.

В този ред на мисли трябва да се отбележи, че Европейският банков съюз е сравнително нова интеграционна концепция, напълно различна от Европейския паричен съюз. Преговорите за създаване на банков съюз започват през 2011 г., по инициатива на президентите на Европейската комисия и ЕЦБ, които обявяват своята идея в средата на 2012 г., а по-късно внасят съответните законовите проектопредложения.

Въпросите, свързани с Европейския банков съюз, често се дискутират в контекста на изграждането на фискален съюз между държавите от еврозоната. Според основните теоретични концепции целта на фискалната интеграция е да допринесе за *прекъсването на зависимостта* между националната банкова система на дадена страна и нейните публични финанси, включително суверенния държавен дълг. Мерките за фискална дисциплина трябва да бъдат адресирани към и споделяни от участващите страни с оглед задълбочаването на банковия съюз.

Банковият съюз, както и съставните му компоненти – Единен механизъм за преструктуриране (Single Resolution Mechanism, SRM), Единен надзорен механизъм (Single Supervisory Mechanism, SSM) и Общата система за гарантиране на депозити (European Deposit Insurance Scheme), са включени в законодателни актове на ниво ЕС през 2014 г.

Coutinho и Turrini (2019, p. 51) отбелязват, че „*завършването и задълбочаването на ИПС би помогнало да се предотврати натрупването на нови вредни дисбаланси и техните отрицателни последици върху динамиката на конвергенцията“, а завършването на банковия съюз би трябвало да помогне за*

„намаляване на уязвимостта на еврозоната към самовъзпроизвеждаща се дългова криза“.

В литературата доминират два основни възгледа, около които се построяват основните аргументи и мнения на авторите по темата – дали тези два съюза (банковият и фискалният) трябва да бъдат изградени *едновременно,* или това трябва да стане *постепенно,* при което фискалният съюз бъде един от стълбовете на Икономическия и паричен съюз на ЕС. Ангажираните с тази проблематика анализатори и политици все още обсъждат възможността за това основните инструменти и институционалната рамка на Фискалния съюз да бъдат вкарани като част от Икономическия и паричен съюз на ЕС.

Критичен анализ на изследванията за Европейския фискалния съюз

Част от съвременните автори (De Grauwe, 2018; Michael Evers, 2012) обръщат поглед към темата за необходимостта от фискална централизация между държавите в ЕС. Те посочват, че терминът „фискален съюз“ присъства в библиографските справки от 70-те години насам. Следвоенният период в Европа е ключов за осъзнаването на необходимостта от обединение между страните от Западна Европа в усилията им да съживят икономиката в региона и да възстановят загубите от войната, което според някои автори предполага и изграждането на фискален съюз.

Друга група изследователи споделят идеята за бюджетна централизация, развита в доклада на група изследователи, ръководени от сър Мак Дъгъл (MacDougall report, European Commission, 1977). Този доклад е разработен по молба на Европейската комисия и обобщава становищата и оценките на анализаторите по отношение на идеята за бюджетна централизация в Европейската общност. Докладът препоръчва съставянето на първоначално малък бюджет с вноски от държавите членки в размер на 5-10% от техният БВП, който в по-късен етап да нарасне до 20-25% от БВП по модела на САЩ и ФРГ. Докладът

съдържа явна препоръка да се продължи в профедеративна интегративна посока на Европейската общност.

Трета група автори осъзнават, че различията между регионите са значими и акцентират върху необходимостта от въвеждане на механизми за поддържане на макроикономическия баланс, съпровождащ съществуването на паричен съюз (Fleming, 1971 и Corden, 1972). Десетилетия по-късно Майкъл Еврс (Michael Evers, 2012) подчертава значимостта на регионите, фискалните трансфери и редистрибуционни ефекти между регионите в отговор на идиосинкратични шокове (шоковете засягащи специфичен регион/страна/икономически сектор).

Изследователите – привърженици на фискалната централизация между страните от ЕС, считат, че ефектите, които ще последват от въвеждането на Фискален съюз, са предпоставки за повишаване на икономическата стабилност и сближаването в Съюза. Според Charles Wyplosz (2015) и Paul De Grauwe (2018) икономическият и паричен съюз може да бъде съхранен само ако участниците в него се справят еднакво добре с управлението на своите национални бюджети. При участие във фискален съюз участващите страни ще *укрепят имиджа на еврото* на международните пазари, използвайки го като единна валута, но в същото време ще изгубят един от инструментите от последна инстанция, които биха могли да използват при икономически спад и криза – а именно фискалната политика като инструмент на макроикономическата политика. Ето защо *въвеждането на Фискален съюз в ЕС ще има разнопосочни последствия и ефекти*.

Ali El-Agraa (2011) отправя критика към Европейския фонд за финансова стабилност (European Financial Stability Facility, EFSF), който беше използван като временно решение при разрастващата се криза през 2010 г. Процесите по фискален контрол бяха застъпени в Договора за функциониране на ЕС (ДФЕС) през 2009 г. (т.нар. Лисабонски договор). Анексите към ДФЕС обясняват специфичните процедури, които ЕС трябва да предприеме при наличие на прекомерен дисбаланс в държавните бюджети на страните членки, и посочват процедурата за вземането на междуинституционални решения (между

Европейската комисия и Съвета) в случаите на прекомерно високи бюджетни дефицити.

Намеренията на европейските лидери за задълбочаване на европейската интеграция в посока изграждане на фискален съюз са изразени в т.нар. „Доклад на петимата президенти“ от 2015 г., озаглавен „*Завършване на европейския икономически и паричен съюз*“, в който петимата ръководители на Европейската комисия, Съвета, Еврогрупата, ЕЦБ и Европейския парламент декларират своите намерения за стабилност, икономически просперитет и фискална дисциплина чрез осигуряване на по-добра координация при регулирането на бюджетните дисбаланси. Скоро след това заявление не закъснява и официалното решение (ЕС 2015/1937) за създаването на **Национални фискални съвети**, които да бъдат сформирани в държавите членки с консултативни и изцяло експертни функции. Критичен анализ на ефектите от работата на Фискалния съвет (Борд) в България от неговото създаване до момента е разгледана подробно в следващата част от изследването.

Сърцевината на дискусията е как да се изгради Фискален съюз, който да обхваща както еврозоната, така и останалите страни от ЕС, и който да бъде ефективен и да допринесе за постигането на общите цели на ЕС (стабилност на цените, ниска инфлация и устойчив икономически растеж), като едновременно с това отчита националните интереси и приоритети на отделните държави членки на Съюза. Тук трябва да отбележим ролята на *Европейския фискален съвет* (European Fiscal Board, EFB), чиято функция е да бъде независим наблюдател на бюджетните политики и да дава становища по макроикономическите показатели на страните членки на ЕС. През 2017 г. членовете на Европейския фискален съвет обявиха в годишния си доклад, че фискалната интеграция трябва да елиминира възможностите за разпространение на негативни шокове в икономиката на ЕС. Този съвет на практика осъществява междудържавната синхронизация на фискалните политики, осъществявайки прехода от реактивен подход към проактивна и изпреварваща намеса на регулаторите.

Интересно е и обяснението, което дава El-Agraa (2011) на модела на Fleming-Corden от три държави (собствена страна, чужда страна и трети страни), който наблюдава промените в съвкупното търсене и техните ефекти върху вътрешното и външното равновесие за страната. Corden счита, че участието на суверенна държава в ИПС е „наложено отклонение от вътрешното равновесие“, тъй като националното правителство, предприело влизането в такъв съюз, ще бъде ограничено да използва независим инструментариум за реакция при симетрични или асиметрични шокове. Манипулирането на валутния курс на местната валута вече не е опция пред националната централна банка – то вече е в компетенциите на наднационалния банков регулатор в ИПС, а действията, които той предприема, може да не са удачни както за собствената страна, така и за чуждата партнираща държава (тъй като едната може да иска да обезцени валутата си, докато другата би желала същевременно да я оскъпи). Все пак пълната конвертируемост на валутите в ИПС и свободното движение на капитали и ресурси са едни от най-важните ползи в резултат на постигната монетарна интеграция. Въпреки това авторите отбелязват, че паричен съюз без фискална координация и общ надзорен механизъм е „псевдо-валутен съюз“.

Препоръки за автоматични механизми за реакция при влошен платежен баланс (дефицит или излишък) на страните от ИПС отправят и Corden, и de Grauwe (2018). Двамата автори обобщават, че вътрешнообщностните трансфери при фискални дисбаланси са съществени за провеждането на ефикасна фискална политика на съюзно ниво.

Според наблюденията на Frankel и Rose (2002), ИПС води до *повишаване на вътрешнообщностната търговия* за сметка на търговията със страни извън съюза. Това води до значими ползи за ЕС, защото еврото става все по-значима валута на международните пазари, а това от своя страна води до засилване на по-нататъшната интеграция в ИПС.

Още през 1952 г. Tinbergen (1952) твърди, че Европейската икономическа общност има нужда от адекватни инструменти на икономическата политика, които отговарят на целите, които са си поставили нейните лидери. Този

инструментариум трябва да бъде използван едновременно от всички страни членки и да отчита отсъствието на възможността националните правителства да манипулират валутния курс, членувайки в ИПС. По този начин фискалната политика на наднационално ниво ще бъде свързана с поддържането на вътрешния баланс на съответните държави и търсенето в макроикономически план.

Стабилизационната функция на Фискалния съюз е акцентът в серия публикации на Antonio Fatas и Ilian Mihov в периода 2002 – 2018 г. Изследователите споделят идеята, че фискалният съюз трябва да има *преразпределителна функция* между регионите, където са налице предпоставки за дисбаланс (Fatas and Mihov, 2010). Отчитането на фискалните рискове е предпоставка за съществуването на успешен ИПС, твърдят те в свое по-ранно изследване (Fatas and Mihov, 2002).

По същество, това виждане е споделено доста по-рано и в доклада „Мак Дъгъл“ от 1977 г., когато шестима професори, ръководени от Сър Мак Дъгъл (MacDougall) провеждат изследване за бъдещето на фискалната интеграция в Европейските общности. Те достигат до извода, че регионалните дисбаланси по онова време са постоянни. Поради тази причина те отделят внимание на преразпределителните ефекти между регионите и са категорични, че паричният съюз трябва да бъде последван от централизиран бюджет, който да има и социално изражение – да осигурява механизми за обезщетение при безработица и социални плащания.

В свой работен документ през 2013 г. група изследователи от МВФ заявяват, че по-високо ниво на фискална интеграция ще спомогне за избягването на бъдеща икономическа криза в ЕС. Авторите твърдят, че „*споделен подход с елементи на централизирана фискална политика“* ще ограничи рисковете от идиосинкратични национални политики, ще разшири обхвата на антицикличните инструменти и ще позволи по-ефективна фискална координация, ако се приложат ефикасни процедури за контрол“ (Allardet al., 2013).

В този ред на мисли, в свое изследване от същата година Sanchez и Varoudakis (2013) изтъкват, че координирането на фискалната политика в

еврозоната би улеснило управлението на външните дисбаланси. Този извод е резултат от оценяването на приноса на ключови фактори, свързани с външни дисбаланси в еврозоната за периода 1975 – 2011 г.

Jan Fidrmuc (2015) изследва връзката между успешните съюзи и потоците на фискално преразпределение между регионите. Според него това е една от причините много от съюзите да се разпаднат, след като са съществували в продължение на десетилетия. Fidrmuc потвърждава, че *междурегионалните фискални трансфери* служат като застраховка срещу асиметрични шокове и други специфични за региона икономически спадове. Те също така допринасят за осигуряване на едно стабилно потребление в дългосрочен план. От друга страна, разпределянето на фискалните ресурси от един регион в друг изисква много внимателно определяне на данъците на държавно ниво. Според Fidrmuc при този подход е необходимо повишено внимание при споделянето на риска, защото това може да се превърне в *хроничен еднопосочен трансфер*, ако шоковете са асиметрични. Като доказателства на реалистичността на своите опасения той привежда следните примери: в бивша Чехословакия фискалните трансфери са били насочени само от Чехия към Словакия; в Белгия – Фландрия непрекъснато осъществява кръстосано субсидиране на Валония; в Германия – западната част извършва масивни фискални трансфери към източната част от страната от момента на тяхното обединяване (1990 г.) до наши дни; в Обединеното кралство основната причина за привлекателността на идеята за независима Шотландия е перспективата тя да запази по-голямата част от приходите от добива на петрол в Северно море, които към момента постъпват в централизирания бюджет на Обединеното кралство.

Сред **българските изследователи** по темата се открояват учени от университетските среди (Орешарски, П., Трифонова, С., Бонева, С. и др.), както и представители на неправителствени организации (НПО), които работят по въпросите на финансовата стабилност. Изключително активен от страна на

изследователски ориентираните НПО е Институтът за пазарна икономика[152], който поставя под въпрос ефективността на европейските процедури за финансова дисциплина в своите анализи.

2.3. Наблюдение на макроикономическите дисбаланси в рамките на Процедурата за макроикономически дисбаланси

Ранното идентифициране и предотвратяване на макроикономическите дисбаланси е изключително важно за всички държави членки на ЕС. Реформата в този процес включва набор от инструменти, с които конвенционалната теория не разполага. В този случай политическото решение на практика изпревари теорията.

Таблицата за наблюдение на макроикономическите дисбаланси в рамките на Процедурата за макроикономически дисбаланси е част от механизма за предупреждение, която съществува. Основните индикатори, включени в таблицата, сигнализират за външни и вътрешни макроикономически дисбаланси. Целта е да се установят и преодолеят дисбалансите, които възпрепятстват безпроблемното функциониране на икономиките на държавите членки, икономиката на ЕС и могат да застрашат доброто функциониране на ИПС.[153]

В тази връзка Papaspyrou (2015) изтъква, че предотвратяването и коригирането на прекомерни дисбаланси, които могат да застрашат правилното функциониране на ИПС, се очаква да има положителни ефекти както върху финансовата стабилност[154], така и върху икономическия растеж. Essl и Stiglbauer (2011) пък подчертават, че предотвратяването на макроикономически дисбаланси е ключово условие за функционирането на еврозоната.

---

[152] Виж публикацията: Колко ефективна е процедурата за макроикономически дисбаланси на ЕС? http://ime.bg/bg/articles/kolko-efektivna-e-procedurata-za-makroikonomieski-disbalansi-na-es/

[153] Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, с. 2, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN

[154] Финансовата стабилност може да се определи като състояние, при което финансовата система като цяло е устойчива и може да издържи на всякакви неочаквани шокове или коригиране на дисбаланси (Bank of Greece, 2010).

Таблицата „Scoreboard“ включва показатели, изразени както като запаси, така и като потоци, с индикативни горни и/или долни прагове на предупреждение, които са диференцирани за страните членки на еврозоната и за страните членки на ЕС, намиращи се извън еврозоната. Както бе посочено по-напред в анализа, таблицата включва множество показатели и голям пакет от допълнителни (спомагателни) показатели. Таблицата се използва за изготвянето на ДМП и чрез нея се проверяват държавите членки за наличие на дисбаланси, по отношение на които са наложителни политически действия. След това Комисията предоставя на набелязаните в ДМП държави членки задълбочен преглед (ЗП), в който се преценява как се натрупват или коригират макроикономическите рискове в държавите членки и се прави заключение дали съществуват дисбаланси или прекомерни дисбаланси.

Таблицата с показатели действа като първи филтър в по-широк процес, стремящ се да разкрие съществуването и тежестта на макроикономическите дисбаланси в страните членки на ЕС (Cannata et al., 2015). Европейската комисия (European Comission, 2012, p. 3) подчертава, че показателите от таблицата „не са нито политически цели, нито политически инструменти“.

Kamps at al. (2014) акцентират върху същественото значение на икономическия прочит на таблото с показатели, имайки предвид, че естеството на дисбалансите може да варира значително в различните страни членки на ЕС.

Дисбалансите са „сложни и многообразни икономически явления“ и „само комбинацията от мерки на много фронтове е вероятно да има ефект върху тях“ (Bokhorst, 2019, p. 109). Вземането под внимание на многостранния характер на дисбалансите и тесните връзки между тях предполага прилагането на подходящ широк набор от показатели.

В теоретичната и емпиричната литература съществува базова информация за определяне на показатели, които отразяват дисбаланси. С помощта на теоретични модели може да се оцени дали дадени тенденции са неустойчиви и следователно представляват дисбаланс. Както отбелязва Комисията, емпиричните изследвания са спомогнали за подобряването на теоретичния модел, използван в

ежегодните доклади за механизма за предупреждение и за набелязване на стойностите, които могат да отразяват и подсказват неустойчиво развитие.[155]

Въпреки че този набор от променливи отразява доста добре качествените дисбаланси, трудността се състои в осигуряването на повече количествени оценки. Т.е. качествено може да се каже, че ако дадена държава изпитва неустойчива динамика като траен и голям дефицит по текущата сметка на платежния баланс, тя най-вероятно в един момент ще претърпи рязка корекция. Много по-трудно могат да бъдат прогнозирани обаче точният момент и начинът, по който тя ще бъде извършена.

В този контекст, когато определя рисковете за потенциални дисбаланси и избира държавите членки, на които да направи задълбочен преглед, в своята работа при анализа на таблицата с показатели и нейните допълнителни показатели Комисията се води от следните **общи принципи**[156]:

1. *Устойчивост на външния дълг;*
2. *Търговски показатели и конкурентоспособност;*
3. *Задлъжнялост на частния сектор, намаляване на задлъжнялостта и кредити;*
4. *Свързани с финансовия сектор рискове за реалната икономика;*
5. *Безработица;*
6. *Жилищен и ипотечен пазар.*

Устойчивост на външния дълг[157]**:** Ключовите показатели са нетна международна инвестиционна позиция (НМИП) (наличности) и

[155] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 33, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

[156] Пак там, с. 33-35.

[157] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г.,

дефицит/излишък по текущата сметка (поток) на платежния баланс. Голяма отрицателна НМИП и значителен дефицит по текущата сметка на платежния баланс будят особена загриженост. В случай на отрицателна НМИП тя трябва да бъде разглеждана в контекста на нетния външен дълг, за да се отчете обемът на входящите ПЧИ, тъй като тези задължения пораждат по-малко рискове от дълга[158]. Излишъците не пораждат същите рискове като дефицита, но могат също да представляват дисбаланси, ако са прекомерни и отразяват изкривявания на пазара или в провежданата политика, които водят до неправилно разпределение на ресурсите и загуби на благосъстояние в страната или в нейните партньори.

Търговски показатели и конкурентоспособност[159]: Основният показател е експортният пазарен дял, но също и показателите за ценовата конкурентоспособност, реалния ефективен валутен курс (РЕВК) и номиналните разходи за труд на единица продукция (РТЕП). Слаби търговски показатели и загуба на конкурентоспособност сами по себе си са обезпокояващи, особено ако има и проблеми с устойчивостта на външната позиция и нуждата от по-добро представяне на външните пазари, което да подпомогне по-широкообхватните мерки за намаляване на задлъжнялостта или за преразпределението на ресурси.

Комисията посочва, че важни допълнителни показатели са нетният търговски баланс на енергийни продукти, промяната в реалния ефективен валутен курс по отношение на еврозоната и показателите за алтернативните разходи за труд на единица продукция. Полезен е и икономическият прочит на показателя за равнището на износа спрямо развитите икономики. Взема се предвид и

COM(2013) 790 final, с. 33, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

[158] При разглеждане на промените на НИМП и на външния дълг на годишна основа се взема предвид, че тези променливи се измерват по пазарна стойност: подобряването или влошаването на тези променливи може да зависи колкото от подобряването (или влошаването) на основни икономически показатели, толкова и от настроенията на пазара относно кредитоспособността на държавите.

[159] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 33-34, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

информацията за продуктовата и географската специализация, които са елементи на неценовата конкурентоспособност, въпреки че тези въпроси по принцип се разглеждат в последващите стъпки на ПМД.

Промените в търговията и конкурентоспособността се разглеждат в контекста на въпросите, свързани с устойчивото развитие. Въпреки че намаляването на много големи излишъци не се очаква да настъпи основно чрез намаляване на износа и загуби на пазарни дялове, загуба на пазарни дялове от държава с дефицит, с много отрицателна НМИП или от държава, отбелязала неотдавна сериозно влошаване на салдото по текущата сметка, не се тълкува по същия начин, както загуба на пазарни дялове от държава с излишък.

Задлъжнялост на частния сектор, намаляване на задлъжнялостта и кредити[160]: Таблицата с показатели е замислена така, че да се установи наличието на прекомерна задлъжнялост и кредитен ръст. Акцентът вече е насочен към натиска за намаляване на задлъжнялостта (т.е. върху високите равнища на дълг, а не толкова върху прекомерните кредитни потоци). Това се вижда при анализ на равнището на дълга в частния сектор, като се прави разграничение между домакинствата и нефинансовите предприятия, на динамиката на техния дълг и взаимовръзката с пасивите на сектор „Държавно управление“. Равнищата на секторния дълг се анализират, като се разглеждат едновременно консолидираните и неконсолидираните данни (за да се вземат предвид националните заеми между дружествата). Натискът за намаляване на задлъжнялостта в частния сектор също се отчита, като се вземе предвид неговото взаимодействие със сектор „Държавно управление“ във връзка с комбинираното въздействие върху икономическата активност.

[160] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 34, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

Свързани с финансовия сектор рискове за реалната икономика[161]: Показателят от таблицата е темпът на прираст на пасивите на финансовия сектор, докато показателят за ливъридж е сред допълнителните показатели. Тъй като целта е да се отчете нарастването на свързаните с финансовия сектор рискове и начинът, по който те биха могли да влошат сътресенията в реалната икономика, двата показателя следва да се оценяват заедно. В тази връзка изключително важни са експозицията към държавни дългови инструменти или рисковете от прекомерен частен дълг (ипотеки и връзка с цените на жилищните имоти). Сектори с висока задлъжнялост могат да подсказват за прекалено разрастване на балансите на банките, което създава условие за кредитни балони и влошава неблагоприятното икономическо развитие.

Безработица[162]**:** Равнището на безработица е включено в таблицата като контекстуална променлива, която помага да се разбере взаимодействието между няколко области на икономиката, подсказващи за неправилно разпределение на ресурси (несъответствия) и обща липса на капацитет за извършване на корекция.

Жилищен и ипотечен пазар[163]**:** Главните цели са да се обхване рискът от прекомерно високи цени на жилищата и рисковете, произтичащи от големи допълнителни корекции, включително последствия от отрицателните капиталови позиции на домакинствата и върху условията за растеж чрез ефектите на богатството. Основният показател е годишното изменение на реалните цени на жилищата, разглеждани на фона на натрупаните промени в цените. Като доказателство се използват различни показатели за прекалено високи/занижени оценки, въпреки че те не са включени в таблицата. Рисковете от допълнителни корекции се определят в зависимост от равнището на задлъжнялост на домакинствата и взаимната обвързаност с финансовата система. В този контекст

[161] Пак там, с. 34.

[162] Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 34, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

[163] Пак там, с. 34-35.

от значение е предлагането на кредити. В някои случаи може също е уместно да се вземе предвид натискът за корекция, упражняван от страната на предлагането. Като се има предвид финансовото състояние на редица държави членки, целта е не само да се разбере дали съществуват предпоставки за прекомерно високи цени на жилищата, но също така как протича спадът на цените и рисковете от бавна или прекалено бърза промяна.

Прилагането на синтетични показатели за спазването на политическа препоръка също е изследвано от редица автори. Така например прилагането на икономическите политики и отговорът на въпроса дали държавите членки на ЕС отговарят на препоръките от Европейския семестър са изследвани от Deroose, S. и J. Griesse (2014).[164]

Някои автори като Csortos и Szalai (2013) предлагат различни прагове за страните членки на еврозоната и за страните извън еврозоната за всички показатели, включени в таблото с индикатори. Тези автори изследват как се представят показателите в случай на десетте нови държави членки, присъединили се към ЕС на 1 май 2004 г.[165]

Подобно на Csortos и Szalai, Knedlik (2015)[166] също предлага формирането на различни групи държави в ЕС и въвеждането на различни прагове за показателите, включени в таблото с индикатори, с цел постигането на по-добри прогнози за дългови кризи. Резултатите от неговото изследване показват, че „*показателите работят като цяло по-добре, ако групата страни, за които е изградена системата за ранно предупреждение, е по-хомогенна*“ (Knedlik, 2015, p. 10).

[164] Deroose, S., J. Griesse (2014), “Implementing Economic Reforms–Are EU Member States Responding to European Semester Recommendations?”, *ECFIN Economic Brief*, Issue 37, European Commission, October, ISSN: 1831-4473.
[165] Csortos, O., Z. Szalai (2013), “Assessment of macroeconomic imbalance indicators”, *MNB Bulletin*, Vol. 8, Issue 3, pp 14-24.
[166] Knedlik, T. (2015), “The Usefulness of the Scoreboard of the Macroeconomic Imbalances Procedure in the European Union: Potentials for Reform”, European Policy Analysis, Issue 2015:14epa.

Kämpfe и Knedlik (2017)[167] и Dany-Knedlik et al. (2020)[168] се фокусират върху полезността на таблото с индикатори за прогнозиране на кризисни и некризисни периоди в страните от Централна и Източна Европа (ЦИЕ). Авторите също препоръчват коригиране на праговите стойности на показателите за тези страни. Резултатите от изследването на Kämpfe и Knedlik (2017) конкретно за България показват, че кризата от 2009 г. е добре сигнализирана за двете години преди това от изчисления от авторите съставен индикатор, базиран на оптимални прагове, докато изчисленият от тях съставен индикатор, основан на официалните прагове, не сигнализира за повишен риск от кризи за годините преди 2009 г.[169]

Dany-Knedlik et al. (2020) изтъкват относно показателите от таблото, че зададените прагове в много случаи са твърде тесни. Акцентира се, че до голяма степен праговете не са съобразени със спецификата на догонващите икономики и третирането на сигналите от таблото трябва да е с повишено внимание за ЦИЕ.[170]

Първоначалният скрининг на макроикономическите дисбаланси намира израз в Доклада за механизма за предупреждение, който идентифицира държавите членки, чието развитие изисква допълнителен задълбочен анализ, за да се определи дали са налице макроикономически дисбаланси. Характерът на дисбалансите и тяхната изменчивост са обект на последващ задълбочен анализ (т.нар. задълбочен преглед) по отделни държави.

Друг неясен въпрос са критериите, според които държавите членки, които имат дисбаланси, биват избирани за последващ задълбочен анализ. Все още обаче не е ясно кой от показателите на таблото има най-голяма тежест, когато ЕС прави оценка по отношение на това дали държавата членка изпитва сериозни макроикономически дисбаланси. Тези неясноти относно приложението на таблото с индикатори се нуждаят от допълнително внимание, като се има предвид

[167] Kämpfe, M., T. Knedlik (2017), The Appropriateness of the Macroeconomic Imbalance Procedure for Central and Eastern European Countries, IWH Discussion Papers, No. 16, June.
[168] Dany-Knedlik, G., M. Kämpfe, T. Knedlik (2020), The appropriateness of the macroeconomic imbalance procedure for Central and Eastern European Countries, Empirica, https://doi.org/10.1007/s10663-020-09471-9
[169] Kämpfe, M., T. Knedlik (2017), The Appropriateness of the Macroeconomic Imbalance Procedure for Central and Eastern European Countries, IWH Discussion Papers, No. 16, June.
[170] Op. cit.

значението на таблото за оформянето на възприятията на пазарните агенти и за рамката на икономическото управление на ЕС.

Този факт поставя въпроса колко силни трябва да са макроикономическите дисбаланси, за да се активира процедурата и да се хвърли сянка върху прозрачността на прилагането на критериите на Процедурата при макроикономически дисбаланси (ПМД) (MIP). Специализираната икономическа литература показва множество опити за измерване на риска от криза въз основа на комплекс от сложни критерии (Borio C., Drehmann M., 2009)[171].

Съгласно настоящата процедура качественият характер на анализа дава възможност за по-голяма гъвкавост в интерпретирането на показателите от страна на институциите на ЕС. В много случаи задълбоченият анализ е далеч от качествените показатели, които могат да рискуват доверието в целия механизъм за предупреждение. Ето защо някои критики от страна на някой член на ЕС вече са ясно изразени (Hickey, R. and Kane, L. 2014)[172]. Не е изненадващо, че основните принципи на такъв инструмент на политиката, който обхваща толкова много функции в рамката на икономическо управление на ЕС, са изправени пред критика. ЕЦБ подчертава, че оценъчният елемент на таблото с показатели създава несигурност и възможност за широка интерпретация, дори и ако това се налага предвид на сложността на макроикономическите дисбаланси и трудността само да се оценят въз основа на матрица от показатели.

Ясен пример за прекъсване на връзката между таблото с индикатори и задълбочените изводи е случаят с България. Начална точка на Процедурата при макроикономически дисбаланси за България е Докладът за механизма на предупреждение, който трябва да се основава на данните от таблото. Докладът идентифицира държави, за които се счита, че е необходим по-подробен анализ (задълбочен преглед). Въпреки че таблото с индикатори показва намаляваща макроикономически дисбаланси за България в няколко доклада, включително

[171] Borio. C., M. Drehmann (2009), "Assessing the risk of banking crises – revisited", *BIS Quarterly Review*, March 2009.
[172] Hickey, R., L. Kane (2014), "Ireland and the Macroeconomic ImbalanceProcedure", *Central Bank of Ireland, Quarterly Bulletin*,№ 03, July 2014.

факта, че стойността на показателя за финансовия сектор е в рамките на заложените граници, страната ни е включена в задълбочения анализ (преглед) и в корективната част на Процедурата при прекомерни дисбаланси (ППД).

Няма критерии и яснота за връзката между таблото с индикатори и зададените индикативни прагове на ПМД на всяка една страна членка. В много случаи таблото и заключенията на ПМД не са свързани, което създава неяснота и рискува да направи целия процес подвеждащ. Като част от комуникационната роля на таблото, ЕС обявява класиране на страните членки според равнището на рисковете за техните икономики. Само по себе си това публично послание може да подхрани негативните възприятия на пазарните агенти относно тези държави, предупреждавайки инвеститорите за рисковете в техните икономики, като по този начин допълнително влоши икономическото им състояние.

За да се засили доверието в ПМД, са необходими повече количествени и обективни подходи. По-нататъшна фина настройка от таблото с индикатори и цялата процедура при макроикономически дисбаланси трябва да има за цел по-добра оценка на тежестта на дисбалансите на базата на количествени показатели. Също така е необходимо да се установи солидна измерима конструкция между таблото и задълбочения преглед, за да се избегнат погрешни тълкувания. Значението на показателите за натрупване на макроикономически дисбаланси е различен, но таблицата с показатели ги третира еднакво. Тази слабост частично се компенсира от провеждането на задълбочен преглед, но все пак съществува начин за класиране. Посочените възможни промени биха довели до укрепване на доверието в Процедурата при макроикономически дисбаланси.

В свое изследване Dobrinsky (2012) се фокусира върху анализа на икономическите резултати в България преди и по време на последната глобална финансова и икономическа криза, по-конкретно върху динамиката на макроикономическите дисбаланси и свързаните с тях рискове. Авторът представя тези дисбаланси, използвайки механизма за предупреждения на Европейската комисия, интересувайки се от тяхното илюстриране в сравнителна международна перспектива. Изтъкнато е, че изследването не цели задълбочена оценка на резултатите на страните по всеки един показател от таблицата на механизма за предупреждение. Авторът стига до извода, че стандартните измерители на макроикономическите дисбаланси (като механизма за предупреждение) показват повишен макроикономически риск, като до 2011 г. България е сред най-застрашените страни в ЕС. Той акцентира също, че страната ни е избягала от макроикономическа дестабилизация, но е била засегната от кризата.

Заркова (2018), целейки да покаже проблемните области в макроикономическото и бюджетното поведение на страните в еврозоната и това на България, посочва, че важна част от процеса на евроинтеграцията на всяка една страна е обстойният мониторинг на показателите, свързани с паричната, фискалната, финансовата и икономическата стабилност на страната в лицето на макроикономическите дисбаланси. Авторката прави групиране на страните от еврозоната по отношение на отклоненията от ПМД през периода 2006 – 2017 г. За същия период на база анализ на показателите, разгледани в контекста на ПМД, според Заркова (2018) България се позиционира сред фискално стабилните страни в ЕС.

Друг важен извод гласи, че е възможен риск от сътресения при показателите на страната ни при нейно евентуално членство в еврозоната. В изследването е отправена и критика към ПМД, а именно: поставените „*фундаментални ограничения, подбор на показатели и мониторинг водят до ниска ефективност на процедурата в ранното установяване на предстоящи кризи*“ (Заркова, 2018, с. 52).

Някои автори се фокусират върху оценката на ПМД на ЕС като механизъм за ранно предупреждение (напр. Bobeva, 2013; García and Bengoechea, 2016; и др.).

Bobeva (2013) изследва уместността да се използва таблото с индикатори в рамките на ПМД като инструмент за оценка на уязвимостите и дисбалансите на страните кандидатки за членство в ЕС и дали е подходящо тези страни да използват таблото като инструмент за ранно предупреждение. Важни изводи, до които достига авторката са: използването на таблото с индикатори за ранно предупреждение само на база ограничен брой индикатори и без задълбочен анализ на цялата икономика може да бъде подвеждащо; зададените „прагове не отговарят напълно на спецификата на догонващите икономики или на техните специфични парични режими“ (Bobeva, 2013, p. 86).

Bobeva и Zlatinov (2016) оценяват адекватността на прилагането на таблото с индикатори в рамките на ПМД за страните кандидатки за членство в ЕС, обхващайки периода 2008 – 2015 г. Въз основа на изследването на индикатори от таблото за девет години те отбелязват, че последната глобална финансова и икономическа криза допринася за коригирането на някои дисбаланси на страните кандидатки за членство, но за сметка на забавянето на икономическия растеж и конвергенцията. Авторите твърдят, че „*таблото с индикатори не отразява спецификата на икономическото развитие на догонващите икономики и не може да се използва като инструмент за оценка на тяхната готовност за присъединяване към ЕС*“ (Bobeva and Zlatinov, 2016, p. 135).

García и Bengoechea (2016) изследват ПМД като механизъм за ранно предупреждение за суверенни кризи в еврозоната. Авторите заявяват, че ПМД е полезен инструмент за предотвратяване на суверенна криза. Подчертава се обаче, че се изискват определени реформи с цел увеличаване на полезността на таблицата с индикатори като механизъм за ранно предупреждение – например адаптиране на праговете на някой от индикаторите към възприемането на участниците на пазара.

Domonkos at all (2016) представят количествена оценка на прогнозната сила на индикаторите от таблото на ПМД, използвайки логистичен и линеен

вероятностен модел. Авторите включват всички страни членки на ЕС, данни за периода 2004 – 2014 г. и изследват поведението на индикаторите по отношение на бизнес цикъла. Оценена е работата на системата от всички четиринадесет индикатора едновременно. Според резултатите от изследването коефициент на икономическа активност, равнище на безработица, коефициент на младежка безработица и дълг на частния сектор са най-добре представящите се показатели от таблото на ПМД в краткосрочен план (една до две години), придружени от показателя баланс по текуща сметка в дългосрочен план (три години).

Pierluigi и Sondermann (2018) също правят изводи относно свойствата на таблицата с показатели за ранно предупреждение. Те анализират ключовите макроикономически развития в страните от еврозоната за 20-годишен период, като се съсредоточават върху икономическите променливи, включени в таблицата на ПМД. Според авторите ПМД има успех в повишаването на осведомеността относно дисбалансите и необходимостта от превантивни и коригиращи мерки, както и че показателите от таблицата на ПМД имат добри свойства за ранно предупреждение.

Обхващайки повече европейски страни (ЕС-28), Bednářová и Valentová (2016) оценяват развитието на макроикономическите дисбаланси през периода 2004 – 2014 г. Макроикономическите дисбаланси в тези страни са определени въз основа на таблицата с показатели за наблюдение в рамките на ПМД. Резултатите от изследването показват, че до 2008 – 2009 г. макроикономическите дисбаланси се наблюдават по-често в страните извън еврозоната, а след 2009 г. делът на страните от еврозоната в общия брой на страните с дисбаланс е по-висок при всички наблюдавани показатели.

Някои автори проучват разработването на различни съставни индикатори при изследването на макроикономическите дисбаланси (Knedlik and Schweinitz, 2011; Kämpfe and Knedlik, 2017; Pietrucha, 2019).

Knedlik и Schweinitz (2011) изследват способността на четири набора от индикатори за ранно предупреждение за дългови кризи. Те стигат до извода, че най-висока прогнозна сила има широк съставен индикатор и предлагат

комбинирането на възможно най-много смислени единични показатели в един съставен индикатор (използвайки равни тегла) като инструмент за наблюдение на икономическата и финансовата стабилност.

Целейки да проучи макроикономически дисбаланси в еврозоната, Pietrucha (2019) изчислява съставен индикатор на макроикономическа стабилност. Приложената от автора методология позволява изучаването на главните тенденции на агрегирано ниво по отношение на дисбалансите. За създаването на индикатора са използвани по-голямата част от показателите от таблицата на ПМД (без да се прилага процедурата за изчисляване на дългосрочните средни стойности, приета от Европейската комисия) и са включени още няколко показателя.

Във връзка с преодоляване на трудностите в осигуряването на количествени оценки Sondermann и Zorell (2019) предлагат модел за ранно предупреждение, който може да се разглежда като количествено допълнение към таблицата с показатели, използвана в контекста на ПМД. Идентифициран е набор от макроикономически индикатори, улавящи вътрешни и външни дисбаланси, които съвместно прогнозират кризи със сериозни икономически и социални разходи. Авторите включват в своя модел повечето от показателите от таблицата на ПМД. Те отбелязват, че разработеният модел позволява да се изчисли количествена оценка на макроикономическата уязвимост на всяка страна във всеки момент, отчитайки взаимовръзките между съответните показатели.

В част от изследванията по проблематиката на макроикономическите дисбаланси се изтъква ролята на тези дисбаланси за европейската дългова криза (напр. Динев, 2017; Correia and Martinis, 2019; и др.).

Една от задачите на изследване на Динев (2017) е да направи преглед на четиринадесетте основни показателя за констатиране на макроикономически дисбаланси, следени от институциите на ЕС, за периода 2002 – 2015 г. с фокус върху конкретно избрани страни членки на еврозоната (Германия, Франция, Италия, Ирландия, Гърция, Португалия, Испания и Кипър). Важен извод от изследването е, че сред страните от ЕС са налице макроикономически дисбаланси

от различен характер, което е фактор за възникването и проявлението на дълговата криза в еврозоната.

Динев (2017, с. 173) прави следните препоръки към управлението в ЕС относно ПМД: „*разширяване на праговете предвид минимизиране на рестриктивния им ефект (специално за показателите нетна международна инвестиционна позиция и реален ефективен валутен курс)*“; различни граници за всички показатели при период на стабилност и при кризисен период; „*различни прагове за всички показатели за страни с различна степен на номинална конвергенция*“; „*премахване на групата индикатори „нови показатели за заетостта“ и показателя коефициент на безработица*“; *„създаване на група индикатори за „дългосрочна конкурентоспособност“.*

Correia и Martinis (2019) също акцентират, че макроикономическите дисбаланси се считат за една от най-важните причини за дълговата криза в еврозоната. Те анализират развитието на макроикономическата ситуация в петте страни (Гърция, Ирландия, Португалия, Испания и Кипър), получили финансова и/или икономическа помощ заради неотдавнашната европейска криза, използвайки таблицата с четиринадесетте главни индикатора в рамките на ПМД за периода 2007 – 2016 г. Авторите изтъкват, че тази криза значително влошава дисбалансите в споменатите държави.

Прегледът на литературата показва, че изследванията, фокусирани върху макроикономическите дисбаланси, се характеризират със значително разнообразие предвид анализирания период, разглежданите страни, изследваните аспекти на проблематиката и прилаганата методология.

От въвеждането си през 2011 г. насам ПМД е обект на широк дебат с оглед на важността на ранното идентифициране и предотвратяване на макроикономическите дисбаланси, както и на предоставянето на подходящи отговори за справяне с проблемите, пораждани от тях.

2.4. Анализ на европейските политики за осигуряване на фискална дисциплина

2.4.1. Еволюция на европейските политики за осигуряване на фискална дисциплина

Създаването на мерки за хармонизиране на фискалната политика в ЕС и необходимостта от бъдещо разработване на законодателни актове на правото на ЕС в областта на фискалната интеграция са загатнати още в Договора от Рим през 1957 г., чрез който се създава Европейската икономическа общност (ЕИО) между Франция, Западна Германия (ФРГ), Италия, Белгия, Нидерландия и Люксембург. Освен общите политики в областта на селското стопанство, транспорта и общия пазар в чл. 3g Договорът заявява смело, че ЕИО ще координира също: „*прилагането на процедури, чрез които икономическите политики на държавите членки ще могат да бъдат координирани, а липсата на равновесие в техните платежни баланси да бъде отстранена*“.

Тези текстове създават добра основа за оценката на настоящата икономическа и финансова ситуация в държавите членки, като същевременно се търсят възможности за засилено развитие, растеж на пазара и социална стабилност сред държавите от ЕС. Създаването на Европейски фискален съюз (ЕФС) би представлявало необходимата последна стъпка за изграждане на добре балансиран и завършен Европейски икономически и паричен съюз (ЕИПС).

От всички държави членки се очаква да участват в създаването и стриктно да спазват общите икономически политики, които в по-широк план допринасят за поддържането на конкурентното състояние на общия пазар. Бюджетните въпроси могат да повлияят на цялостната достъпност и структура на пазара. Поради това следният текст присъства в Договора за Европейския съюз (Маастрихт), член 109h, параграф 1: „*Когато дадена държава членка изпитва затруднения или е сериозно заплашена от затруднения по отношение на платежния баланс, като резултат от цялостно неравновесие в платежния баланс, или като резултат от вида валута на нейно разположение…Комисията посочва мерките, които*

препоръчва да вземе съответната държава."[173] (Договор за Европейския съюз, дял II: Разпоредби за изменение на Договора за създаване на Европейската икономическа общност, с оглед създаването на Европейската общност, 1992 г.).

От 1957 г. до днес Договорът от Рим е изменян многократно, но идеята за европейски нации, посветени на устойчиви фискални резултати, винаги е била съществена и подчертавана част от него. В Лисабон бе предприета следващата важна стъпка в тази посока, наред с преименуването на учредителния договор в Договор за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

Прегледът на предприетите мерки за интеграцията в областта на фискалната политика в ЕС през периода 1997 – 2013 г. цели да установи основата, върху която се изграждат съвременните инициативи за фискална интеграция.

1997 г. – Създаден е Пактът за стабилност и растеж (ПСР) с цел осигуряване на фискална дисциплина в икономическия и паричен съюз (ИПС) на ЕС. Основните му елементи включват:

- Изисквания за поддържане от държавите членки на бюджетен дефицит до 3 на сто от брутния вътрешен продукт и държавен дълг до 60 на сто от брутния вътрешен продукт;
- Превантивна част, по която се извършва наблюдение от страна на Комисията посредством ежегодно представяни от държавите членки Програми за стабилност/Конвергентни програми, както и специфична за всяка държавата членка средносрочна бюджетна цел;
- Корективна част с основен елемент процедурата при прекомерен дефицит, която се прилага в случай на установени отклонения от изискванията на ПСР.

2011 г. ⇒ Въведен е Европейският семестър, в рамките на който Комисията извършва наблюдение и в определена степен координация на

[173] Treaty on European Union, Title II: Provisions amending the Treaty establishing the European Economic Community with a view to establishing the European Community, 1992

икономическите и фискалните политики, провеждани от държавите членки.

⇒ Приет е Пакетът от шест законодателни акта, предназначени за заздравяване на икономическото управление в ЕС („Six-Pack“), който допълва ПСР. Основните му елементи включват:

- Директива 2011/85/ЕС на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки. Едно от изискванията на директивата е всяка държава членка да създаде независим орган, който да следи спазването на фискалните правила;
- Процедура при макроикономически дисбаланси с превантивна част (вкл. Доклад за механизма за предупреждение и при необходимост Задълбочен преглед, на основата на който всяка държава членка получава специфични препоръки от Комисията) и корективна част (вкл. Процедура по прекомерни дисбаланси, изискваща представяне на план за коригиращи действия от страна на държавата членка, за която са установени дисбалансите).

2012 г. – Сключен е Договорът за стабилност, координация и управление в икономическия и паричен съюз между държавите членки на ЕС, с изключение на Обединеното кралство и Чехия. Основен елемент на договора е неговият Дял III „Фискален пакт“, с който се въвеждат две основни фискални правила – балансово и дългово, които договарящите се страни следва да включат в националното си право.

2013 г. – Приет е Пакетът от два законодателни акта, предназначени за укрепване на бюджетното наблюдение на еврозоната („Two-Pack“), който допълва ПСР. Пакетът дава право на Комисията да участва в бюджетни процедури на национално равнище с даване на

становище по националните проектобюджети на държавите членки, които са част от еврозоната.

Развитието на интеграцията в областта на фискалната политика в ЕС протича успоредно с развитието на икономическия и паричен съюз. В процеса по изработване на стратегически насоки за развитие на ИПС си сътрудничат Европейският съвет, Комисията, Европейският парламент, ЕЦБ и Еврогрупата[174].

През м. ноември 2012 г. Комисията представя своето предложение[175] за бъдещо развитие на ИПС. Възприетата крайна цел може да бъде обобщена като постигане на „задълбочен и истински икономически и паричен съюз“[176]. В областта на фискалната политика така формулираната цел се свързва с:

- по-тясно сътрудничество (в т.ч. одобрение и надзор на европейско равнище) при вземане на всяко важно решение на държавите членки в икономическата и бюджетната област – обхватът на политиките следва да включва и данъците, заетостта и др.;
- подкрепа на горните решения от „автономен и достатъчен бюджетен капацитет“[177];
- предмет на съвместно решение и изпълнение следва да бъде и пропорционален дял от решенията за приходите, разходите и емитирането на дългови инструменти.

Виждането на Комисията за развитието на ИПС включва движение от засилена **координация** на политиките, в т.ч. фискалната, до **автономен бюджет на еврозоната** (формулиран за начало като бюджетен капацитет на европейския паричен съюз) и **по-обединени решения** за публичните приходи и разходи и за емитирането на дългови инструменти. Осъществяването на предложението на

[174] Еврогрупата е неформален орган, в който министрите на държавите членки от еврозоната обсъждат въпроси, отнасящи се до споделените им отговорности във връзка с еврото. Източник: http://www.consilium.europa.eu/bg/council-eu/eurogroup/, 20.09.2015 г.
[175] Тази част е разработена на основата на Съобщение на Комисията, Подробен план за задълбочен и истински икономически и паричен съюз, Начало на дебат на европейско равнище, (Corrigendum) COM(2012) 777 final/2, Брюксел, 30.11.2012 г.
[176] Пак там, с. 1.
[177] Пак там, с. 13.

Комисията е разделено на три периода – краткосрочен (1,5 години), средносрочен (от 1,5 до 5 години) и дългосрочен (след повече от 5 години).

В краткосрочен период Комисията поставя като основа за действие приемането[178] и пълноценното прилагане на мерките за интеграцията в областта на фискалната политика, приети през периода 1997 – 2013 г. Етапите в изграждането на по-силен **бюджетен капацитет** следва да бъдат създаването на **финансов инструмент в рамките на бюджета на ЕС,** който да се използва за целева финансова подкрепа на ребалансирането, коригирането (макроикономическо) и растежа на икономиките на ИПС и създаването на „инструмент за конвергенция и конкурентоспособност“[179].

Инструментът за конвергенция и конкурентоспособност трябва да стане част от Процедурата при макроикономически дисбаланси – чрез сключване на договорни споразумения между държавите членки от еврозоната и Комисията за предоставяне на финансова подкрепа по плана за коригиращи действия, които държавата членка предприема в отговор на специфичните препоръки, които е получила по процедурата при макроикономически дисбаланси. Финансовата подкрепа може да бъде оттеглена, ако Комисията установи неизпълнение на договорното споразумение. Комисията предвижда предоставянето на финансовата подкрепа да се финансира от специален фонд/финансов инструмент – част от бюджета на ЕС, в който държавите членки от еврозоната да правят вноски (според алгоритъм, определен в зависимост от брутния вътрешен продукт). Предвидено е вноските да бъдат под формата на целеви приходи в бюджета на ЕС, като за фонда/финансовия инструмент не се прилагат таваните, предвидени в Регламента за Многогодишната финансова рамка за ЕС. Комисията предлага Инструментът за конвергенция и конкурентоспособност като знак, че отчита произтичащите от предприемането на реформи трудности за държави членки, както и ползата от тях за останалата част от еврозоната.

[178] През 2012 г., когато Комисията представя своите предложения за развитие на ИПС, пакетът от два законодателни акта, предназначени за укрепване на бюджетното наблюдение на еврозоната („Two-Pack“), предстои да бъде приет. Мерките приети през периода 1997 – 2013 г. са описани в т. 1.

[179] Подробен план за задълбочен и истински икономически и паричен съюз, Начало на дебат на европейско равнище, (Corrigendum) COM(2012) 777 final/2, Брюксел, 30.11.2012 г., с. 14.

В средносрочен период **засилената фискална координация** следва да включи националните бюджети (в т.ч. с възможност за изискване на промени в тях и налагане на вето върху тях), данъчното облагане и заетостта. Предложенията на Комисията включват (при определени условия и след изменения в Договорите) „колективен контрол над националната бюджетна политика“, „право на европейско вето или на пряка интервенция в национален бюджет“[180]. Засилената фискална координация би дала задължителен (за държавите) характер на становището на Комисията по националните проектобюджети на държавите членки, които са част от еврозоната. В допълнение, правото на вето би могло да се налага (при определени условия, свързани с отклонение от план за бюджетна консолидация, приет на равнище ЕС) върху отделни решения за изпълнение на националния бюджет. Комисията предлага и компетенция за ЕС да хармонизира националните бюджетни закони във връзка с Договора за стабилност, координация и управление в икономическия и паричен съюз.

По отношение на данъчното облагане и заетостта предложенията включват (при изменения в Договорите) създаване на законодателство в тази област.[181]

Изпълнението на решенията, взети при засилена координация, следва да се подпомага от адекватен бюджетен капацитет на еврозоната, който да надгради инструмента за конвергенция и конкурентоспособност. Бюджетният капацитет трябва да осигурява финансова подкрепа за структурни реформи (коригиращи действия). Характеристиката на бюджетния капацитет на еврозоната включва набиране на приходите в него от държавите членки, които са част от еврозоната и (при изменения в Договорите) заеми.

В областта на публичните дългове Комисията предлага създаване на фонд за обратно изкупуване на дълга, а в областта на финансовите пазари в еврозоната съвместно емитиране на краткосрочни държавни дългови инструменти[182] (със срок до падеж от 1-2 години). Концепцията за фонд за обратно изкупуване на дълг

[180] Пак там, с. 31.
[181] Вижданията на Комисията за пълен фискален и икономически съюз включват централен бюджет, чиито ресурси се осигуряват от автономно правомощие за данъчно облагане (и емитиране на собствен публичен дълг на ЕС).
[182] Т.нар. европейски дългови ценни книжа.

(в частта му над прага от 60 нас сто от брутния вътрешен продукт) включва намаляване до устойчиви равнища на публичния дълг на държавите членки от еврозоната, „*като се съкратят общите разходи за финансиране в замяна на поемането на допълнителни ангажименти по отношение на фискалното управление*“[183]. Връзката на двете предложения с останалите в областта на фискалната интеграция се състои в засилването на координацията и управлението на дълга, от страна на държавите членки от еврозоната и от Комисията, с цел „*устойчиви и ефективни национални бюджетни политики*“[184].

В дългосрочен период Комисията предлага създаване на „*автономен бюджет на еврозоната, с който да се осигурява бюджетен капацитет на ИПС за подкрепа на държавите членки при посрещането на шокове*“[185], съвместно емитиране на публичен дълг и интегриран пазар на облигации в еврозоната.

Изграденият по време на средносрочния период бюджетен капацитет следва да се развие до централен бюджет като елемент на пълен фискален и икономически съюз със „*средство за налагане на бюджетни и икономически решения на своите членове*“[186].

За да бъде надграден бюджетния капацитет, той трябва да включва и инструмент за макроикономическа стабилизация на ниво ИПС, насочен към приспособяване към асиметрични шокове (краткосрочни асиметрии и циклични промени), задълбочаване на икономическата интеграция и конвергенция, като избягва създаването на дългосрочни трансферни потоци.

Финансирането на централния бюджет следва да включва вземане на заеми и емитиране на облигации. Централният бюджет трябва да осигури стабилизираща функция на фискалната политика в рамките на ИПС на ЕС; и да замести стабилизиращата функция, осигурявана от децентрализираните национални фискални политики при условията на мерките за интеграцията в областта на фискалната политика, приети през периода 1997 – 2013 г. Комисията

[183] Подробен план за задълбочен и истински икономически и паричен съюз, Начало на дебат на европейско равнище, (Corrigendum) COM(2012) 777 final/2, Брюксел, 30.11.2012 г., с. 56.
[184] Пак там, с. 36, с. 56.
[185] Пак там, с. 15.
[186] Пак там, с. 37.

не изключва възможността държави членки, които не са част от еврозоната, да се включат в създаването на бюджетен капацитет (централен бюджет), като стъпка към присъединяването им към еврозоната.

Виждането на Комисията за развитие на ИПС включва централен бюджет с общи стабилизационни механизми, интеграция на Европейския механизъм за стабилност[187] в Договорите, колективно емитиране на държавен дълг между държавите членки. В допълнение, тъй като подобно задълбочаване на интеграционните процеси би изисквало създаване на централизирана структура за управление на ИПС, Комисията предлага това да бъде финансова служба в нейните рамки.

В дългосрочен период предложенията на Комисията означават ЕС да придобие характер на федерация, като интеграционният процес бъде насочен към създаване на банков, бюджетен (фискален[188]) и икономически съюз, което би наложило стъпки и действия, които попадат в обхвата на един политически съюз. За държавите членки извън еврозоната Комисията предлага, когато това е възможно, отворен достъп до инициативите за развитие на ИПС, тъй като тяхното присъединяване[189] към еврозоната е договорено предварително и предстои.

Направените през м. ноември 2012 г. предложения от Комисията за бъдещо развитие на ИПС се развиват и уточняват поетапно. Променя се и продължителността на отделните етапи, както и техните начални и крайни срокове. Крайната цел, възприета от Комисията, остава истински икономически и паричен съюз.

През м. декември 2012 г.[190], в областта на фискалната политика, към така формулираната цел са включени елементи като „*постигане на фискална устойчивост и прекъсване на връзката между банките и държавите*“[191] (доколкото последната е в качеството на една от причините за кризата на

[187] Европейският механизъм за стабилност се използва за интервенции, в случай на възникнали кризисни процеси; има постоянен характер и е предназначен за държавите членки, които са част от еврозоната.
[188] В своите предложения Комисията използва термина „фискален“ в смисъл на „бюджетен“.
[189] С изключение на Дания и Обединеното кралство.
[190] Тази част е разработена на основата на „Към един истински икономически и паричен съюз“, доклад от Херман ван Ромпьой (в сътрудничество), 5 декември 2012 г.
[191] Пак там, с. 4.

държавните дългове в еврозоната). При обсъждането на идеите за създаване на единен механизъм за оздравяване на банки се цели характерът на евентуални мерки за финансова подкрепа да бъде фискално неутрален.

Развитието на предложенията на Комисията включва появата на нови термини, с които те се обозначават, в т.ч.:

- „*интегрирана бюджетна рамка*“[192] – тя включва мерките за интеграцията в областта на фискалната политика, приети през периода 1997 – 2013 г. и предложението за създаване на бюджетен/фискален капацитет на еврозоната. По отношение на фискалния капацитет, прави впечатление съчетаването на противоположни подходи за развитието му – от една страна, финансирането му да се осигурява и от заеми, а от друга, на следващ етап за него да се прилага фискално „златно правило“[193] за балансиран бюджет;
- „*осигурителен механизъм*“ и „*инструменти за споделяне на риска*“[194] – термините са част от предложението за създаване на застрахователна система в случай на икономически сътресения/макроикономически дисбаланси; термините се отнасят до предложенията за договорни споразумения за предоставяне на финансова подкрепа по плановете за коригиращи действия на държавите членки от еврозоната и до стабилизираща функция на фискалната политика в рамките на ИПС на ЕС. Уточнено е, че въвеждането на (централизирана) стабилизираща функция не следва да оказва влияние върху цялостното равнище на публичните разходи и данъчния натиск в еврозоната, но без да се посочва как практически може да се гарантира това.

През м. февруари 2015 г.[195] е направена следващата стъпка за развиване и уточняване на предложенията от Комисията за бъдещо развитие на ИПС – представен е доклад, който да послужи като основа за последващи обсъждания. В

[192] Пак там, с. 8.
[193] Пак там, с. 12.
[194] Пак там, с. 9-10.
[195] Вж. Обяснителна бележка „Подготовка на следващите стъпки към по-добро икономическо управление в рамките на еврозоната“, Жан-Клод Юнкер (в сътрудничество), 12 февруари 2015 г.

него е разгледано актуалното, към момента на съставянето му, състояние на ИПС, описани са недостатъци на нормативната му уредба, открити по време на кризата на държавните дългове в еврозоната, както и предприетите мерки за отстраняването им.

През м. юни 2015 г. е представен т.нар. „доклад на петимата председатели“[196] (на Европейската комисия, Европейския съвет, Еврогрупата, Европейската централна банка и Европейския парламент).

Крайната цел в бъдещото развитие на ИПС остава амбициозна и включва създаването на четири съюза: икономически (във връзка с европейския паричен съюз), финансов (вкл. банков съюз и съюз на капиталовите пазари), фискален съюз и политически съюз. Концепцията за създаване на фискален съюз съдържа умерени стъпки в сравнение с предишните предложения. Осъществяването на предложенията отново е разделено на три периода – първи с продължителност от две години (01.07.2015 – 30.06.2017 г.), втори и трети с краен срок до 2025 г. Предложенията продължават да бъдат насочени към държавите членки, които са част от еврозоната, но се запазва и отвореният достъп до инициативите за развитие на ИПС за държавите членки извън еврозоната.

В областта на формулираната цел за създаване на фискален съюз предложенията се свързват със:

- Създаване на **консултативен европейски фискален съвет** през първия период;
- Създаване на **макроикономическа стабилизираща функция за еврозоната** през втория период.

Предложението за създаване на консултативен орган – **Европейски фискален съвет,** следва да допълни мерките за интеграцията в областта на фискалната политика, приети през периода 1997 – 2013 г., обобщени с термина[197] *рамка за управление на бюджетните политики в ИПС*. Така формулираната

[196] Тази част е разработена на основата на „Завършване на европейския икономически и паричен съюз“, доклад от Жан-Клод Юнкер (в сътрудничество), 22 юни 2015 г.
[197] Вж. т. 4.1. Отговорна бюджетна политика като основен елемент на ИПС от Завършване на европейския икономически и паричен съюз, доклад от Жан-Клод Юнкер (в сътрудничество), 22 юни 2015 г.

рамка в терминологичен аспект се различава от цитираната по-горе „интегрирана бюджетна рамка“ по това, че правилата приети в периода 1997 – 2013 г. се допълват не с финансов фонд (бюджетен/фискален капацитет), а с наднационален централизиран орган за наблюдение. Европейският фискален съвет следва да:

- координира мрежата на националните фискални съвети, създадени с Директива 2011/85/ЕС[198] на Съвета от 8 ноември 2011 г. относно изискванията за бюджетните рамки на държавите членки;
- извършва икономическа преценка и предоставя съвети относно фискалната политика на държавите членки, в т.ч. националната фискална позиция (структурното бюджетно салдо) и фискалната позиция на равнище еврозона, в съответствие с правилата в областта на фискалната политика, приети в периода 1997 – 2013 г. Комисията запазва правомощията си да следи, т.е. да извършва юридическа преценка, за спазване на правилата от страна на държавите членки в областта на фискалната политика, приети в периода 1997 – 2013 г. и може да не се съобразява с мнението на консултативния европейски фискален съвет;
- да се включи в европейския семестър като дава становища по програмите за стабилност (за държавите членки, които са част от еврозоната);
- да се включи в процеса по наблюдение на националните проектобюджети на държавите членки, които са част от еврозоната, въведен с Пакетът от два законодателни акта („Two-Pack“), като дава становища по тях;
- дава становища по изпълнението на националните бюджети;
- дава последваща оценка за действието на така предложената *рамка за управление на бюджетните политики в ИПС.* Последната функция на

[198] Директивата е съставна част на Пакета от шест законодателни акта, предназначени за заздравяване на икономическото управление в ЕС („Six-Pack“).

Консултативния европейски фискален съвет го поставя в ситуация, при която трябва да оценява рамката, в която е включен.

Създаването на макроикономическа стабилизираща функция за еврозоната е начинът, по който Комисията (в сътрудничество с други институции) предлага европейският паричен съюз да се допълни с фискален съюз, т.е. с допълнителна фискална интеграция. Виждането за развитие на ИПС включва като условие, на основата на което да се създаде макроикономическата стабилизираща функция, постигането на конвергенция и централизирането на решенията по отношение на националните бюджети. Целта на макроикономическата стабилизираща функция е насочена към смекчаването на макроикономически сътресения, а не към „активно доуточняване на икономическия цикъл в рамките на еврозоната“, въпреки че е предложено финансирането на инвестиционни проекти във връзка с функцията да е „в съответствие с бизнес цикъла“[199].

Предложението не е уточнено в частта за *източници на финансиране* на макроикономическата стабилизираща функция и прави препратка към Европейския фонд за стратегически инвестиции. Към момента на представяне на предложението за макроикономическа стабилизираща функция (22 юни 2015 г.) Регламентът[200] за Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) не е приет – той е одобрен от Европейския парламент едва на 24 юни и приет от Съвета на 25 юни 2015 г., като влиза в сила в началото на юли 2015 г.

Съгласно регламента предназначението на ЕФСИ е да осигурява капацитет за поемане на риск на Европейската инвестиционна банка (ЕИБ), за да може тя да предоставя подкрепа в ЕС за инвестиции и увеличен достъп до финансиране за юридически лица с до 3 000 служители (член 3). Комисията сключва споразумение с ЕИБ относно управлението на ЕФСИ и относно предоставянето на гаранция на ЕС (чл. 4, параграф 1). Държавите членки и други трети страни

[199] „Завършване на европейския икономически и паричен съюз“, доклад от Жан-Клод Юнкер (в сътрудничество), 22 юни 2015 г., с. 18.

[200] Регламент (ЕС) 2015/1017 на Европейския парламент и на Съветаот 25 юни 2015 годиназа Европейския фонд за стратегически инвестиции, Европейския консултантски център по инвестиционни въпроси и Европейския портал за инвестиционни проекти и за изменение на регламенти (ЕС) № 1291/2013 и (ЕС) № 1316/2013 - Европейски фонд за стратегически инвестиции.

могат да участват в ЕФСИ под формата на гаранции или на парични средства (чл. 7, параграф 4). В случай че бъде поискано изпълнение по гаранцията на ЕС, ЕИБ получава плащане от създадения за целта Гаранционен фонд на ЕС, който се финансира чрез вноски от бюджета на ЕС и др. (чл. 12, параграф 1 и 2).

Следва да се отбележи, че при макроикономическата стабилизираща функция отсъства предишното предложение на Комисията цитирано по-горе за централен бюджет/„*автономен бюджет на еврозоната, с който да се осигурява бюджетен капацитет на ИПС за подкрепа на държавите членки при посрещането на шокове*“, както и източниците му на финансиране – вноски от държавите членки, вземане на заеми и емитиране на облигации.

Според горепосоченото предложение макроикономическата стабилизираща функция следва да:

- изключва постоянни и/или еднопосочни трансфери между държавите членки и използването си като начин за изравняване на приходите между държавите членки;
- да подобрява общата икономическа устойчивост на ИПС и на отделните държави членки, които са част от еврозоната, като така спомага за предотвратяване на кризи, а не да бъде инструмент за управление на кризи – това е функция на Европейския механизъм за стабилност;
- да бъде свързана и да подкрепя спазването на приетите правила в областта на фискалната политика;
- да бъде отворена за всички държави членки.

В обобщение, допълването на икономическия и паричен съюз на ЕС с интеграция в областта на публичните финанси на държавите членки е обект на многогодишни обсъждания и еволюция. Инициативите за развитие на фискалната политика и интеграция в ЕС търпят промени с течение на времето – те започват с поставянето на амбициозни цели и преминават към умерени и постижими за изпълнение мерки и законодателни предложения.

Основните етапи на фискална интеграция включват преминаване от наблюдение на националните бюджетни политики, през тяхното координиране,

впоследствие коригиране, съчетано със съответни централизирани органи на управление и финансови фондове, за да се достигне до един напълно интегриран и ефективен фискален съюз, чиито характеристики и механизми на действие не са докрай уточнени към днешна дата.

2.4.2. Ролята на Фискалния пакт за повишаване на финансовата дисциплина в ЕС

Фискалният пакт е част от принудителните реформи в ЕС, необходими след като кризата в еврозоната разкрива дефектите на недостатъчната интеграция в тази област и слабата бюджетна дисциплина. Преди приемането му Германия и Франция лансират нов план за реформи, озаглавен „Пакт за конкурентоспособност“. Впоследствие страните членки на еврозоната одобряват смекчен вариант на този пакт, наречен „Пакт за еврото“, към който по-късно се присъединява и България.

През септември Европейският парламент гласува предложение за затягане на бюджетната дисциплина, включващо и санкции. На 8 декември 2011 г. срещата на лидерите на ЕС не успява да договори промени в Лисабонския договор, заради съпротивата на Великобритания, но останалите 26 страни се споразумяват за създаване на **фискален съюз**, който да включва автоматични санкции за бюджетен дефицит. Впоследствие пактът не е подписан от всички страни членки, с изключение на Обединеното кралство и Чехия.

Фискалният пакт или **„Договор за стабилност, координация и управление в икономическия и паричен съюз“** се състои се от шест дяла, като преди тях са изброени мотиви, правила и задължения за икономическата политика на държавите от ЕС, които са основни първоизточници за създаването на договор от този тип.

Въведението посочва условията за приемане, ратифициране и спазване на правилата на фискалния пакт за осигуряване на една по-стабилна икономическа политика на ЕС, която ще спомогне за преодоляване на икономическата криза (към тогавашния момент) и ще подпомогне развитието на европейската

икономика. Във въведението на „Договора за стабилност, координация и управление в икономическия и паричен съюз между държавите членки на ЕС“ се споменава задължението на всички държави членки да разглеждат икономическите си политики като въпрос от общ интерес и да насърчават условия за по-висок икономически растеж в ЕС.

От голяма необходимост е техните правителства за поддържат стабилни и устойчиви публични финанси и да попречат на възникването на прекомерен бюджетен дефицит. Това би повлияло значително за гарантиране на стабилността на еврозоната и затова се налага въвеждане на специални правила, плюс правилото за балансиран бюджет, както и съставянето на автоматичен механизъм за предприемане на корективни действия. Във въвеждащата част на пакта се споменава необходимостта държавите членки да гарантират, че бюджетният им дефицит не превишава 3% от брутния им вътрешен продукт, както и че брутният им държавен дълг не е над 60% от брутния вътрешен продукт на страната.

Споменато е съгласието от 9.12.2011 г. на държавните и правителствените ръководители на странните от еврозоната за подсилване на архитектурата на ИПС, която да се основава на договорите на ЕС и да улеснява изпълнението на членове 121[1], 126[2] и 136[3] от Договора за функциониране на Европейския съюз (ДФЕС).

---

[1] **Чл. 121** от ДФЕС определя посоката на изготвяне на доклад с цел да подобри икономическите политики на държавите членки на съюза и да направи тяхното сближаване по-устойчиво. Икономическите политики са от общо значение и се отнасят до Съвета, като се координират в неговите рамки. С препоръка на ЕК, Съветът изготвя проект с насоки за икономическите политики на държавите от ЕС и на съюза като цяло и го докладва пред Европейския съвет, който на тази база обсъжда заключителни мерки. На тяхна основа Съветът приема препоръки, които представят тези насоки и информира ЕП и осъществява наблюдение на икономическото развитие на всяка една държава членка и на ЕС като цяло и редовно извършва обща оценка. Държавите членки трябва да информират ЕК за

важни мерки в техните икономически политики. ЕК от своя страна може да изпрати предупреждение към страните, чиято икономическа политика застрашава функционирането на ИПС. Съветът трябва да действа без да взема под внимание вота на члена му от съответната държава. Необходимо е квалифицирано мнозинство от останалите членове на Съвета. Резултатите от мултинационалното проучване се докладват на ЕП. ЕП и Съветът могат да приемат правила за процедура на многостранно наблюдение. Съветът по предложение на ЕК може да огласи публично препоръките си.

[2] Според **Чл. 126** от ДФЕС държавите членки на ЕС трябва да избягват прекомерен дефицит. ЕК наблюдава развитието на бюджетната ситуация и наличността на държавни дългове на държавите членки и проучва спазването на бюджетната дисциплина на базата на два критерия: дали съотношението между държавния дефицит към БВП надвишава референтната стойност, освен ако то не е намаляло значително и продължително и е достигнало стойност, близка до референтната или надвишаването на тази стойност не е само изключително и временно, както и дали съотношението между държавния дълг към БВП надвишава референтната стойност, освен ако не е достатъчно намаляващо и достигащо тази стойност със задоволителни темпове. Ако държава членка не изпълнява нито едно от тези две условия, ЕК изготвя доклад, в който взема под внимание дали държавния дефицити надвишава инвестиционните разходи, както и средносрочната и бюджетната позиция на държавата. Ако държавата изпълнява изискванията, но според ЕК има риск от възникване на дефицит, Комисията отново изготвя този доклад. По него Икономическият и финансов комитет формулира становище. Ако според ЕК има риск от възникване на дефицит, тя изпраща становище до държавата и информира Съвета, който решава след обща оценка дали наистина има такъв дефицит. Препоръките към държавата не се огласяват публично. Ако тя не прилага продължително време мерките на Съвета, той изпраща предупреждение към държавата да вземе мерки в определен период за намаляване на дефицита. Съветът може да прикани ЕИБ да преосмисли кредитната си политика спрямо държавата, да изисква от държавата да направи

безлихвен депозит с подходящ размер към ЕС, докато срокът бъде коригиран или да наложи глоби с подходящи размери. Ако дефицитът на държавата е коригиран, Съветът отменя решенията си и ако е направил публични становища, следва да направи и публично изявление, че този дефицит вече не съществува. Изисква се квалифицирано мнозинство от членовете на Съвета.

[3] Според **Чл. 136** от ДФЕС, с цел да гарантира правилното функциониране на ИПС, Съветът трябва да приеме специфични мерки за държавите, чиято валута е еврото, например: да усили координацията и наблюдението на бюджетната им дисциплина, да посочи насоки за икономическата им политика, докато се увери, че е съвместима с тази, приета за целия ЕС. Участие в гласуването вземат само тези членове на Съвета от държавите, чиято валута към момента е еврото, като е необходимо квалифицирано мнозинство.

Във въведението на фискалния пакт се упоменава една от основните цели на държавите членки на ЕС, която представлява възможно най-скорошното въвеждане на разпоредбите на този договор в Договорите, на които се основава ЕС.

За да се спазва „правилото за балансиран бюджет“, дефинирано в чл. 3 от Фискалния пакт, наблюдение на икономическите политики на държавите членки се провежда във всяка от договарящите се страни и се установяват средносрочни цели и графици за конвергенция, когато е това е целесъобразно. Тези средносрочни цели се актуализират редовно по общоприета методика, която също се преразглежда редовно. Договарящите се страни въвеждат единен коригиращ механизъм, с цел коригирането на отклонения от средносрочните цели или от плана за корекции.

Споменат е чл. 273[4] от ДФЕС, като Съдът на ЕС е компетентен да следи за спазването на задължението на договарящите се страни за прехвърляне на „правилото за балансиран бюджет“ в техните правни системи чрез разпоредби с траен характер, като за предпочитане е това да става на конституционно равнище.

Според чл. 260[5] от ДФЕС Съдът на ЕС получава специални правомощия да налага заплащането на еднократна сума или на периодична имуществена санкция на държава членка, която не се е съобразила с негово решение. Европейската комисия от своя страна е установила критерии за определяне на размера на тази еднократно платима сума или на периодичната имуществена санкция, която се налага.

[4] Според Чл. 273 от ДФЕС Съдът на ЕС има юрисдикция във всички спорове между държавите членки, свързани с предмет на Договорите, ако този спор му е преотстъпен със специално съгласие между страните.

[5] Според Чл. 260 от ДФЕС, ако Съдът на ЕС реши, че дадена държава членка не е успяла да задълженията, споменати в Договорите, той трябва да изисква от нея да вземе необходимите мерки за това. Ако Европейската комисия реши, че държавата не е намерила тези подходящи мерки или не ги спазва, може да заведе случая пред Съда, като преди това е дала възможността да изложи наблюденията си. ЕК уточнява сумата на наказателната глоба, която намира за най-подходяща в дадения случай. Съдът също може да наложи глоба, като наказателната сума на ЕК не трябва да е по-висока от тази на Съда. Задължението на държавата членка за плащане на наказателните глоби започва от деня, в който Съдът обяви своето решение.

Договарящите се страни имат задължението при съществуващ брутен държавен дълг, надвишаващ референтната стойност от 60%, да го намалят средно с една двадесета годишно като целеви показател. Съществува необходимост от по-улеснено приемане на мерки относно процедурата при прекомерен дефицит на ЕС по отношение на държавите членки, чиято парична единица е еврото, за които съотношението между бюджетния дефицит и брутния вътрешен продукт надвишава 3%. Съответната държава трябва да бъде насърчавана и, ако е необходимо, задължена да намали установения дефицит.

Изрично е споменато във въведението на фискалния пакт, че нито една от неговите разпоредби не може да се тълкува като променяща по какъвто и да е

начин условията на икономическата политика, при които на дадена договаряща се страна е отпусната финансова помощ по програма за стабилизиране на ЕС, държавите членки или МВФ.

За да функционира правилно ИПС, държавите, които се договарят трябва да работят съвместно за провеждане на икономическа политика, като предприемат необходимите действия и мерки във всички области, които са от съществено значение за правилната работа на еврозоната. Основното тук е да се основават на механизмите за координация на икономическата политика, определени в Договорите, на които се основава ЕС.

Държавите трябва да използват по-активно засиленото сътрудничество между тях, без това да засяга вътрешния пазар. Също така трябва да използват мерки, които са специфични за държавите членки с парична единица евро и процедура за предварително обсъждане и координация между същите държави, на всички значителни реформи на икономическата политика, планирани от тях, с оглед идентифицирането на най-добрите практики.

Във въведението се споменава постигнатото споразумение от 26.10.2011 г. между държавните и правителствените ръководители на държавите членки от еврозоната, което е за подобрението на управлението на еврозоната, плюс това всяка година да се провеждат по минимум две срещи, които да се свикват след заседания на Европейския съвет или срещи с участието на всички договарящи се държави. Отделен случай е свикването на срещи при извънредни ситуации. Акцентира се също и върху одобрения на 25.03.2011 г. пакт „Евро плюс“ от държавните и правителствените ръководители на страните от еврозоната и на другите държави от ЕС, който определят въпросите от първостепенно значение за засилване на конкурентоспособността в еврозоната.

Подчертава се значението на „Договора за създаване на Европейския механизъм за стабилност“ като част от глобална стратегия за укрепване на ИПС. Посочен е фактът, че от началото на март 2013 г. финансова помощ в рамките на нови програми ще се предоставя само след ратифицирането на този фискален пакт

от съответната договаряща се страна и от спазването на изискванията в чл. 3, пар. 2, след изтичане на срока за транспониране, посочен в него.

Договарящите се страни по фискалния пакт, чиято парична единица е еврото са обвързани към Договора от първия ден на месеца, следващ депозирането на документа за ратификация, ако договорът е в сила на тази дата. Държавите, подписали документа, чиято парична единица към момента е еврото, са: Белгия, Германия, Естония, Ирландия, Гърция, Испания, Франция, Италия, Кипър, Люксембург, Малта, Холандия, Австрия, Португалия, Словения, Словакия и Финландия.

Договарящите се държави членки, които нямат за парична единица еврото, а се ползват с дерогация от участието в единната валута, са обвързани само от дял III и IV на настоящия договор, доколкото тази дерогация не е отменена. По отношение на засягащите ги членове те декларират, че възнамеряват да бъдат обвързани при депозиране на документа за ратификация или на по-късна дата. Такива държави към момента са: България, Дания, Латвия, Литва, Унгария, Полша, Румъния и Швеция.

В дял първи („Цел и приложно поле“) на Фискалния пакт се уточнява, че настоящият фискален пакт, ще спомогне за укрепването на икономическия и паричен съюз чрез набор от правила, целящи укрепване на бюджетната дисциплина. Договорът има за цел засилване на координацията на икономическите политики и подобряване на управлението на еврозоната.

В дял втори („Съответствие и връзка с правото на съюза“) на Фискалният пакт се отнася до неговата съвместимост с Договорите, на които се основава ЕС и с правото на ЕС. Той се прилага и тълкува от договарящите страни в съответствие с Договорите на ЕС и с правото на Съюза.

Дял трети („Фискален пакт“) засяга същността на Договора. Указани са задълженията на страните членки, които са условия за налагането на правилата в пакта. Първото задължение на всяка страна по договора е да не съществува бюджетен дефицит, т.е. или да има бюджетен излишък или да съществува баланс. Това се счита за изпълнено, ако ***структурният дефицит не надвишава 0,5% от***

брутния вътрешен продукт по пазарни цени, което всъщност е средносрочната цел на ревизирания Пакт за стабилност и растеж. Страните по договора са длъжни да предприемат необходимите мерки за бърза конвергенция към тези средносрочни цели. Времето, за което това трябва да бъде направено, ще се определи от Европейската комисия, като се вземат предвид рисковете по отношение на устойчивостта за всяка държава.

Оценката на спазването на средносрочната цел е цялостна и включва като критерий структурното салдо, включително анализ на разходите. Страните по договора могат временно да се отклонят от средносрочната цел само извънредни обстоятелства, т.е. необичайно събитие, независещо от съответната договаряща се страна, което оказва значително влияние върху финансовото състояние на държавния бюджет, но само при положение, че това отклонение не застрашава фискалната устойчивост в средносрочен план.

Ако съотношението на брутния държавен дълг към БВП е значително под 60% и рисковете относно дългосрочната устойчивост на публичните финанси са ниски, долната граница на средносрочната цел може да достигне до ниво на структурния дефицит, най-много 1% от БВП. Ако държавата се отклонява значително от плана за постигане на средносрочните цели, автоматично се задейства коригиращ механизъм, който включва задължението за страната да приложи мерки за коригиране на отклоненията в рамките на определен период от време.

Най-късно една година след влизането в сила на настоящия договор правилата му пораждат действие в националното право на държавите чрез разпоредби с обвързваща сила и траен характер, за предпочитане на конституционно равнище. Договарящите страни въвеждат на национално равнище коригиращия механизъм въз основа на общи принципи, предложени от Европейската комисия. Този механизъм зачита изцяло правомощията на националните парламенти.

Ако съотношението на брутния държавен дълг към БВП надвишава референтната стойност от 60%, договарящата се страна трябва да го намали

средно с една двадесета годишно като целеви показател. Решение за наличието на прекомерен дефицит се взима в съответствие с процедурата от чл. 126 от Договора за функционирането на ЕС. Когато тази процедура стане реалност за дадена държава, тя трябва да въведе програма за бюджетно и икономическо партньорство, която включва подробно описание на структурните реформи, които трябва да бъдат проведени с цел осигуряване на трайна корекция на прекомерния дефицит. Съдържанието и форматът на програмата се определя в правото на ЕС. Изпълнението и е предмет на наблюдение от Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия.

За да се подобри координацията на планираните емисии на държавни дългови инструменти, договарящите се страни трябва предварително да докладват на Съвета на ЕС и на ЕК своите планове за емитиране на публични дългови инструменти.

Държавите, чиято парична единица е еврото, се ангажират да подкрепят предложенията и препоръките на Комисията, когато тя счита, че държава членка, чиято парична единица е еврото, не изпълнява критерия за дефицита в рамките на процедура при прекомерен дефицит. Това не се прилага, когато се установи, че квалифицирано мнозинство от държавите, чиято парична единица е еврото, не е съгласно с предложеното или препоръчано решение, като не се взема предвид позицията на съответната договаряща се страна.

Европейската комисия представя на договарящите се страни доклад за разпоредбите, приети от всяка от тях. Ако Комисията заключи, че дадена страна не е спазила чл. 3, параграф 2, една или повече договарящи се страни сезират Съда на ЕС. Ако една страна счита, че друга не е спазила споменатия параграф, тя също може да сезира Съда. Във всеки случай решението на Съда е задължително за страните по производството, които вземат необходимите мерки, за да се съобразят с решението в срок, който се определя от Съда. Ако страните не се съобразят с него, като не е взела съответните мерки, Европейската комисия може да сезира Съда и да изисква налагане на финансови санкции. Съдът може да наложи заплащането с еднократно платима сума или периодична имуществена санкция,

не по-голяма от 0,1% от нейния БВП. Ако държавата има за парична единица еврото, сумите се изплащат на Европейския механизъм за стабилност. В противен случай това става към общия бюджет на ЕС.

Четвъртият дял на Пакта се отнася до „Координация на икономическите политики и конвергенция“. Координацията на икономическата политика е определена още с Договора за функционирането на ЕС. Договарящите се страни във фискалния пакт се ангажират да работят съвместно за постигане на икономическа политика, която да подпомогне правилното функциониране на ИПС и икономическия растеж на ЕС чрез конкурентоспособност и засилена конвергенция.

За да се осъществи това, държавите предприемат необходими мерки в областите, които са от съществено значение за правилното функциониране на еврозоната, за развитието на конкурентоспособността, за насърчаването на трудовата заетост, за допълнителната устойчивост на публичните финанси и укрепването на финансовата стабилност. Договарящите се страни трябва да са готови както да използват активно мерки, специфични за държавите членки, чиято парична единица е еврото, така и да засилят сътрудничеството по въпросите, които са от съществено значение за правилното функциониране на еврозоната, без да се засяга вътрешният пазар. Предварително се обсъждат всички значителни икономически реформи, които планират да предприемат страните, и координацията им едни с други, която включва институциите на ЕС, в съответствие с изискванията на правото на ЕС.

Петият дял на пакта се отнася до управлението на еврозоната. Предвижда се провеждането на неофициални срещи на върха на държавите от еврозоната, на които присъстват държавните или правителствените ръководители на договарящите се страни, чиято парична единица е еврото. След това към председателя на ЕЦБ се отправя покана за участие в срещите. Председателят на срещата на върха на държавите от еврозоната се определя от всички участващи държавни и правителствени ръководители на държавите с обикновено мнозинство, по същото време, когато Европейският съвет избира председател.

Срещите на върха се провеждат най-малко два пъти годишно и когато е необходимо и на тях се обсъждат въпроси, свързани с отговорностите, които договарящите страни, чиято парична единица е еврото, споделят по отношение на валутата, въпроси относно управлението на еврозоната и правилата, които се прилагат за нея, и стратегическите насоки за провеждане на икономическите политики с оглед повишаване на конвергенцията в еврозоната.

Държавите, които не са приели все още еврото за основна парична единица, но са ратифицирали настоящия договор, участват на срещите на върха на еврозоната относно конкурентоспособността на договарящите се страни, изменението на общата архитектура на еврозоната и основополагащите правила, които ще се прилагат занапред, както и конкретни въпроси по прилагането на фискалния пакт.

Председателят на еврозоната си сътрудничи тясно с председателя на Европейската комисия. Председателят на ЕП може да бъде поканен за изслушване, а председателят на еврозоната представя на ЕП доклад след всяка среща на държавите от еврозоната. Председателят на държавите от еврозоната информира договарящите се страни, чиято парична единица е различна от еврото, както и останалите държави членки, за подготовката и резултатите от срещите на върха на държавите от еврозоната. ЕП и националните парламенти на договарящите се страни заедно определят организацията и насърчаването на работата на конференция на представителите на съответните комисии на националните парламенти относно ролята им в ЕС, приложен към Договорите за Съюза.

Шестият дял „Общи и заключителни разпоредби“ изяснява, че Договорът се ратифицира от държавите съобразно техните конституционни изисквания. Документите за ратификация се депозират в Генералния секретариат на Съвета на ЕС. Договорът влезе в сила на 01.01.2013 г., след като дванадесет договарящи се страни, чиято парична единица е еврото, са депозирали документи за ратификация или на първия ден от месеца, следващ депозирането на документа за ратификация на дванадесетата страна, като се прилага по-ранната от двете дати.

Договорът се прилага от датата на влизането му в сила между страните, които са го ратифицирали или от първия ден на месеца, следващ депозирането на съответния документ за ратификация.

Към договора могат да се присъединят държавите членки на ЕС, различни от договарящите се страни. Документите за ратифициране се депозират и след това се уведомяват останалите страни по договора. След като те установят автентичността им, текстът на този Договор на официалния език на присъединяващата се държава се депозира в архивите като автентичен текст на настоящия договор.

В максимален срок от 5 години от датата на влизане в сила на договора, въз основа на оценка на натрупания опит във връзка с прилагането му, се вземат необходимите мерки, в съответствие с разпоредбите на Договора за ЕС и ДФЕС, с цел включване на основните положения на настоящия договор в правната рамка на ЕС.

Трета глава: Емпирично изследване на макроикономическите дисбаланси чрез създаване на интегрален индикатор за измерване на обхвата на макроикономическите дисбаланси и връзката му с икономическия растеж

Понастоящем таблицата с показатели с индикативни прагове („MIP Scoreboard“) алармира във всички случаи, когато прагът на даден показател е надвишен. Въпреки това съществуват много причини да се смята, че не само този факт е важен, но и от значение е и обхватът на отклонението на показателя от установените индикативни прагове. Затова е необходимо да се разработи интегрален индикатор, чрез който, от една страна, да се оцени колко големи са отклоненията от индикативните прагове, а от друга страна, да се използва само един индикатор за оценка на всички показатели. Предположението е, че колкото по-голямо е отклонението от установените индикативни прагове, толкова по-голям е рискът от натрупване на макроикономически дисбаланси и от възникване на криза в икономиките на държавите членки.[201]

Както бе посочено, през октомври 2013 г. Европейската комисия публикува Съобщение „Засилване на социалното измерение на Икономическия и паричен съюз“[202], с което препоръчва социалните съображения да бъдат включени в прилагането на ПМД с оглед насърчаване по-доброто разбиране на рисковете от такива макроикономически дисбаланси за безработицата, бедността и по-широките социални последици. Във връзка с това към установените индикатори в таблицата на ПМД в Доклада за механизма на предупреждение се добавят следните показатели – коефициент за заетост, коефициент на дългосрочна безработица, процент на безработица сред младите хора, риск от бедност и от социално изключване.

[201] Първоначално тази идея е представена в статията на Bobeva, D., At. Atanasov (2017), Macroeconomic Imbalances in Euro-and Non-Euro Area Member States , The Yearbook of UNWE, 2017, pp. 25-37, ISSN (print): 1312-5486, ISSN (online): 2534-8949, която е доразвита в настоящата разработка.

[202] European Commission (2013), Communication from the Commission to the European Parliament and to the Council “Strengthening the Social Dimension of the Economic and Monetary Union”, Brussels, 2.10.2013 COM(2013) 690 provisoire.

Остава отворен въпросът дали тези нови инструменти са достатъчни за правилното измерване на макроикономическите дисбаланси и прогнозирането на финансова и икономическа криза. Освен това рамото за превенция на Механизма за предупреждение на макроикономически дисбаланси в ЕС също е под въпрос, като се има предвид, че повечето от показателите не могат да бъдат коригирани чрез мерки на правителствените политики на държавите членки.

Наборът от индикатори играе различна роля в макроикономическата рамка, но на тези показатели не се дава конкретна тежест в таблото и те се третират като еднакво важни за натрупването на макроикономически дисбаланси. Изборът на показателите също не е подкрепен с достатъчно аргументи. Например индикаторът за финансовия сектор не отразява сложността на стабилността на финансовия сектор. Данните от този индикатор показват наличие на финансова стабилност в страни с тежки проблеми на финансовия сектор. Една от слабостите на таблицата с индикатори „MIP Scoreboard“ е, че не оценява обхвата на отклонение от индикативните прагове.

Поради това целта на настоящото научно изследване е да разработи инструмент, който да преодолее слабостите на таблицата с показатели „MIP Scoreboard“, която не успява да измери колко сериозен е даден макроикономически дисбаланс. Ето защо се предлага да се измери обхватът на отклонението чрез конструирането на изцяло нов индикатор. Новият интегрален индикатор се изчислява за цялата еврозона и за държавите извън еврозоната и сравнението им дава някои резултати, които таблото „MIP Scoreboard“ не показва директно. Използването на конструирания нов интегрален индикатор се аргументира с постигането на по-точно измерване на макроикономическите дисбаланси и на по-задълбочен анализ на дисбалансите.

3.1. Интегрален индикатор на макроикономически дисбаланси (Integral Macroeconomic Imbalance Indicator, IMII)

Интегралният индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) се основава на подход, при който се оценява поведението на 14 показателя, които са обединени в следните три групи, а именно:

- **Първата група описва външните дисбаланси и конкурентоспособността на икономиката и включва следните 5 показателя:**

  (1) Баланс по текущата сметка като % от БВП, средна стойност за 3 години (Current Account Balance as % of GDP, 3 year average); Формулата по която се изчислява показателя е [[(CAt/GDPt)+(CAt-1/GDPt-1)+(CAt-2/GDPt-2)]/3]*100, където CAt е балансът по текущата сметка през текущата година, съответно CAt-1 е балансът през предходната година (лагова променлива с лаг едно), а CAt-2 е балансът преди две години (лагова променлива с лаг две). Съответно GDPt е БВП през текущата година, GDPt-1 е БВП през предходната година, а GDPt-2 е БВП преди две години. Праговите стойности, които не бива да бъдат надвишавани са съответно +6% и -4%. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Съответно най-ниската стойност е за България през 2008 г. (-21%), а най-високата стойност е за Нидерландия през 2019 г. (10,3%).

  (2) Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП (Net International Investment Position as % of GDP); Формулата, по която се изчислява показателят, е: [NIIPt/GDPt]*100, където NIIPt е нетната международна инвестиционна позиция през текущата година, а GDPt е БВП през текущата година. Праговата стойност е -35%. Стойностите на този индикатор по години през периода

от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-ниската стойност е за Ирландия през 2015 г. (-198,4%).

(3) **Реален ефективен валутен курс (РЕВК), процентна промяна (3 години), 42 търговски партньори, с дефлатори на ХИПЦ** (Real Effective Exchange Rate, 3 year % change); Формулата, по която се изчислява показателят, е: [[(REER_HICP_42)t - (REER_HICP_42)t-3] / (REER_HICP_42)t-3]*100, където (REER_HICP_42)t е реалният ефективен валутен курс, дефлиран с индексите на потребителските цени на 42 страни през текущата година, а (REER_HICP_42)t-3 е същият този показател преди три години. Праговите стойности са съответно +/-5% за страните от еврозоната и +/-11% за страните извън нея. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. В еврозоната съответно най-ниската стойност е за Ирландия през 2012 г. (-12,2%), а най-високата стойност е за Словакия през 2009 г. (27,1%). Извън еврозоната най-ниската стойност е за Полша през 2011 г. (-11,4%), а най-високата стойност е за Румъния през 2007 г. (36%).

(4) **Пазарен дял на износа (% от световния износ), процентна промяна (5 години)** (5 year % change in export market shares); Формулата, по която се изчислява показателят, е: [[(EXPc,t/EXPworld,t)-(EXPc,t-5/EXPworld,t-5)]/(EXPc,t-5/EXPworld,t-5)]*100, където EXPc,t е износът на съответната страна през текущата година, EXPc,t-5 е износът на страната преди 5 години, EXPworld,t е световният износ през текущата година, а EXPworld,t-5 е световният износ преди 5 години. Праговата стойност е -6%. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-ниската стойност е за Финландия през 2013 г. (-32,65%).

(5) **Номинални разходи за труд на единица продукция (РТЕП), 2010=100, процентна % промяна (3 години)** (Nominal Unit Labour Cost Index (ULC), 2010=100, 3 year % change). Формулата, по която се изчислява показателят, е: [(ULCt-ULCt-3)/ULCt-3]*100, където ULCt е номинални разходи за единица труд през текущата година, а ULCt-3 е номинални разходи за единица труд преди 3 години. Праговата стойност е 9% за страните от еврозоната и 12% за останалите страни. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност в еврозоната е за Латвия през 2008 г. (77,5%), а извън нея е България през 2009 г. (34,9%).

- **Втората група описва вътрешните дисбаланси в икономиката и включва следните 6 показателя:**

(1) **Дефлиран индекс на цените на жилищата (при база 2015=100), едногодишна промяна в %** (House Price Index (2015=100), deflated, 1 year % change); Формулата, по която се изчислява показателят, е: [((HPIt/DEFLt)–(HPIt-1/DEFLt-1))/(HPIt-1/DEFLt-1)]*100, където HPIt е индекс на цените на жилищата през текущата година, HPIt-1 е индекс на цените на жилищата преди една година, DEFLt е дефлатор на потребителските разходи през текущата година, а DEFLt-1е този дефлатор преди една година. Праговата стойност е 6%. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност е за Полша през 2007 г. (45,5%).

(2) **Кредитни потоци на частния сектор като % от БВП, консолидирани данни** (Private Sector Credit Flow, consolidated, as % of GDP); Формулата, по която се изчислява показателят, е:

[PSCFt/GDPt]*100, където PSCFt е кредитният поток от частния сектор, който представлява нетната сума на пасивите, в са които секторите нефинансови предприятия, домакинства и нетърговски организации, обслужващи домакинствата през текущата година, а GDPt е БВП през текущата година. Праговата стойност е 14%. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност е за Люксембург през 2007 г. (144,4 %).

(3) **Дълг на частния сектор като % от БВП, консолидирани данни** (Private Sector Debt, consolidated, as a % of GDP); Формулата, по която се изчислява показателят, е: [PSDt/GDPt]*100, където PSDt е дългът на частния сектор през текущата година, а GDPt е БВП през текущата година. Праговата стойност е 133 %. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност е за Кипър през 2014 г. (352,1%).

(4) **Консолидиран брутен дълг на публичния сектор – сектор „Държавно управление“ като % от БВП** (General Government Sector Gross Debt as a % of GDP); Формулата, по която се изчислява показателят, е: [GGDt/GDPt]*100, където GGDt е консолидираният брутен дълг на публичния сектор – сектор „Държавно управление“ през текущата година, а GDPt е БВП през текущата година. Праговата стойност е 60%. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност е за Гърция през 2020 г. (206,3%).

(5) **Коефициент на безработица в %, средна стойност за 3 години** (Unemployment Rate in %, 3 year average); Формулата, по която се изчислява показателят, е: [URt+URt-1+URt-2]/3, където Urt е

коефициентът на безработица през текущата година, URt-1 е коефициентът на безработица преди една година, а URt-2 е коефициентът на безработица преди две години. Праговата стойност е 10%. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност е за Гърция през 2015 г. (26,3%).

(6) **Общ размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидираниданни, едногодишна промяна в %** (Total financial sector liabilities, non-consolidated, 1 year % change). Индикаторът се изчислява като темп на прираст на годишна основа, представен в проценти. Праговата стойност е 16,5%. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност е за Унгария през 2020 г. (55,3%).

- **Третата групав ключва показатели за заетостта, които са следните три:**

(1) **Коефициент на икономическа активност - % от населението на възраст 15-64 г., промяна за 3 години в процентни пункта (пр.п.)** (Activity rate - % of total population aged 15-64, 3 year change in pp); Индикаторът се изчислява като абсолютен прираст за последните три години и е представен в процентни пункта. Праговата стойност е -0,2 пр.п. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-ниската стойност е за Ирландия през 2010 г. (-4 пр.п.).

(2) **Коефициент на дългосрочна безработица - % от активното население на възраст 15-74 г., промяна за 3 години в**

процентни пункта (пр.п.) (Long-term unemployment rate - % of active population aged 15-74, 3 year change in pp); Индикаторът се изчислява като абсолютен прираст за последните три години и е представен в процентни пункта. Праговата стойност е 0,5 пр.п. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност е за Гърция през 2013 г. (12,8 пр.п.).

(3) **Коефициент на младежка безработица - % от икономически активното население на възраст 15-24 г., промяна за 3 години в процентни пункта (пр.п.)** (Youth unemployment rate (% of active population aged 15-24, 3 year change in pp). Индикаторът се изчислява като абсолютен прираст за последните три години и е представен в процентни пункта. Праговата стойност е 2 пр.п. Стойностите на този индикатор по години през периода от 2007 до 2020 г. и по страни е представен в приложение. Най-високата стойност е за Гърция през 2012 г. (29,6 пр.п.).

3.2. Методология на изчисляване на интегралния индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII)

За изчисляване на т.нар. интегрален индикатор на макроикономически дисбаланси (на англ. Integral Macroeconomic Imbalance Indicator, IMII) е разработена специална методология, представена по-долу. Целта е, от една страна, да бъде измерено съществуващото превишение над праговата стойност (ако такова наистина има), а от друга страна, да бъде създаден един общ индикатор, чрез който да бъде възможно измерването на макроикономическите дисбаланси в страните от ЕС. Методологията преминава през следните етапи[203]:

[203] Първоначално тази идея е представена в статията на Bobeva, D., At. Atanasov (2017), Macroeconomic Imbalances in Euro-and Non-Euro Area Member States , The Yearbook of UNWE, 2017, pp. 25-37, ISSN (print): 1312-5486, ISSN (online): 2534-8949.

Индикаторната променлива, отнасяща се до индикатор *i* и страна *j*, се обозначава с Y_i^j, а индикативният праг за този индикатор се обозначава с T_i^j.

Първият етап е да се провери дали всяка променлива (индикатор) остава в границите на своя индикативен праг или преминава прага. В първият случай индикаторът е равен на нула, но във втория случай трябва да се изчисли с колко процента се надвишава критичния праг. За целта е използвана следната формула:

$$I_i^{j\,(\%)} = \begin{cases} \dfrac{\left|Y_i^j\right| - \left|T_i^j\right|}{\left|T_i^j\right|} 100 & \text{if } \left|Y_i^j\right| > \left|T_i^j\right| \\ 0 & \text{else} \end{cases}$$

където:

$I_i^{j\,(\%)}$ е процентът, който надвишава критичния индикативен праг, Y_i^j е стойността на съответният индикатор и T_i^j е индикативният праг за този индикатор.

Вторият етап използва процедура за премахване на ефекта от мащаба. Това е необходимо, тъй като различните променливи се измерват в различни мерни единици и променливите трябва да бъдат нормирани в границите от 0 до 1. За целта е използвана следната трансформация:

$$N_i^j = \frac{I_i^{j\,(\%)}}{I_{\max}}$$

където:

N_i^j е нормираната в границите от 0 до 1 променливата, а $I_{\max}$ е максималната стойност на променливата от първия етап.

Интегралният индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) се изчислява като средна аритметична от отделните 14 показателя за всяка държава членка на ЕС:

$$IMII = \frac{\sum_{i=1}^{14} N_i}{14}$$

Интегралният индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) е нормиран между нула и единица $IMII \in [0;1]$.

Ако една икономика е балансирана (според използваните 14 индикатора), индексът ще бъде равен на нула. Ако икономиката е силно дисбалансирана, индексът ще бъде близо до единица. Интегралният индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) може да се използва в две ситуации: (1) за сравнение между различните държави членки на ЕС; (2) за сравняване на различни периоди на развитие на една икономика.

Едно от предимствата на интегралния индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) е, че той интегрира 14 показателя в един общ. От друга страна, ограниченията на индикатора са свързани с интегративния му характер. Той ограничава влиянието на голямо отклонение на един показател върху общия размер на интегралния индикатор на макроикономически дисбаланси. Също така интегралният индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) наследява слабостта на таблицата с показатели на ПМД („MIP Scoreboard“), че всички показатели имат равни тегла.

Интегралният индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) може да се използва за оценка на обхвата на макроикономическите дисбаланси в два аспекта: (i) обхватът на дисбалансите на ниво държава членка, за да се идентифицира кои държави имат по-силно или по-слабо балансирани икономики; (ii) динамиката на дисбалансите през изследвания период, за да се види как макроикономическата рамка е повлияна от кризата.

Интегралният индикатор на макроикономически дисбаланси (IMII) се изчислява по отделно за всяка една от 27-те държави членки на ЕС, като по този начин се показват дисбалансите в ЕС за целия изследван период.

3.3. Представяне на резултатите от предложения интегрален индикатор за измерване на обхвата на макроикономическите дисбаланси

Според получените резултати за целия изследван период (от 2007 до 2020 г. включително) най-ниска средна стойност на интегралния индикатор (който може да бъде наречен още като индекс) на макроикономическите дисбаланси е имала

Чехия, следвана от Германия и Австрия, т.е. това са държавите с най-малки макроикономически дисбаланси. Съответно с най-големи макроикономически дисбаланси, т.е. с най-висок среден индекс, е Гърция, следвана от Кипър и Ирландия. България се нарежда на 18-о място по макроикономически дисбаланси. Резултатите са представени визуално на следващата фигура, а самите стойности са представени и таблично, като са поместени в приложенията.

Фигура 1. Среден индекс на макроикономически дисбаланси по държави от ЕС за периода 2007 – 2020 г.

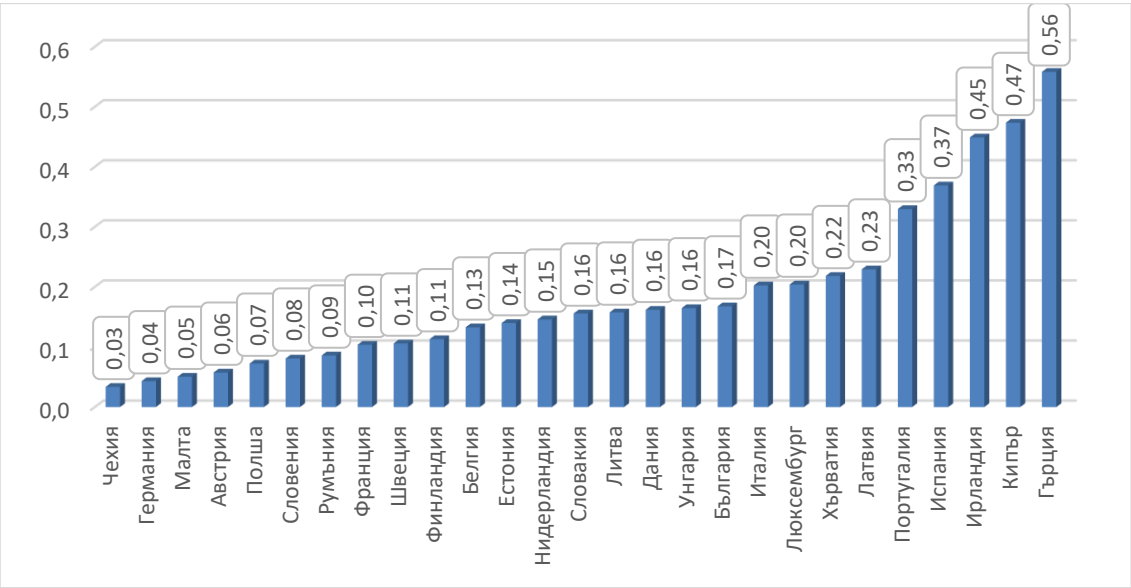

Освен ранжирането на страните по средния индекс на макроикономически дисбаланси, интерес представлява да бъде проследена динамиката на интегралния индикатор за макроикономически дисбаланси през периода от 2007 до 2020 г. Резултатите са представени на следващите фигури.

Фигура 2. Индекс на макроикономически дисбаланси за Чехия през периода от 2007 до 2020 г.

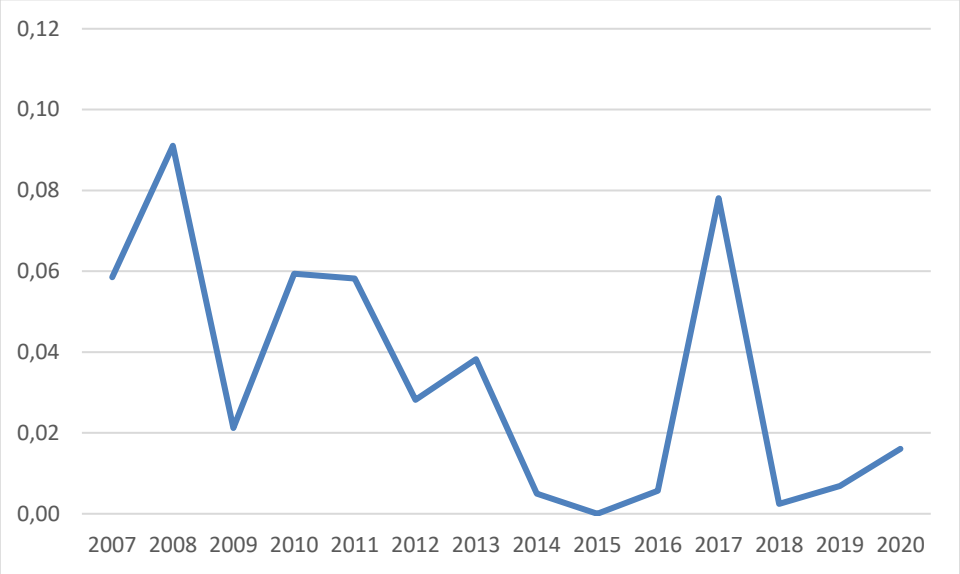

Страната с най-малки макроикономически дисбаланси в ЕС е Чехия със среден индекс на макроикономически дисбаланси от 0,03 за целия изследван период (2007 – 2020 г.). Нейният индекс остава нисък (под 0,1) през целия изследван период, като дори през 2015 г. индексът на макроикономически дисбаланси на Чехия е равен на нула. Най-високата стойност индексът на макроикономически дисбаланси на Чехия е установен за 2008 г., но дори тогава той е с много ниска стойност (0,09).

Фигура 3. Индекс на макроикономически дисбаланси за Германия през периода от 2007 до 2020 г.

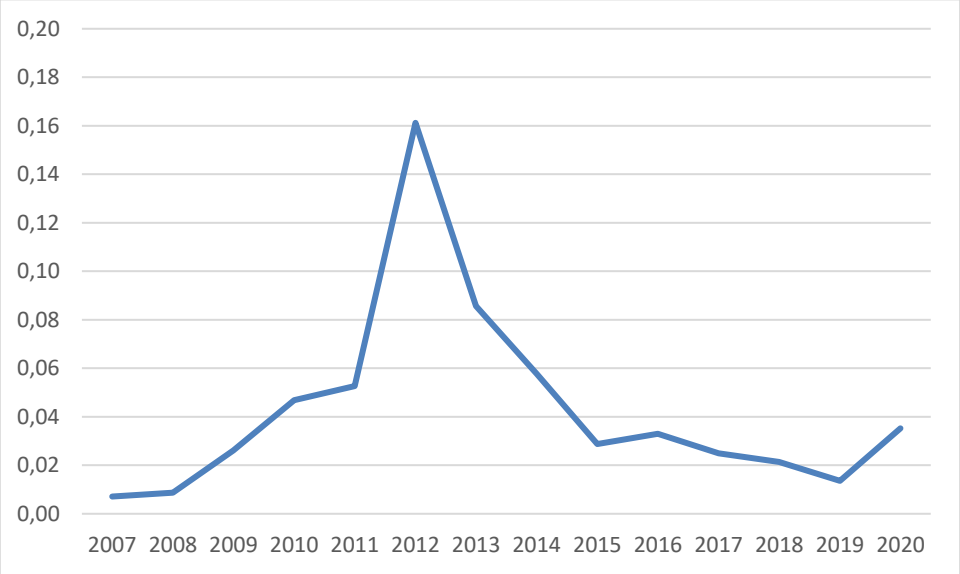

На второ място по макроикономически дисбаланси се нарежда Германия със среден индекс на макроикономически дисбаланси от 0,04. Най-големи макроикономически дисбаланси Германия е имала през 2012 г., когато индексът достига стойност от 0,16. Съответно в началото и в края на изследвания период индексът има много ниски стойности, практически близо до нула.

Фигура 4. Индекс на макроикономически дисбаланси за Малта през периода от 2007 до 2020 г.

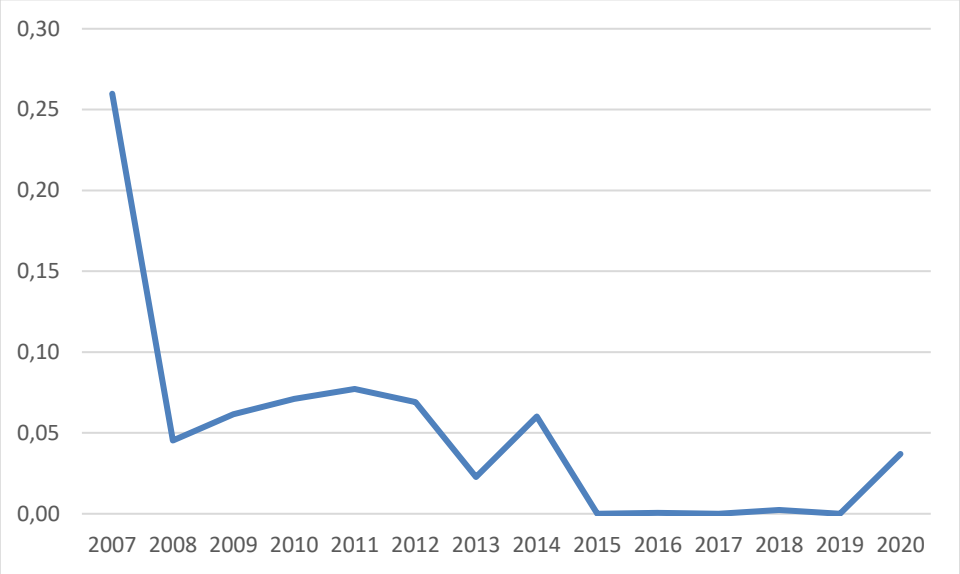

На трето място по макроикономически дисбаланси е Малта със среден индекс от 0,05. Специфичното за Малта е, че през 2007 г. тя е със сравнително по-високи макроикономически дисбаланси, като индексът е бил 0,26, след което през 2008 г. индексът рязко намалява и страната остава с много нисък индекс на макроикономически дисбаланси до края на изследвания период, като дори през 3 години (2015, 2017 и 2019 г.) индексът на макроикономически дисбаланси е равен на нула.

Фигура 5. Индекс на макроикономически дисбаланси за Австрия през периода от 2007 до 2020 г.

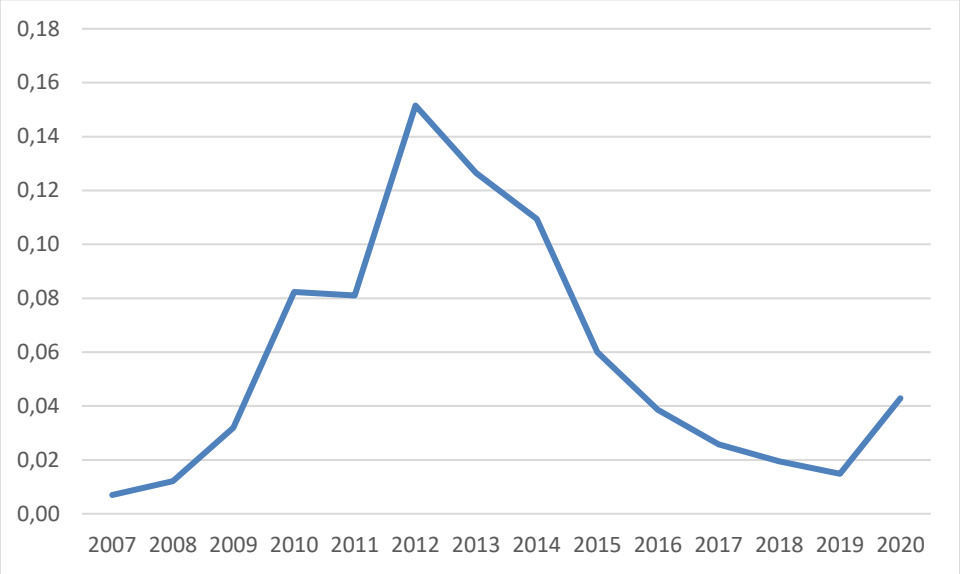

На четвърто място по макроикономически дисбаланси се нарежда Австрия, като нейният среден индекс за целия период е 0,05. Характерното за Австрия е, че през 2007 г. тя е била изключително балансирана, с индекс близо до 0, след което индексът се повишава постепенно, за да достигне стойност от 0,15 през 2012 г., а след това започва тенденция към намаление, която продължава до края на изследвания период, като единствено през 2020 г. индексът има леко повишение, но остава нисък (0,04).

Фигура 6. Индекс на макроикономически дисбаланси за Полша през периода от 2007 до 2020 г.

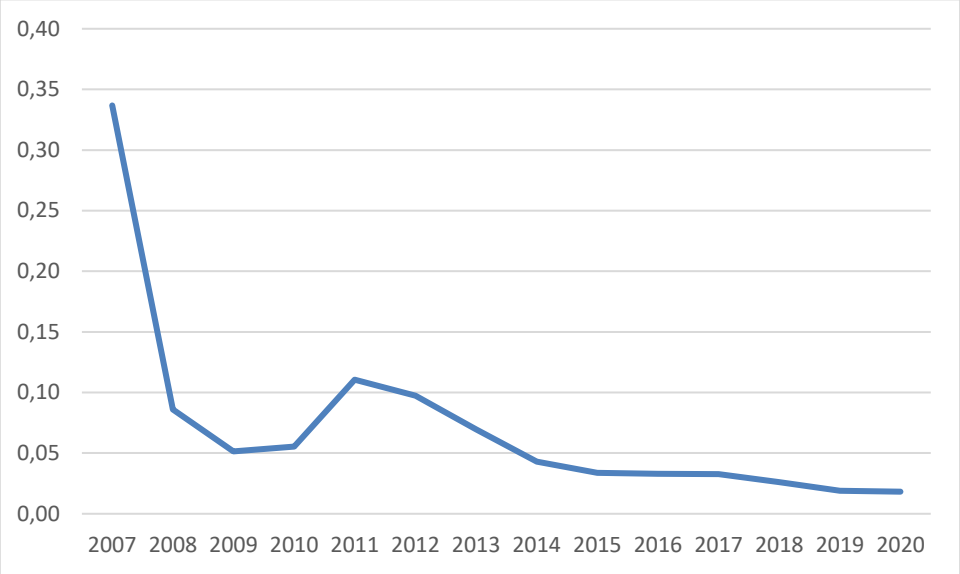

На пето място се нарежда Полша със среден индекс на макроикономически дисбаланси 0,07. По подобие на Малта и индексът за Полша в началото на разглеждания период показва високи дисбаланси, като индексът на Полша за 2007 г. е 0,34, след което рязко намалява през 2008 г. Въпреки че през следващите години има различни флуктуации, индексът на макроикономическите дисбаланси на Полша остава сравнително нисък през втората половина на изследвания период, като през 2020 г. дори е много близо до нула (стойността спада под 0,02).

Фигура 7. Индекс на макроикономически дисбаланси за Словения през периода от 2007 до 2020 г.

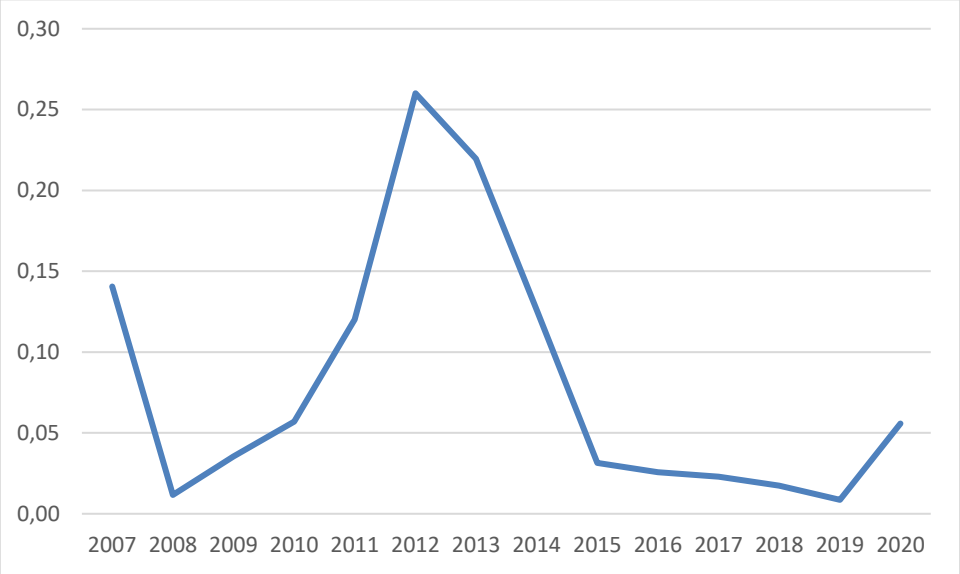

На шесто място по макроикономически дисбаланси е Словения със средна стойност на индекса от 0,08 за целия изследван период. Трябва да се отбележи, че страната в началото и края на изследвания период има сравнително ниски стойности на индекса, като единствено през 2013 г. индексът достига до 0,26, след което постепенно намалява и от 2015 г. е сравнително балансирана. Нещо повече, през 2019 г. дори индексът е много близо до нула.

Фигура 8. Индекс на макроикономически дисбаланси за Румъния през периода от 2007 до 2020 г.

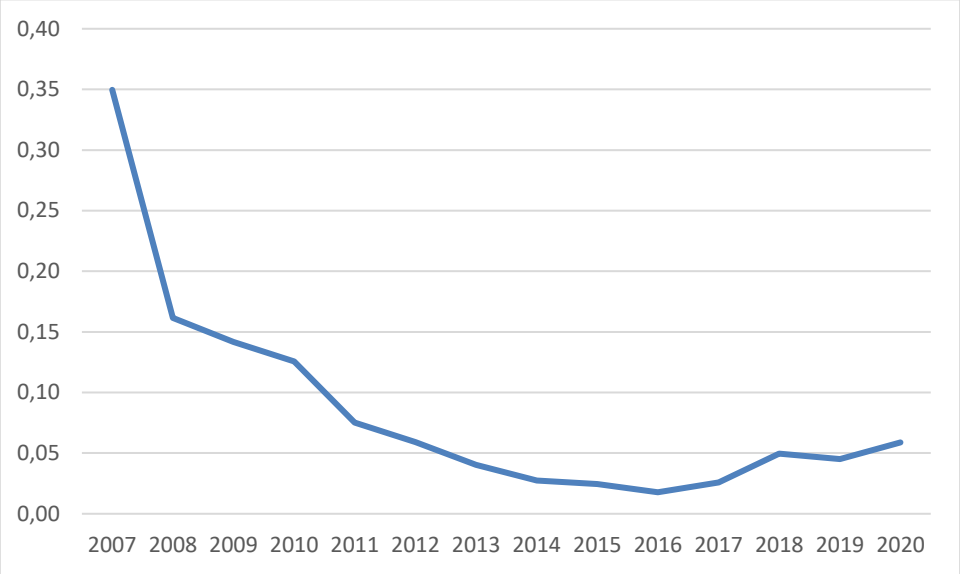

На седмо място е Румъния със среден индекс на макроикономически дисбаланси 0,09. Страната е значително дебалансирана през 2007 г., когато индексът има стойност 0,35, но постепенно индексът намалява през следващите години и остава нисък до края на изследвания период. Нещо повече, през втората половина от изследвания период (след 2013 до 2019 г.) индексът дори има стойности под 0,05.

Фигура 9. Индекс на макроикономически дисбаланси за Франция през периода от 2007 до 2020 г.

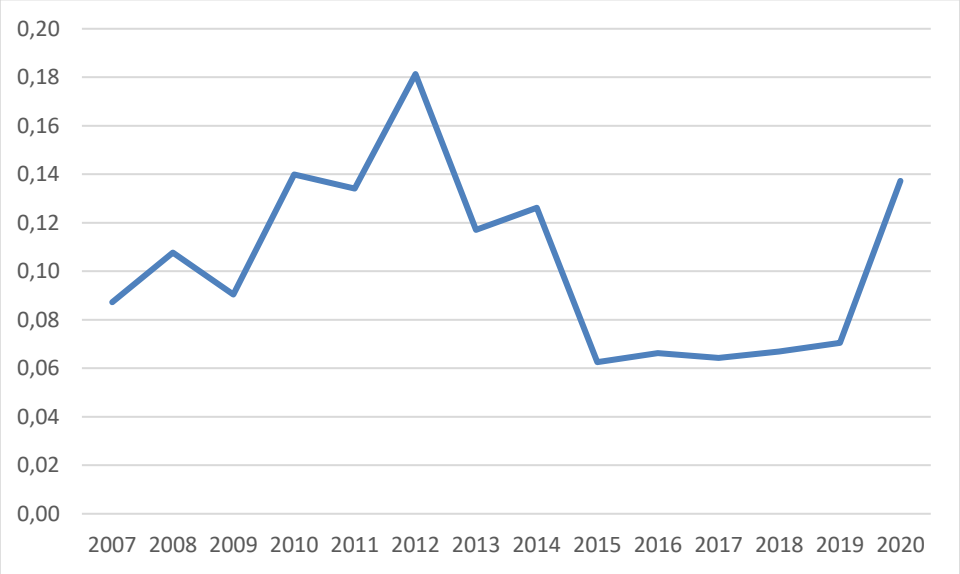

На осмо място е Франция със среден индекс на макроикономически дисбаланси от 0,10. Малко по-висока е стойността на индекса през 2012 г., когато достига до 0,18. Съответно най-ниски са стойностите от 2015 до 2019 г., когато индексът се задържа на нива около 0,06-0,07.

Фигура 10. Индекс на макроикономически дисбаланси за Швеция през периода от 2007 до 2020 г.

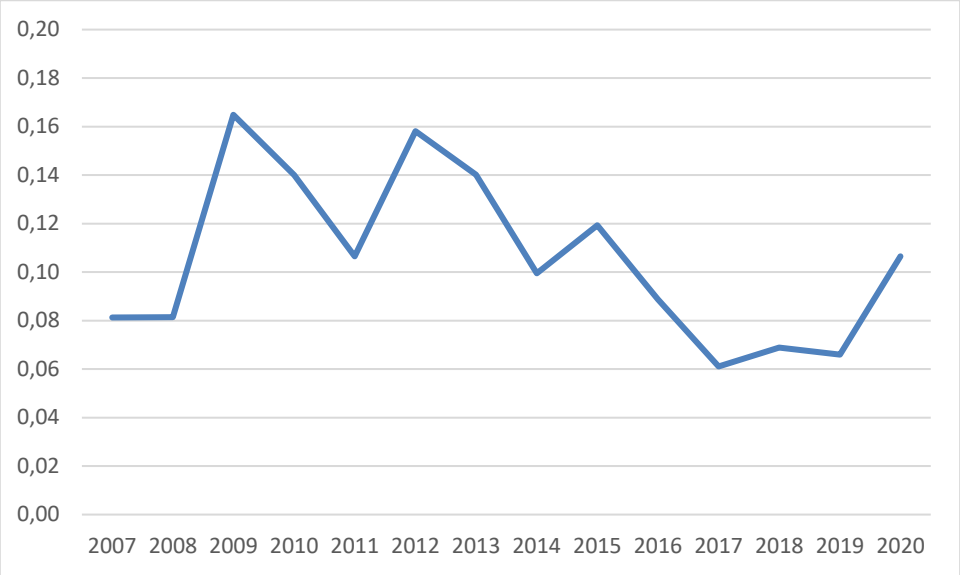

Следва Швеция със среден индекс на макроикономически дисбаланси от 0,11. По-високи стойности на индекса се забелязват през 2009 и 2012 г. Най-ниските стойности на индекса са съответно през периода от 2017 до 2019 г.

Фигура 11. Индекс на макроикономически дисбаланси за Финландия през периода от 2007 до 2020 г.

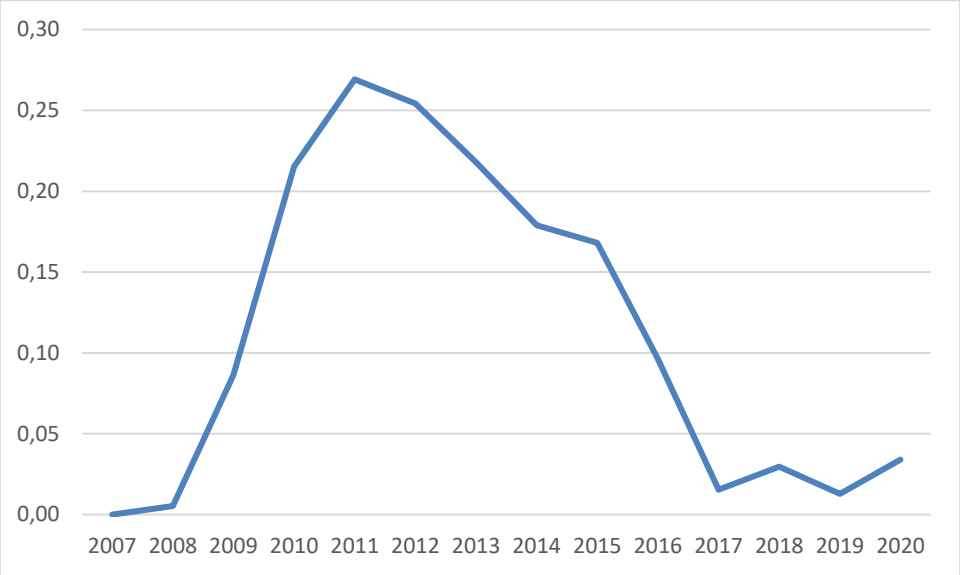

На девето място се нарежда Финландия със среден индекс на макроикономически дисбаланси с 0,11. Индексът за Финландия започва от нула през 2007 г., след което бързо се покачва до 2011 г., когато достига своя максимум от 0,27. От 2012 г. започва тенденция към бързо балансиране на икономиката и от 2017 до 2020 г. индексът има стойности много близки до нула.

Фигура 12. Индекс на макроикономически дисбаланси за Белгия през периода от 2007 до 2020 г.

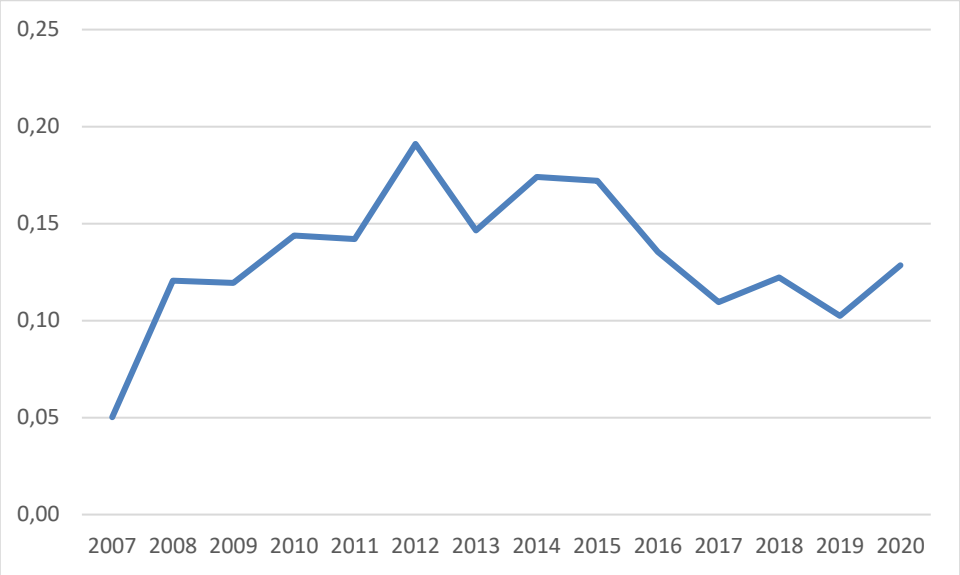

Следва Белгия със среден индекс от 0,13. Характерното за нея е, че през 2007 г. индексът е нисък (0,05), след което се покачва до 2012 г., когато достига своя максимум от 0,19. Следва тенденция към понижение, която продължава до 2019 г.

Фигура 13. Индекс на макроикономически дисбаланси за Естония през периода от 2007 до 2020 г.

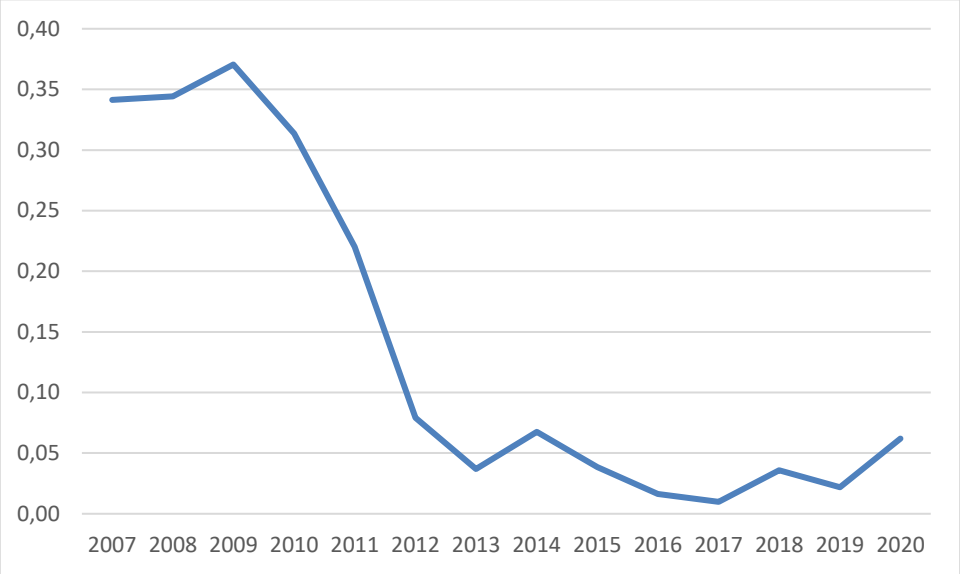

На 11-о място се нарежда Естония със среден индекс 0,14. Специфичното за нея е, че през периода 2007 – 2009 г. икономиката е силно дебалансирана, като достига нива около и над 0,35. От 2010 до 2013 г. следва тенденция към рязко намаление на макроикономическите дисбаланси, като през 2013 г. индексът достига до стойности от 0,04, след което се задържа приблизително на това равнище и през следващите няколко години.

Фигура 14. Индекс на макроикономически дисбаланси за Нидерландия през периода от 2007 до 2020 г.

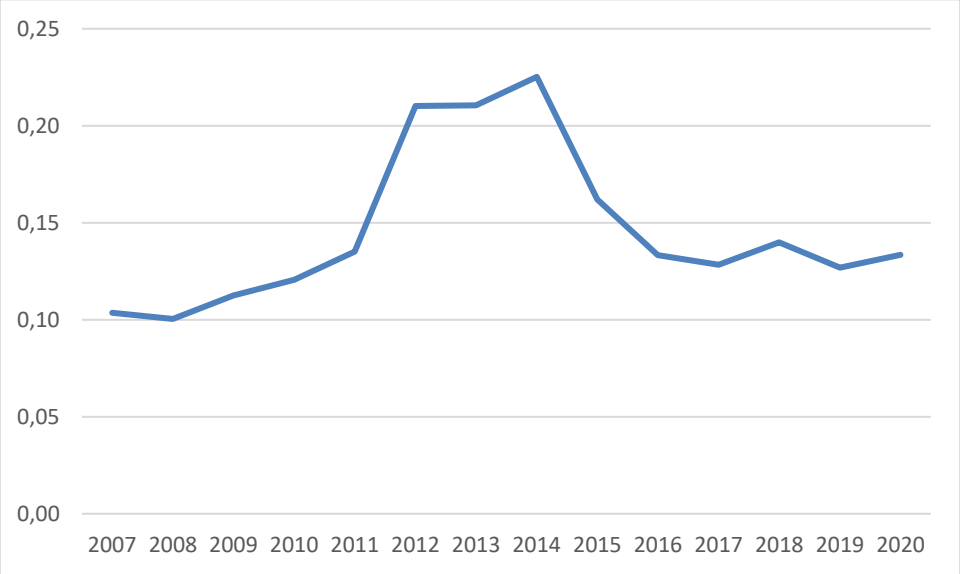

На 12-о място по макроикономически дисбаланси се нарежда Нидерландия със среден индекс 0,15. Характерното за нея е, че през периода 2007 до 2010 г. макроикономическите дисбаланси на Нидерландия се запазват на едно сравнително ниско ниво, след което през 2012 г. индексът се увеличава и до 2014 г. остава сравнително висок на нива над 0,20. В края на изследвания период (2016 – 2020 г.) индексът отново се връща на по-ниските нива около 0,13.

Следват Словакия и Литва със среден индекс на макроикономически дисбаланси за целия изследван период от 0,16. Диаграмите на развитие са представени на следващите две фигури.

Фигура 15. Индекс на макроикономически дисбаланси за Словакия през периода от 2007 до 2020 г.

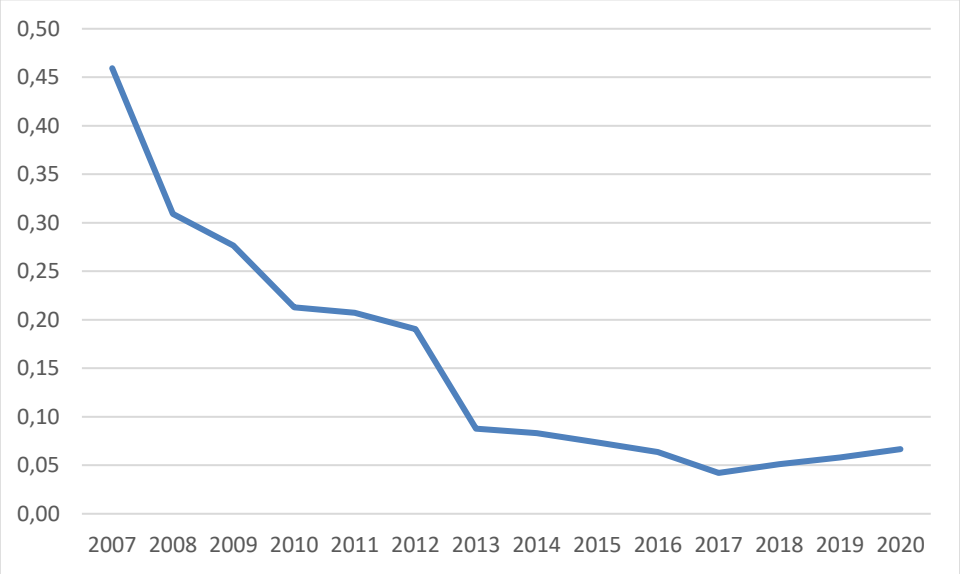

Характерното за Словакия е, че през 2007 г. индексът на макроикономически дисбаланси е висок, след което проявява тенденция към намаление, за да достигне най-ниската си стойност през 2017 г. от 0,04, а след това се задържа на едно относително ниско ниво до 2020 г.

Фигура 16. Индекс на макроикономически дисбаланси за Литва през периода от 2007 до 2020 г.

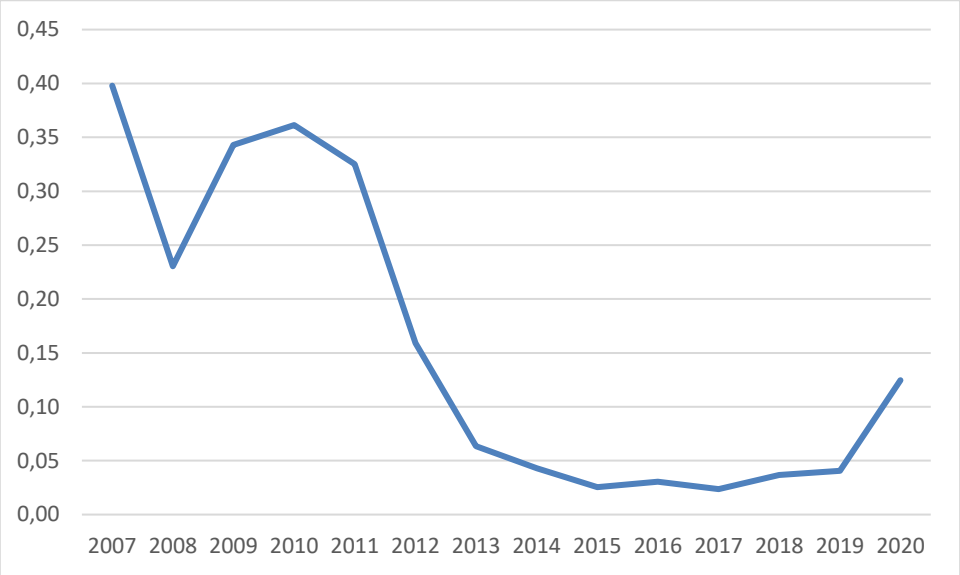

Индекс на макроикономически дисбаланси за Литва има сравнително високи стойности до 2011 г., след което проявява тенденция към намаление и след 2013 г. се запазва на едни сравнително ниски нива.

На 16-о и 17-о място се нареждат Дания и Унгария, със среден индекс на макроикономически дисбаланси от 0,16 за целия изследван период.

Фигура 17. Индекс на макроикономически дисбаланси за Дания през периода от 2007 до 2020 г.

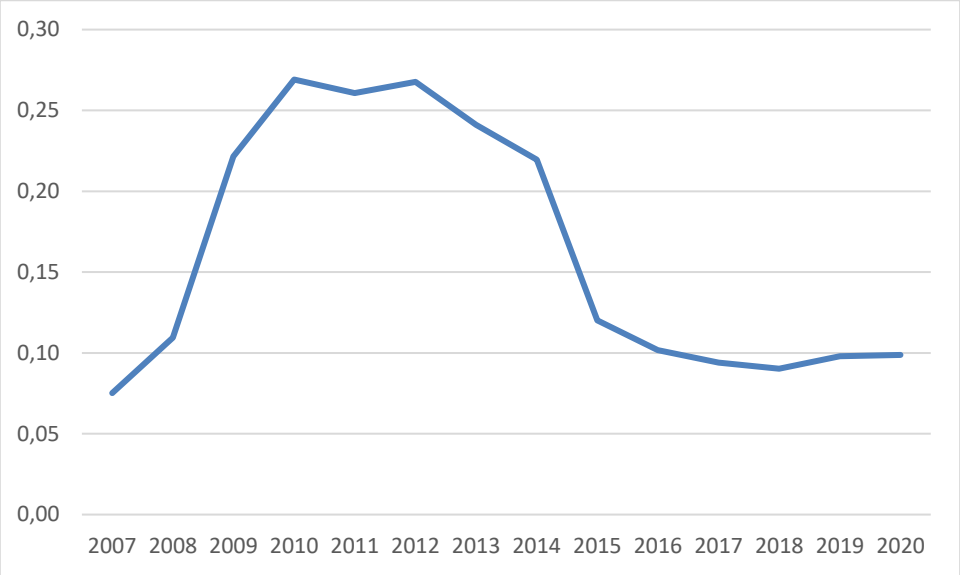

Икономиката на Дания е сравнително балансирана в началото и в края на изследвания период. Индексът за Дания има сравнително по-високи стойности през периода 2010 – 2014 г., след което намалява и след 2015 г. се установява на нива около 0,10.

Фигура 18. Индекс на макроикономически дисбаланси за Унгария през периода от 2007 до 2020 г.

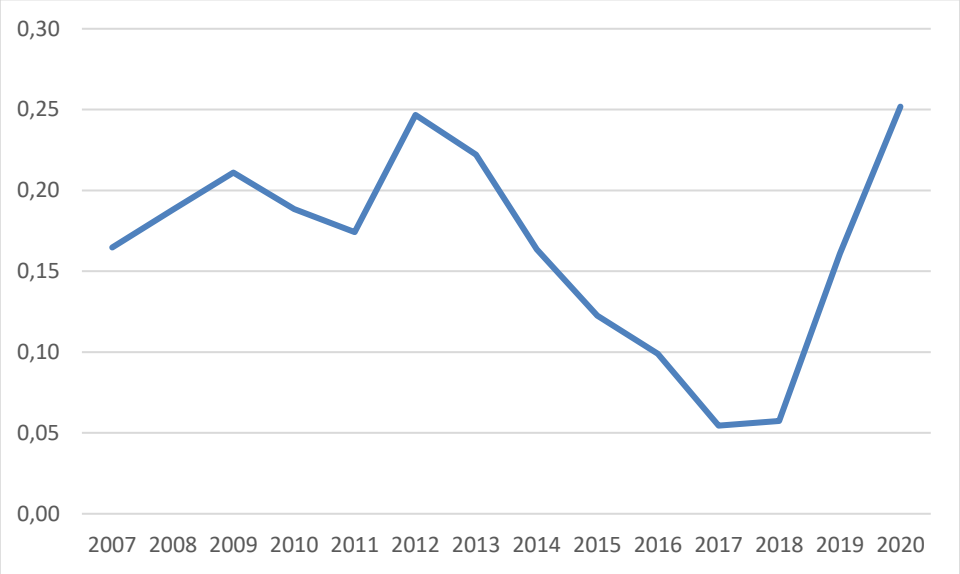

През първата половина от изследвания период индексът за Унгария се колебае около сравнително високи стойности, като достига дори до стойност от 0,25 през 2012 г. След това започва тенденция към намаление, като най-ниските стойности на индекса са през 2017 и 2018 г. на нива около 0,05, след което отново се увеличава, за да достигне стойност от 0,25 през 2020 г.

Фигура 19. Индекс на макроикономически дисбаланси за България през периода от 2007 до 2020 г.

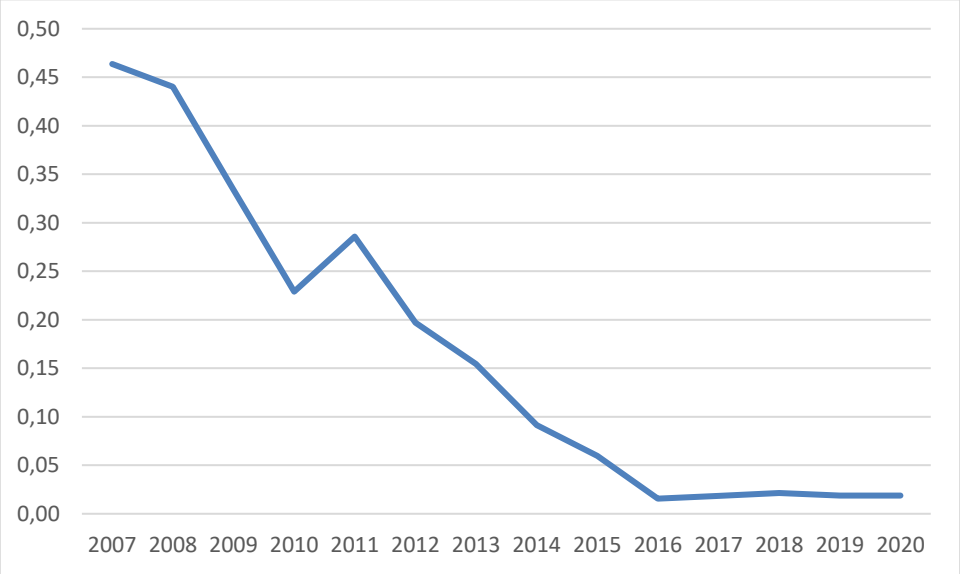

България се нарежда на 18-о място по макроикономически дисбаланси със среден индекс от 0,17. От горната фигура се забелязва, че индексът има висока стойност през 2007 г. (0,46), след което започва тенденция към намаление, която продължава до 2016 г., когато достига до нива около 0,02 и се задържа на тези нива до 2020 г.

Следват Италия и Люксембург със среден индекс на макроикономически дисбаланси от 0,20. Диаграмите на развитие на техните индекси на представени на следващите две фигури.

Фигура 20. Индекс на макроикономически дисбаланси за Италия през периода от 2007 до 2020 г.

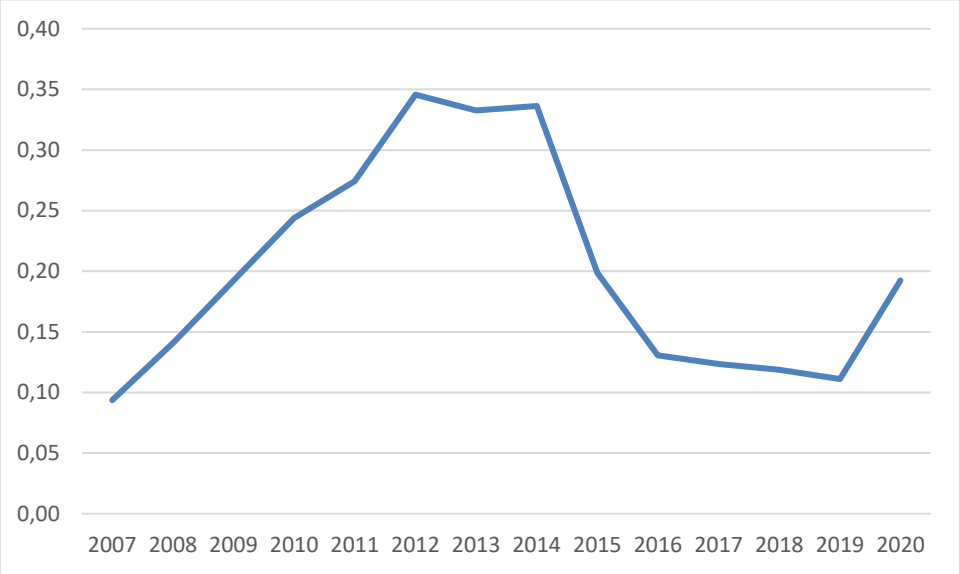

Икономиката на Италия е сравнително балансирана през 2007 г., след което започва тенденция към дебалансиране, която продължава до 2012 г. За Италия най-високите макроикономически дисбаланси се наблюдават през периода 2012 – 2014 г., след което започва тенденция към намаление, продължаваща до 2019 г.

Фигура 21. Индекс на макроикономически дисбаланси за Люксембург през периода от 2007 до 2020 г.

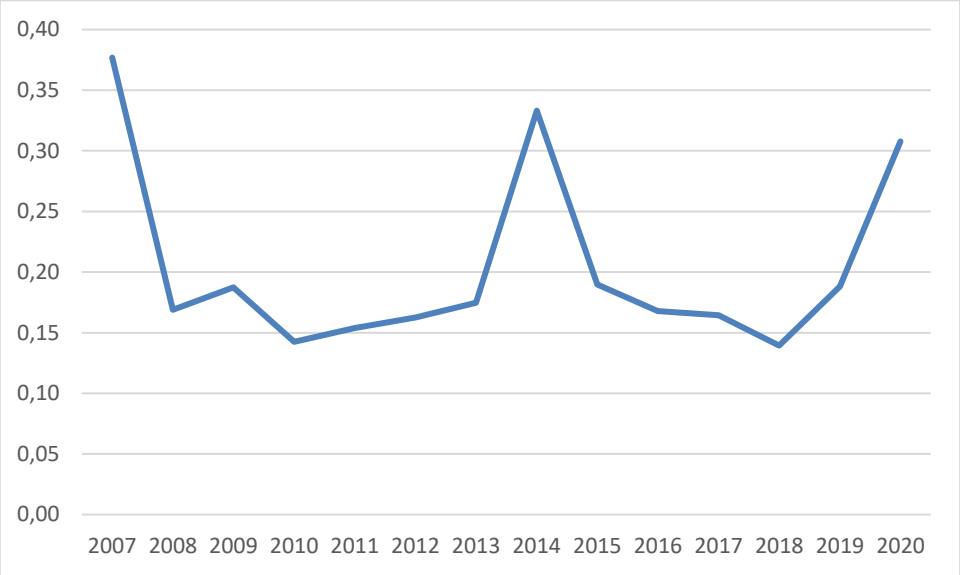

За Люксембург сравнително по-високи са дисбалансите съответно през 2007, 2014 и 2020 г. Икономиката на Люксембург е сравнително балансирана между 2008 и 2013 г., както и между 2015 и 2019 г.

Фигура 22. Индекс на макроикономически дисбаланси за Хърватия през периода от 2007 до 2020 г.

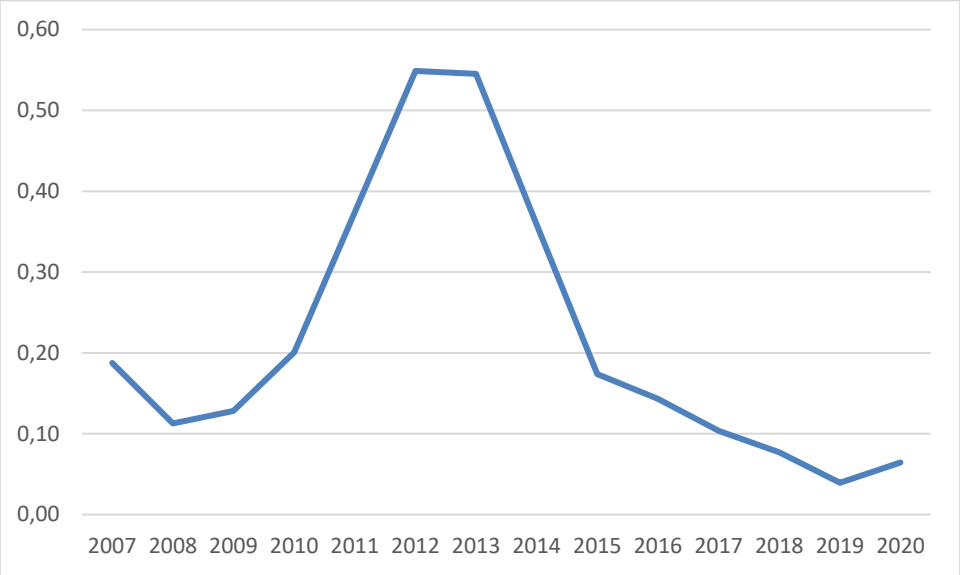

На 21-во място по макроикономически дисбаланси е Хърватия със среден индекс от 0,22. Както се забелязва от горната фигура, индексът за Хърватия е сравнително нисък в началото на изследвания период, като до 2010 г. индексът е на нива до и под 0,20. Следва рязко дебалансиране на икономиката на Хърватия, като индексът достига високи стойности през 2012 и 2013 г. от порядъка на 0,54-0,55. От 2015 г. започва рязко понижение на индекса, като през последните години индексът на макроикономическите дисбаланси се установява на сравнително ниски нива.

Фигура 23. Индекс на макроикономически дисбаланси за Латвия през периода от 2007 до 2020 г.

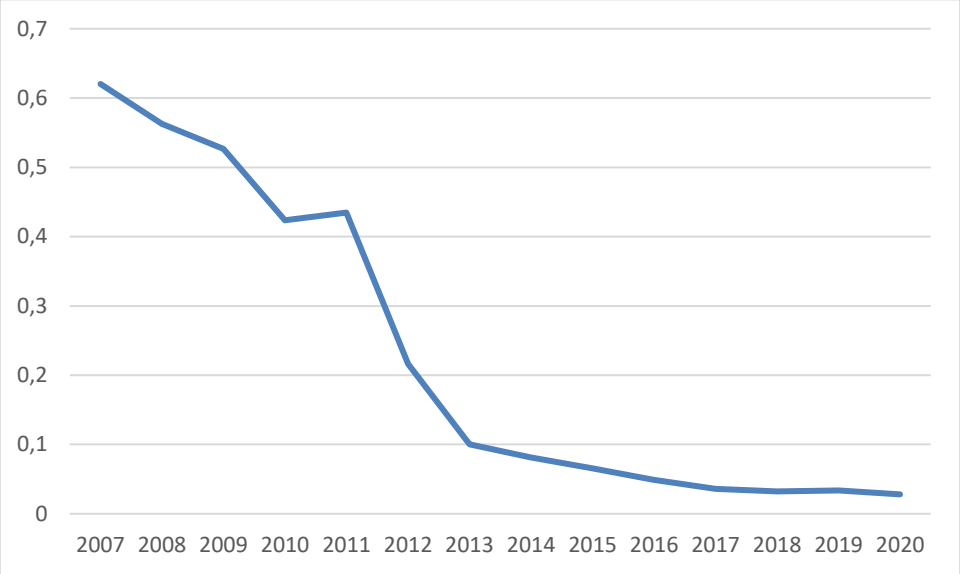

На следващо място по макроикономически дисбаланси се нарежда Латвия, със среден индекс 0,23. Характерното за нея е, че в началото на изследвания период индексът е висок, след което следва тенденция към намаление и през втората половина на изследвания период се установява на сравнително ниски нива, като през 2020 г. дори индексът има стойност под 0,03.

Следващите страни са със сравнително високи дисбаланси, със среден индекс над 0,3. Това са Португалия със среден индекс на макроикономически дисбаланси от 0,33 и Испания със среден индекс 0,37. Диаграмите на развитие на индекса за тези страни са представени на следващите две фигури.

Фигура 24. Индекс на макроикономически дисбаланси за Португалия през периода от 2007 до 2020 г.

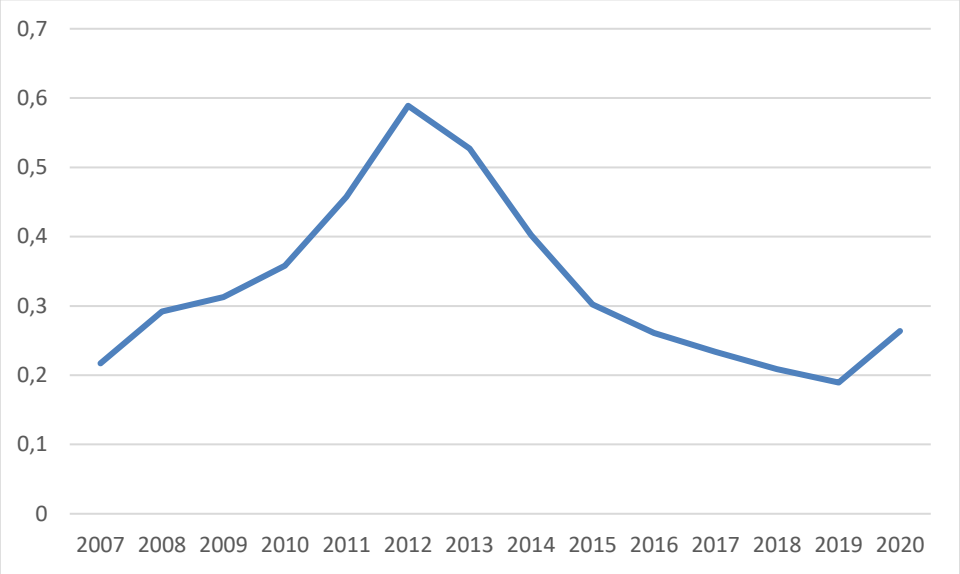

От горната фигура се забелязва, че индексът на макроикономически дисбаланси за Португалия следва две противоположни тенденции на развитие. Първата тенденция е към увеличение от 2007 до 2012 г., когато достига своя максимум от 0,59. Втората тенденция започва от 2013 и продължава до 2019 г., която е тенденция към намаляване на макроикономическите дисбаланси, като през 2019 г. индексът достига своя минимум от 0,19.

Фигура 25. Индекс на макроикономически дисбаланси за Испания през периода от 2007 до 2020 г.

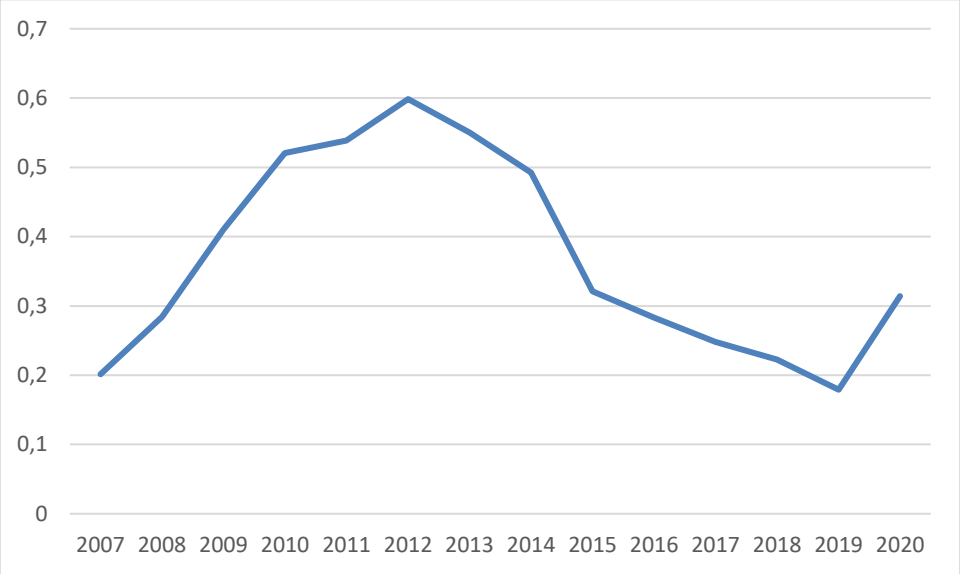

Развитието на индекса на макроикономически дисбаланси за Испания е подобно на това на Португалия. От 2007 г. до 2012 г. макроикономическите дисбаланси на Испания се засилват, от 2013 до 2019 г. тенденцията е към намаляване на дисбалансите на испанската икономика.

Фигура 26. Индекс на макроикономически дисбаланси за Гърция през периода от 2007 до 2020 г.

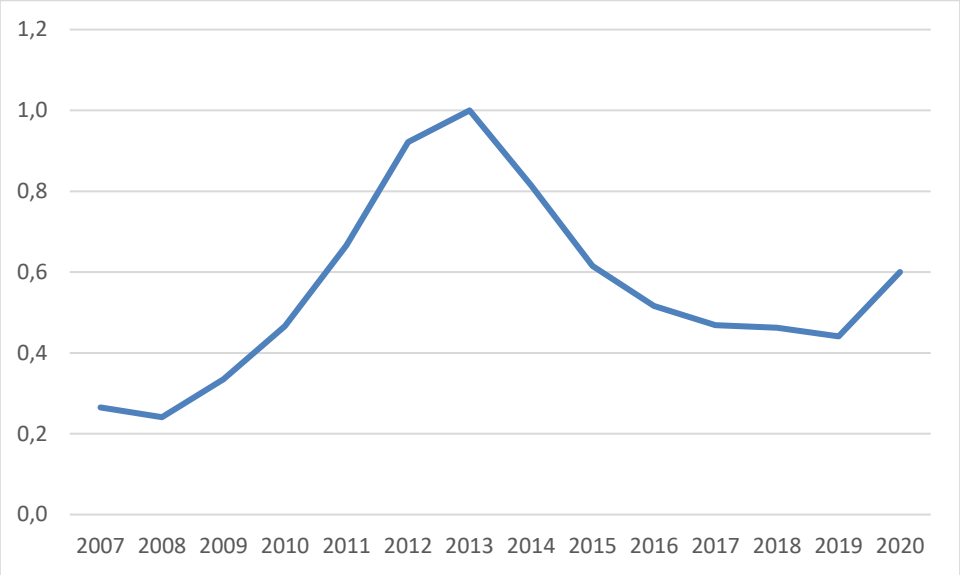

Най-големите макроикономически дисбаланси от всички изследвани 27 страни от ЕС се наблюдават в Гърция, където средният индекс има стойност 0,56. Специфичното за индекса за Гърция са две противоположни тенденции. Първата е, че до 2008 г. Гърция има сравнително нисък индекс на макроикономически дисбаланси, след което започва бързо да се покачва до 2013 г., когато достига своя максимум от 1. От 2014 г. започва плавно понижение на индекса, което понижение продължава до 2019 г. Въпреки това и в края на периода индексът остава на сравнително високи нива, като за 2020 г. неговата стойност възлиза на 0,60.

Фигура 27. Индекс на макроикономически дисбаланси за Кипър през периода от 2007 до 2020 г.

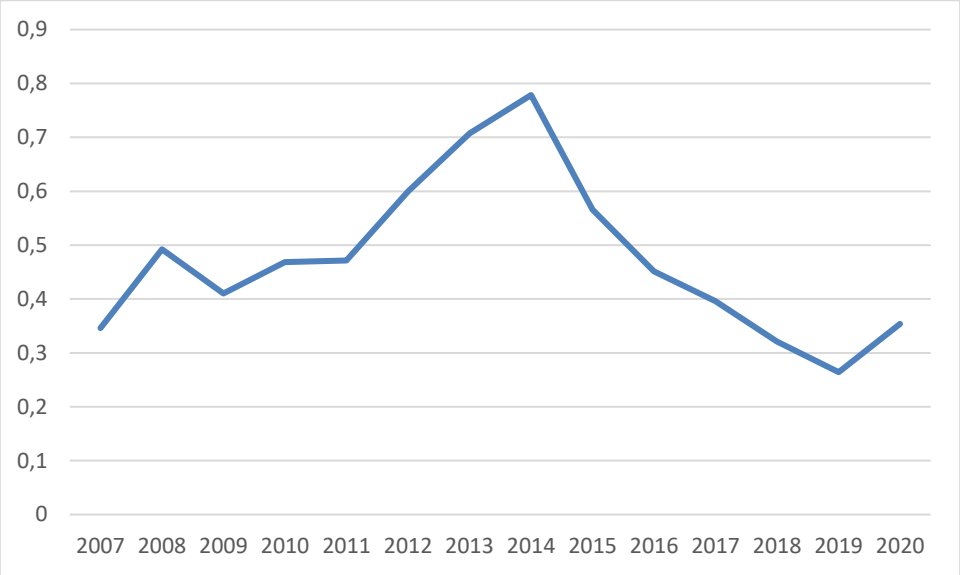

Кипър е втората най-дебалансирана страна, със среден индекс 0,47. При нея също се забелязват две тенденции. Първата е към повишаване на макроикономическите дисбаланси до 2014 г., когато индексът достига своя максимум от 0,62. Следва тенденция към плавно намаляване на индекса до 2019 г., когато достига своя минимум от 0,26.

Фигура 28. Индекс на макроикономически дисбаланси за Ирландия през периода от 2007 до 2020 г.

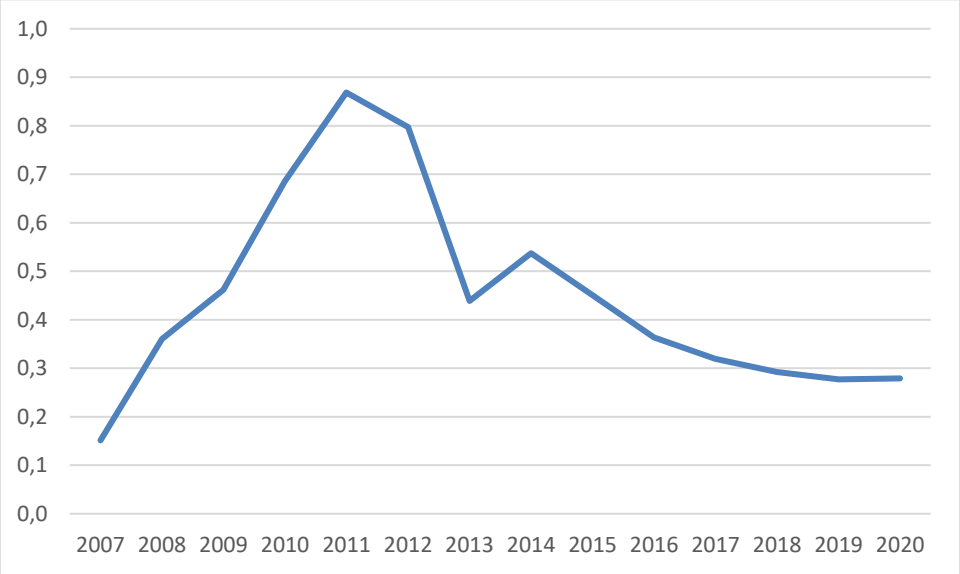

Ирландия е третата страна по най-големи макроикономически дисбаланси със среден индекс от 0,45. От горната фигура се забелязва, че индексът при нея се увеличава от началото на периода до 2011 г., когато достига своя максимум от 0,87, след което започва тенденция към намаление, която продължава до 2020 г.

Като обобщение от развитието на индексите на макроикономическите дисбаланси за всичките страни от ЕС може да направи изводът, че повечето страни са сравнително балансирани през първите години (2007 и 2008 г.). Следва покачване на индекса около 2012 г. и след това започва нова тенденция към намаление, която продължава до 2019 г. През 2020 г. отново индексът се увеличава, вероятно под влиянието на икономическата криза породена от COVID-19.

3.4. Изследване на връзките между интегралните индикатори за измерване на макроикономическите дисбаланси на отделните страни в ЕС

Една от основните поставени задачи е да се изследват връзките между интегралните индикатори за измерване на макроикономическите дисбаланси на отделните страни в ЕС. Изследването на връзките между всяка двойка страни от 27 държави членки в ЕС представляват множество комбинации и по-точно това са комбинация от два елемента, 27-и клас, което прави 351 възможни варианта. Поради наличието на много различни възможни връзки, тук са представени само връзките на 3 страни с останалите държави членки на ЕС. Тези страни са съответно България, Чехия – като най-балансираната страна, и Гърция – като най-дебалансираната икономика в рамките на ЕС.

3.4.1. Изследване на връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България с останалите страни членки на ЕС

Ако се направи допускането, че икономическите дисбаланси в България през дадена година имат връзка с икономическите дисбаланси с останалите страни членки от ЕС през същата година, тогава тази връзка би могла да бъде изследвана чрез използването на коефициента на корелация. Поради тази причина са изчислени 26 коефициента на корелация на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България с индикаторите за измерване на макроикономическите дисбаланси с останалите 26 страни членки на ЕС Резултатите са представени в следващата таблица.

Таблица 19. Коефициенти на корелация на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България с станалите страни членки на ЕС

Държави	Коефициент на корелация	Равнище на значимост (двустранна критична област)
Латвия	0,971**	0,000
Словакия	0,961**	0,000
Естония	0,912**	0,000
Литва	0,855**	0,000
Румъния	0,835**	0,000
Малта	0,739**	0,003
Полша	0,726**	0,003
Чехия	0,624*	0,017
Унгария	0,403	0,153
Франция	0,279	0,334
Швеция	0,261	0,368
Словения	0,240	0,409
Дания	0,239	0,410
Португалия	0,179	0,540
Хърватия	0,176	0,548
Люксембург	0,175	0,550
Испания	0,172	0,556
Ирландия	0,145	0,620
Кипър	0,032	0,913
Финландия	0,025	0,933
Италия	0,016	0,957
Германия	-0,061	0,835
Австрия	-0,083	0,779
Белгия	-0,334	0,243
Нидерландия	-0,351	0,218
Гърция	-0,372	0,190

* Коефициентът на корелация е статистически значим при риск за грешка от 5%.

** Коефициентът на корелация е статистически значим при риск за грешка от 1%.

Тъй като са изчислени коефициенти на корелация между динамични редове, наличието на евентуално висока стойност на един коефициент (близо до 1) може да означава силна права връзка, но може да бъде и наличие на сходна

тенденция на развитие между изследваните интегрални индикатори за измерване на макроикономическите дисбаланси на страните.

От горната таблица се забелязва, че макроикономическите дисбаланси на България са в права връзка (или имат сходна тенденция на развитие) с 21 от останалите 26 страни членки на ЕС, тъй като коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България с тях е положителен. С останалите 5 държави връзката е обратна, тъй като коефициентът на корелация е отрицателен (или поне имат различни тенденции на развитие).

Дебалансираността на България има права и статистически значима връзка (дори при риск за грешка от 1%) със седем от останалите страни членки на ЕС и това са Латвия, Словакия, Естония, Литва, Румъния, Малта и Полша. Освен това България също има права и статистически значима връзка с Чехия, но значимостта е установена при риск за грешка от 5%.

Тъй като е възможно да съществуват лагови влияния, това налага необходимостта да бъдат изчислени крос корелационните коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и индикаторите за останалите 26 страни членки на ЕС. Тъй като използваните динамични редове са със сравнително ограничена продължителност (14 години), то максимално изследваният лаг във времето е 5 години. Резултатите са представени по-долу, като началото е поставено с изследването на връзките с тези страни от ЕС, с които индикаторът за България има най-висок коефициент на корелация.

Фигура 29. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Латвия

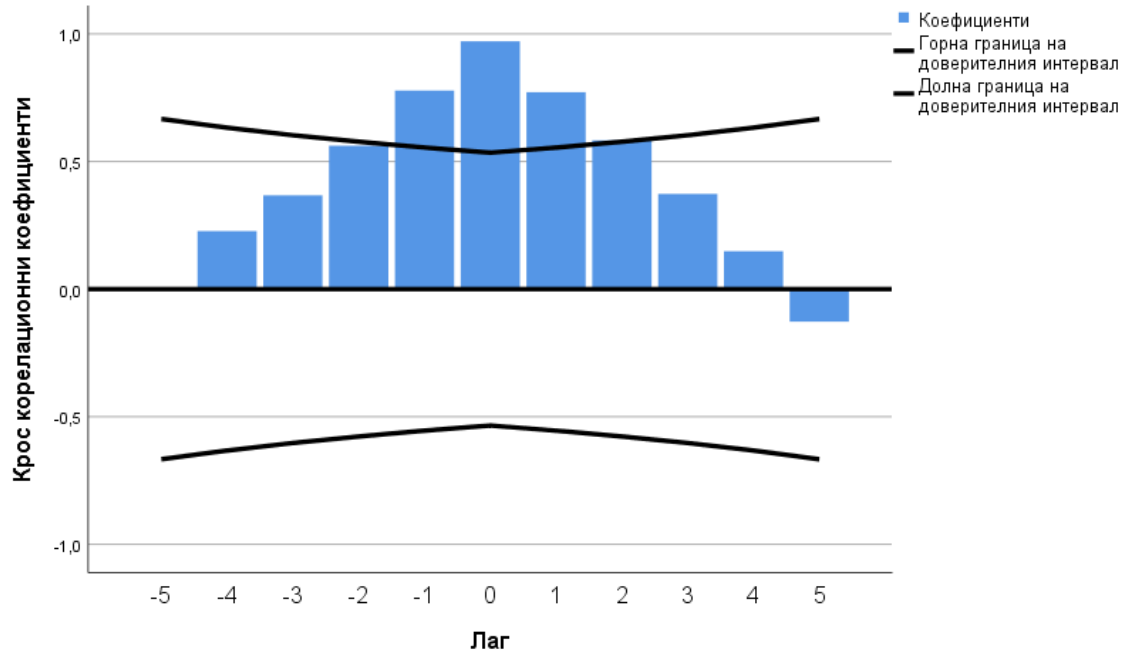

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Латвия е равен на 0,971 и е статистически значим (дори при риск за грешка от 1%). Това означава, че съществува много силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в България и Латвия (или поне имат сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Латвия затихва, особено след втората година.

Втората страна, с която България има силна връзка (или сходна тенденция на развитие) на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Словакия.

Фигура 30. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Словакия

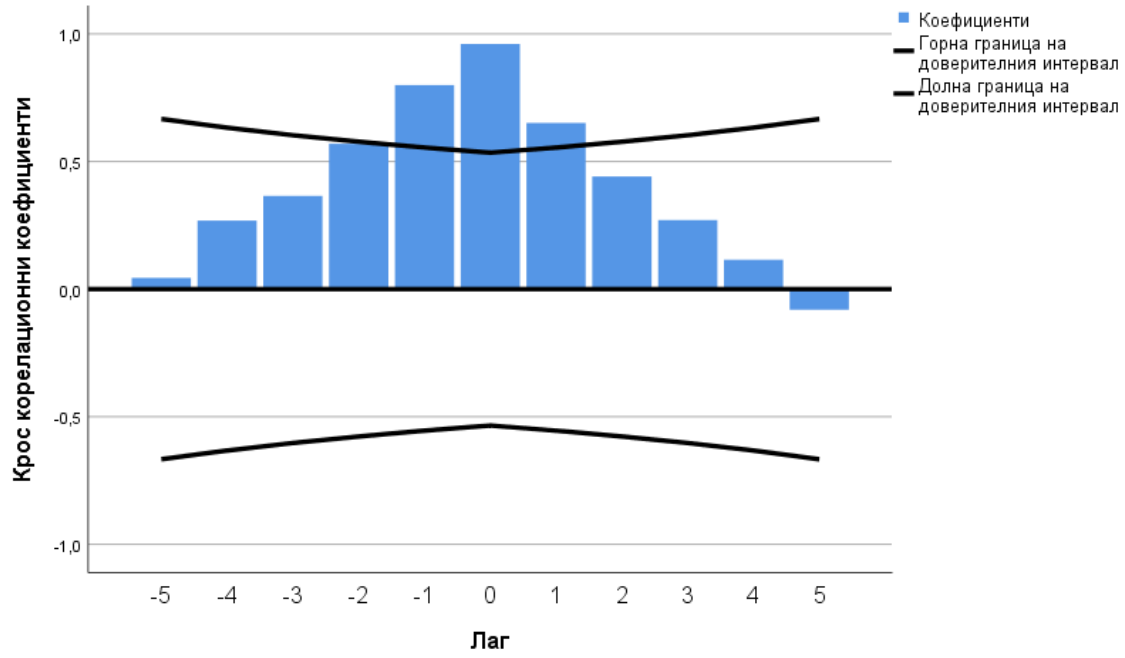

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Словакия е равен на 0,961 и е статистически значим (дори при риск за грешка от 1%). Това означава, че съществува много силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в България и Словакия (или поне имат много сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти при лаг 1 също са статистически значими, но след лаг 2 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Словакия затихва, особено след втората година.

Третата страна, с която България има силна връзка (или сходна тенденция) на развитие на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Естония.

Фигура 31. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Естония

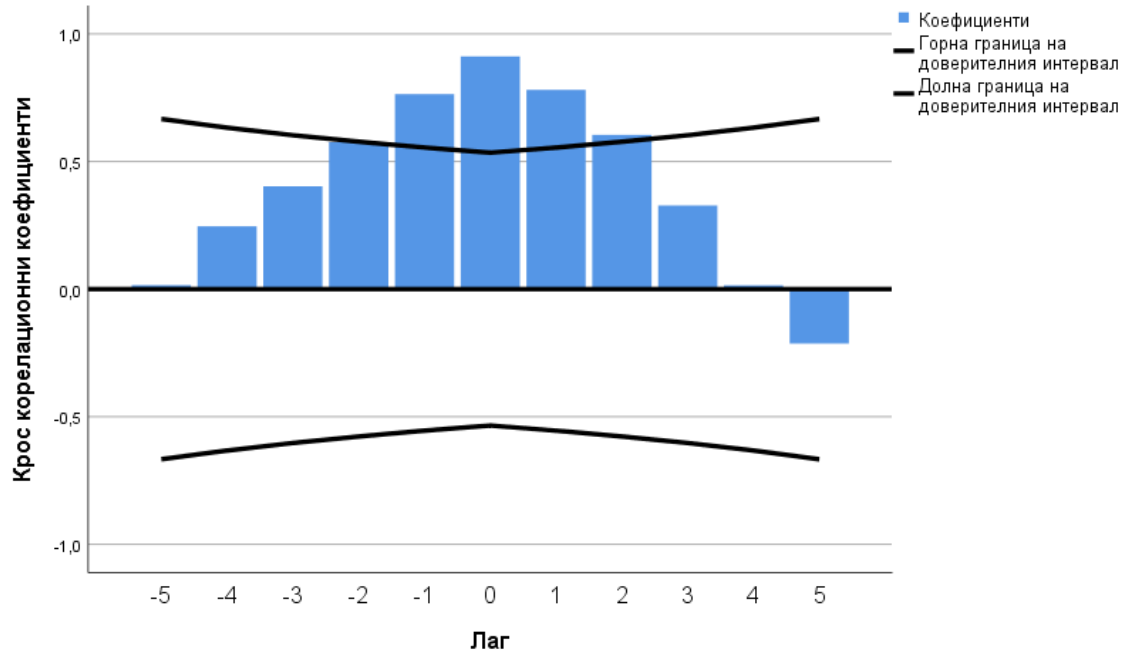

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Естония е равен на 0,912 и е статистически значим (дори при риск за грешка от 1%). Това означава, че съществува много силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в България и Естония (или поне имат много сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти при лаг 1 също са статистически значими, но след лаг 2 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Естония затихва, особено след втората година.

Четвъртата страна, с която България има силна връзка (или сходна тенденция на развитие) на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Литва.

Фигура 32. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Литва

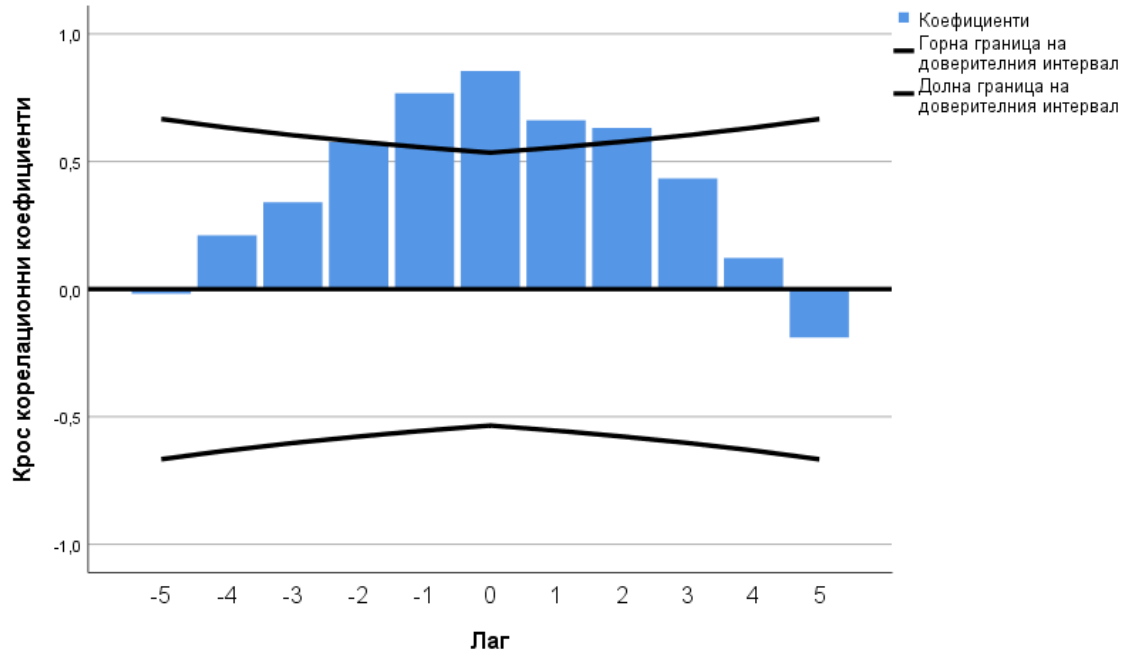

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Литва е равен на 0,855 и е статистически значим (дори при риск за грешка от 1%). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в България и Литва (или поне имат много сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти при лаг 1 също са статистически значими, но след лаг 2 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Литва затихва, особено след втората година.

Следващата страна, с която България има силна връзка (или сходна тенденция на развитие) на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Румъния.

Фигура 33. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Румъния

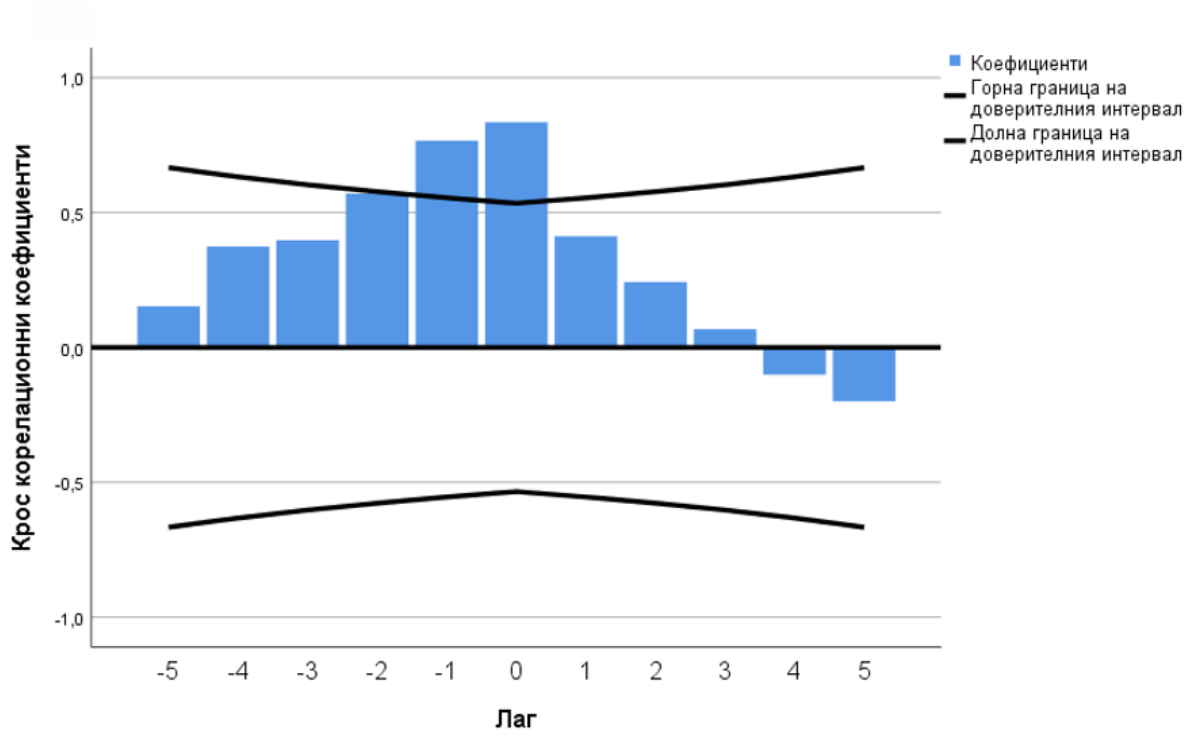

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Румъния е равен на 0,835 и е статистически значим (дори при риск за грешка от 1%). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в България и Румъния (или поне имат много сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Румъния затихва след първата година.

Следващата страна, с която България има силна връзка (или сходна тенденция на развитие) на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Малта.

Фигура 34. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Малта

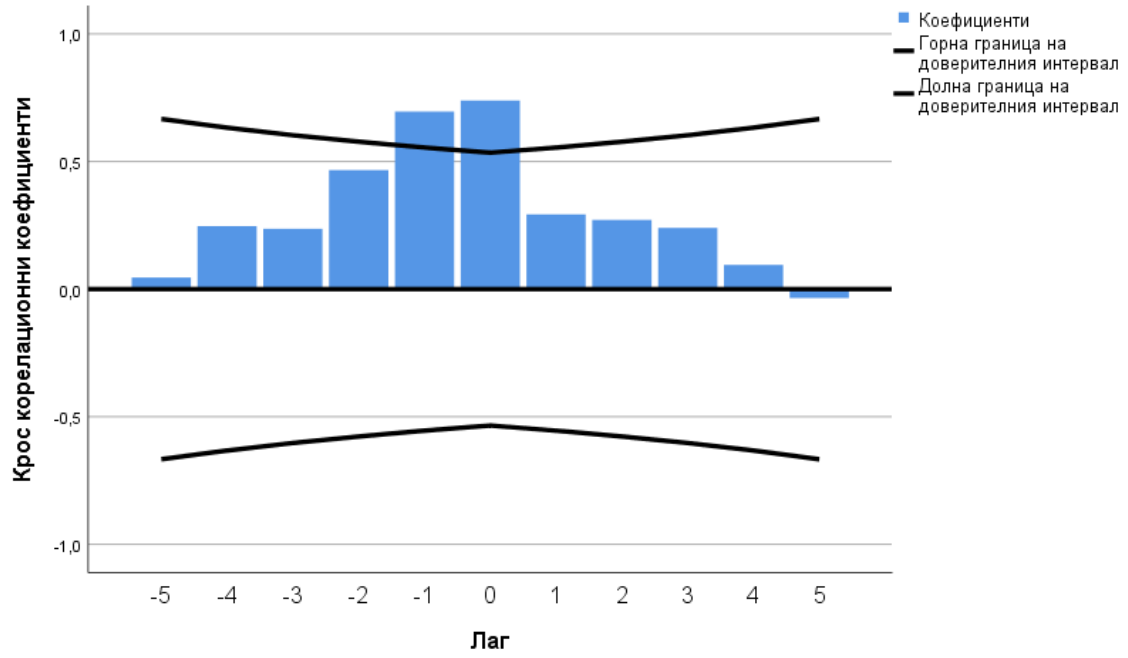

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Малта е равен на 0,739 и е статистически значим (дори при риск за грешка от 1%). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в България и Малта (или поне имат много сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Малта затихва след първата година.

Следващата страна, с която България има силна връзка (или сходна тенденция на развитие) на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Полша.

Фигура 35. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Полша

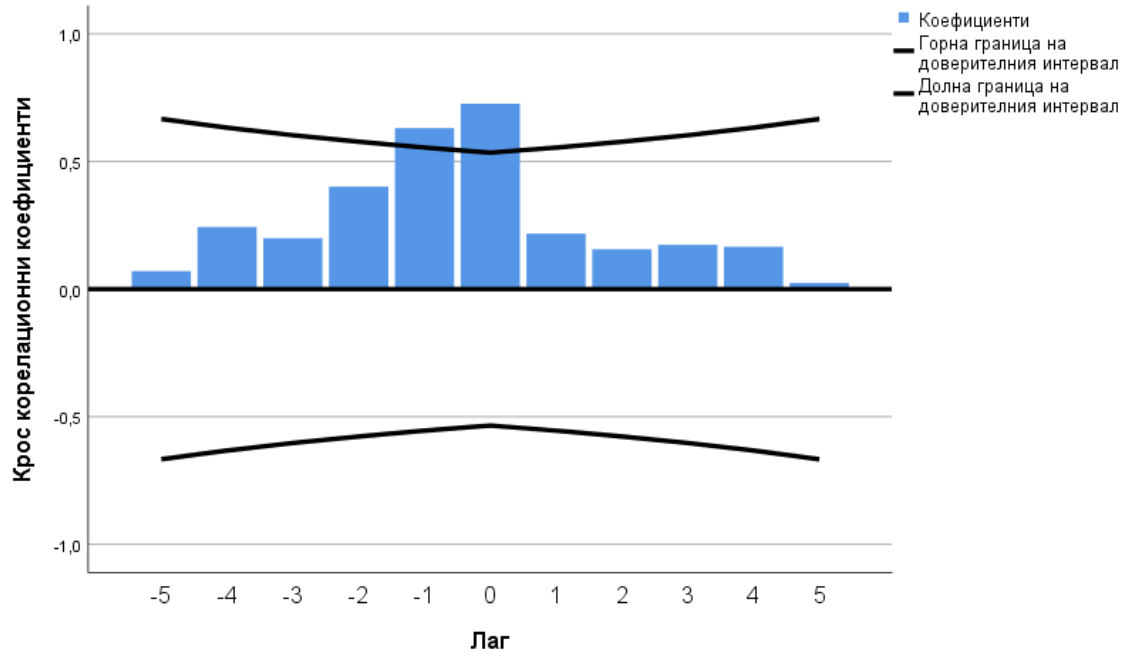

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Полша е равен на 0,726 и е статистически значим (дори при риск за грешка от 1%). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в България и Полша (или поне имат много сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Полша затихва след първата година.

Следващата страна, с която България има умерено силна връзка (или сравнително сходна тенденция на развитие) на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Чехия.

Фигура 36. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Чехия

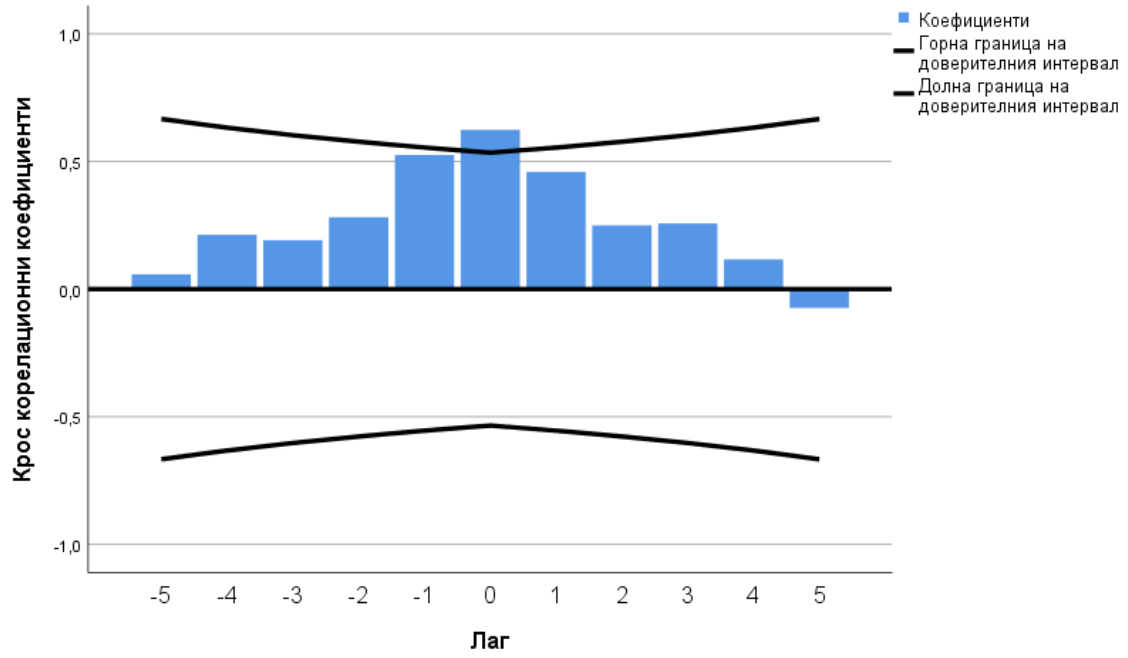

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Чехия е равен на 0,624 и е статистически значим (при риск за грешка от 5%). Това означава, че съществува умерено силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в България и Чехия (или поне имат много сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Чехия затихва след първата година.

Коефициентите на обикновена корелация на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и страните, описани по-долу, не са статистически значими, но интерес представлява да се проследи дали не се появяват някакви лагови влияния, затова са и изследвани. Освен това трябва да се има предвид, че при работа със сравнително къси редове от данни, трудно може да се приеме хипотезата за наличие на статистически значима връзка (дори и такава реално да съществува).

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Унгария. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 37. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Унгария

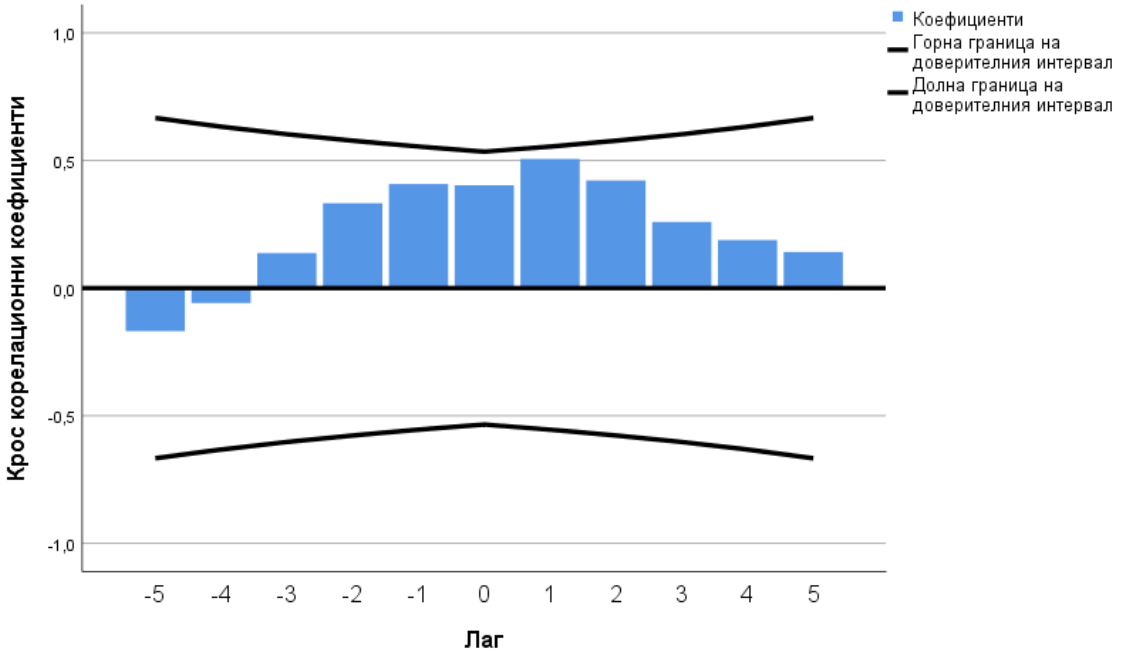

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големия по стойност коефициент, а това е този при лаг 1, като стойността му е 0,506. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с една година закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Унгария. Крос корелационните коефициенти след лаг 2 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на България и Унгария след втората година е вече слаба.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Франция. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 38. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Франция

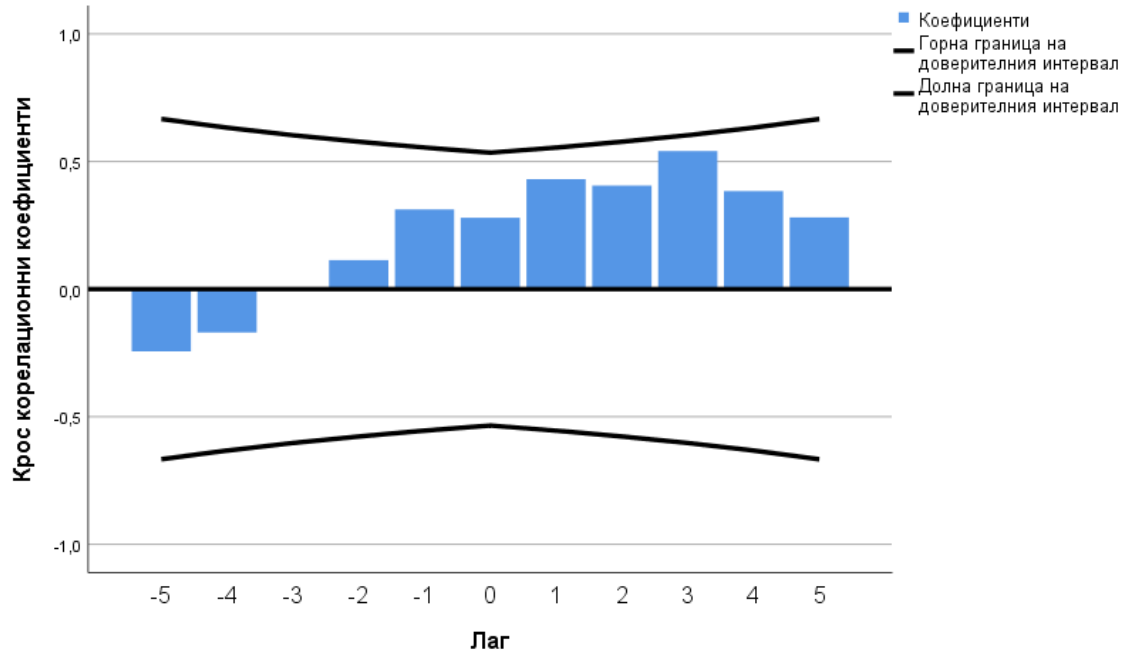

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големия по стойност коефициент, а това е този при лаг 3, като стойността му е 0,541. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с три години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Франция.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Швеция. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 39. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Швеция

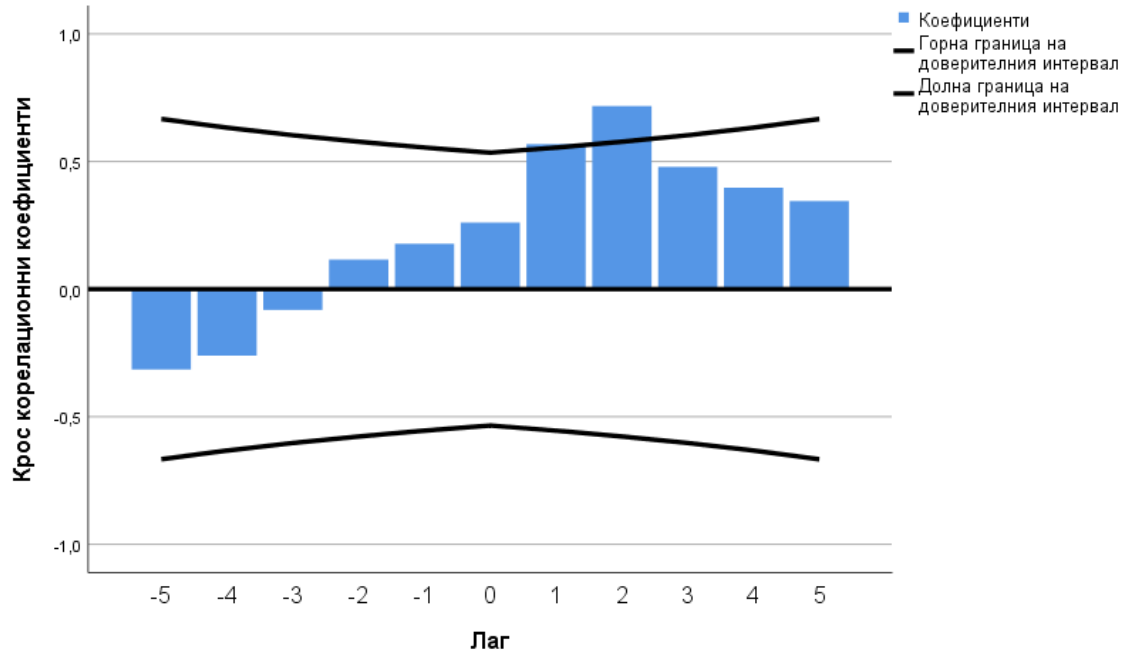

От крос корелационните коефициенти статистически значими е този, при лаг 2, като стойността му е 0,717. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с две години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Швеция.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Словения.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 40. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Словения

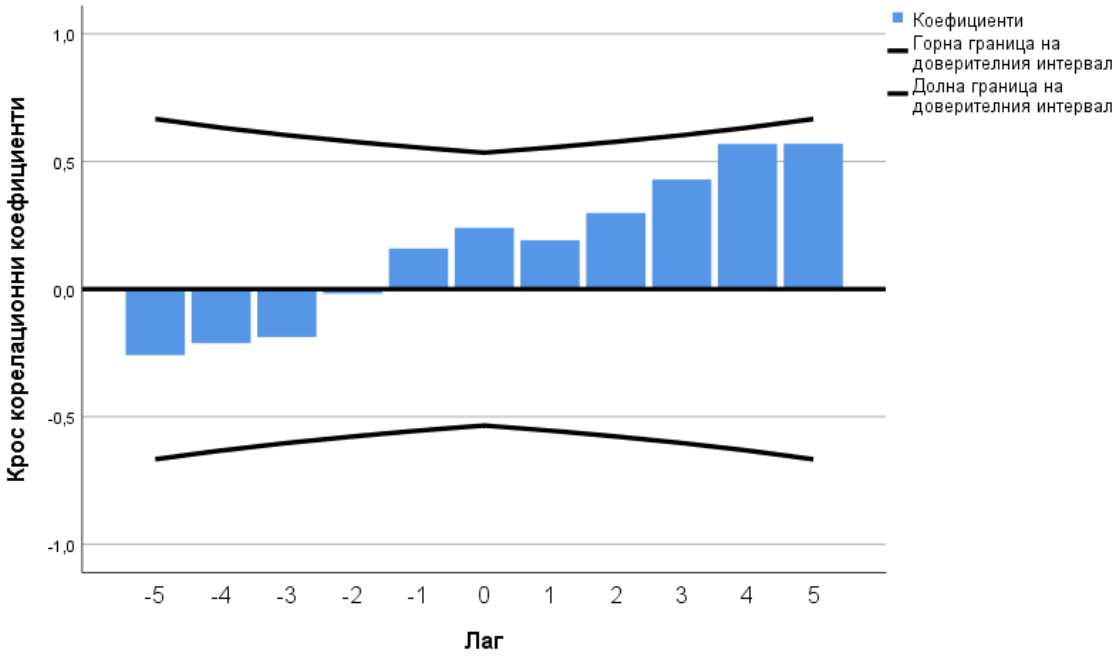

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големите по стойност коефициент, а това е този при лаг и 4 и лаг 5, като стойностите им са по 0,57. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с четири и пет години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и този за Словения.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Дания. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 41. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Дания

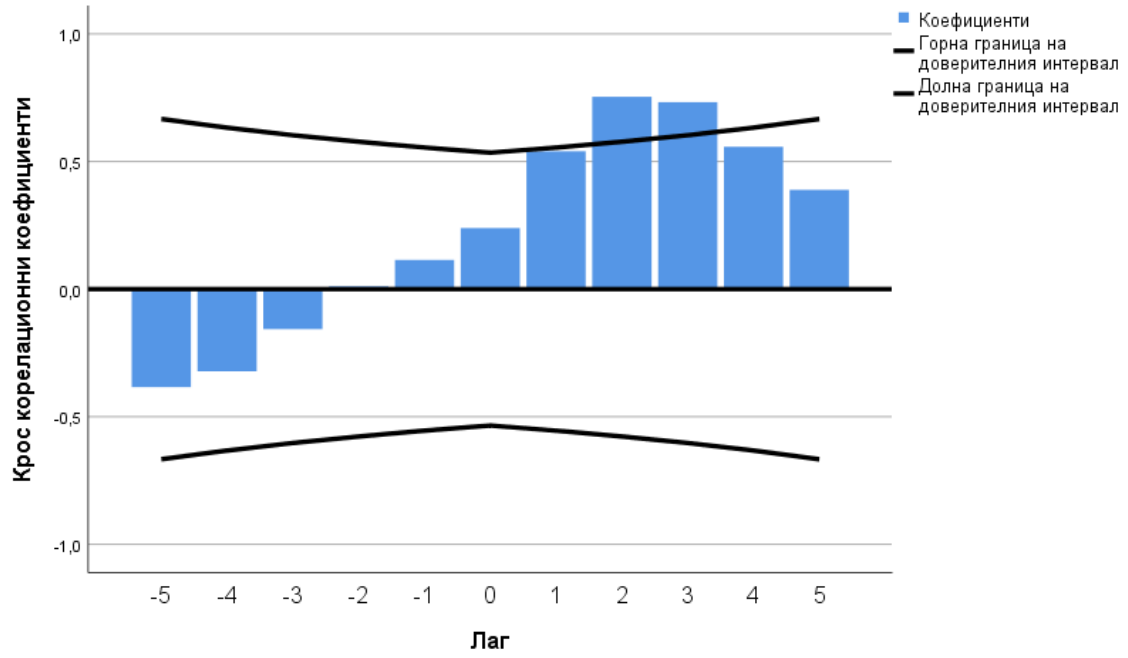

От крос корелационните коефициенти статистически значим е този при лаг 2, като стойността му е 0,753, както и този при лаг 3, със стойност 0,732. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с две и три години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Дания.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Португалия.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 42. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Португалия

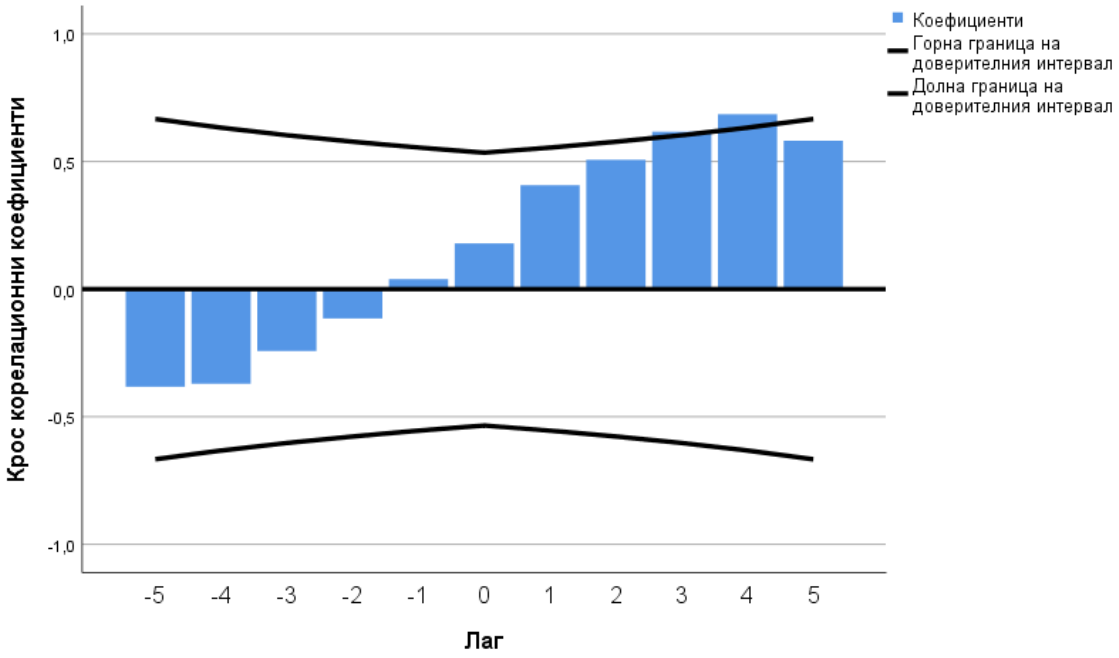

От крос корелационните коефициенти статистически значими е този при лаг 4, като стойността му е 0,685. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с четири години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Португалия.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Хърватия.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 43. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Хърватия

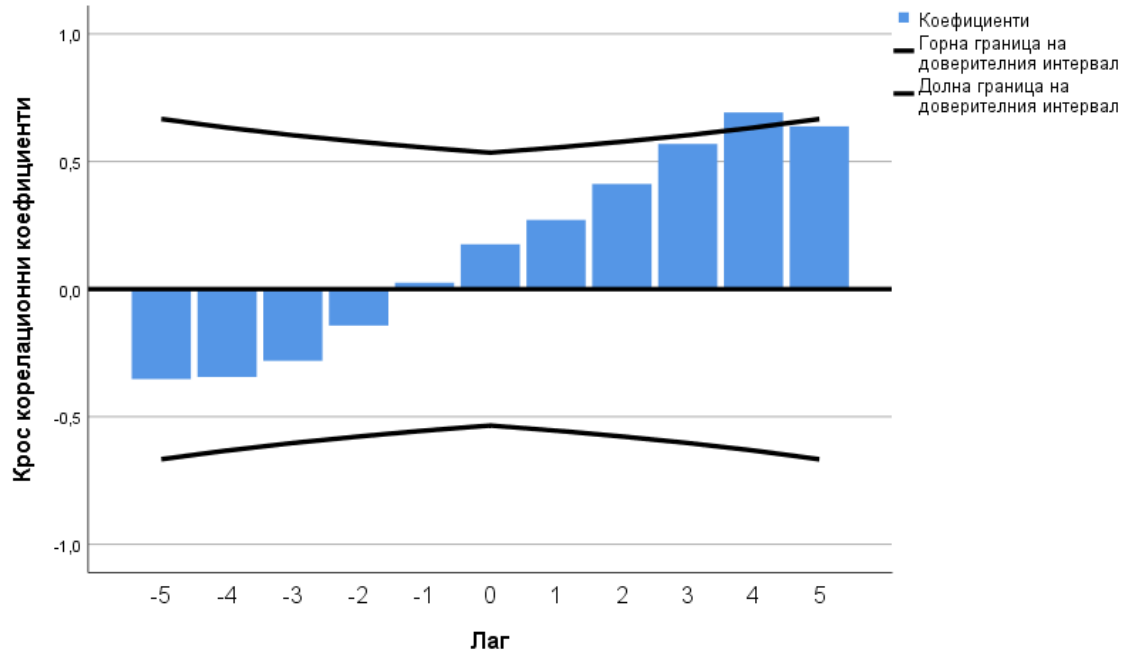

От крос корелационните коефициенти статистически значими е този при лаг 4, като стойността му е 0,692. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с четири години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Хърватия. Установената връзка е подобна като тази между България и Португалия.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Люксембург.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 44. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Люксембург

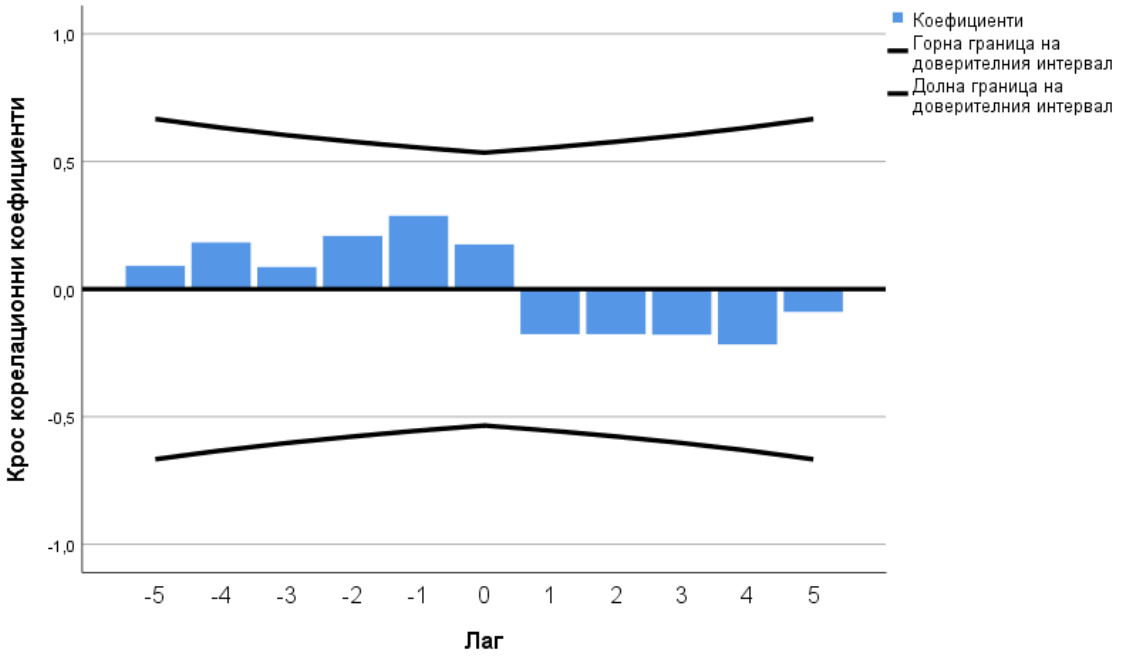

Крос корелационните коефициенти не са статистически значими между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Люксембург. Това означава, че няма дори и лагови влияния между макроикономическите дисбаланси на България и Люксембург.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Испания. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 45. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Испания

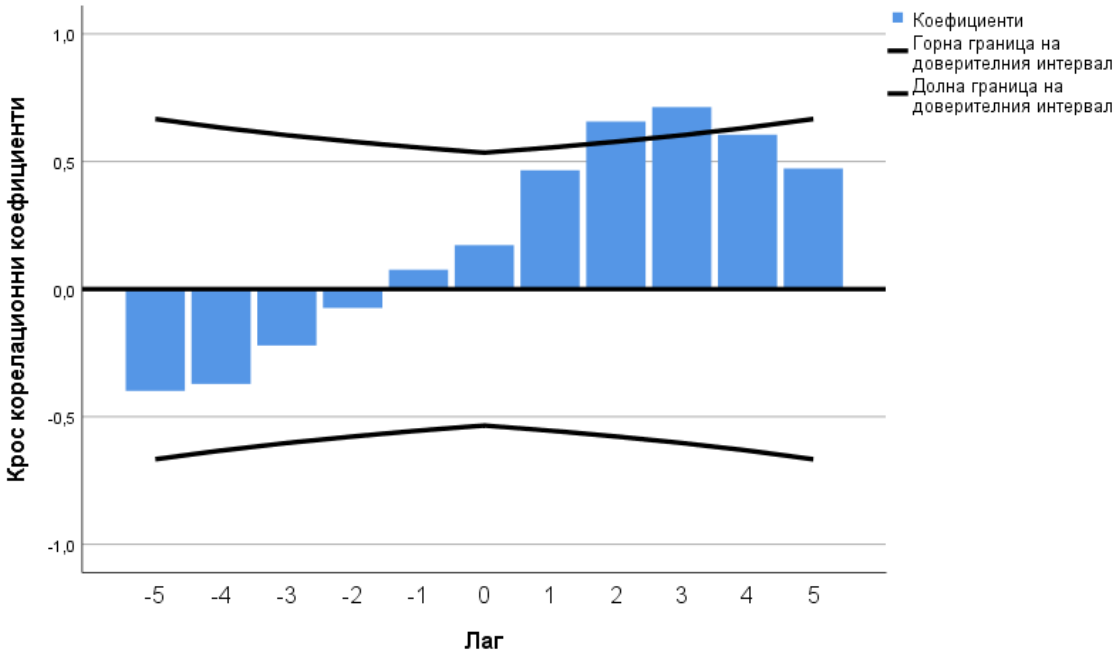

От крос корелационните коефициенти статистически значими е този при лаг 3, като стойността му е 0,713, както и този при лаг 2 със стойност 0,657. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с две и три години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Испания.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Ирландия.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 46. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Ирландия

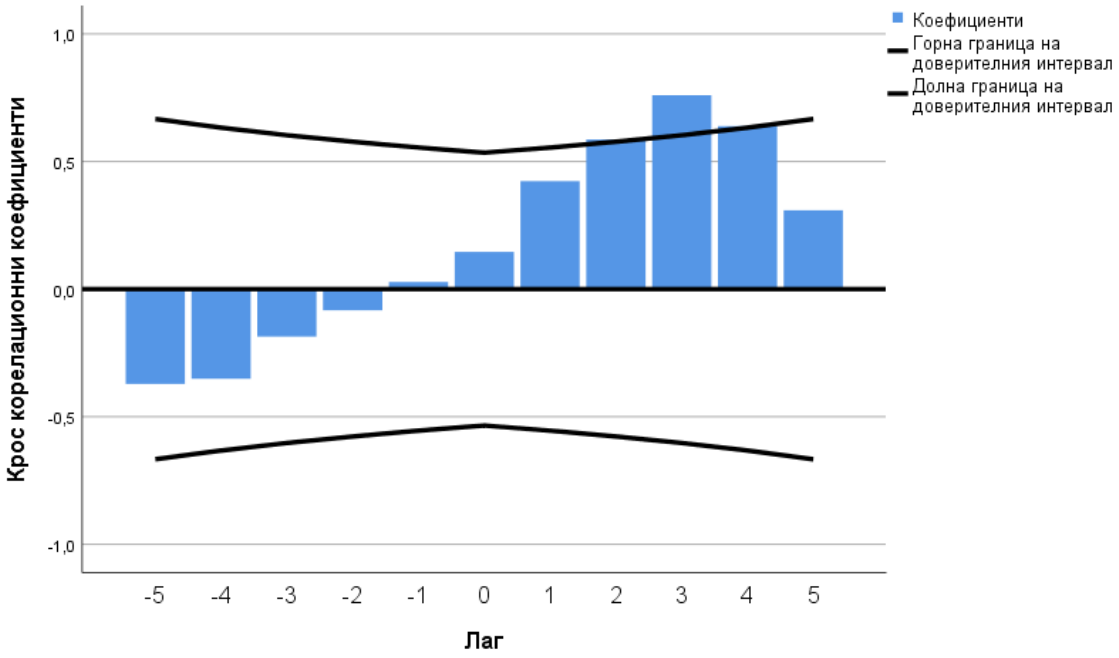

От крос корелационните коефициенти статистически значими е този при лаг 3, като стойността му е 0,760. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с три години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Ирландия.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Кипър. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 47. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Кипър

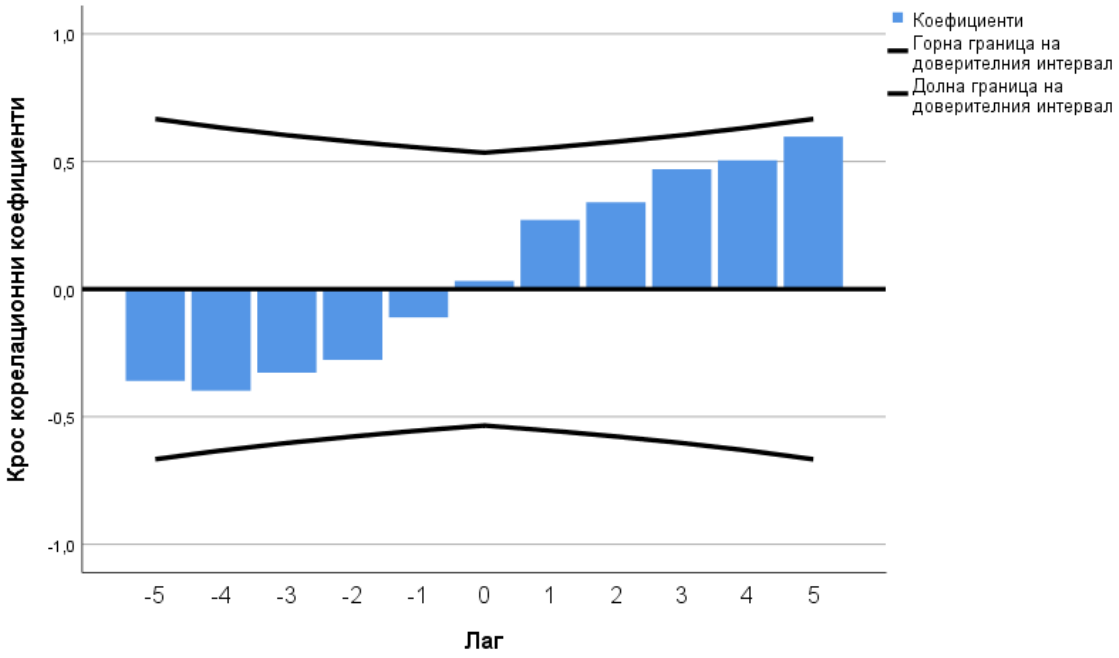

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големия по стойност коефициент, а това е този при лаг 5, като стойността му е 0,597. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с пет години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Кипър.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Финландия.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 48. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Финландия

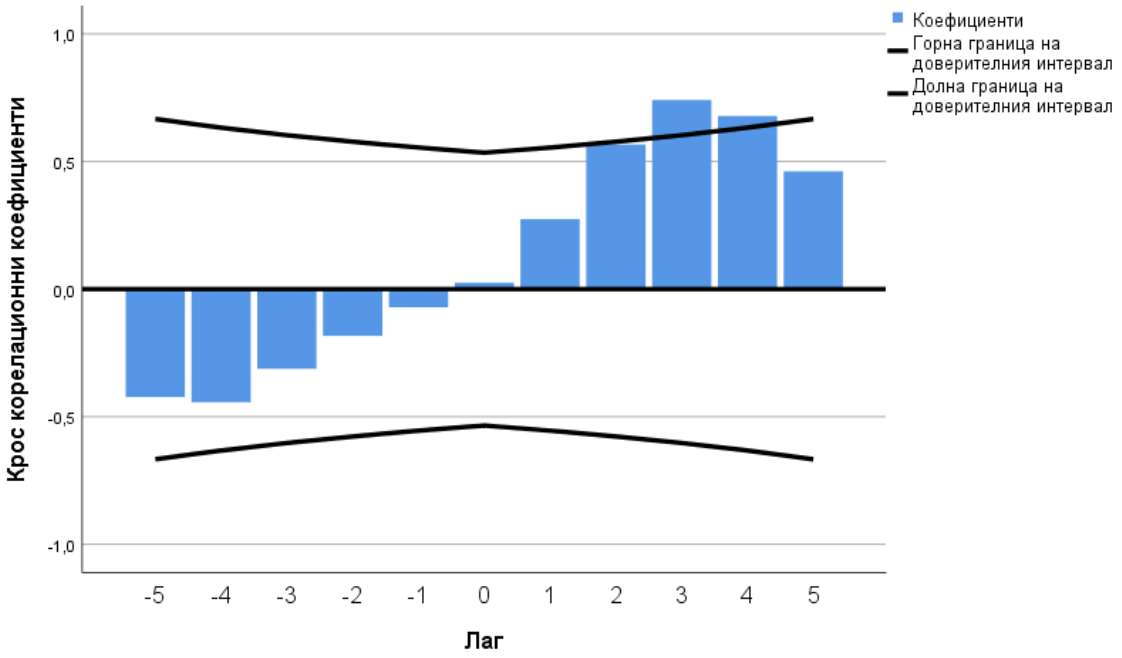

От крос корелационните коефициенти статистически значими е този при лаг 3, като стойността му е 0,741, както и този при лаг 4 със стойност 0,678. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с три и четири години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Финландия.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Италия. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 49. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Италия

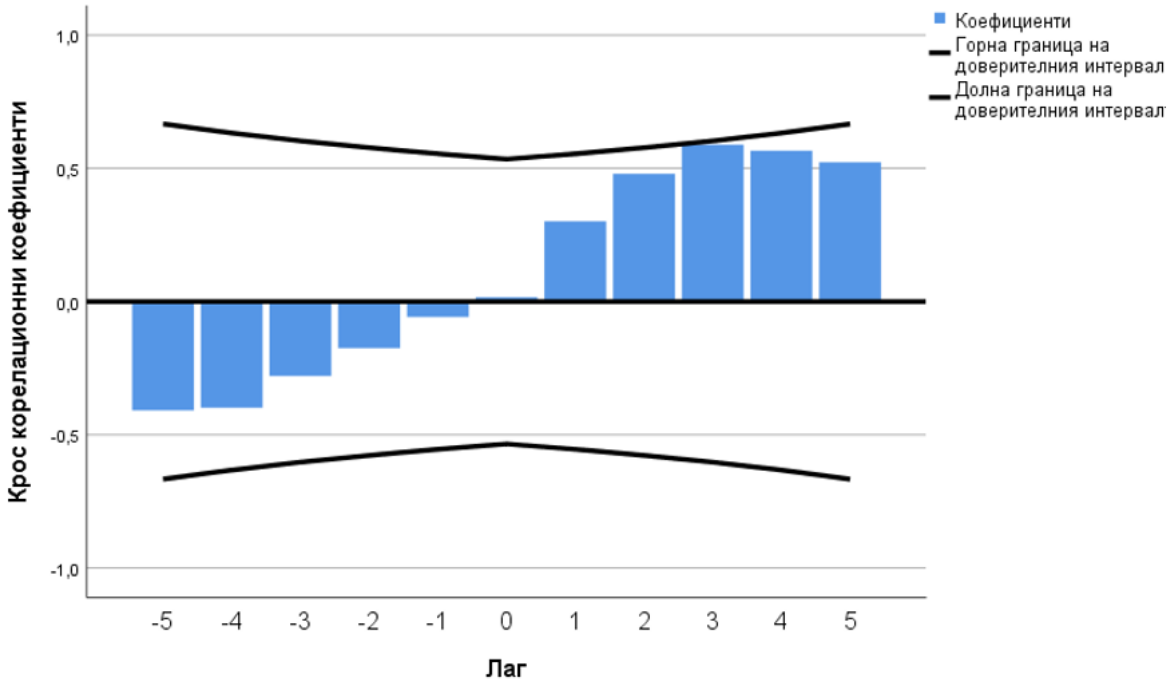

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големия по стойност, а това е този при лаг 3, като стойността му е 0,566. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с три години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Италия.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Германия.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 50. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Германия

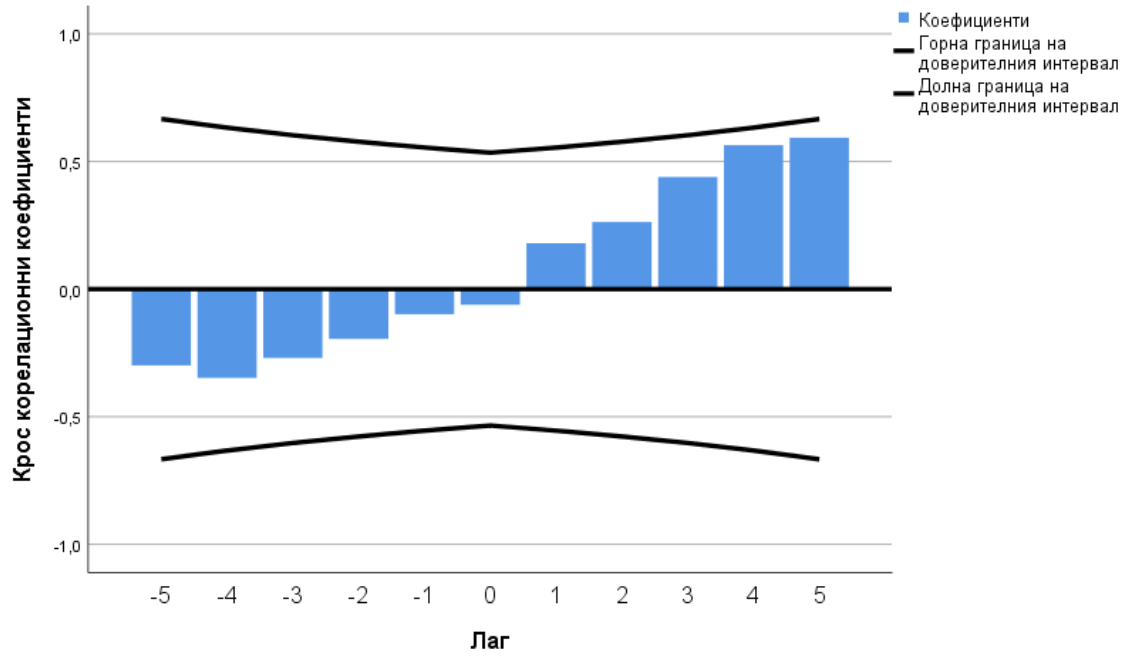

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големия по стойност, а това е този при лаг 5, като стойността му е 0,593. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с пет години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Германия.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Австрия.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 51. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Австрия

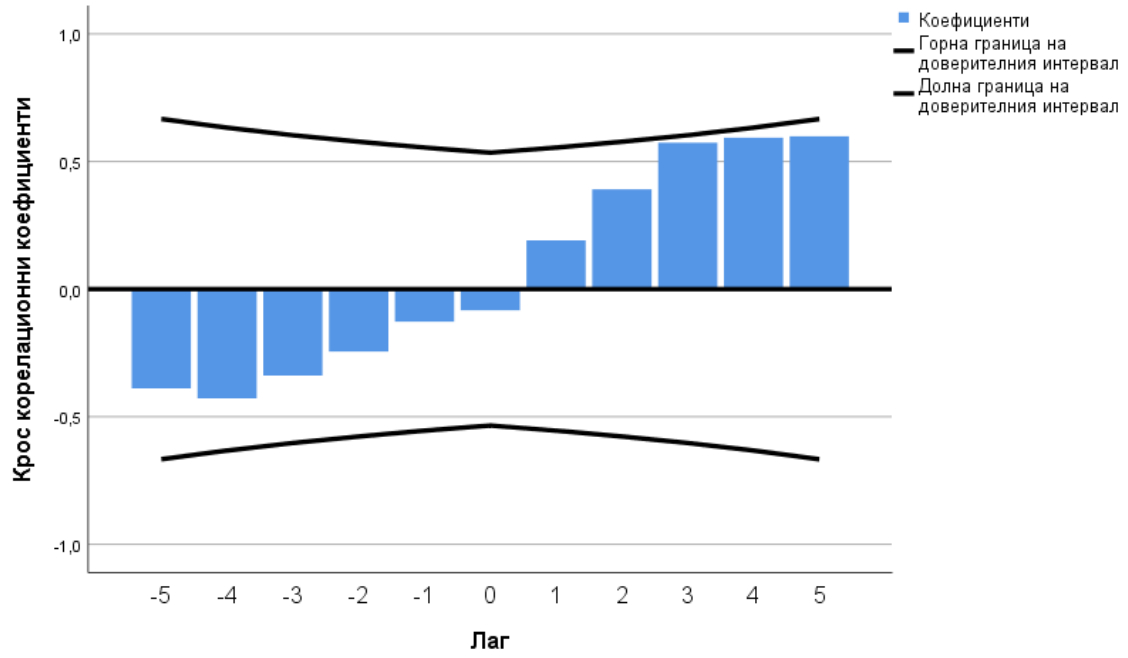

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големите по стойност, а това са тези при лаг 3, лаг 4 и при лаг 5, като стойностите им са съответно 0,574, 0,593 и 0,598. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с три до пет години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Австрия.

Следващата страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Белгия. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 52. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Белгия

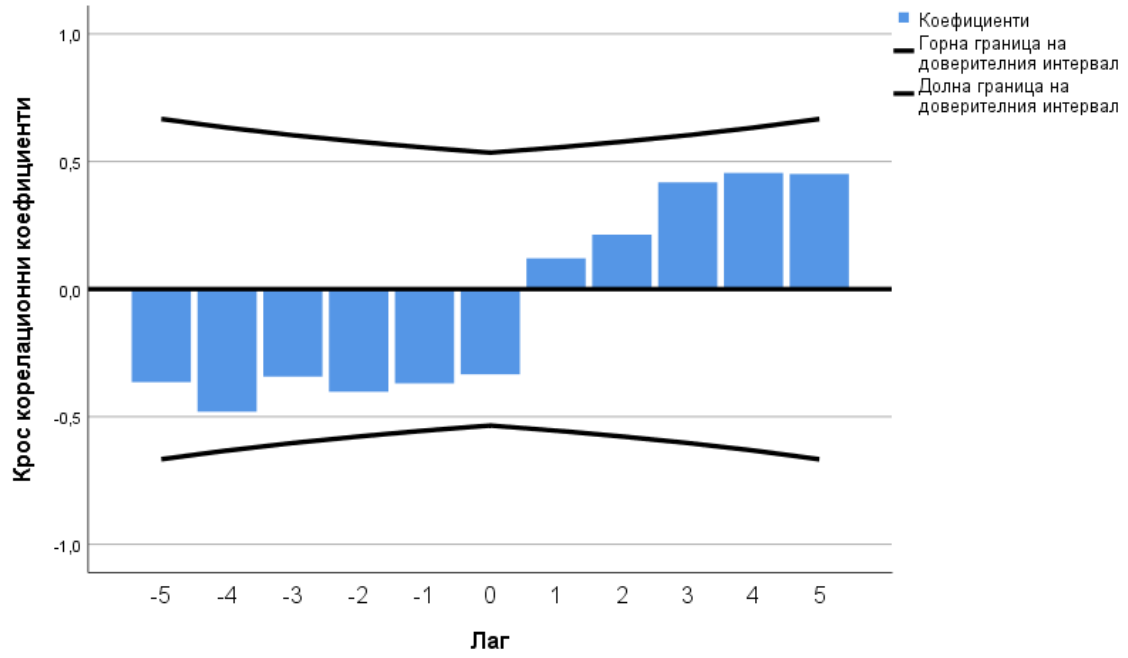

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големите по стойност, а това са тези при лаг 3, лаг 4 и при лаг 5, като стойностите им са съответно 0,418, 0,455 и 0,451 (по подобие на връзката на индикатора между България и Австрия). Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с три до пет години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Белгия.

Предпоследната страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Нидерландия.

Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 53. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Нидерландия

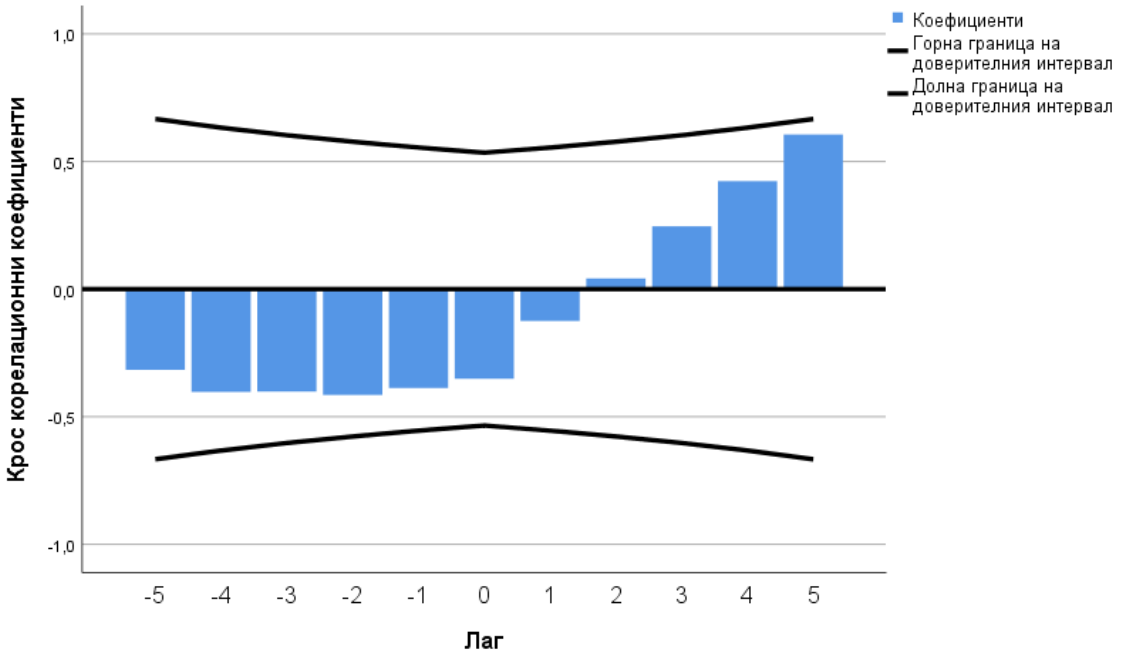

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големия по стойност, а това е при лаг 5, като стойността му е 0,606. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с пет години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Нидерландия.

Последната страна, с която е изследвано дали България има връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Гърция. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 54. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Гърция

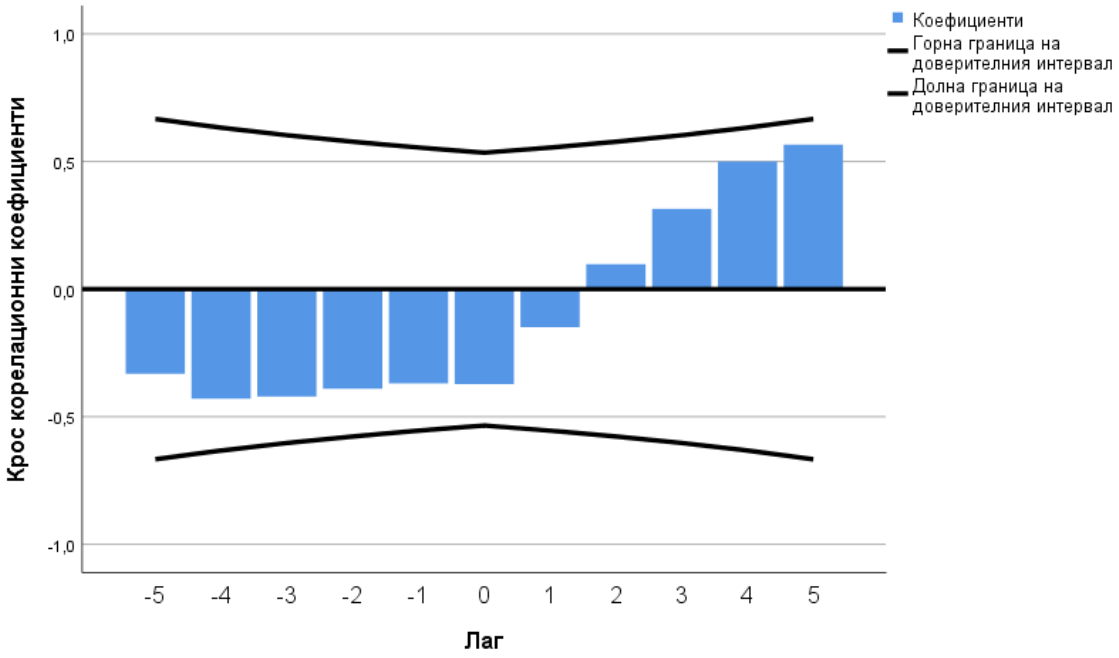

Въпреки че крос корелационните коефициенти не са статистически значими, все пак следва да се обърне внимание на най-големия по стойност, а това е при лаг 5, като стойността му е 0,566. Това означава, че е възможно да има известно лагово влияние (най-вече с пет години закъснение) между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на България и Гърция.

Като обобщение при изследването на връзките между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбалансии на България с останалите страни членки на ЕС може да се направи изводът, че съществуват връзки между макроикономическите дисбаланси с почти всички страни от ЕС. За някои от страните връзката на дисбалансите са установяват да се проявят още същата година, или поне това означава развитие със сходна тенденция на развитие. При останалите страни връзката е лагова, т.е. може да се очаква дебалансираността на една страна да доведе до дебалансиране и в България след няколко години.

3.4.2. Изследване на връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия с останалите страни членки на ЕС

Както беше посочено по-горе, страната, която е най-балансирана за целия изследван период от 2007 до 2020 г. е Чехия. Поради тази причина е изследвана връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия с останалите страни членки на ЕС. За целта са изчислени коефициентите на корелация, а резултатите са представени в следващата таблица.

Таблица 20. Коефициенти на корелация на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия с останалите страни членки на ЕС

Държави	Коефициент на корелация	Равнище на значимост (двустранна критична област)
България	0,624*	0,017
Латвия	0,613*	0,020
Естония	0,550*	0,042
Словакия	0,542*	0,045
Литва	0,518	0,058
Румъния	0,472	0,088
Полша	0,411	0,144
Малта	0,352	0,218
Франция	0,191	0,514
Ирландия	0,101	0,732
Дания	0,082	0,780
Португалия	0,078	0,792
Унгария	0,070	0,811
Испания	0,066	0,823
Хърватия	0,055	0,851
Словения	0,055	0,852
Кипър	-0,057	0,847
Финландия	-0,086	0,770
Италия	-0,097	0,741
Германия	-0,102	0,728
Швеция	-0,115	0,697
Люксембург	-0,118	0,687
Австрия	-0,131	0,655
Гърция	-0,319	0,266
Белгия	-0,342	0,232
Нидерландия	-0,405	0,151

* Коефициентът на корелация е статистически значим при риск за грешка от 5%.

От горната таблица се забелязва, че четири корелационни коефициента са статистически значими (при риск за грешка от 5%) и те са между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и индикаторите за България, Латвия, Естония и Словакия.

Най-висок е корелационният коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и този за България, като неговата стойност е 0,624. Тази връзка е изследвана детайлно по-горе, затова анализът ще бъде направен за останалите страни, за които се установи статистически значима връзка на чешката икономика с тях.

Втората страна, за която е установена статистически значима връзка по отношение на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия, е с Латвия, като коефициентът на корелация е 0,613, което говори за умерено силна права връзка. Освен това са изследвани и лагови влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 55. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Латвия

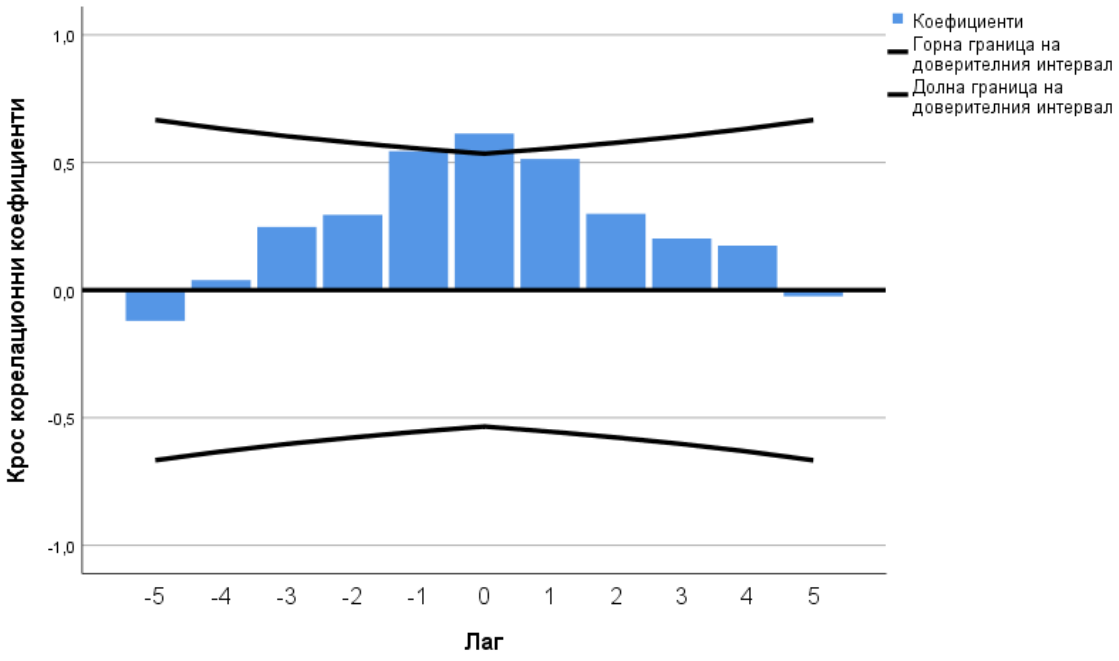

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Латвия е равен на 0,613 и е статистически значим (при риск за грешка от 5%). Това означава, че съществува умерено силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в Чехия и Латвия (или поне имат сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Чехия и Латвия затихва, особено след втората година.

Третата страна, с която Чехия има статистически значима връзка (или сходна тенденция) на развитие на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Естония. Освен това са изследвани и лагови влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 56. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Естония

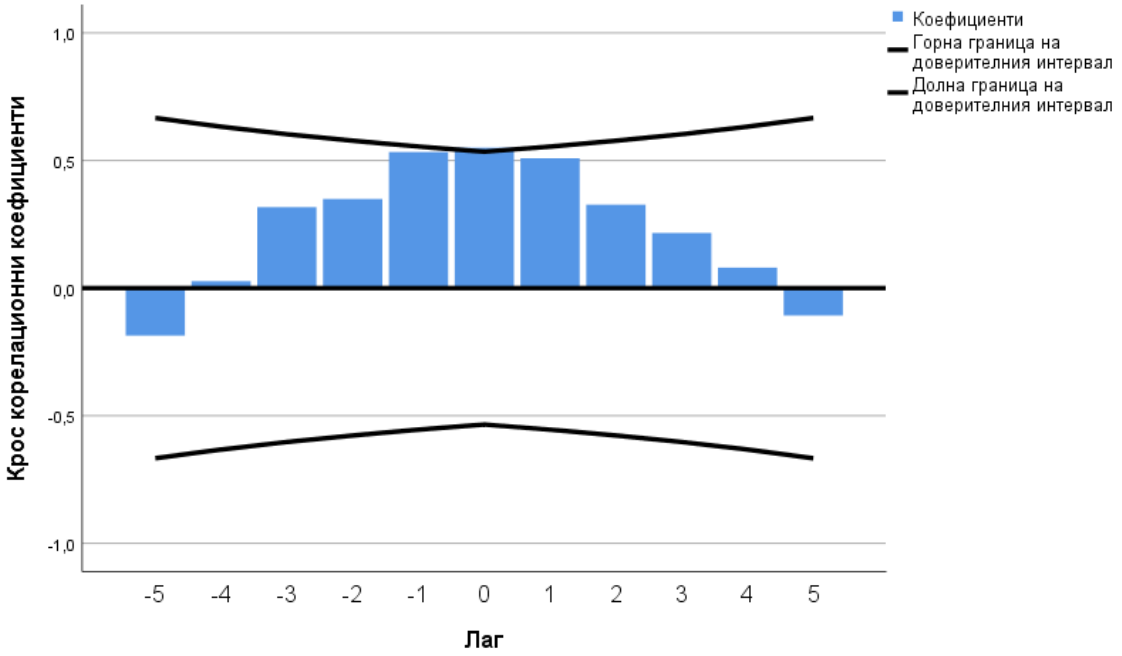

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Естония е равен на 0,55 и е

статистически значим (при риск за грешка от 5%). Това означава, че съществува умерено силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в Чехия и Естония (или поне имат сходна тенденция на развитие). Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Чехия и Естония затихва, особено след втората година.

Четвъртата страна, с която Чехия има статистически значима връзка (или сходна тенденция) на развитие на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Словакия. Освен това са изследвани и лагови влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 57. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Словакия

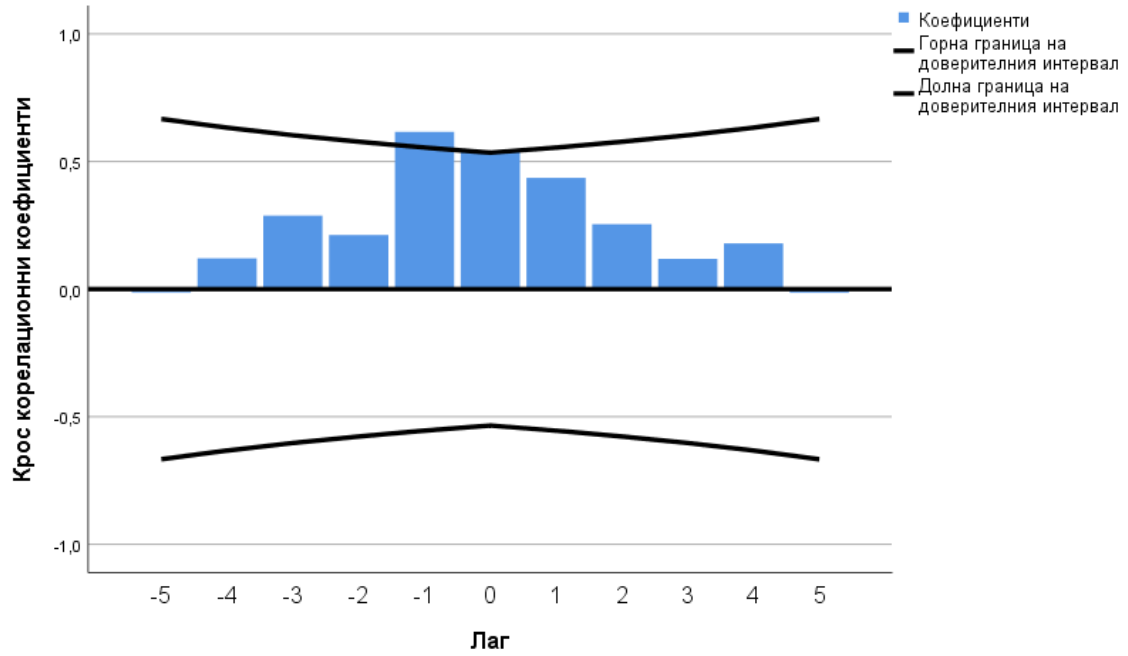

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Словакия е равен на 0,542 и е статистически значим (при риск за грешка от 5%). Това означава, че съществува умерено силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в Чехия и

Естония. Освен това един от крос корелационните коефициенти при лаг 1 също е статистически значим и той е равен на 0,616, което означава, че може да имаме и лагово влияние след една година, след което влиянието затихва.

Петата страна по сила на връзката, с която Чехия има умерено силна връзка (макар и да не е статистически значима връзка) на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, е Латвия. Освен това са изследвани и лагови влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 58. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Латвия

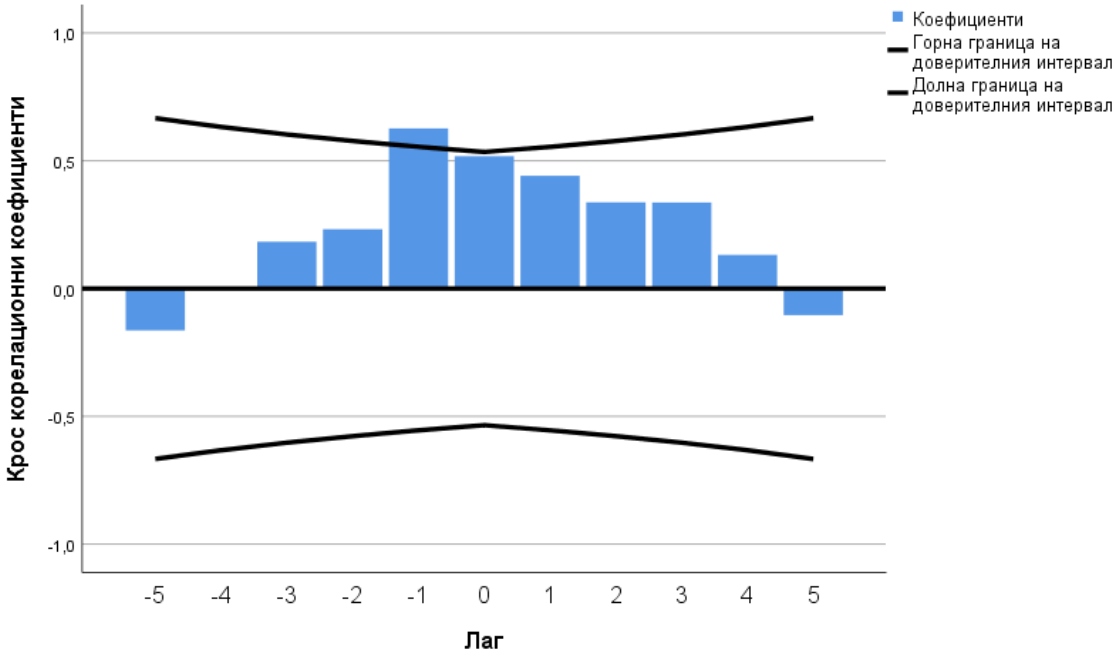

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Чехия и Латвия е равен на 0,518 и макар да не е статистически значим, е сигнал за умерено силна и права връзка между дисбалансите, които съществуват в Чехия и Латвия. Освен това един от крос корелационните коефициенти при лаг 1 също е статистически значим и той е равен на 0,627, което означава, че може да имаме и лагово влияние след една

година, след което влиянието затихва. Тази връзка е подобна на тази, която е установена по-горе между Чехия и Словакия.

3.4.3. Изследване на връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция с останалите страни членки на ЕС

Както беше посочено по-горе, страната, която е най-дебалансирана за целия изследван период, е Гърция. Поради тази причина е изследвана връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция с станалите страни членки на ЕС. За целта са изчислени коефициентите на корелация, а резултатите са представени в следващата таблица.

Таблица 21. Коефициенти на корелация на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция с останалите страни членки на ЕС

Държави	Коефициент на корелация	Равнище на значимост (двустранна критична област)
Нидерландия	0,927**	0,000
Австрия	0,908**	0,000
Италия	0,856**	0,000
Хърватия	0,826**	0,000
Германия	0,817**	0,000
Португалия	0,804**	0,001
Финландия	0,747**	0,002
Белгия	0,744**	0,002
Словения	0,735**	0,003
Кипър	0,730**	0,003
Испания	0,719**	0,004
Дания	0,582*	0,029
Франция	0,527	0,053
Ирландия	0,520	0,056
Швеция	0,440	0,116
Унгария	0,325	0,258
Люксембург	-0,061	0,836
Полша	-0,245	0,398
Малта	-0,251	0,387

Държави	Коефициент на корелация	Равнище на значимост (двустранна критична област)
Чехия	-0,319	0,266
България	-0,372	0,190
Литва	-0,400	0,157
Словакия	-0,463	0,096
Латвия	-0,486	0,078
Естония	-0,556*	0,039
Румъния	-0,572*	0,032

* Коефициентът на корелация е статистически значим при риск за грешка от 5%.

** Коефициентът на корелация е статистически значим при риск за грешка от 1%.

От горната таблица се забелязва, че интегралният индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция има статистически значима връзка с индикаторите на 14 от останалите страни членки на ЕС, като с 12 от тях връзката е права, а с 2 държави връзката е обратна. Поради тази причина ще бъде изследвана връзката с тези 14 страни членки от ЕС, за които е установена статистически значима връзка.

Най-висок е корелационният коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и този за Нидерландия, като неговата стойност е 0,927 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за много силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 59. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Нидерландия

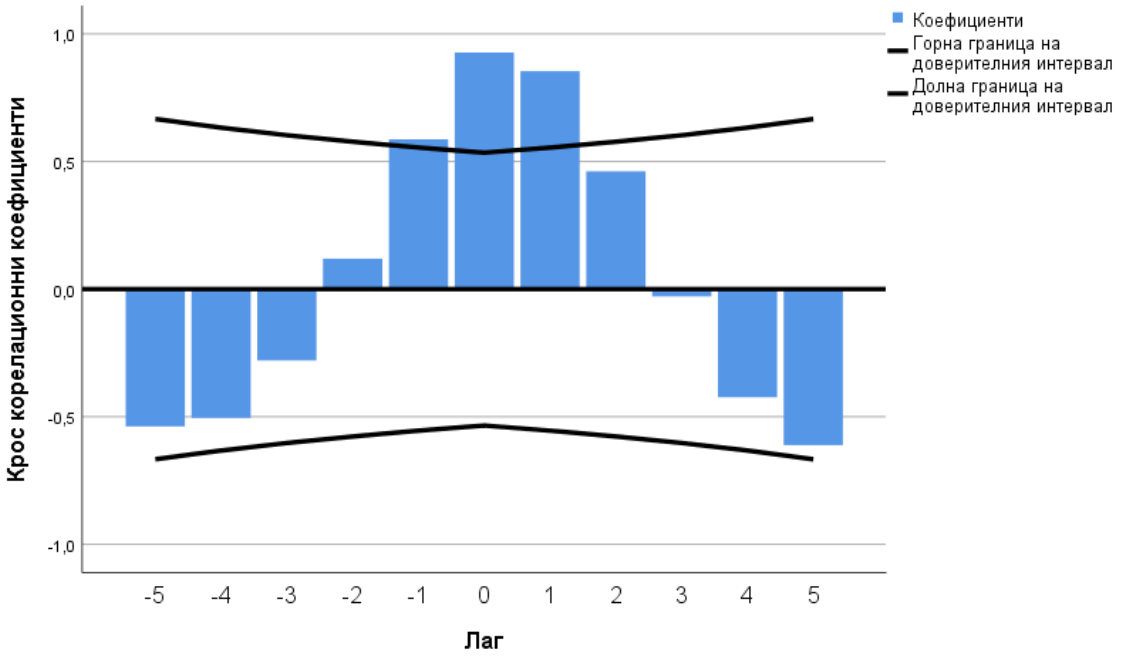

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Нидерландия е много висок (0,927) и статистически значим, то и крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок (0,854) и статистически значим. Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Нидерландия, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Нидерландия затихват, особено след втората година.

Вторият по големина корелационен коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Австрия, като неговата стойност е 0,908 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за много силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са

изследвани и лагови влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 60. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Австрия

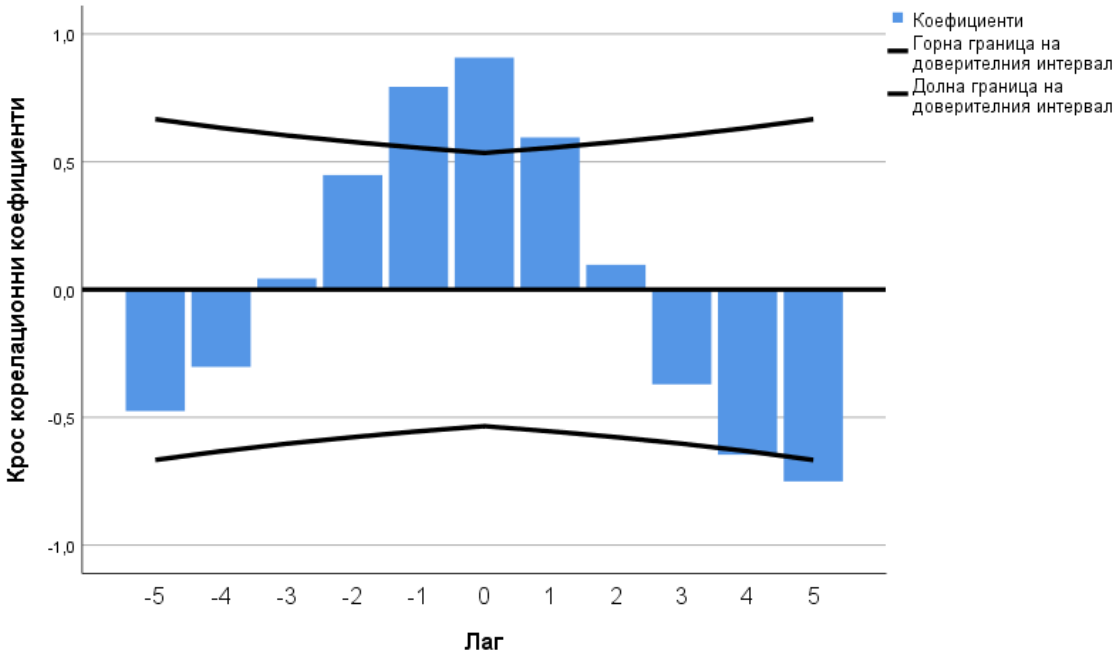

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Австрия е много висок (0,908) и статистически значим, то и крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок и статистически значим. Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Австрия, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Австрия затихват, особено през втората и следващите години.

Третият по големина корелационен коефициент между интегралният индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Италия, като неговата стойност е 0,856 и той е статистически значим (дори при

1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 61. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Италия

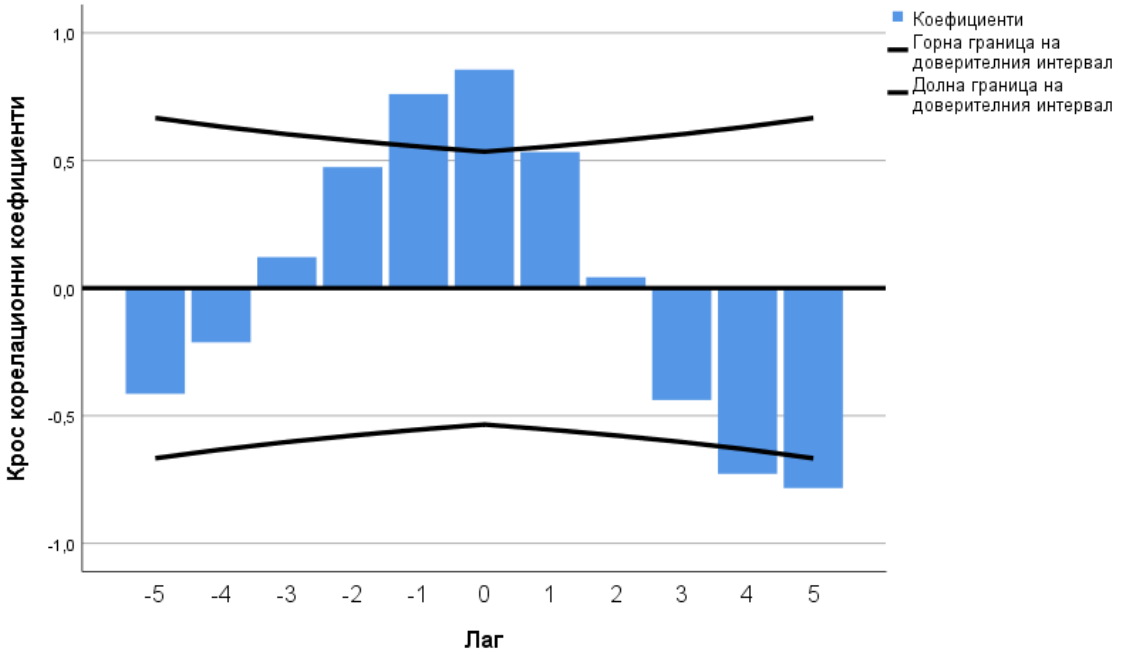

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Италия е висок и статистически значим, то и крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок и статистически значим. Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Италия, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Италия затихват, особено през втората и следващите години.

Четвъртият по големина корелационен коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с

Хърватия, като неговата стойност е 0,826 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 62. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Хърватия

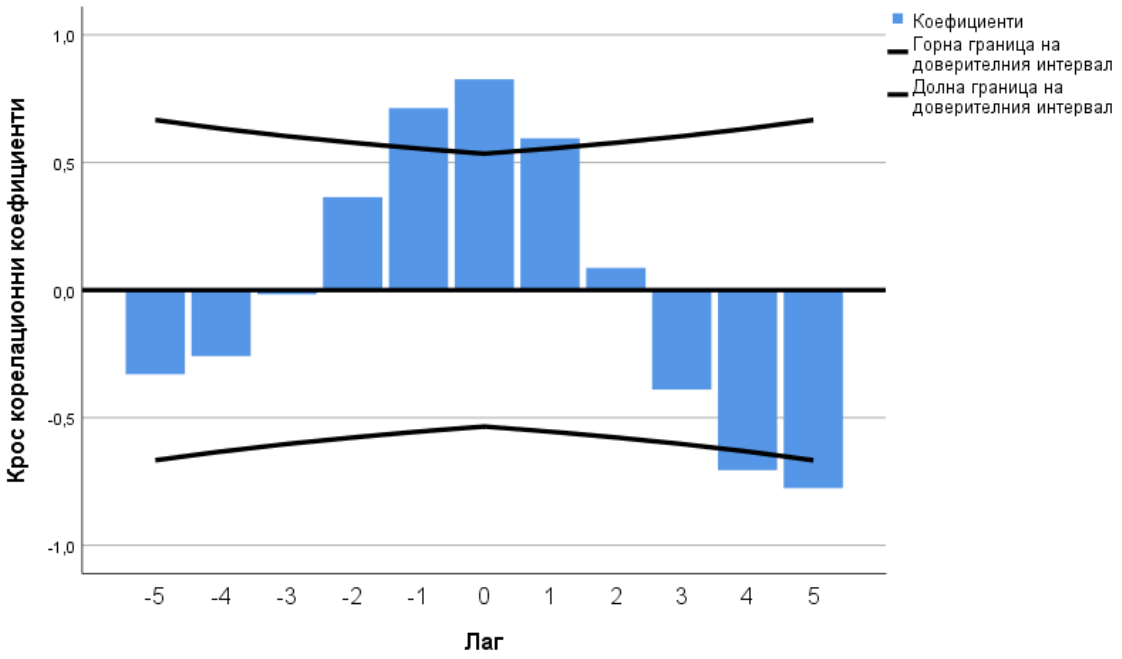

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Хърватия е висок и статистически значим, то и крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок и статистически значим. Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Хърватия, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Хърватия затихват, особено през втората и следващите години.

На пето място по големина на корелационния коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Германия, като неговата стойност е 0,817 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 63. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Германия

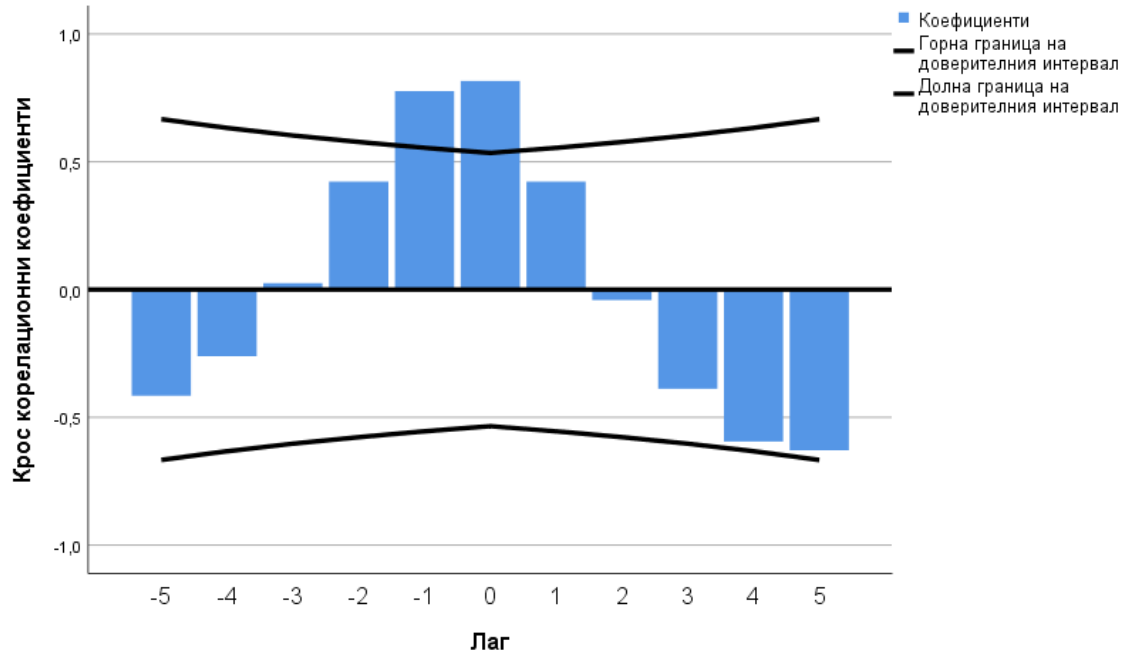

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Германия е висок и статистически значим, то и крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок и статистически значим. Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Германия, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година, т.е. ако дисбалансите в Германия се засилят, то може да се очаква

и дисбалансите в Гърция да се засилят през същата и през следващата една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Германия затихват, особено през втората и следващите години.

На следващо място по големина е корелационният коефициент между интегралният индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Португалия, като неговата стойност е 0,804 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 64. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Португалия

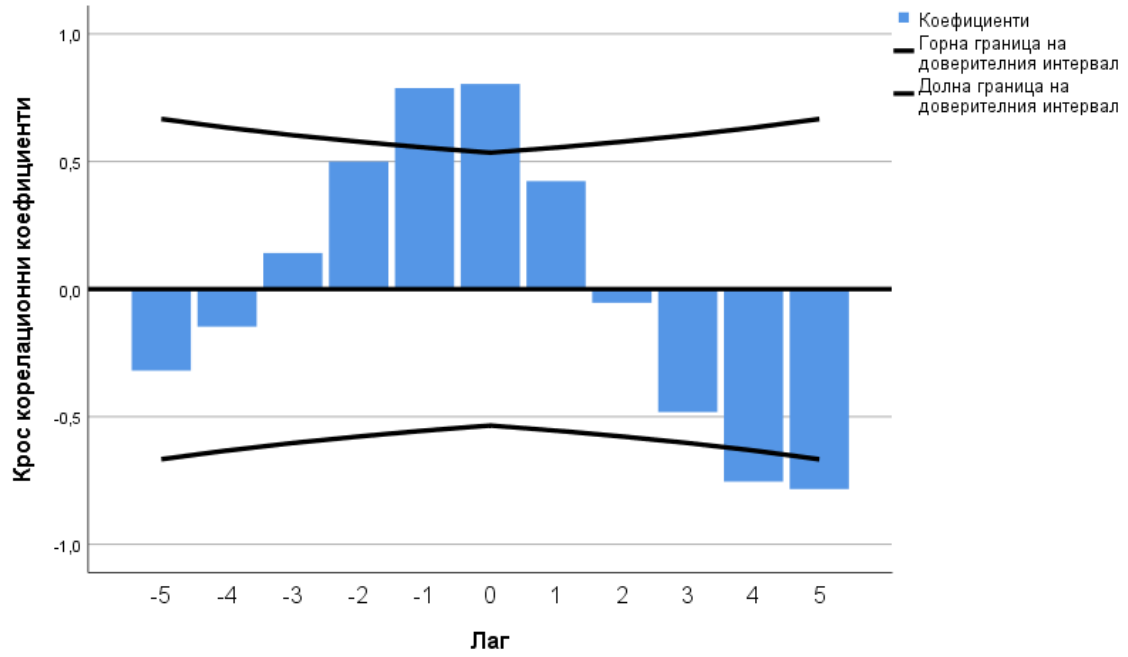

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Португалия е висок и статистически значим, то и крос корелационният коефициент при лаг 1 също е

сравнително висок и статистически значим. Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Португалия, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година, т.е. ако дисбалансите в Португалия се засилят, то може да се очаква и дисбалансите в Гърция да се засилят през същата и през следващата една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Португалия затихват, особено през втората и следващите години.

На следващо място по големина е корелационният коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Финландия, като неговата стойност е 0,747 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 65. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Финландия

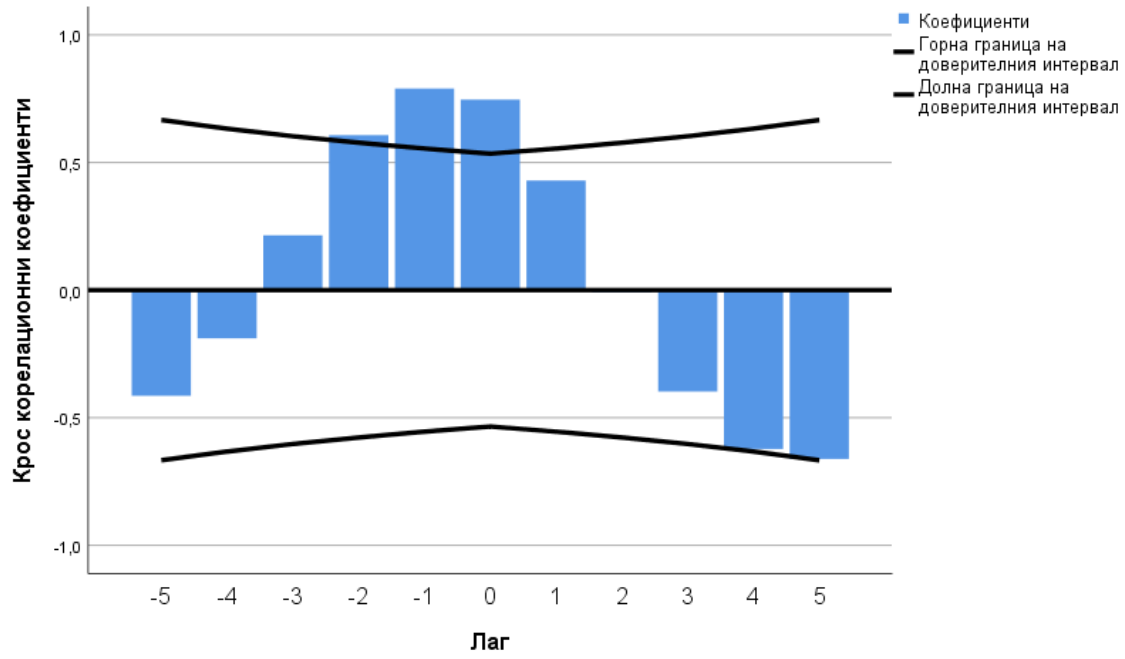

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Финландия е висок и статистически значим, то крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок и статистически значим (0,79). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Финландия, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година, т.е. ако дисбалансите във Финландия се засилят, то може да се очаква и дисбалансите в Гърция да се засилят през същата и дори още повече през следващата една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Финландия затихват, особено след втората година.

На следващо място по големина е корелационният коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Белгия, като неговата стойност е 0,744 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 66. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Белгия

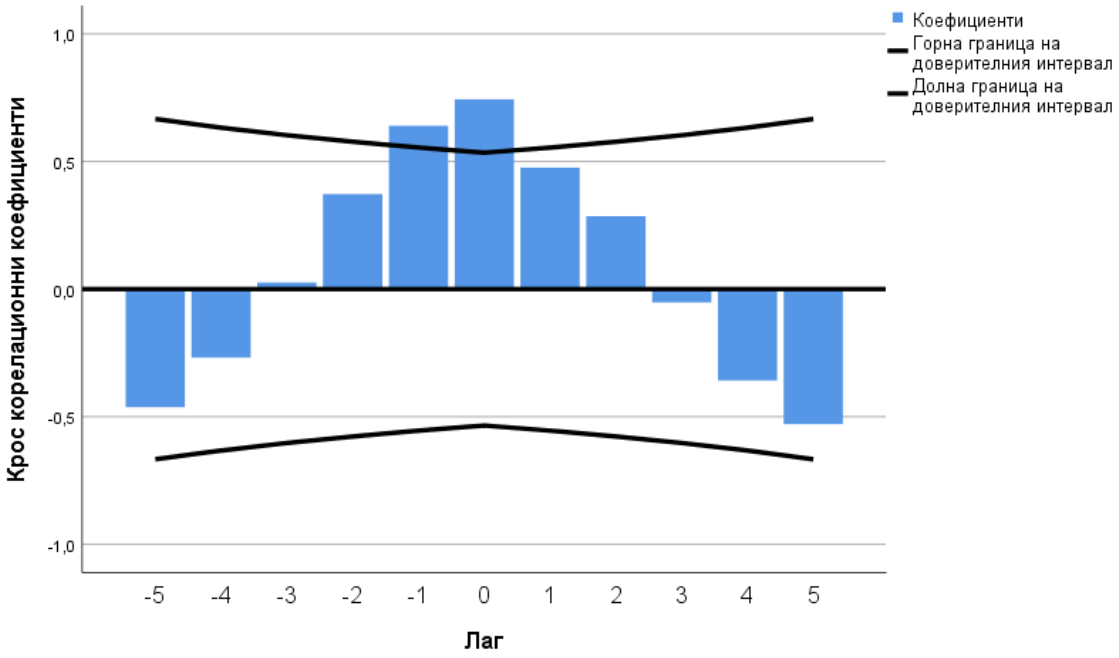

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Белгия е висок и статистически значим, то крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок и статистически значим (0,64). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Белгия, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година, т.е. ако дисбалансите в Белгия се засилят, то може да се очаква и дисбалансите в Гърция да се засилят през същата и през следващата една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Белгия затихват, особено след втората година.

На следващо място по големина е корелационният коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този със Словения, като неговата стойност е 0,735 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или

поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лагови влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 67. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Словения

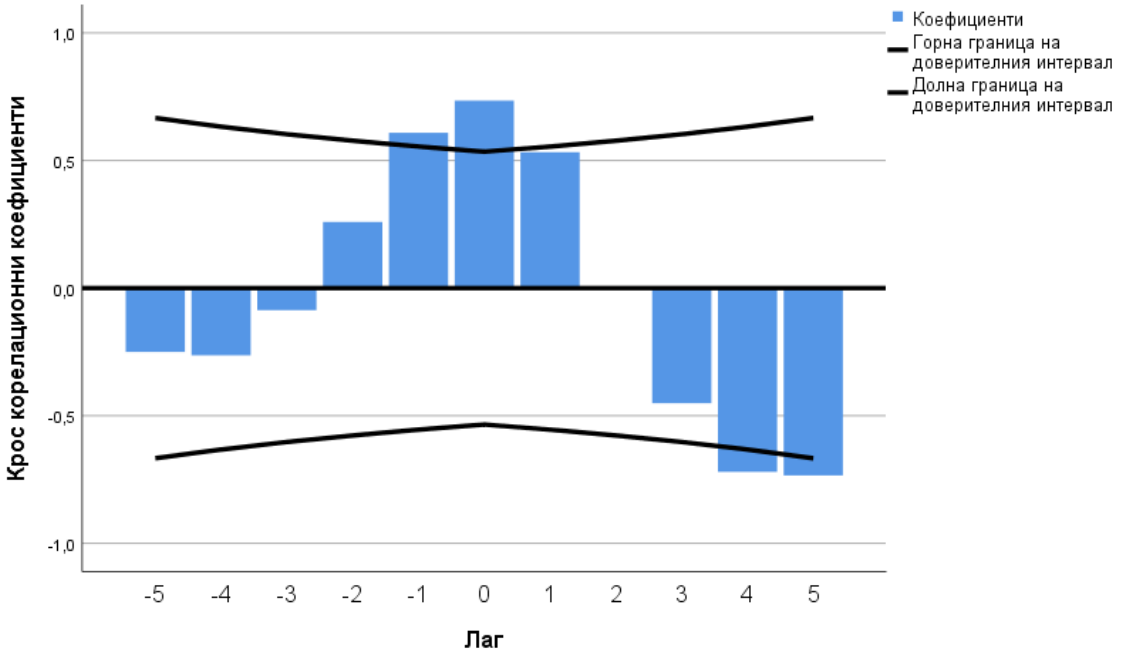

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Словения е сравнително висок и статистически значим, то крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок и статистически значим (0,608). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Словения, за които освен влияние през една и съща година може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година, т.е. ако дисбалансите в Словения се засилят, то може да се очаква и дисбалансите в Гърция да се засилят през същата и през следващата една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между

дисбалансите на Гърция и Словения затихват, особено през втората и следващите години.

На следващо място по големина е корелационният коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Кипър, като неговата стойност е 0,730 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или поне за че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лагови влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 68. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Кипър

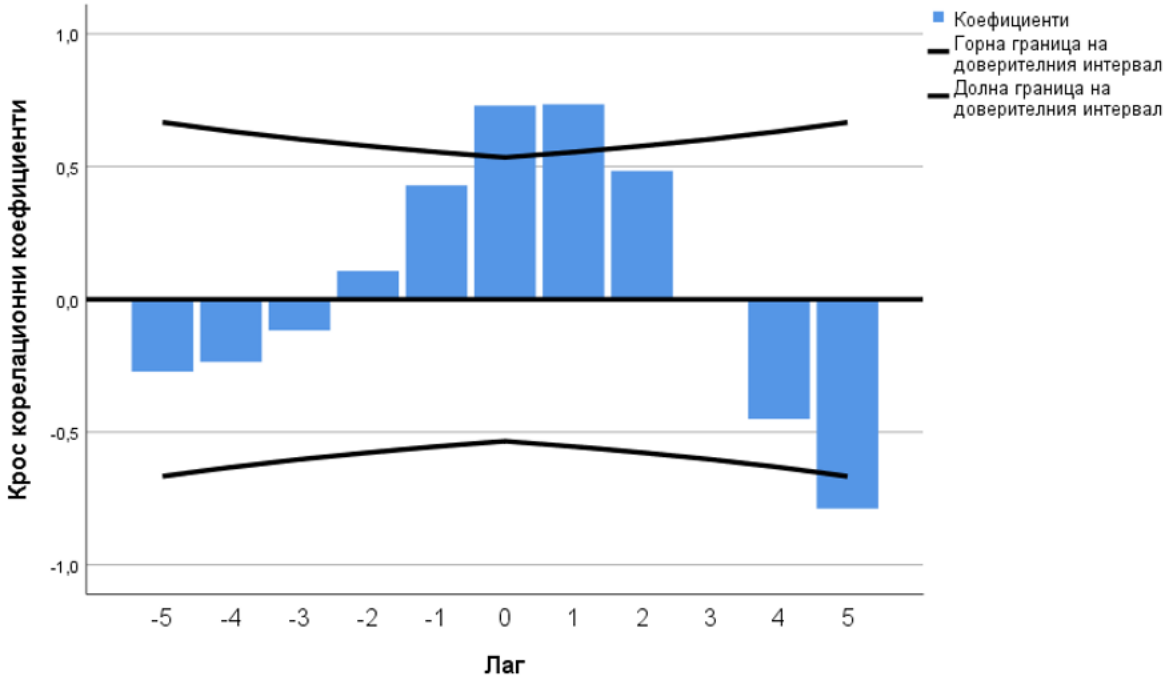

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Словения е сравнително висок и статистически значим, то крос корелационният коефициент при лаг 1 също е сравнително висок и статистически значим (0,735). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и

Кипър, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието със същата сила и със забавяне от една година, т.е. ако дисбалансите в Гърция се засилят, то може да се очаква и дисбалансите в Кипър да се засилят през същата и през следващата една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Кипър затихват, особено след втората година.

На следващо място по големина е корелационният коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Испания, като неговата стойност е 0,719 и той е статистически значим (дори при 1% риск за грешка), което говори за силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 69. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Испания

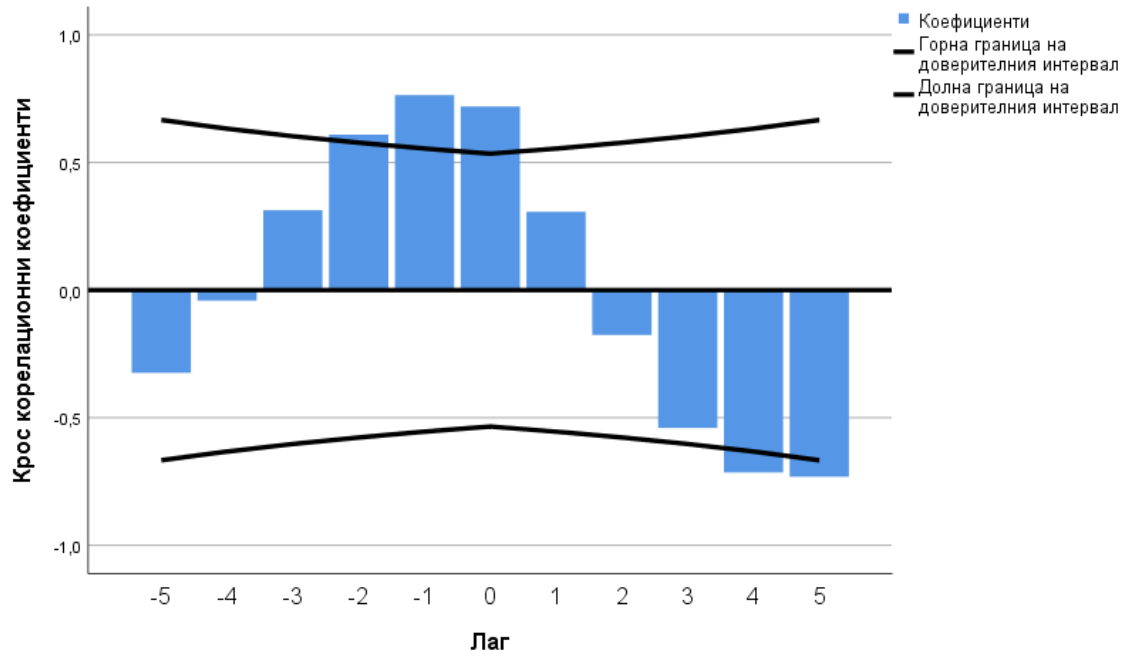

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Испания е висок и статистически значим, то крос корелационният коефициент при лаг 1 е дори още по-висок и статистически значим (0,764). Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Испания, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една година, т.е. ако дисбалансите в Испания се засилят, то може да се очаква и дисбалансите в Гърция да се засилят през същата и дори още повече през следващата една година. Крос корелационните коефициенти след лаг 1 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Испания затихват, особено след втората година.

На последно място по големина и в същото време положителен и статистически значим е корелационният коефициент между интегралният индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция е този с Дания, като неговата стойност е 0,583 и той е статистически значим (при 5% риск за грешка), което говори за умерено силна права връзка (или поне за това, че двата индикатора имат сходна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 70. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Дания

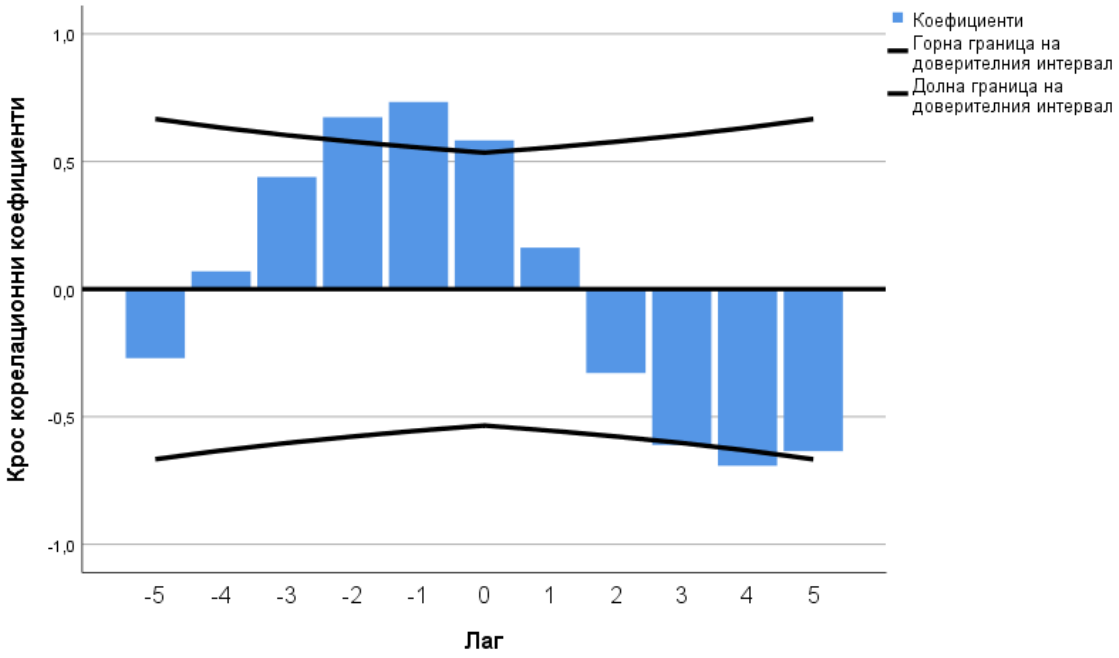

Освен че коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Дания е умерено висок и статистически значим, то крос корелационният коефициент при лаг 1 е дори още по-висок (0,733) и също статистически значим, както и при лаг 2, който също е статистически значим и равен на 0,673. Това означава, че съществува силна и права връзка между дисбалансите в Гърция и Дания, за които освен влияние през една и съща година, може да се очаква да продължи влиянието и със забавяне от една и две години, т.е. ако дисбалансите в Дания се засилят, то може да се очаква и дисбалансите в Гърция да се засилят през същата и дори още повече през следващите две години. Крос корелационните коефициенти след лаг 2 постепенно започват да намаляват, което означава, че връзката между дисбалансите на Гърция и Дания затихва.

Съществуват и две страни от ЕС, които са Румъния и Естония, като за тях специфичното е, че се получава отрицателен и статистически значим

корелационен коефициент между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и индикатора за тези две страни.

Коефициентът на корелация на индикатора на Гърция с Румъния е -0,572 и той е статистически значим (при 5% риск за грешка), което говори за умерено силна обратна връзка (или поне за това, че двата индикатора имат различна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 71. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Румъния

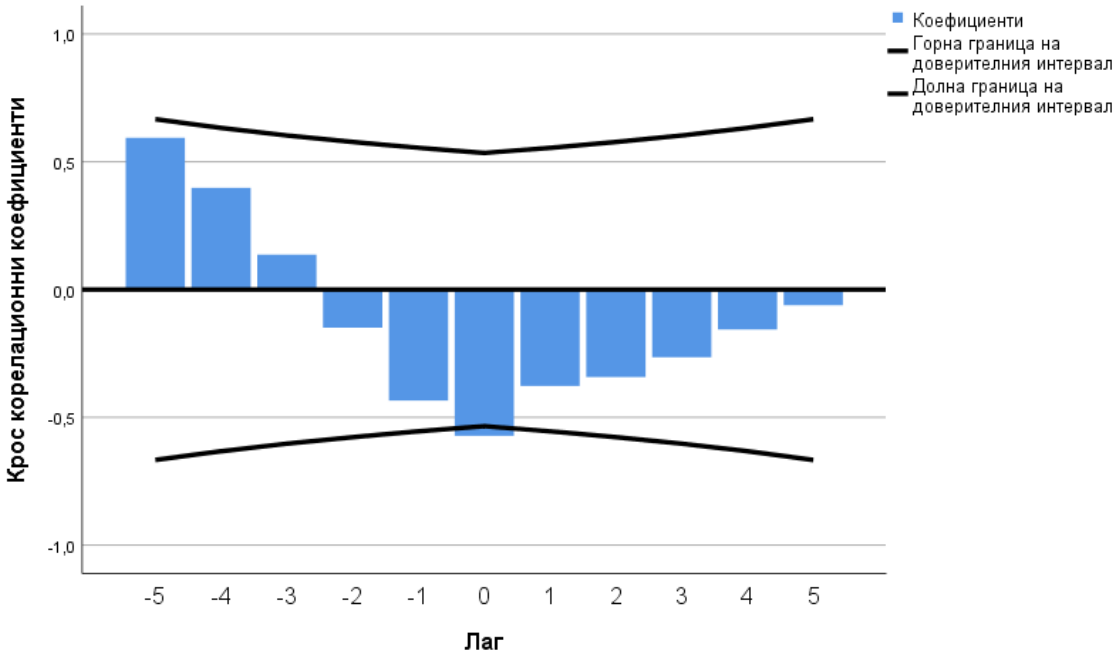

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Румъния е умерено висок и статистически значим, а крос корелационните коефициенти при лаг 1 и следващите имат стойности по-близо до нула и не са статистически значими.

Това означава, че съществува умерено силна и обратна връзка между дисбалансите в Гърция и Румъния, които имат влияние през една и съща година и няма съществени лагови влияния. Това означава, че ако дисбалансите в Румъния

се засилят, то може да се очаква, че дисбалансите в Гърция ще намалеят през същата година.

Коефициентът на корелация на индикатора на Гърция с Естония е -0,5756 и той е статистически значим (при 5% риск за грешка), което говори за умерено силна обратна връзка (или поне за това, че двата индикатора имат различна тенденция на развитие). Освен това са изследвани и лаговите влияния, като резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 72. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Естония

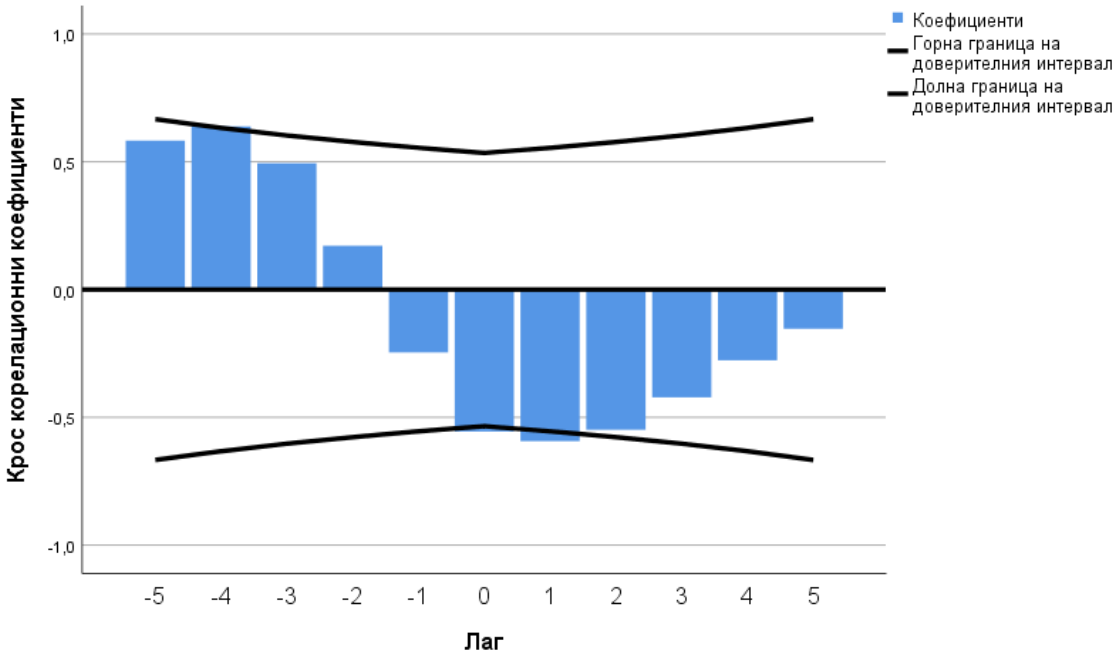

Коефициентът на корелация между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси на Гърция и Естония е умерено висок и статистически значим, но крос корелационните коефициенти при лаг 1 говори за още по-силна обратна връзка (той е равен на -0,593 и е статистически значим), както и при лаг 2, който е равен на -0,548.

Това означава, че съществува умерено силна и обратна връзка между дисбалансите в Гърция и Естония, които имат влияние през същата, но и през

следващите две години. Това означава, че ако дисбалансите в Гърция се засилят, то може да се очаква, че дисбалансите в Естония ще намалеят през същата и следващите две години.

Разбира се, тъй като изчислените коефициенти на корелация и крос корелационни коефициенти са между динамични редове, то наличието на висок положителен корелационен коефициент може да се дължи на силна права връзка, но може и да е сигнал, че просто двата динамични реда имат сходна тенденция на развитие. По аналогичен начин, ако корелационният коефициент е отрицателен, това може да е сигнал за обратна връзка, но също така може да е резултат от разнопосочни тенденции на развитие.

Освен това изследваните динамични редове са със сравнително ограничена продължителност от 14 години, поради което по-големи лагови влияния от 3 и 4 години не могат да бъдат доказани.

4.5. Изследване на връзката на интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на икономиките

Една от основните поставени задачи е да се изследват връзките между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и един от основните макроикономически индикатори. За целта е изследвана връзката между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и темпа на прираст на БВП по съпоставими цени (известен още като растеж на икономиката).

С цел да се избегне евентуалната поява на фалшива корелация, предварително е извършена проверка за наличие на тенденции на развитие на растежа на икономиките за изследвания период. За целта са използвани статистически проверки на хипотези, основани на коефициентите на автокорелация от първи порядък, като самите автокорелационни коефициенти са представени в приложения (за повече информация виж Атанасов (2018), стр. 60 и

следващите). От извършените проверки на хипотези следва да се приеме хипотезата, че с вероятност за сигурност 95% динамичните редове на растежа на икономиките в ЕС са стационарни редове, т.е. може да се приложи корелационния анализ и да се изследват връзките между индикатора за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на икономиките. Нещо повече, за да се установят евентуални лагови влияния, са използвани и крос корелационни коефициенти до пети порядък.

Изследването е направено по страни, като Чехия е първата страна, тъй като е с най-ниските дисбаланси, следвана от Германия и Малта, а на последно място е изследвана Гърция.

На следващите фигури са представени крос корелационните коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на отделните страни от ЕС за изследвания период при лаг и лийд до 5 години.

От фигура 73 се забелязва, че обикновеният корелационен коефициент между макроикономическите дисбаланси и растежа на Чехия е нисък, макар и положителен (той е 0,22 и не е статистически значим при приет 5% риск за грешка). Това обаче не означава непременно, че няма връзка между макроикономическите дисбаланси и растежа на Чехия. Затова е изследвана връзката и с определен лаг във времето. От фигурата се забелязва, че най-силна връзка съществува при лаг едно и лаг три, като тогава крос корелационният коефициент е съответно -0,294 и -0,371, въпреки че те не са статистически значими при риск за грешка от 5%. Това означава, че макар и сравнително слаба, все пак съществува обратна връзка между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Чехия през следващата и през третата година. Изводът, който може да се направи, е, че колкото е по-балансирана икономиката на Чехия, това води до по-висок икономически растеж след една година и след три години, макар и да не е значимо това влияние. Самите стойности на крос корелационните коефициенти са представени и в табличен вид в приложение.

Фигура 73. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Чехия

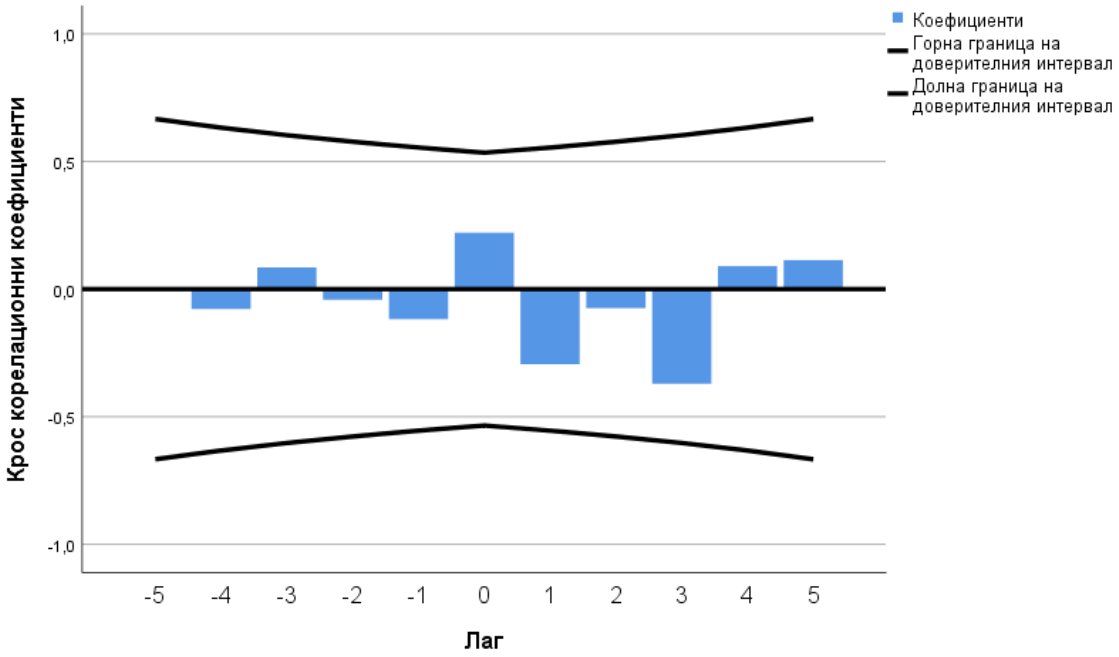

Втората страна по макроикономически дисбаланси е Германия. От следващата фигура 74 се забелязва, че най-съществен е лийдиращият крос корелационен коефициент от трети порядък, който има стойност -0,447. Въпреки че не може да се докаже, че той е статистически значим (най-вече заради сравнително кратките динамични редове от 14 години), то връзката тук показва, че по-големият икономически растеж в Германия води до балансиране на икономиката след три години, след което връзката отслабва във времето.

Фигура 74. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Германия

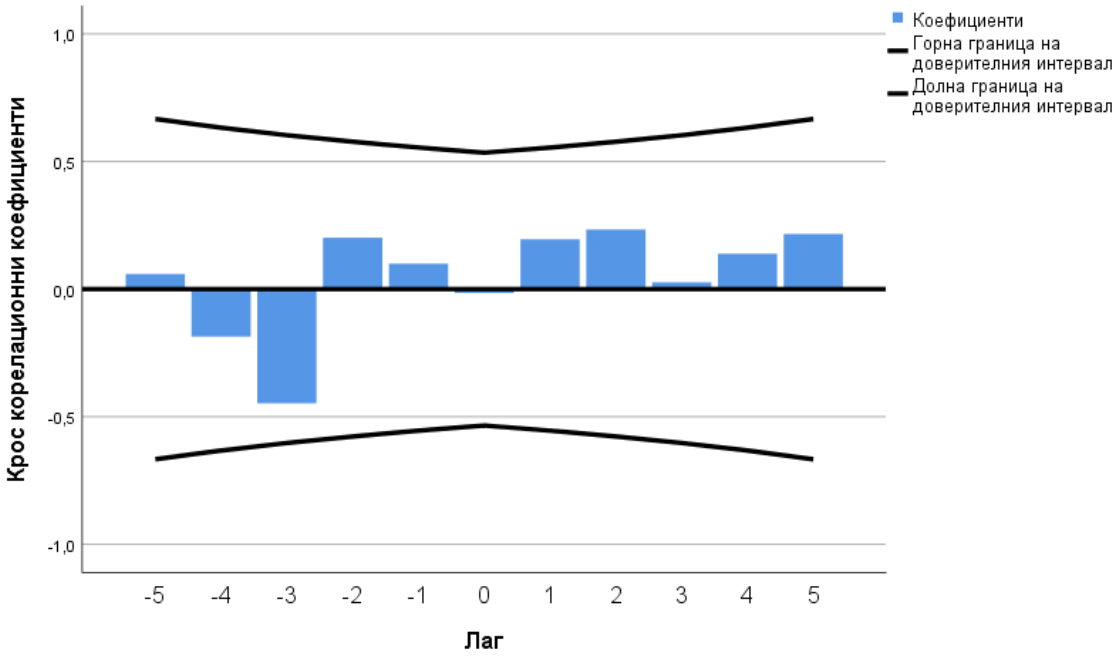

Третата страна по макроикономически дисбаланси е Малта. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 75, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Малта.

Фигура 75. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Малта

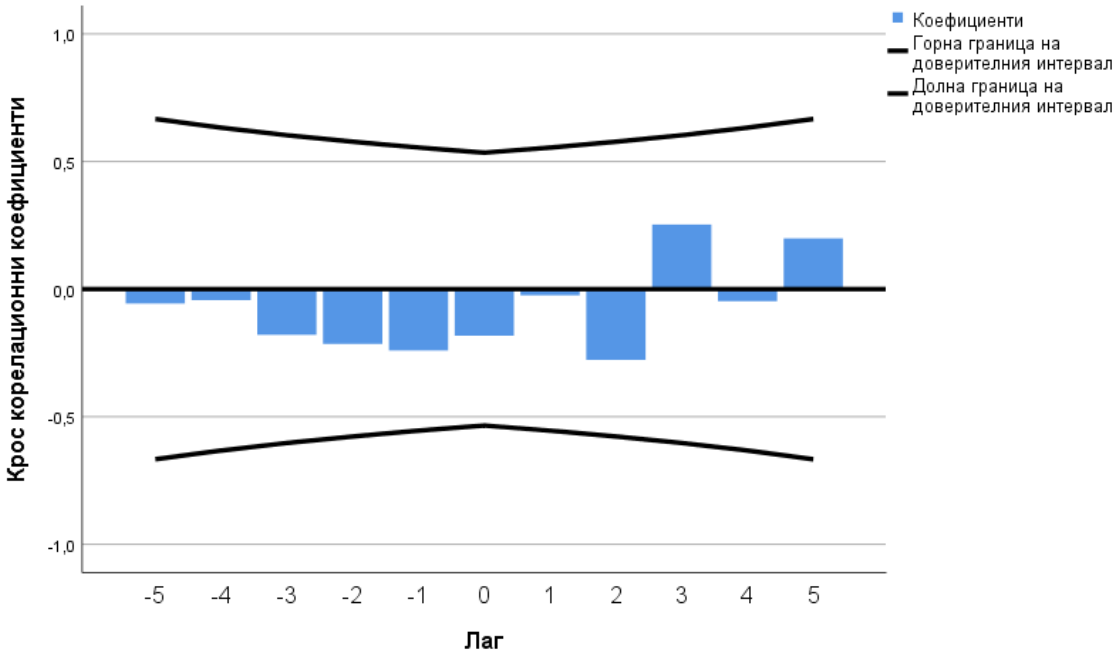

На четвърто място по макроикономически дисбаланси е Австрия, като крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 76, отново не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Австрия (по подобие на Малта).

Фигура 76. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Австрия

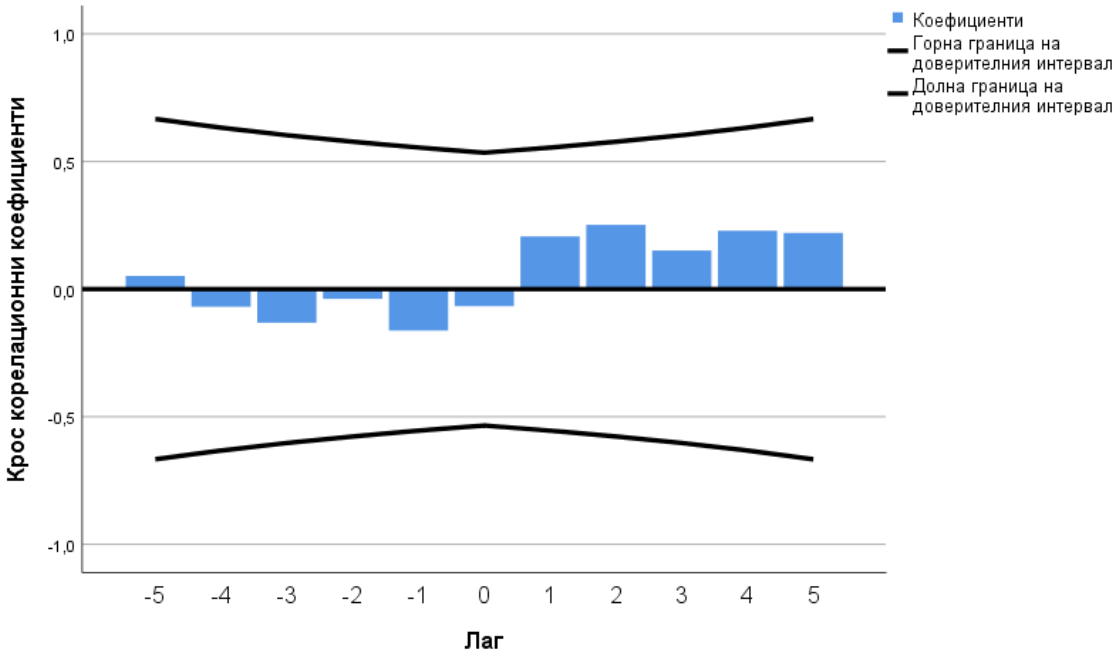

На следващо място по балансираност е Полша. Въпреки че крос корелационните коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Полша не са статистически значими, прави впечатление обикновеният корелационен коефициент, който е 0,445, и това е сигнал за наличие на права връзка, т.е. високата дебалансираност е свързана и с висок растеж през същата година.

Фигура 77. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Полша

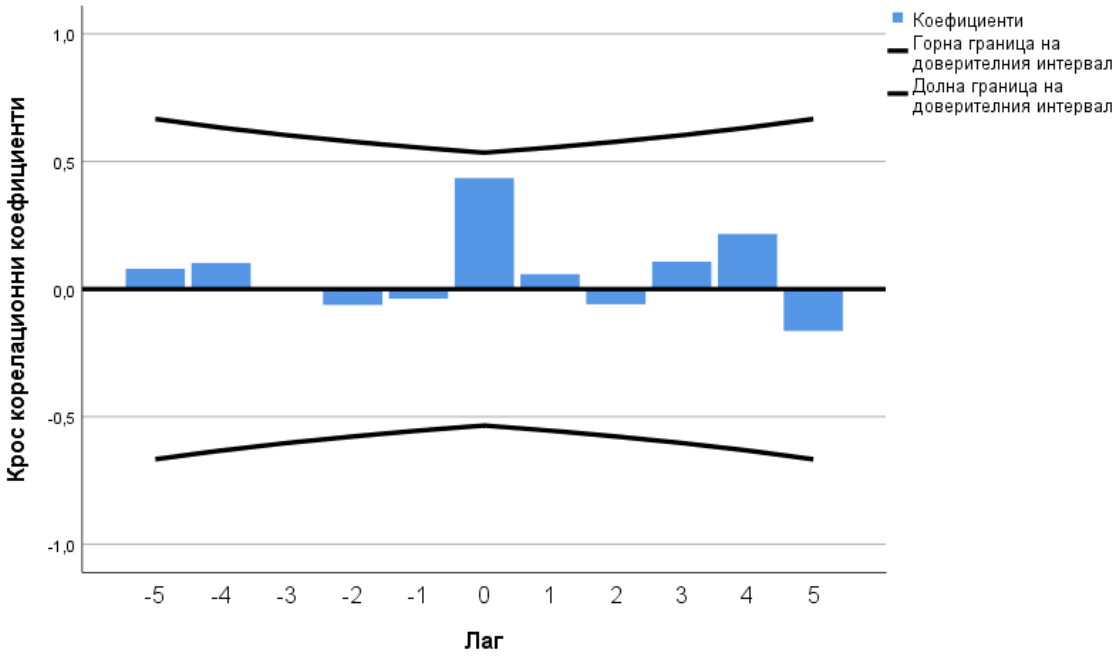

От следващата фигура 78 не се забелязват статистически значими крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Словения. Въпреки това прави впечатление, че тук високият растеж води след себе до по-висока балансираност след една, две и дори до три години след това.

Фигура 78. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Словения

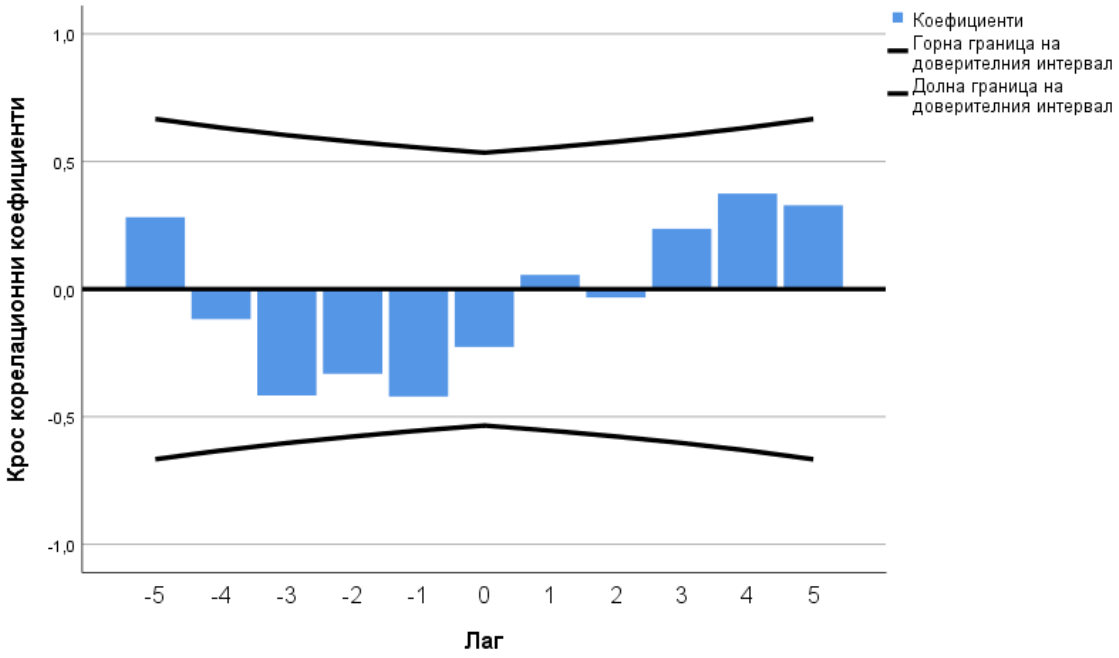

На следващо място по макроикономическите дисбаланси е Румъния, като при нея се забелязва влияние на макроикономическите дисбаланси върху растежа на икономиката, като най-съществен е крос корелационният коефициент при лаг две, който е -0,646 и е статистически значим при 5% риск за грешка. Това означава, че колкото е по-балансирана икономиката на Румъния, това води до по-висок икономически растеж след две години, като ефект има и след 3 години, след което ефектът затихва.

Фигура 79. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Румъния

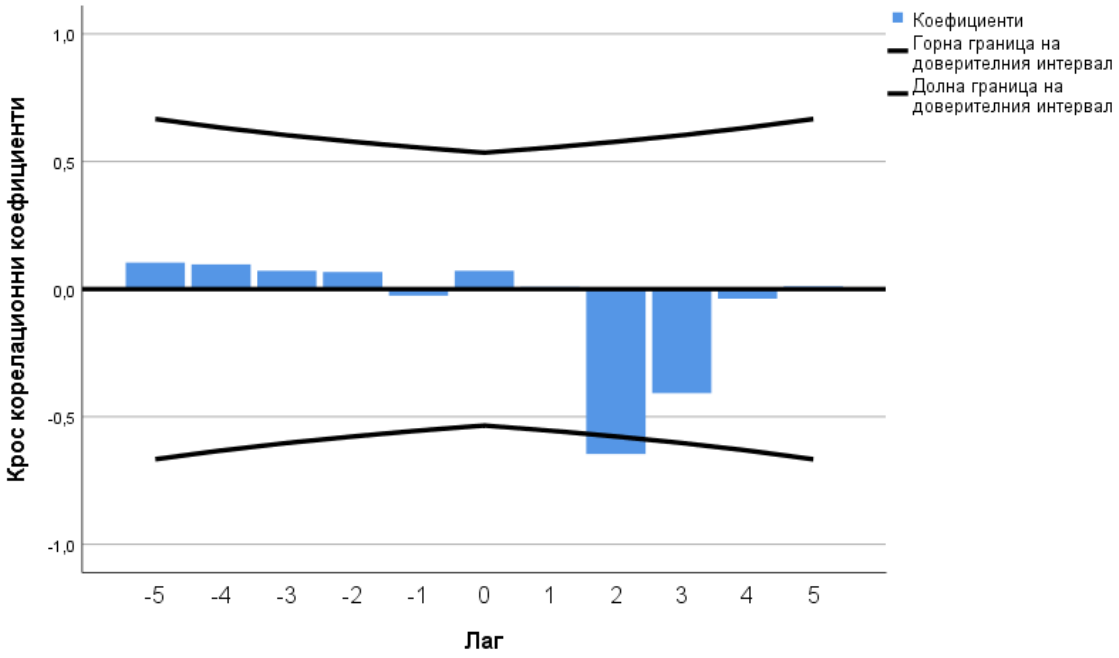

На следващо място по макроикономически дисбаланси е Франция, като при нея следва да се отбележи обикновеният корелационен коефициент със стойност -0,29, което означава, че колкото по-балансирана е икономиката, толкова и по-висок икономически растеж може да се очаква.

Другите интересни крос корелационни коефицинети са лийдиращите от 1 до 5, което означава, че когато френската икономика е балансирана, това може да доведе до по-нисък растеж през следващите няколко години и то най-вече през петата година следваща тази, през която икономиката е била балансирана.

Фигура 80. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Франция

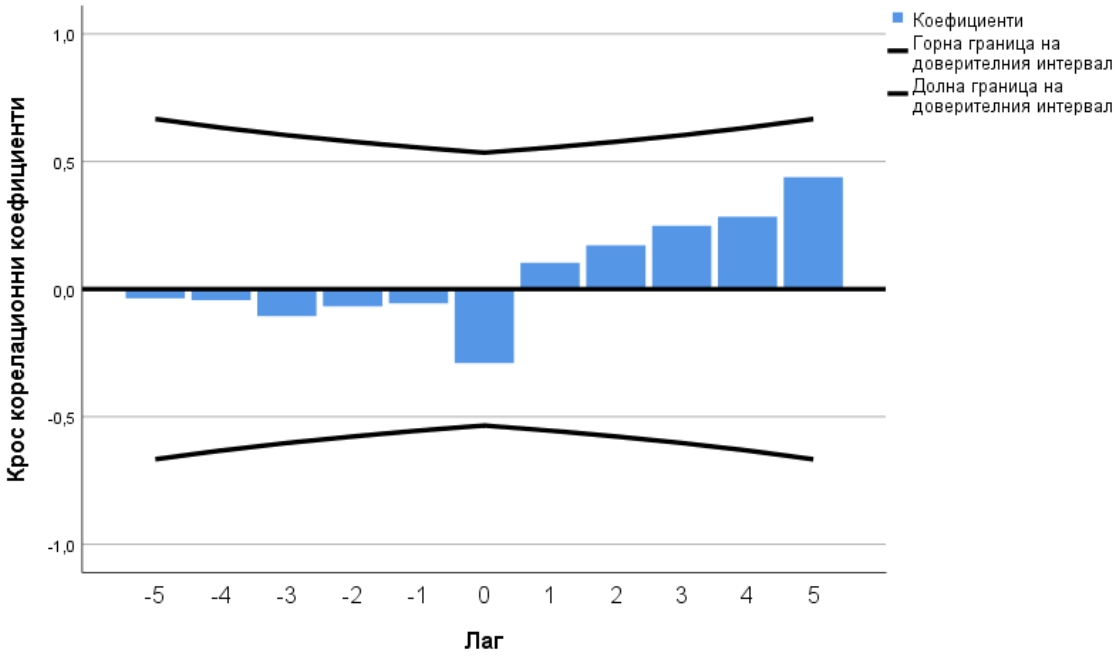

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Швеция. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 81, показват различни и противоречиви връзки. Въпреки това следва да се отбележи първия крос корелационен коефициент със стойност 0,521, който показва, че след икономически растеж следва дебалансиране на шведската икономика през следващата година. Резултатите са представени на следващата фигура.

Фигура 81. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Швеция

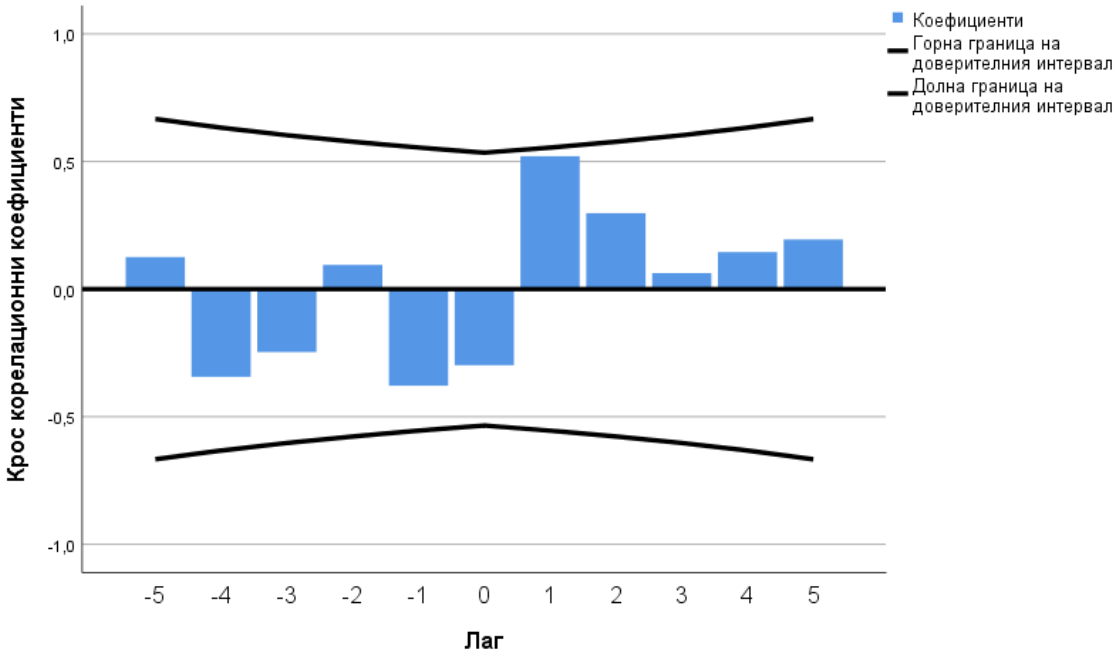

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Финландия. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 82, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Финландия. Единствено може да се спомене крос корелационният коефициент от първи и втори порядък, който показва, че след наличието на дисбаланс може да се очаква растеж една-две години по-късно, макар че и тези коефициенти не са статистически значими.

Фигура 82. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Финландия

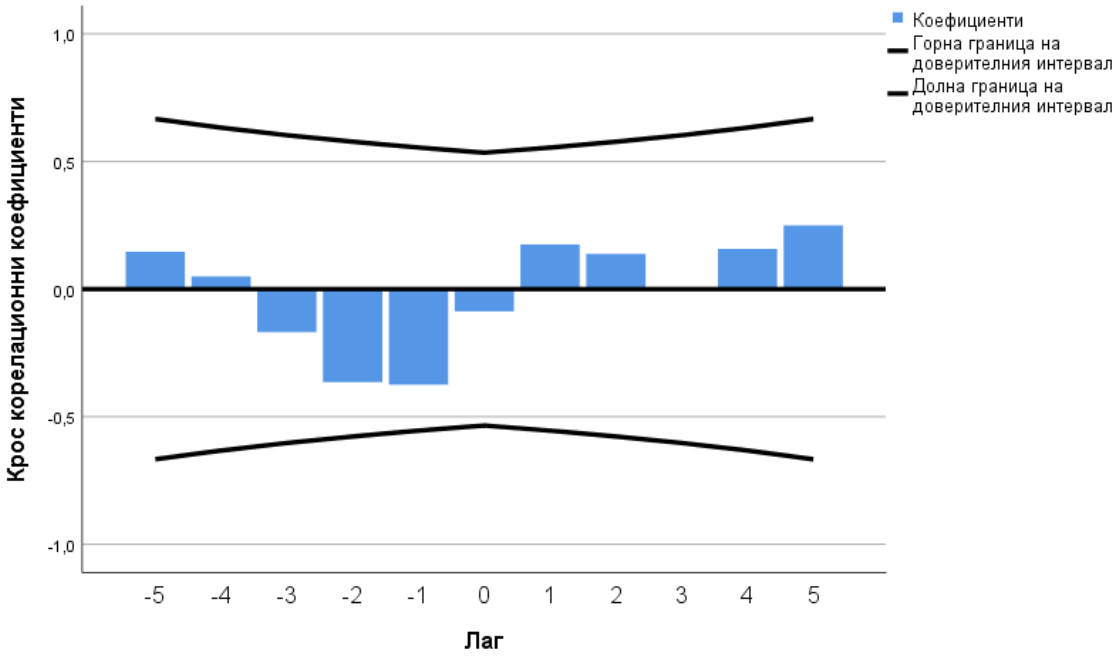

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Белгия. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 83, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Белгия. Единствено може да се спомене крос корелационният коефициент при лаг две, който показва, че след наличието на дисбаланс може да се очаква забавяне на растежа две години по-късно, макар че този коефициент не е статистически значими.

Фигура 83. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Белгия

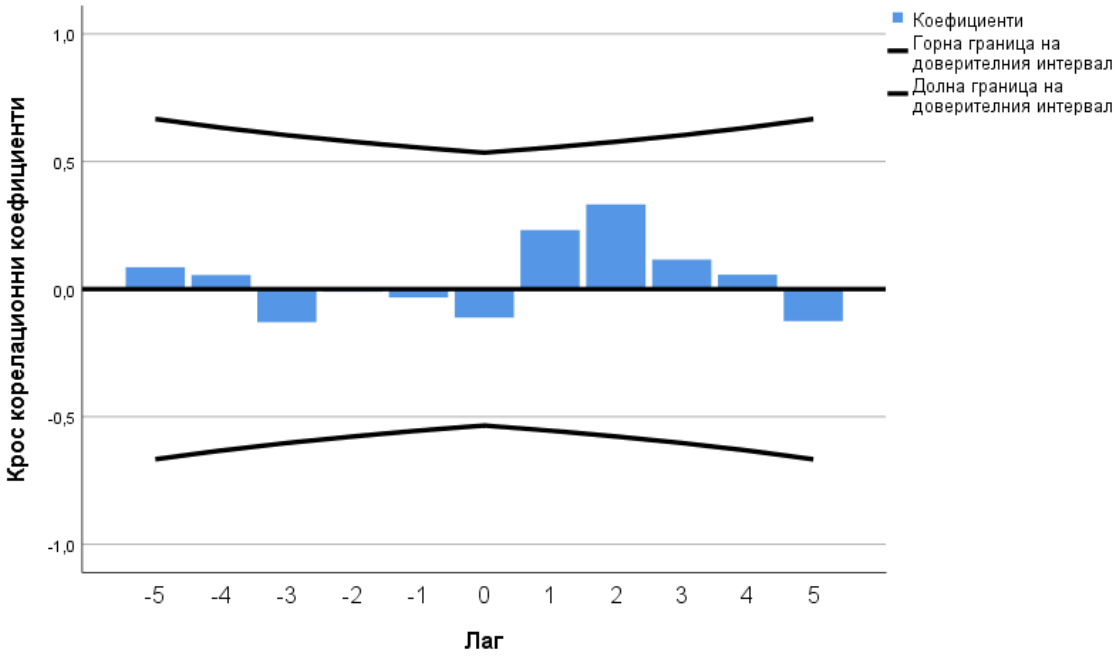

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Естония. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 84, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Естония. Единствено може да се спомене обикновеният корелационен коефициент, както и крос корелационният коефициент при лаг и лийд едно, които показват, че при намаляване на дисбаланса може да се очаква увеличаване на растежа през същата и следващата година, както и при увеличаване на растежа може да се очаква балансиране на естонската икономика през същата и следващата година, макар че тези коефициенти не са статистически значими.

Фигура 84. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Естония

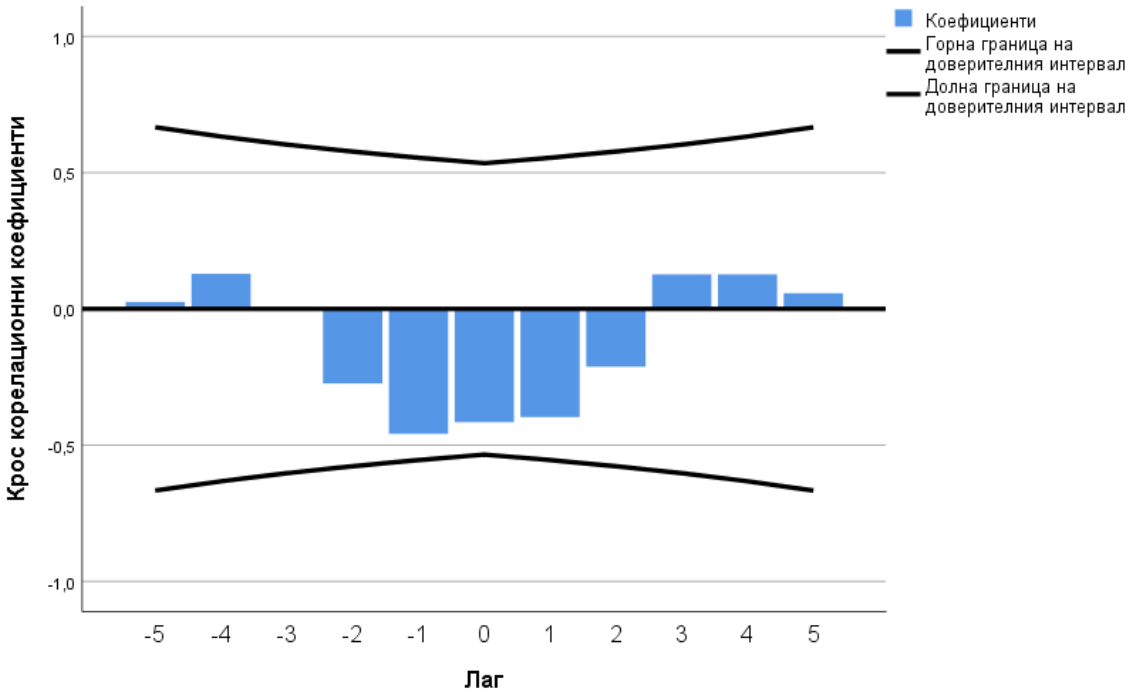

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Нидерландия. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 85, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Нидерландия. Единствено може да се споменат крос корелационните коефициенти от втори, трети и четвърти порядък, които показват, че след наличието на дисбаланс може да се очаква растеж две, три и четири години по-късно, след което ефектът затихва, като всичките коефициенти не са статистически значими.

Фигура 85. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Нидерландия

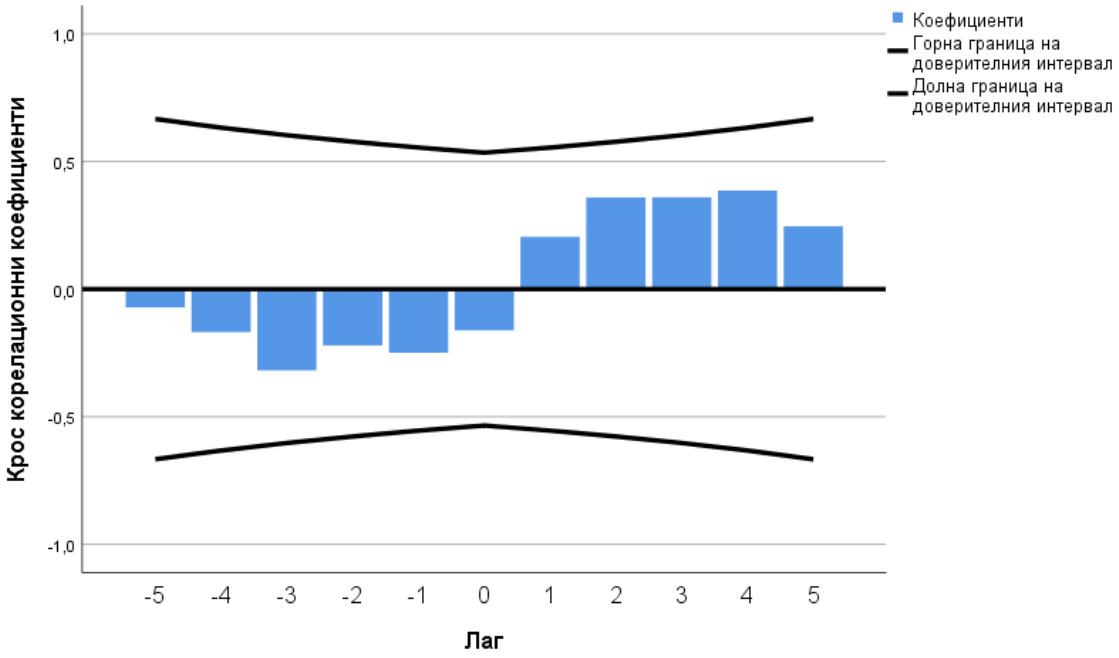

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Словакия. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 86, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Словакия, единствено коефициентът при лаг нула показва, че при увеличаване на макроикономическите дисбаланси през дадена година може да се очаква увеличаване на икономическия растеж през същата година.

Фигура 86. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Словакия

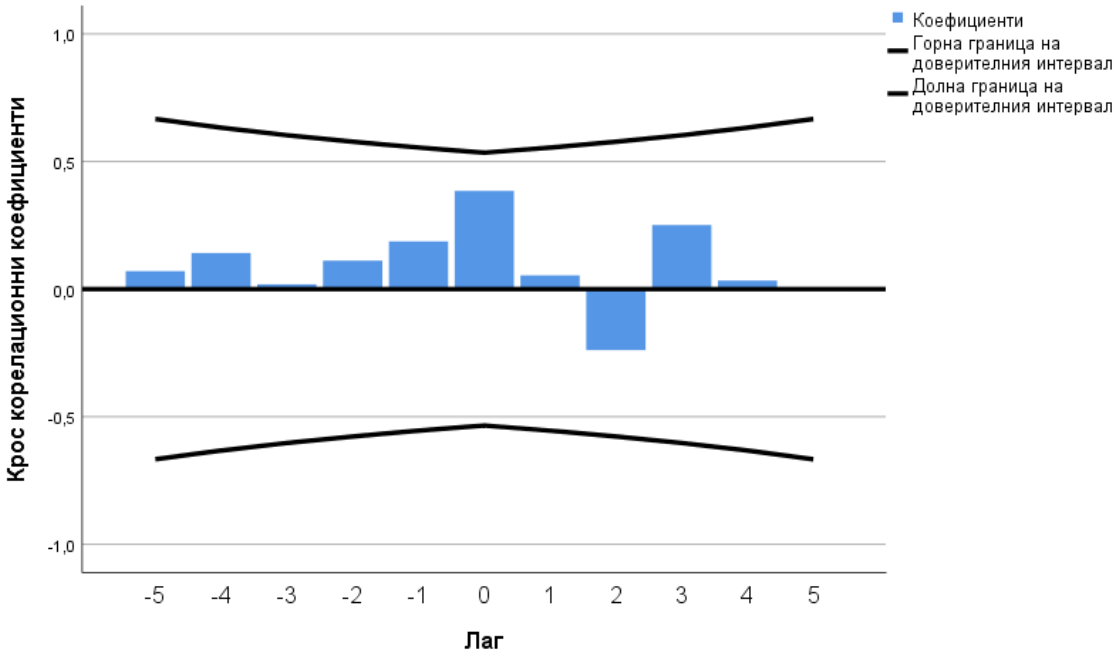

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Литва. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 87, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Литва. Единствено при лаг едно коефициентът показва, че при балансиране на икономиката на Литва, може да се очаква икономически растеж през следващата година.

Фигура 87. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Литва

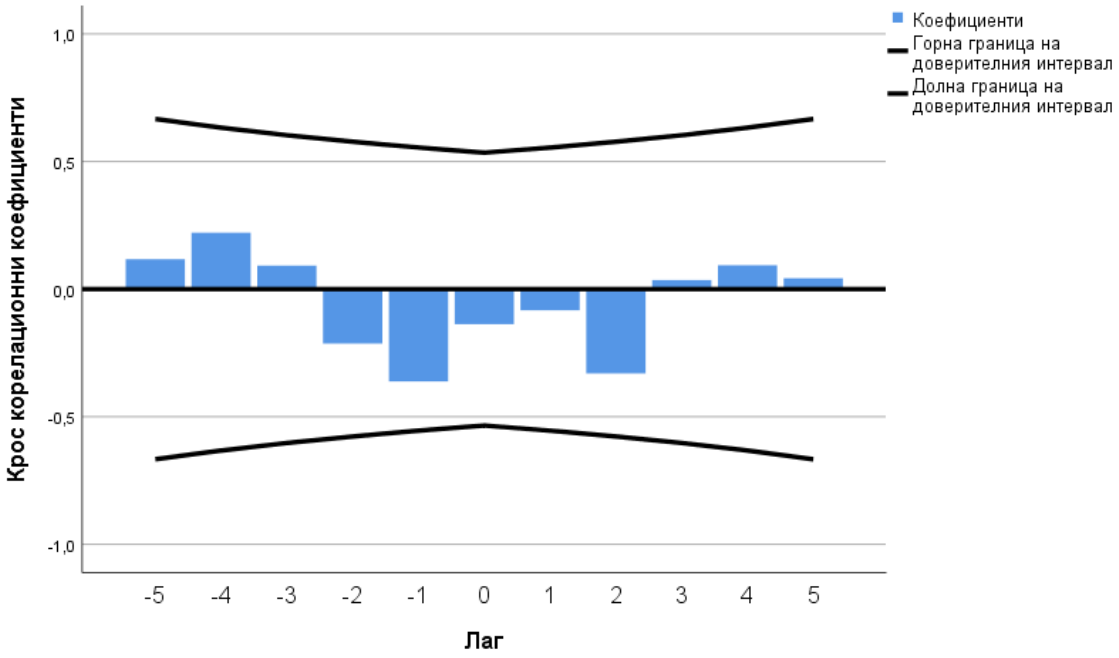

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Дания. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 88, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Дания. Единствено може да се споменат крос корелационните коефициенти при лаг едно и две, които показват че при увеличен растеж на икономиката може да следва намаляване на дисбаланса след една и две години, макар че тези коефициенти не са статистически значими.

Фигура 88. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Дания

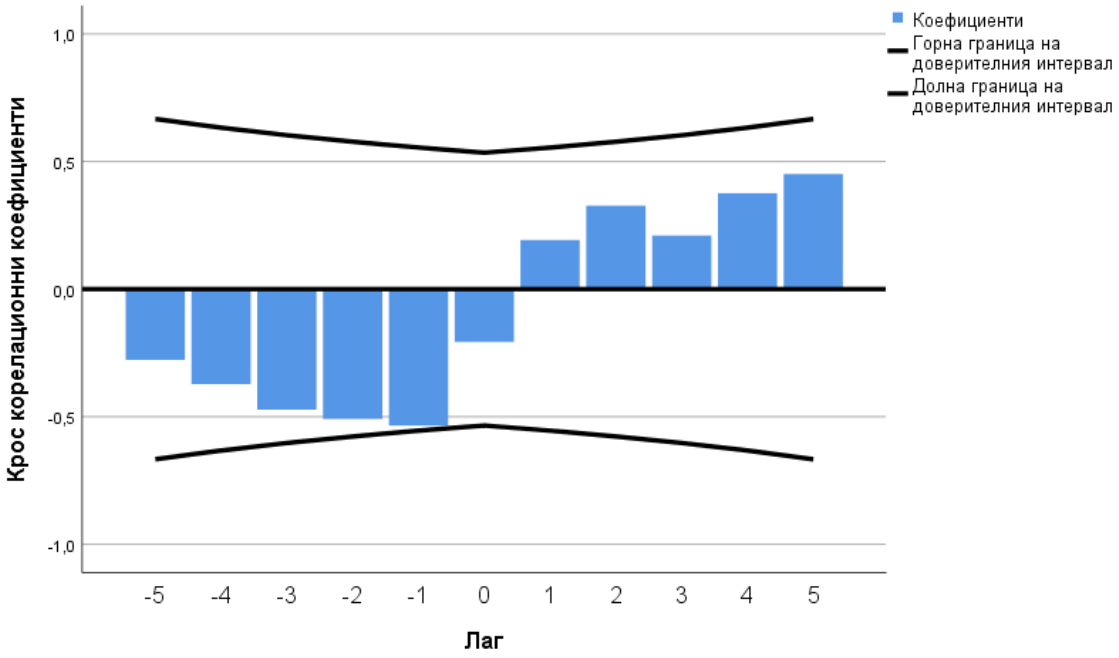

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Унгария. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 89, като се забелязва, че обикновеният корелационен коефициент е -0,713 и той е статистически значим. Това означава, че намаляването на дисбалансите в Унгария води веднага до по-голям икономически растеж още същата година.

Фигура 89. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Унгария

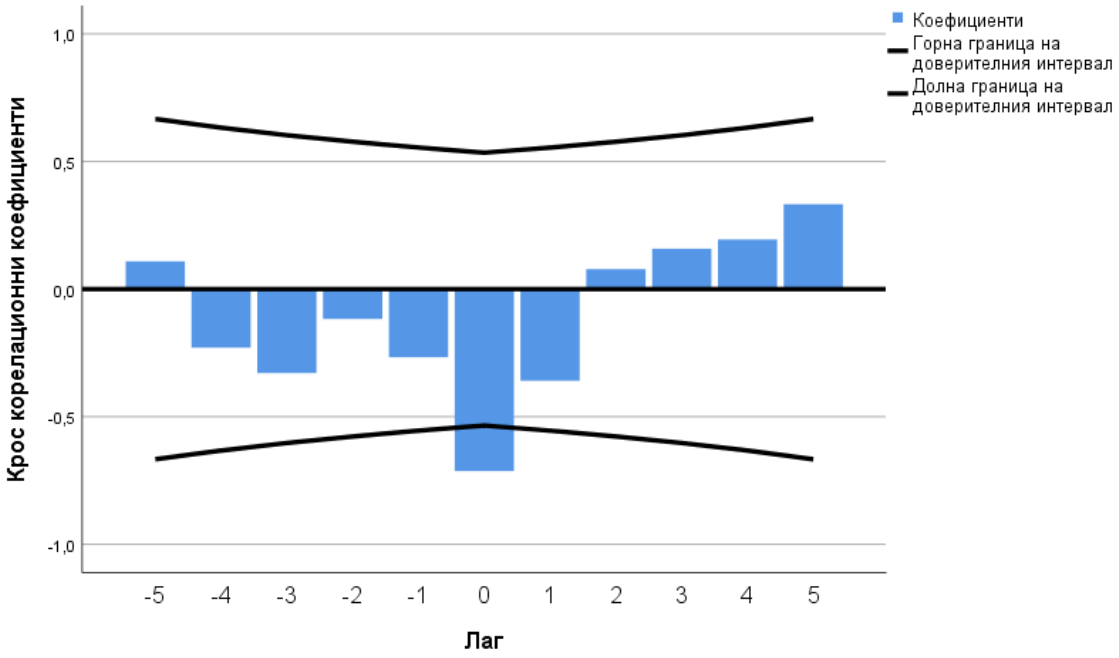

На следващо място по макроикономическите дисбаланси е България, като най-голям е корелационният коефициент при лаг 0 и той е 0,292, т.е. макар и със статистически незначим корелационен коефициент, дебалансирането на икономиката води до икономически растеж през същата година. Следващият по големи крос корелационния коефициент при лаг две, който е -0,261 и макар също да не е статистически значим при 5% риск за грешка, означава, че високият растеж на икономиката води до нейното балансиране две години по-късно (макар и да не е статистически значимо това влияние).

Фигура 90. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на България

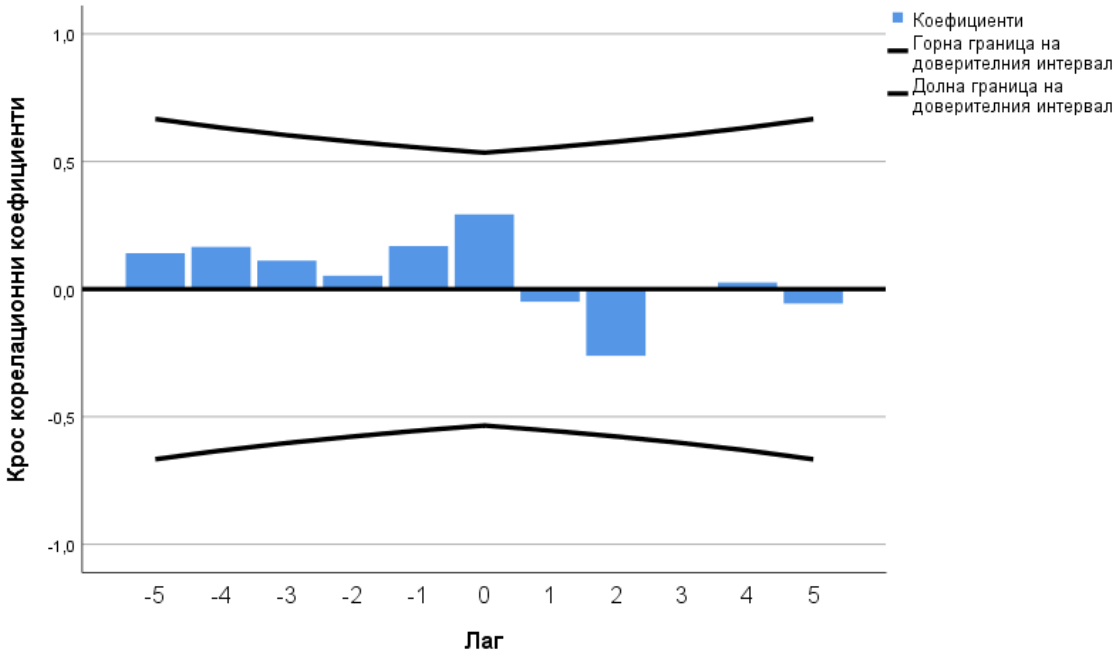

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Италия. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 91, не показват статистически значими връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Италия. Все пак трябва да се посочи, че коефициентът при лаг 4 е най-голям и той показва, че по-големият икономически растеж може да доведе след себе си до по-дебалансирана икономика след няколко години.

Фигура 91. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Италия

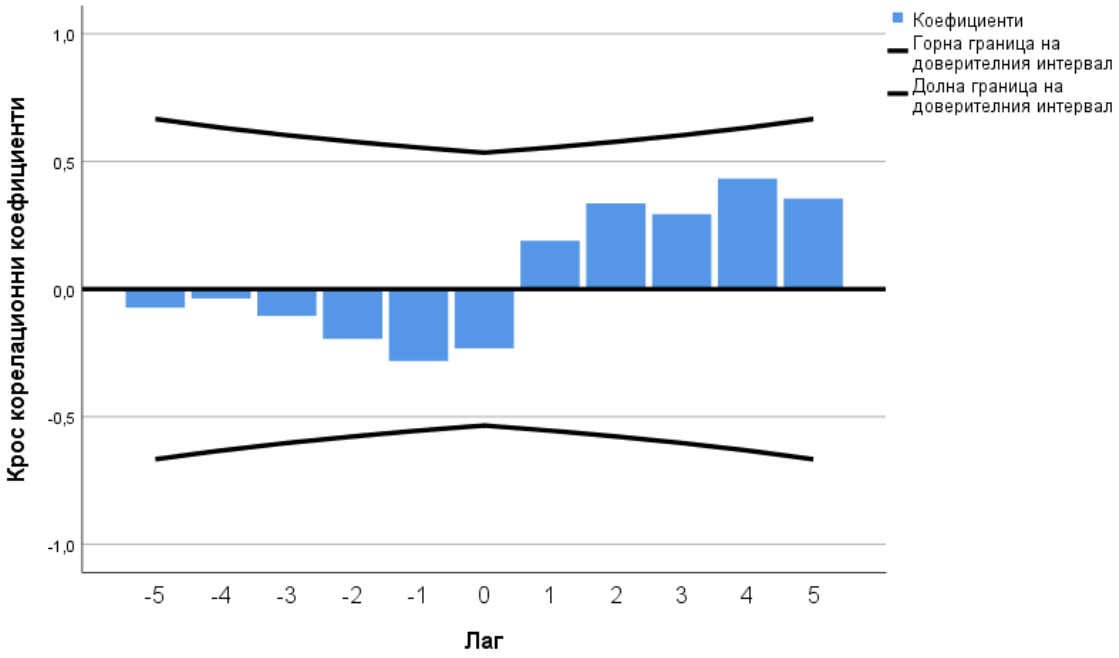

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Люксембург. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 92, не показват някакви съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Люксембург.

Фигура 92. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Люксембург

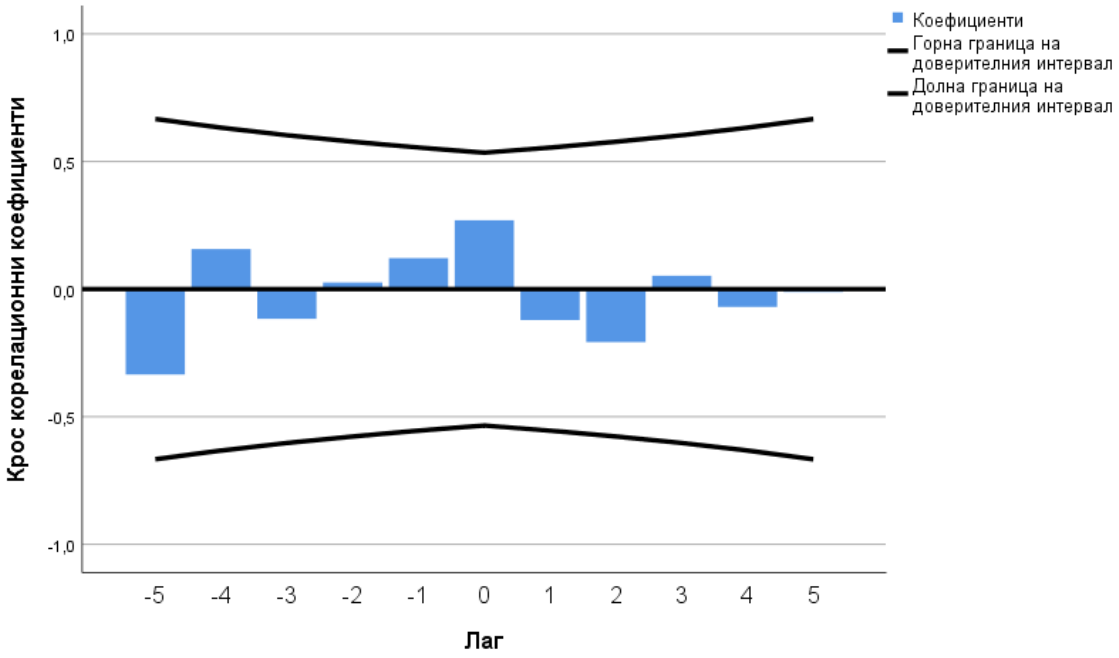

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Хърватия. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 93, не доказват статистически значими връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Хърватия. Все пак трябва да се посочи, че коефициентите при лаг две и при лийд 4 имат най-висока стойност и показват, че когато се балансира икономиката на Хърватия, то две години по-късно следва икономически растеж. В същото време при висок икономически растеж може да последва дебалансиране на икономиката след 4 години.

Фигура 93. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Хърватия

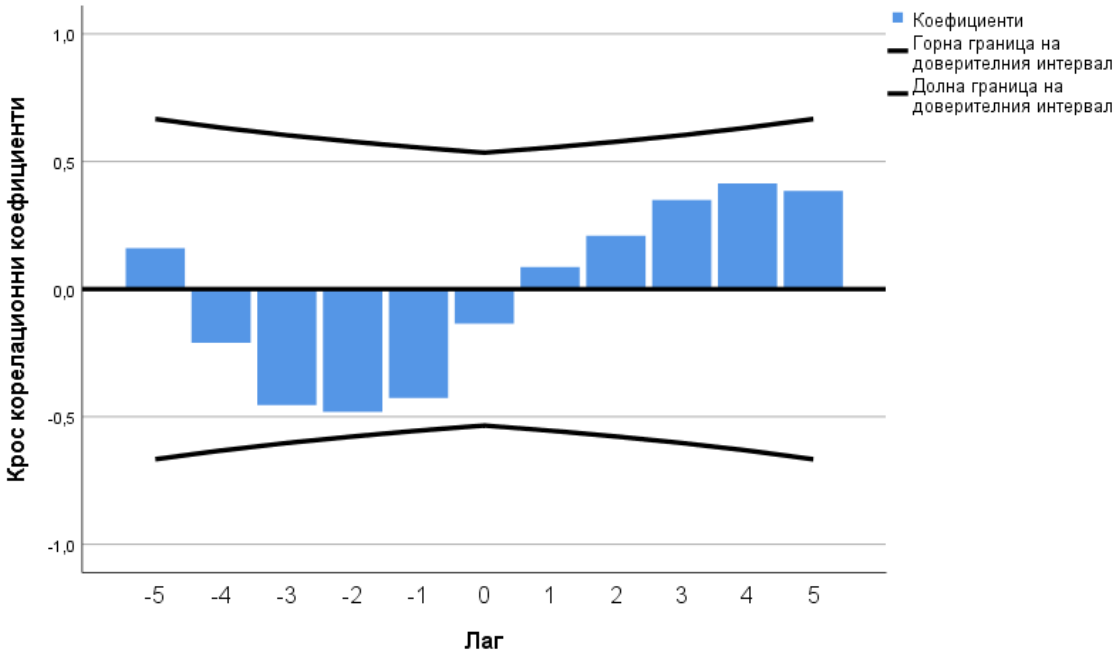

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Латвия. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 94, не доказват статистически значими връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа на Латвия. Все пак трябва да се посочи, че коефициентът при лаг едно има най-висока стойност и показва, че по-съществена връзка може да се очаква при увеличаване на икономическия растеж и това да доведе до балансиране на икономиката след една година.

Фигура 94. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Латвия

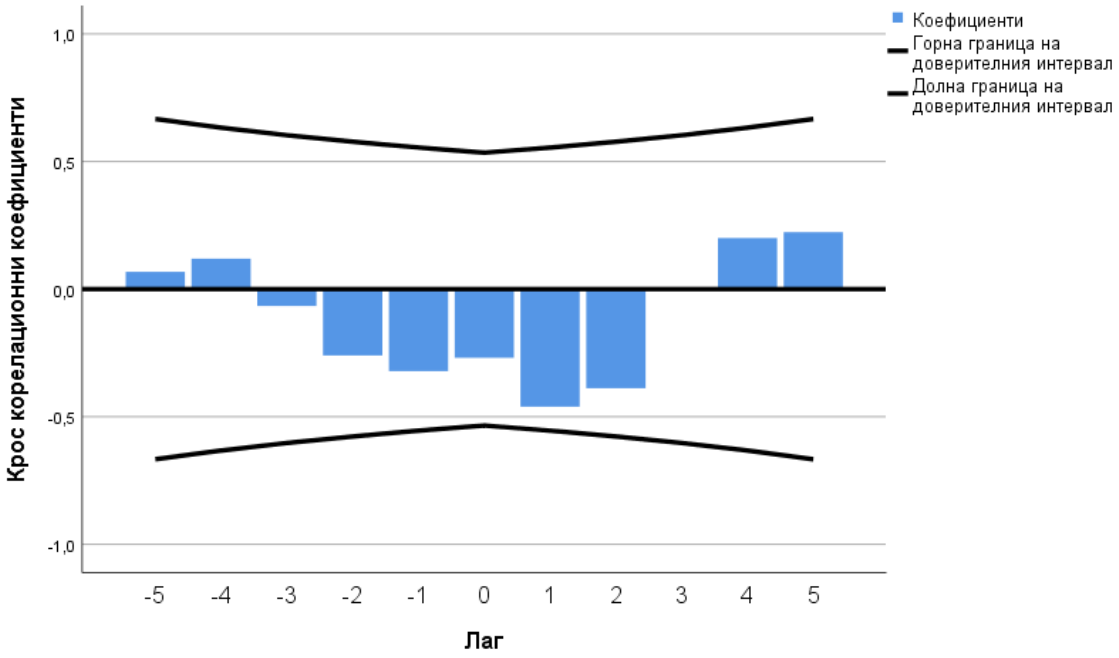

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Португалия. Крос корелационните коефициенти са представени на следващата фигура 95, като се забелязва, че един от най-големите е този при лаг едно, както и тези при лийд 4 и 5. Това означава, че намаляването на дисбалансите в Португалия води до по-голям икономически растеж през следващата година. В същото време балансирането на икономиката може да доведе до забавяне на икономическия растеж в по-дългосрочен период от порядъка на 4 или 5 години по-късно.

Фигура 95. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Португалия

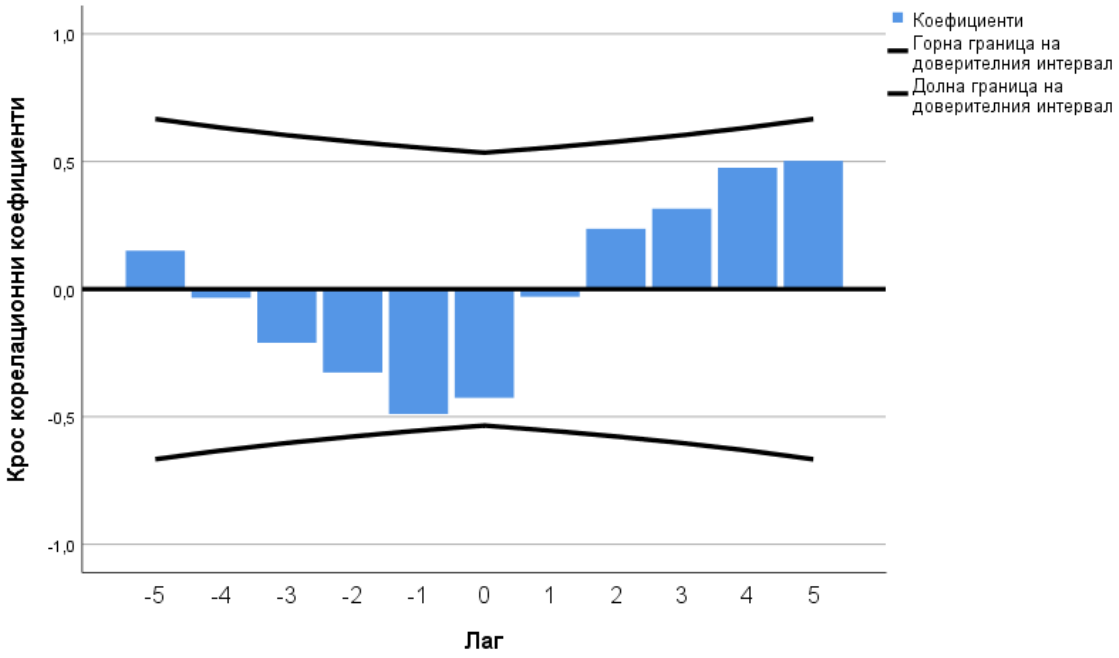

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Испания. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 96, са подобни на тези на Португалия, като се забелязва, че един от най-големите е този при лаг едно, както и тези при лийд 4 и 5. Това означава, че намаляването на дисбалансите в Испания води до по-голям икономически растеж през следващата година. В същото време балансирането на икономиката може да доведе до забавяне на икономическия растеж в по-дългосрочен период от порядъка на 4 или 5 години по-късно.

Фигура 96. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Испания

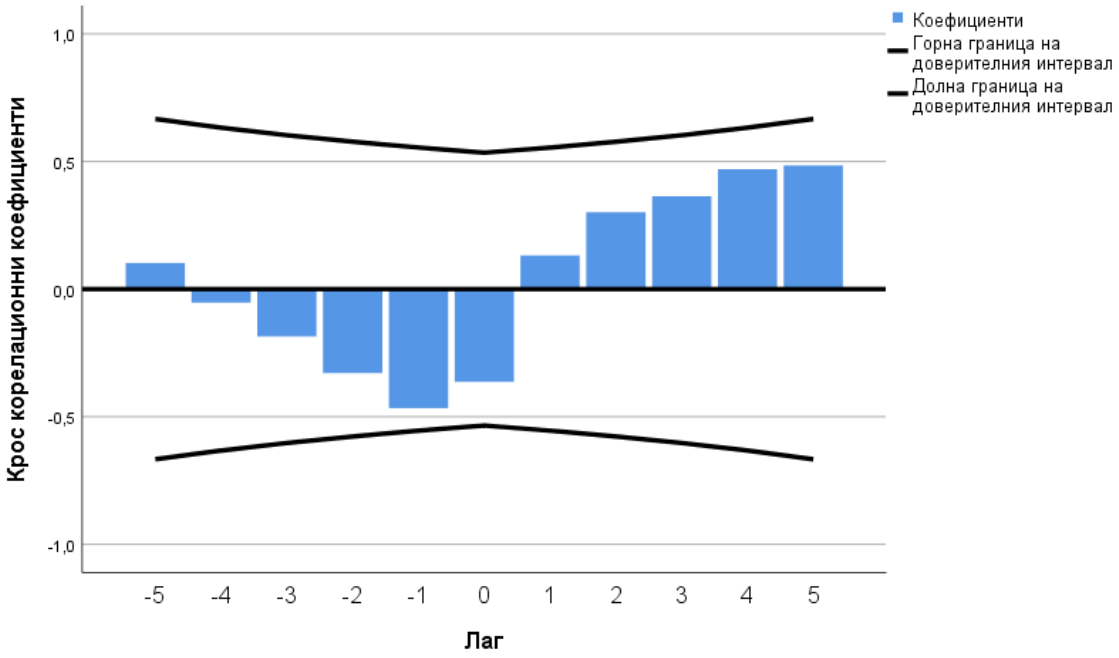

Следваща страна по макроикономически дисбаланси е Ирландия. Крос корелационните коефициенти показват две интересни закономерности. Първата е, че при балансиране на икономиката на Ирландия може да се очаква увеличаване на икономическия растеж през втората и през третата година, след като икономиката се е балансирала.

Втората закономерност е, че по-голямата балансираност може да доведе до по-малък растеж след около три-четири години.

Фигура 97. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Ирландия

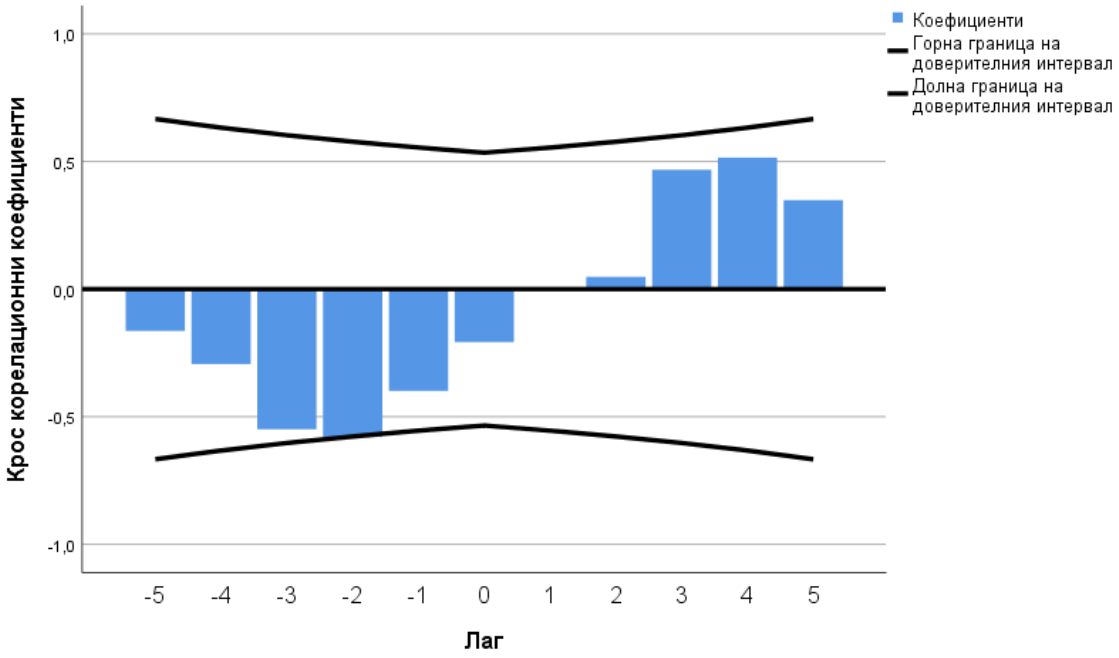

Предпоследната страна по макроикономически дисбаланси е Кипър. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 98, показват най-силна връзка при лаг 1, като крос корелационният коефицент е равен на -0,773 и той е статистически значим. Това означава, че при балансиране на икономиката на Кипър може да се очаква през следващата година икономическият растеж да се засили.

Фигура 98. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Кипър

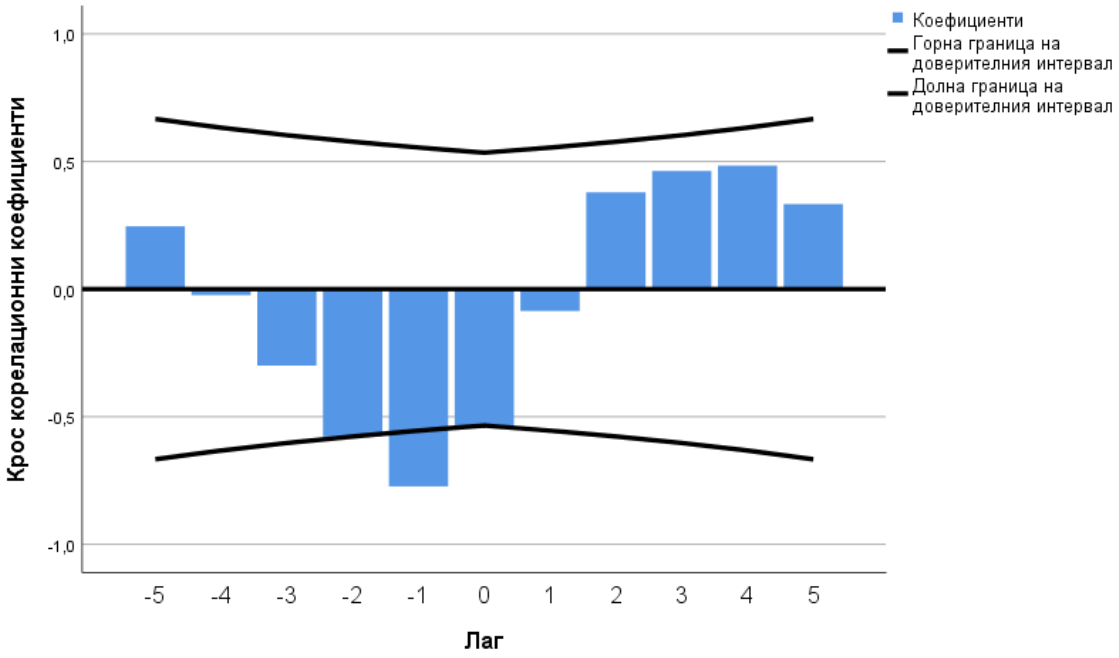

Страната с най-високи макроикономически дисбаланси през разглеждания период е Гърция. Крос корелационните коефициенти, които са представени на следващата фигура 99, показват съществени връзки между макроикономическите дисбаланси и растежа при лаг едно и две. Това означава, че след като се балансира икономиката на Гърция, може да се очаква да се увеличи икономическият растеж през следващите две години.

Фигура 99. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на Гърция

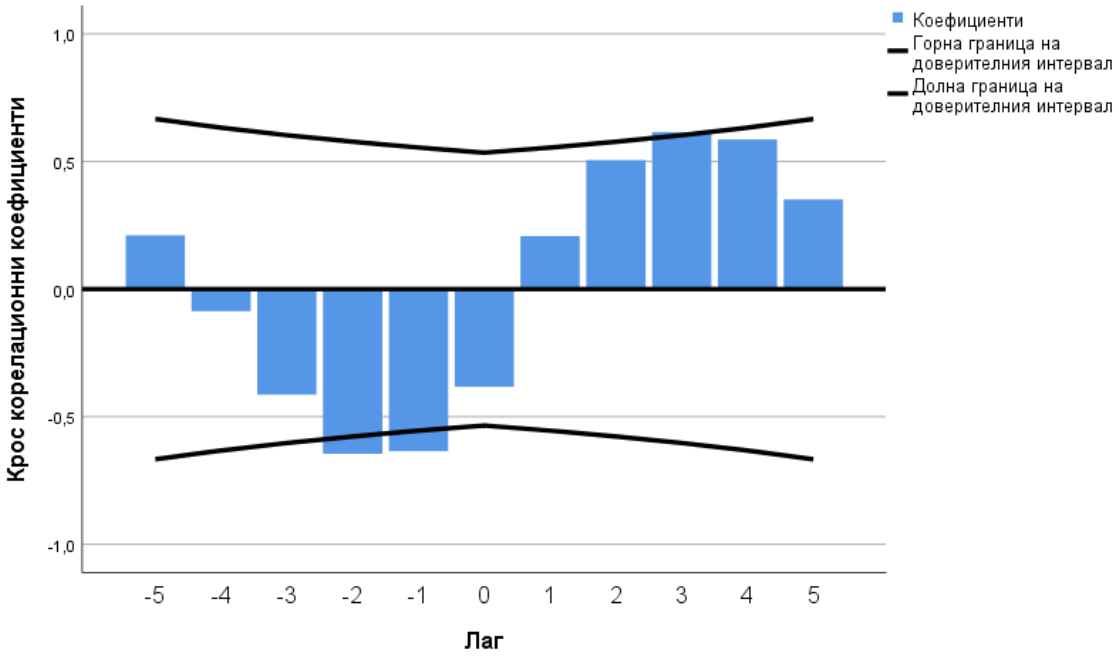

От представените по-горе крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на всяка една страна от ЕС прави впечатление, че най-силна връзка за всички страни като цяло съществува при лаг едно, т.е. това означава, че когато една икономика се балансира, тогава може да се очаква по-голям икономически растеж през следващата година.

Разбира се, силата на тази връзка е различна при различните икономики и това е показано в следващата таблица.

Таблица 22. Интегрален индикатор на макроикономически дисбаланси и крос корелационни коефициенти с икономическия растеж при лаг едно

Държави	Макроикономически дисбаланси	Ранг по макроикономическите дисбаланси	Крос корелационен коефициент	Ранг по крос корелационния коефициент
Чехия	0,0335	1	-0,118	9
Германия	0,0431	2	0,100	4
Малта	0,0505	3	-0,240	11
Австрия	0,0574	4	-0,162	10
Полша	0,0724	5	-0,038	7

Държави	Макроикономически дисбаланси	Ранг по макроикономическите дисбаланси	Крос корелационен коефициент	Ранг по крос корелационния коефициент
Словения	0,0809	6	-0,421	20
Румъния	0,0859	7	-0,026	5
Франция	0,1037	8	-0,056	8
Швеция	0,1059	9	-0,378	18
Финландия	0,1131	10	-0,374	17
Белгия	0,1327	11	-0,033	6
Естония	0,1399	12	-0,458	22
Нидерландия	0,1459	13	-0,250	12
Словакия	0,1558	14	0,187	2
Литва	0,1575	15	-0,362	16
Дания	0,1619	16	-0,534	25
Унгария	0,1646	17	-0,267	13
България	0,1677	18	0,169	3
Италия	0,2025	19	-0,281	14
Люксембург	0,2041	20	0,270	1
Хърватия	0,2184	21	-0,426	21
Латвия	0,2293	22	-0,322	15
Португалия	0,3296	23	-0,490	24
Испания	0,3689	24	-0,467	23
Ирландия	0,4489	25	-0,398	19
Кипър	0,4734	26	-0,773	27
Гърция	0,5581	27	-0,635	26

От горната таблица могат да се направя следните изводи:

На първо място прави впечатление, че за повечето страни (23 от 27 страни членки на ЕС) крос корелационният коефициент от първи порядък между интегралния индикатор на макроикономически дисбаланси и растежа на страните е отрицателен, т.е. с балансиране на икономиката през следващата година може да се очаква засилен икономически растеж.

Втората закономерност е, че при най-силно дебалансираните макроикономически страни, а именно Гърция и Кипър, се забелязва най-силна връзка между икономическите дисбаланси и растежа на икономиката.

За да се изследва втората закономерност страните са ранжирани веднъж според интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси и отделно от това са ранжирани според силата на връзката, използвайки крос корелационния коефициент от първи порядък – резултатите са представени в горната таблица.

Изчисленият рангов коефициент на корелация на Спирман между двата ранга е равен на 0,521 и той може да се приеме за статистически значим при риск за грешка от 0,05. Това означава, че съществува права и умерено силна връзка или с други думи – колкото по-дебалансирана е една икономика, толкова по-силно нейният икономически растеж зависи от това икономиката да се балансира.

Освен че връзката между балансираността на икономиките и икономическия растеж е най-силна при страните, които са най-силно дебалансирани, по-долу ще бъде показано, че връзката не е една и съща във времето. Съответно връзката се очаква да бъде най-силна през тези години, когато икономиките като цяло са най-дебалансирани. Респективно когато икономиките като цяло са балансирани, тогава и връзката с икономическия растеж е по-слаба.

За да се докаже тази хипотеза, е изчислен коефициентът на корелация между интегралния индикатор на макроикномическите дисбаланси и икономическия растеж на страните през следващата година. Резултатите са представени на следващата таблица.

Таблица 23. Коефициенти на корелация между интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси през текущата година и икономическия растеж на страните от ЕС през следващата година

Текуща година	Коефициент на корелация	Равнище на значимост (Sig. 2-tailed)
2008	0,148	0,461
2009	-0,296	0,134
2010	-0,366	0,060
2011	-0,329	0,094
2012	-0,349	0,075
2013	-0,566*	0,002
2014	-0,375	0,054
2015	0,134	0,504
2016	-0,042	0,836
2017	-0,101	0,617
2018	0,109	0,587
2019	-0,023	0,910
2020	-0,040	0,845

* Коефициентът на корелация е статистически значим при риска за грешка 0,01.

В горната таблица са поместени крос корелационните коефициенти при лаг 1, т.е. между икономическия растеж през текущата година и интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси през предходната година. От таблицата се забелязва, че връзката не е една и съща през различните години. Най-силна е връзката между икономическия растеж през 2013 г. и интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси през 2012 г., където корелационният коефициент е -0,566. Това означава, че при дебалансиране на икономиките през 2012 г. следва намаляване на икономическия растеж през 2013 г., като връзката може да се определи като умерено силна и тя е статистически значима при риск за грешка дори от 0,01.

От представените данни за интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси се забелязва, че икономиките като цяло имат най-високи стойности именно през 2012 г. Това потвърждава и направената хипотеза, че именно когато икономиките са най-силно макроикономически дебалансирани, тогава и връзката с растежа през следващата година е най-силна. След 2015 – 2016 г. икономиките като цяло са сравнително балансирани и съответно тогава връзката между интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси и икономическия растеж е много слаба, тъй като коефициентите на корелация са много близо до нула и са статистически незначими.

Логично възниква въпросът да бъде моделирана тази връзка. Резултатите са представени на следващата таблица.

Таблица 24. Резултати от разработения иконометричен модел за връзката между икономическия растеж през 2013 г. (като зависима променлива) от интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси през 2012 г. (като независима променлива)

Model Summary

R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
0,566	0,321	0,294	1,927

The independent variable is Index.

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	43,870	1	43,870	11,814	0,002
Residual	92,835	25	3,713		
Total	136,705	26			

The independent variable is Index.

Coefficients

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
Index	-5,594	1,627	-0,566	-3,437	0,002
(Constant)	2,044	0,596		3,430	0,002

От представените резултати чрез използването на F-теста може да се направи изводът, че разработеният модел е адекватен при риск за грешка от 5%. Полученият коефициент на детерминация е 0,321, което означава, че 32,1% от икономическия растеж на страните от ЕС през 2013 г. може да се обясни чрез интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси през 2012 г.

Оцененият иконометричен модел има следния аналитичен вид:

$$Y_i = 2,044 - 5,594.X_i + \varepsilon_i$$

където Y_i е икономическият растеж през 2013 г., а X_i е интегралният индикатор на макроикономическите дисбаланси през 2012 г.

Според t-теста оценените параметри са статистически значими при риск за грешка от 5%. Това означава, че те могат да бъдат интерпретирани. В случая и двата параметъра имат своята интерпретация и те показват следното:

Ако една икономика бъде напълно балансирана през 2012 г., т.е. интегралният индикатор на макроикономическите дисбаланси през 2012 г. е равен на нула, то може да се очаква икономическият растеж през 2013 г. да бъде 2%.

Ако една икономика през 2012 г. се дебалансира (например от напълно балансирана с индекс 0 се дебалансира с индекс 1), то може да се очаква икономическият растеж през 2013 г. да намалее с 5,594 процентни пункта. Тъй като такова силно дебалансиране на практика е малко вероятно или невъзможно,

то изводът може да се направи при увеличение на индекса през 2012 г. с 0,1, това би довело да намаляване на икономическия растеж през 2013 г. с 0,5594 процентни пункта.

Заключение

Настоящата колективна монография представлява научен резултат от изпълнението на тригодишен научноизследователски проект № НИД НИ-20/2019 г., финансиран от Фонд „НИД“ на УНСС, чрез който се изследва фискалната дисциплина и стабилност на държавите членки в ЕС. Това е много важен икономически и социално значим проблем, както за отделните страни членки, така и за целия ЕС.

В колективната монография е изследвана същността на макроикономическите дисбаланси в страните членки на еврозоната и страните извън еврозоната въз основа на широк набор от показатели, които са част от Процедурата при макроикономически дисбаланси.

Първият важен аспект на изследването е да се открият, а след това да се предотвратят и коригират потенциално вредните макроикономически дисбаланси и рискове, които биха възпрепятствали нормалното функциониране на Икономическия и паричен съюз. За целта са изследвани детайлно различните Регламенти, засягащи процедурата по предотвратяването и коригирането на макроикономически дисбаланси в ЕС. Разгледана е същността на Механизъма за предупреждение за макроикономически дисбаланси в ЕС, както и е извършен детайлен преглед на ежегодните Доклади за механизма за предупреждение от тяхното въвеждане до настоящия момент.

Разработен е цялостен алгоритъм, чрез който да се измерят макроикономическите дисбаланси в страните от ЕС, след което да се изследва как тези дисбаланси при отделните страни се свързват помежду си и дали оказват влияние върху основните макроикономически показатели на страните членки в ЕС и в частност върху икономическия растеж. Поради тази причина детайлно са разгледани показателите с индикативни прагове („MIP Scoreboard“), чрез които се следят макроикономическите дисбаланси, а превишаването на праговете алармира за наличие на дисбаланси в страните членки на ЕС.

Въпреки това изследователският колектив смята, че съществуват много причини да се приеме, че не е важно само дали съответните показатели

надвишават установените прагове, но е и от значение и размерът на отклонението на показателя от установените индикативни прагове. Поради тази причина е разработен интегрален индикатор, чрез който е възможно да се оцени колко големи са отклоненията от индикативните прагове. Предположението е, че колкото по-голямо е отклонението от установените индикативни прагове, толкова по-голям е рискът от натрупване на макроикономически дисбаланси и от възникване на криза в икономиките на държавите членки.

За тази цел е разработен и интегриран индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси. Индикаторът е нормиран в границите от 0 до 1, като 0 означава липсата на макроикономически дисбаланси, а 1 е възможно най-голямото дебалансиране, което е постигнато от страните членки на ЕС през изследвания период от 2007 до 2020 г. включително.

Голямата част от изследователските хипотези, които колективът дефинира в началото на изследването, са проверени и потвърдени по емпиричен път.

Първата изследователска хипотеза е потвърдена, като е установено, че макроикономическите дисбаланси силно варират между отделните страни членки на ЕС. От една страна са държавите с ниски макроикономически дисбаланси, като Чехия, Германия, Малта и Австрия, а от друга страна има страни с големи макроикономически дисбаланси, като Гърция, Кипър и Ирландия.

Втората изследователска хипотеза също е потвърдена, като е установено, че макроикономическите дисбаланси силно се променят във времето. Например страни като България и Румъния започват с високи макроикономически дисбаланси през 2007 г., след което интегралният индикатор за макроикономически дисбаланси проявява тенденция към намаление. Други страни, като Германия и Австрия, започват с ниски макроикономически дисбаланси през 2007 г., постепенно дисбалансите се задълбочават до 2012 г. и отново се връщат към ниски нива в края на изследвания период.

Постигната е и една от най-важните поставени изследователски задачи, а именно да се разработи интегрален индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси в страните членки на ЕС. Освен това са

изследвани връзките, които съществуват между този интегрален индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси, между отделните държави. В някои случаи връзката е много силна и се проявява още същата година. В други случаи се проявяват лагови влияния, като дебалансирането на една страна членка от ЕС води до дебалансиране на друга страна с известно закъснение във времето.

Също така е изследвана връзката между разработения интегрален индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и икономическия растеж за всяка една страна членка на ЕС. За някои страни като Унгария се установи, че когато икономиката се балансира, това води до икономически растеж още през същата година.

За други страни като Румъния и България макроикономическите дисбаланси се отразяват на икономическия растеж с известно забавяне от около 2 години. За трети страни като Кипър и Гърция икономическият растеж през дадена година води до макроикономическо балансиране през следващите години.

От изследването на връзката между интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси и икономическия растеж се установи, че когато икономиките са най-силно макроикономически дебалансирани, тогава и връзката с растежа през следващата година е най-силна.

Поради тази причина беше разработен иконометричен модел между икономическият растеж на страните членки на ЕС през 2013 г. и интегралния индикатор на макроикономическите дисбаланси през 2012 г. Иконометричният модел е подложен на детайлна диагностика, като бяха покрити всички направени тестове. В крайна сметка беше установено, че увеличаването на макроикономическите дисбаланси води до намаляване на икономическия растеж на страните членки на ЕС.

В заключение с настоящата колективна монография се обогатяват научните знания и се осигурява по-задълбочено анализиране на проблемите във връзка с финансовата дисциплина в ЕС и макроикономическото дебалансиране на страните членки на ЕС.

Библиография

1. Атанасов, Ат. (2018), Статистически методи за анализ на динамични редове, Издателски комплекс – УНСС, София, ISBN: 978-619-232-100-0.
2. Динев, В. (2017), „Факторът „макроикономически дисбаланси“ при възникването и проявлението на дълговата кризи в еврозоната“, Икономически изследвания, кн. 3, с. 142-177.
3. Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.
4. Европейска комисия (2020), Годишна стратегия за устойчив растеж за 2021 г., COM(2020) 575 final, достъпен на [онлайн]: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/bg/IP_20_1658
5. Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2013 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2012) 420 final}, {SWD(2012) 421 final}, Брюксел, 28.11.2012 г., COM(2012) 751 final, с. 11, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0751&from=EN
6. Европейска комисия (2012), Доклад на Комисията, Доклад за механизма за предупреждение, Брюксел, 14.02.2012 г., COM(2012) 68 final, с. 1, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0068&from=EN
7. Европейска комисия (2013), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския

Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2014 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, {SWD(2013) 790 final}, {SWD(2013) 791 final}, Брюксел, 13.11.2013 г., COM(2013) 790 final, с. 33, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0790&from=EN

8. Европейска комисия (2014), Доклад на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка и Икономическия и социален комитет, Доклад за механизма за предупреждение за 2015 г. (изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси), {SWD(2014) 346 final}, Брюксел, 28.11.2014 г., COM(2014) 904 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0904&from=EN
9. Европейска комисия (2015), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2016 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламента за предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Брюксел, 26.11.2015 г., COM(2015) 691 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0691&from=EN
10. Европейска комисия (2019), „Европейски семестър за 2019 г.: оценка на напредъка в структурните реформи, предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси и резултати от задълбочените прегледи в съответствие с Регламент (ЕС) № 1176/2011“ (COM(2019) 150 final, 27.2.2019 г.).

11. Европейска комисия (2019), „Европейски семестър за 2019 г.: оценка на напредъка в структурните реформи, предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси и резултати от задълбочените прегледи в съответствие с Регламент (ЕС) № 1176/2011“ (COM(2019) 150 final, 27.2.2019 г.).
12. Европейска комисия (2019), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2020 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Страсбург, 17.12.2019 г., COM(2019) 651 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0651&from=EN
13. Европейска комисия (2020), Доклад на Комисията до Европейския парламент, до Съвета, до Европейската централна банка, до Европейския Икономически и социален комитет, до Комитета на регионите и до Европейската инвестиционна банка, Доклад за механизма за предупреждение – 2021 г., Доклад, изготвен в съответствие с членове 3 и 4 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 относно предотвратяване и коригиране на макроикономически неравновесия, Брюксел, 18.11.2020 г., COM(2020) 745 final, достъпен на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0745&from=EN
14. ЕЦБ (2013), Становище на Европейската централна банка от 10 октомври 2013 година относно предложение за Регламент на Европейския парламент и на Съвета относно предоставянето и качеството на статистиката за процедурата при макроикономически дисбаланси, (CON/2013/72) (2014/C 14/06), Официален вестник на ЕС, OL C 14, 18.01.2014 г.
15. Заркова, С. (2018), Проблеми и предизвикателства пред страните-членки на Еврозоната по изпълнение на критериите по процедурата при

макроикономически дисбаланси, Годишен алманах. Научни изследвания на докторанти, Стопанска академия „Д. А. Ценов – Свищов“, кн. 14, с. 26-55.

16. Предотвратяване и коригиране на макроикономически дисбаланси в ЕС, достъпно на [онлайн]: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:ec0019&from=BG
17. Препоръки на Съвета от 10 юли 2012 г. (2012/C 219/01 до 27) (OJ C 219, 24.7.2012 г).
18. Препоръки на Съвета от 10 юли 2012 г. (2012/C 219/01 до 27) (OJ C 219, 24.7.2012 г).
19. Регламент (ЕС) № 1174/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно принудителните мерки за коригиране на прекомерните макроикономически дисбаланси в еврозоната, ОВ L 306, 23.11.2011 г.
20. Регламент (ЕС) № 1176/2011 от 16 ноември 2011 година относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси, ОВ L 306, 23.11.2011 г.
21. Регламенти (ЕС) на Европейския парламент и на Съвета № 1176/2011 и 1174/2011 (ОВ L 306, 23.11.2011 г. съответно с. 25 и с. 8).
22. Симеонов, К. (2015), Създаване на банков съюз в ЕС, УИ „Св. Климент Охридски“, София.
23. Становища на ЕССР относно показателите в таблицата, касаещи стабилността на финансовите пазари, достъпен на [онлайн]: http://ec.europa.eu/dgs/economy_finance/index_en.htm
24. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейската централна банка, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и Европейската инвестиционна банка (2012), Действия за стабилност, растеж и работни места, COM (2012) 299 final, 30.5.2012 г.
25. Чобанов, П. (2012), Неравновесията, рисковете и глобалната криза, Изд. „Пропелер“, София.

26. Allard, Céline, Petya Koeva Brooks, John C. Bluedorn, Fabian Bornhorst, Katharine Christopherson, Franziska Ohnsorge, Tigran Poghosyan (2013), "Toward a Fiscal Union for the Euro Area", IMF.
27. Baldwin, R., Wyplosz C. (2015), "The Economics of European Integration", McGraw Hill Education, London, UK.
28. Bank of Greece (2010), Financial Stability Report, July 2010, [online] Available at: https://www.bankofgreece.gr/Publications/fstability201007_en.pdf
29. Bednářová, P., V. H. Valentová (2016), "THE DEVELOPMENT OF MACROECONOMIC IMBALANCES IN EUROPEAN COUNTRIES IN THE PROCESS OF INTEGRATION", In: 14th International Scientific Conference "Economic Policy in the European Union Member Countries", September 14-16, 2016, Petrovice u Karviné, Czech Republic, Conference Proceedings, [online] Available at: https://www.researchgate.net/publication/318393714_THE_DEVELOPMENT_OF_MACROECONOMIC_IMBALANCES_IN_EUROPEAN_COUNTRIES_IN_THE_PROCESS_OF_INTEGRATION
30. Bessenyei, I., M. Horváth (2012), "Economic growth with incomplete financial discipline", MPRA Paper No. 40358.
31. Bobeva, D. (2013), "The new EU Macroeconomic Imbalances Procedure and its Relevance for the Candidate Countries", Journal of Central Banking Theory and Practice 2(1), Central Bank of Montenegro, pp. 69-88.
32. Bobeva, D., At. Atanasov (2017), "Macroeconomic Imbalances in Euro-and Non-Euro Area Member States", The Yearbook of UNWE, 2017, pp. 25-37, ISSN (print): 1312-5486, ISSN (online): 2534-8949.
33. Bobeva, D., At. Atanassov (2015), MACROECONOMIC IMBALANCES IN EURO- AND NON-EURO AREA MEMBER STATES, 1ST ANNUAL CONFERENCE: MONETARY POLICIES IN THE BALKAN REGION. THE FUTURE OF THE EURO AND EUROZONE IN THE BALKANS, ISBN: 978-619-90797-0-6

34. Bobeva, D., Z. Dimitar (2016), "Macroeconomic Imbalances and the Economic Convergence of the EU Candidate Countries, Scholedge International Journal of Business Policy & Governance", Vol. 3, Issue 10, pp. 135-154, ISSN: 2394-3351.
35. Bokhorst, D. J. (2019), Governing Imbalances in the Economic and Monetary Union: A Political Economy Analysis of the Macroeconomic Imbalance Procedure, ISBN: 978-94-028-1506-1.
36. Borio. C., M. Drehmann (2009), "Assessing the risk of banking crises – revisited", BIS Quarterly Review, March.
37. Brunnermeier M., James H., Landau J.-P. (2018), The Euro and the Battle of Ideas, Princeton University Press.
38. Cannata, R., D. Buono, F. Biscosi (2015), "The Macroeconomic Imbalances Procedure and the scoreboard: ensuring data coverage, Eurostat Review on National Accounts and Macroeconomic Indicators", Special Issue: New Techniques and Technologies for Statistics (NTTS), Issue 2, pp. 97-118.
39. Chortareas G.,Mavrodimitrakis Ch. (2017), "Strategic fiscal policies and leadership in a monetary union", European Journal of Political Economy, March.
40. Commission of the European Communities (1977), Report of the Study Group on the Role of Public Finance in European Integration, MacDougall Report, April.
41. Corden, W. Max (1972), Monetary Integration. Princeton Essays in International Finance, no. 93. Princeton University, International Finance Section.
42. Correia, L., P. Martinis (2019), The European Crisis: Analysis of the macroeconomic imbalances in the rescued euro area countries, Journal of International Studies, 12(2), pp. 22-45, doi:10.14254/2071-8330.2019/12-2/2.
43. Council of the European Union (2012), Alert Mechanism Report – Council Conclusions, 3153rd ECONOMIC and FINANCIAL AFFAIRS Council meeting Brussels, 13 March 2012.

44. Council of the European Union (2012), Alert Mechanism Report – Council Conclusions, 3153rd ECONOMIC and FINANCIAL AFFAIRS Council meeting Brussels, 13 March 2012.
45. Coutinho, L., A. Turrini (2019), Convergence and macroeconomic imbalances, Quarterly Report on the Euro Area (QREA), Directorate General Economic and Financial Affairs (DG ECFIN), European Commission, Vol. 18 (1), pp. 37-51.
46. Csortos, O., Z. Szalai (2013), "Assessment of macroeconomic imbalance indicators", MNB Bulletin, Vol. 8, Issue 3, pp. 14-24.
47. Csortos, O., Z. Szalai (2013), "Assessment of macroeconomic imbalance indicators", MNB Bulletin, Vol. 8, Issue 3, pp 14-24.
48. Dany-Knedlik, G., M. Kämpfe, T. Knedlik (2020), The appropriateness of the macroeconomic imbalance procedure for Central and Eastern European Countries, Empirica, https://doi.org/10.1007/s10663-020-09471-9
49. De Grauwe, Paul, (2018), Economics of monetary Union, 12th edition, Oxford University Press, Oxford, UK.
50. Deroose, S., J. Griesse (2014), „Implementing Economic Reforms–Are EU Member States Responding to European Semester Recommendations?", ECFIN Economic Brief, Issue 37, European Commission, October, ISSN: 1831-4473.
51. Dobrinsky, R. (2012), Coping with Macroeconomic Imbalances: Bulgaria's Experience during the Global Turmoil, wiiw Policy Note/Policy Report, No. 8, Vienna, September.
52. Domonkos, T., F. Ostrihoň, I. Šikulová, M. Širaňová (2016), Analyzing macroeconomic imbalances in the EU, EcoMod2016 9660, EcoMod.
53. El-Agraa, Ali M., (2011), "The European Union – Economics and Policies", Cambridge University Press, Cambridge, UK.
54. Essl, S., A. Stiglbauer (2011), Prevention and Correction of Macroeconomic Imbalances: the Excessive Imbalances Procedure, Monetary Policy & the Economy, Quarterly Review of Economic Policy, Oesterreichische Nationalbank, Issue 4, pp. 99-113.

55. European Commission, Alert Mechanism Report, Available at [online]: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/macroeconomic-imbalances-procedure/alert-mechanism-report_en
56. European Commission (2011), Annex Macro-Economic Report to the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Annual Growth Survey 2012, Brussels, 23.11.2011, COM(2011) 815 final, Vol. 3/5 ANNEX II, available [online] at: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/documents/pdf/annex_2_en.pdf
57. European Commission (2012), Commission Staff Working Document. Completing the Scoreboard for the Macroeconomic Imbalance Procedure: Financial Sector Indicator, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the Alert Mechanism Report 2013, prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macro-economic imbalances, {COM(2012) 751 final}{SWD(2012) 421 final}, Brussels, 28.11.2012, SWD(2012) 420 final.
58. European Commission (2012), Scoreboard for the Surveillance of Macroeconomic Imbalances, Occasional Papers 92, February 2012.
59. European Commission (2013), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on the Alert Mechanism Report 2014, prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation on the prevention and correction of macro-economic imbalances, {COM(2013) 790 final}{SWD(2013) 790 final}, Brussels, 13.11.2013, SWD(2013) 791 final.
60. European Commission (2014), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the

European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2015 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2014) 204 final}, Brussels, 28.11.2014, SWD(2014) 346 final.

61. European Commission (2015), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the Document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2016 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) on the prevention and correction of macroeconomic imbalances).
62. European Commission (2016), Commission Staff Working Document Statistical Annex of Alert Mechanism Report 2016, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, Alert Mechanism Report 2016 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Available [online] at: https://ec.europa.eu/eurostat/documents/16624/0/SA-2016_ammend
63. European Commission (2017), Commission Staff Working Document Statistical Annex of Alert Mechanism Report 2017, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-alert-mechanism-report-statistical-annex_en.pdf
64. European Commission (2018), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2019

(prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2018) 751 final}, Brussels, 21.11.2018, SWD(2018) 466 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2019-european-semester-alert-mechanism-report-statistical-annex.pdf

65. European Commission (2019), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2020 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2019) 651 final}, Strasbourg, 17.12.2019, SWD(2019) 630 final.
66. European Commission (2020), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2021 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {COM(2020) 745 final}, Strasbourg, 18.11.2020, SWD(2020) 275 final.
67. European Commission (2021), Commission Staff Working Document Statistical Annex, Accompanying the document: Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2022 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/sa_final_en.pdf
68. European Commission (2013), Communication from the Commission to the European Parliament and to the Council "Strengthening the Social Dimension of the Economic and Monetary Union", Brussels, 2.10.2013 COM(2013) 690 provisoire.

69. European Commission (2016), "2016 European Semester: Assessment of progress on structural reforms, prevention and correction of macroeconomic imbalances, and results of in-depth reviews under Regulation (EU) No 1176/2011", COM(2016) 95 final/2 -, 7.4.2016.
70. European Commission (2015), Five Presidents' Report sets out plan for strengthening Europe's Economic and Monetary Union as of 1 July 2015, Press Release, Brussels, 22 June 2015.
71. European Commission (2016), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2017 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), Brussels, 16.11.2016, COM(2016) 728 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2017-european-semester-alert-mechanism-report_en_0.pdf
72. European Commission (2017), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2018 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2017) 661 final}, Brussels, 22.11.2017, COM(2017) 771 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/economy-finance/com-2017-771-en.pdf
73. European Commission (2018), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2019 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2018) 466 final}, Brussles, 21.11.2019, COM(2018) 758 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2019-european-semester-alert-mechanism-report-statistical-annex.pdf

74. European Commission (2019), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2020 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2019) 630}, Strasbourg, 17.12.2019, COM(2019) 651 final, Available [online] at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0651&from=EN
75. European Commission (2021), Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions, Alert Mechanism Report 2022 (prepared in accordance with Articles 3 and 4 of the Regulation (EU) No. 1176/2011 on the prevention and correction of macroeconomic imbalances), {SWD(2021) 361}, Brussels, 24.11.2021, COM(2021) 741 final, Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/2022_european_semester_alert_mechanism_report.pdf
76. European Commission, EU Economic governance: monitoring, prevention, correction, Available at [online]: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction_en
77. European Commission, The European Semester, Available at [online]: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en
78. European Commission, The European Semester, Available at [online]: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester_en
79. European Commission (2016), "The Macroeconomic Imbalance Procedure. Rationale, Process, Application: A Compendium", Institutional Paper 039,

November, ISSN 2443-8014 (online), Available [online] at: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/ip039_en_2.pdf

80. Evers, M. (2012), "Federal fiscal transfer rules in monetary unions", European Economic Review, vol. 56, issue 3, April.
81. Fidrmuc, Jan (2015), "Political economy of fiscal unions", European Journal of Political Economy, Elsevier, vol. 40(PA), pages 147-157.
82. Fleming, J.M. (1971), "On Exchange Rate Unification", The Economic Journal, 81, pp. 467-488.
83. Frankel, Jeffrey A. and Andrew Rose (2002), "An Estimate of the Effect of Common Currencies on Trade and Income", Quarterly Journal of Economics CXVII, 2 (May): pp. 437-466.
84. García, A. A., G. G. Bengoechea (2016), "The Macroeconomic Imbalance Procedure: What have we learnt from the Eurozone crisis?", [online] Available at: https://www.researchgate.net/publication/305462874_The_Macroeconomic_Imbalance_Procedure_What_have_we_learnt_from_the_Eurozone_crisis/references
85. Hickey, R., L. Kane (2014), "Ireland and the Macroeconomic Imbalance Procedure", Central Bank of Ireland, Quarterly Bulletin, № 03, July 2014.
86. Hickey, R., L. Kane (2014), "Ireland and the Macroeconomic Imbalance Procedure", Central Bank of Ireland, Quarterly Bulletin, № 03, July.
87. IMF (2009), Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth Edition (BPM6), International Monetary Fund, Washington D.C., ISBN 978-1-58906-812-4.
88. IMF (2009), Balance of Payments and International Investment Position Manual, Sixth Edition (BPM6), International Monetary Fund, Washington D.C., ISBN 978-1-58906-812-4.
89. Juncker, J.-C., Tusk, D., Dijsselbloem, J., Draghi, M. and Schulz, M. (2015), Report „Completing Europe's Economic and Monetary Union", 22 June.

90. Kämpfe, M., T. Knedlik (2017), The Appropriateness of the Macroeconomic Imbalance Procedure for Central and Eastern European Countries, IWH Discussion Papers, No. 16, June.
91. Kamps, C., R. De Stefani, N. Leiner-Killinger, R. Rüffer, D. Sondermann (2014), „The Identification of Fiscal and Macroeconomic Imbalances: Unexploited Synergies under the Strengthened EU Governance Framework", ECB Occasional Paper Series, No. 157, November.
92. Knedlik, T. (2015), "The Usefulness of the Scoreboard of the Macroeconomic Imbalances Procedure in the European Union: Potentials for Reform", European Policy Analysis, Issue 2015:14epa.
93. Knedlik, T., G. von Schweinitz (2011), "Macroeconomic Imbalances as Indicators for Debt Crises in Europe", IWH Discussion Papers, No. 12, August.
94. Papaspyrou, T. S. (2015), "EMU 2.0: Drawing Lessons From the Crisis – a New Framework For Stability and Growth", Working paper № 192, March, Bank of Greece.
95. Pierluigi, B., D. Sondermann (2018), "Macroeconomic imbalances in the euro area: where do we stand?", ECB Occasional Paper Series, No. 211, June.
96. Pietrucha, J. (2019), "Macroeconomic Imbalances in the Euro Area", Studia Europejskie – Studies in European Affairs, Issue No. 4, pp. 91-107.
97. Sanchez, J. L. D., A. Varoudakis (2013), "Growth and Competitiveness as Factors of Eurozone External Imbalances. Evidence and Policy Implications", Policy Research Working Paper 6732, World Bank.
98. Schilirò, D. (2017), "Imbalances and policies in the Eurozone", MPRA Paper No. 82847.
99. Sondermann, D., N. Zorell (2019), "A macroeconomic vulnerability model for the euro area", ECB Working Paper Series, № 2306, August.
100. Treaty on European Union, Title II: Provisions amending the Treaty establishing the European Economic Community with a view to establishing the European Community, 1992.

Приложения

Таблица 25. Баланс по текущата сметка като % от БВП, средна стойност за 3 години

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	2,0	1,0	0,9	0,8	0,4	-0,1	-0,4	0,5	1,0	0,9	0,9	0,1	0,0	0,1
България	-17,4	-21,0	-18,0	-10,7	-3,2	-0,7	0,3	0,6	0,8	1,4	2,1	2,4	2,0	0,8
Чехия	-3,0	-3,0	-2,9	-2,6	-2,6	-2,4	-1,4	-0,6	0,0	0,8	1,3	1,3	0,8	1,5
Дания	3,0	2,6	2,6	4,3	5,5	6,5	6,9	7,7	8,3	8,3	8,0	7,7	8,0	8,1
Германия	5,8	6,1	6,1	5,8	5,9	6,4	6,6	7,0	7,5	8,1	8,3	8,1	7,7	7,4
Естония	-12,8	-12,8	-7,0	-1,4	1,9	0,4	-0,1	-0,3	0,9	1,2	1,8	1,4	1,9	1,0
Ирландия	-5,1	-6,0	-5,8	-4,0	-2,5	-2,1	-1,2	-0,3	2,3	0,4	0,2	0,5	-4,7	-5,8
Гърция	-11,8	-13,9	-14,2	-12,5	-10,4	-7,5	-4,6	-1,9	-1,0	-1,1	-1,5	-2,2	-2,1	-3,7
Испания	-8,5	-9,1	-7,5	-5,5	-3,5	-2,1	-0,2	1,3	1,9	2,3	2,7	2,6	2,3	1,6
Франция	0,1	-0,2	-0,4	-0,6	-0,7	-0,8	-0,8	-0,8	-0,6	-0,6	-0,5	-0,7	-0,6	-1,0
Хърватия	-7,7	-8,8	-8,4	-6,5	-3,6	-2,0	-1,6	-0,9	0,8	1,9	3,0	2,5	2,8	1,6
Италия	-1,2	-1,9	-2,0	-2,7	-2,7	-2,1	-0,6	0,9	1,5	2,0	2,2	2,6	2,8	3,2
Кипър	-7,0	-10,5	-10,6	-10,7	-6,6	-5,6	-2,6	-3,1	-2,0	-2,9	-3,2	-4,4	-4,9	-6,6
Латвия	-17,6	-17,8	-8,4	-1,0	2,0	-1,8	-3,3	-2,7	-1,7	-0,2	0,7	0,9	0,1	0,7
Литва	-11,1	-13,1	-8,8	-3,7	-0,5	-1,7	-1,2	1,2	0,9	0,0	-1,0	-0,1	1,4	3,7
Люксембург	6,7	6,4	6,1	5,9	5,7	5,6	5,3	5,1	4,9	4,8	4,8	4,7	4,7	4,5
Унгария	-7,2	-7,2	-5,0	-2,5	0,1	0,8	1,9	2,1	2,3	2,7	2,9	2,2	0,5	-0,7
Малта	-5,6	-3,7	-4,5	-5,6	-5,5	-2,8	-0,8	1,8	2,8	2,6	2,7	3,9	5,9	3,0
Нидерландия	7,7	7,0	5,8	5,8	7,0	8,6	9,5	9,5	8,2	7,6	8,4	9,9	10,3	9,1
Австрия	3,1	3,9	3,6	3,3	2,4	2,0	1,7	2,0	2,0	2,3	1,9	1,7	1,5	1,6
Полша	-4,6	-6,0	-5,9	-5,5	-5,0	-5,0	-3,7	-2,8	-1,8	-1,4	-0,7	-0,8	-0,4	0,7
Португалия	-9,8	-10,6	-10,6	-10,8	-8,8	-5,9	-2,0	0,1	0,7	0,5	0,9	1,0	0,8	0,0
Румъния	-11,0	-11,9	-9,9	-7,1	-5,0	-5,1	-3,7	-2,1	-0,7	-0,9	-1,8	-3,1	-4,2	-4,9
Словения	-2,6	-3,8	-3,5	-2,4	-0,9	-0,1	1,3	3,2	4,1	4,6	4,9	5,6	6,1	6,4
Словакия	-8,6	-7,3	-5,3	-4,8	-4,3	-2,9	-0,7	1,3	0,3	-1,2	-2,2	-2,3	-2,5	-1,8
Финландия	3,7	3,5	2,9	2,0	0,7	-0,7	-1,8	-1,7	-1,4	-1,4	-1,2	-1,5	-1,0	-0,4
Швеция	7,4	8,0	7,3	6,5	5,8	5,6	5,4	5,0	4,3	3,3	2,9	2,7	3,7	4,6

Таблица 26. Нетна международна инвестиционна позиция като % от БВП

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	33,7	42,9	58,2	56,3	51,4	40,8	43,2	44,8	45,2	54,5	56,0	34,3	41,1	44,4
България	-77,0	-93,9	-97,0	-91,8	-82,4	-77,3	-73,3	-71,9	-61,5	-47,5	-43,0	-37,0	-30,2	-26,3
Чехия	-36,2	-37,9	-43,6	-45,7	-44,9	-45,6	-40,9	-36,3	-32,9	-27,2	-24,9	-24,4	-19,8	-12,5
Дания	-5,8	-5,1	0,9	12,8	27,8	36,1	37,2	43,3	30,8	52,6	55,4	64,0	77,5	68,8
Германия	18,8	18,3	25,1	25,8	23,3	28,7	24,7	29,0	34,6	39,2	42,0	52,6	58,8	61,7
Естония	-70,6	-75,0	-78,7	-70,0	-54,4	-51,1	-50,0	-47,0	-40,2	-39,5	-33,0	-30,0	-22,8	-21,5
Ирландия	-31,4	-95,6	-116,1	-113,8	-138,6	-137,4	-133,6	-164,6	-198,4	-172,7	-167,3	-183,6	-193,5	-174,0
Гърция	-93,7	-75,8	-87,5	-99,8	-90,4	-117,6	-131,0	-133,0	-136,1	-139,1	-143,4	-148,6	-154,2	-175,0
Испания	-85,3	-85,4	-97,6	-91,0	-93,8	-88,9	-92,8	-95,9	-88,9	-85,5	-85,5	-80,1	-75,0	-85,5
Франция	-8,9	-13,8	-14,8	-9,3	-8,7	-12,8	-16,6	-15,6	-12,9	-13,0	-20,1	-19,3	-25,3	-30,2
Хърватия	-91,3	-76,5	-88,4	-94,4	-91,9	-90,5	-88,6	-86,8	-79,0	-72,4	-64,2	-55,7	-46,7	-47,8
Италия	-21,1	-21,6	-22,3	-20,1	-18,2	-23,0	-23,4	-20,9	-18,8	-11,7	-7,0	-4,3	-1,0	2,4
Кипър	-67,3	-96,9	-116,0	-122,2	-141,9	-141,1	-162,5	-163,6	-154,0	-133,8	-136,1	-125,6	-116,1	-136,7
Латвия	-68,7	-73,7	-82,0	-83,9	-78,0	-68,4	-67,9	-64,1	-60,1	-54,2	-51,4	-45,2	-40,1	-34,7
Литва	-56,5	-52,7	-61,4	-60,2	-53,6	-54,4	-50,8	-46,8	-43,8	-42,8	-36,5	-30,5	-24,0	-15,8
Люксембург	-17,9	15,5	-27,4	-19,3	28,5	63,2	61,5	67,3	63,3	55,5	80,6	33,0	58,2	39,9
Унгария	-90,5	-100,3	-113,1	-105,8	-103,6	-91,6	-82,0	-80,1	-67,5	-59,0	-54,4	-50,7	-48,7	-48,1
Малта	21,3	4,1	12,4	11,7	6,2	19,1	25,9	41,8	36,1	47,7	56,5	55,4	53,2	60,3
Нидерландия	-14,9	-8,0	1,4	11,0	20,1	26,7	30,7	48,0	49,6	62,3	61,1	72,8	89,9	113,9
Австрия	-9,7	-10,0	-5,0	-5,2	-1,9	-3,2	1,3	3,4	2,2	4,1	4,3	6,0	13,5	9,3
Полша	-49,2	-55,6	-57,3	-65,0	-62,5	-65,6	-69,4	-69,4	-62,1	-61,5	-61,2	-55,9	-49,8	-44,5
Португалия	-90,1	-97,8	-110,7	-107,2	-104,1	-119,3	-120,2	-123,8	-118,9	-110,5	-110,4	-106,4	-100,0	-106,4
Румъния	-46,1	-51,0	-59,6	-64,0	-66,1	-67,8	-63,3	-57,0	-54,7	-49,2	-47,4	-43,8	-43,6	-48,3
Словения	-25,5	-39,4	-40,6	-43,1	-39,8	-44,0	-39,3	-38,4	-31,2	-28,8	-24,2	-18,9	-15,9	-15,2
Словакия	-56,3	-58,0	-66,4	-61,1	-63,7	-60,7	-62,3	-63,6	-63,8	-66,8	-68,3	-69,8	-65,9	-65,7
Финландия	-28,2	-4,9	2,6	15,5	13,9	10,6	3,0	-3,1	4,8	5,5	1,2	-5,6	4,0	-5,3
Швеция	1,2	-7,9	-7,1	-5,5	-8,3	-15,5	-17,2	-3,7	-6,6	-3,5	-1,2	8,0	17,7	16,4

Таблица 27. Реален ефективен валутен курс, процентна промяна (3 години), 42 търговски партньори, с дефлатори на ХИПЦ

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Белгия	0,2	3,4	4,0	0,5	-1,5	-4,3	-0,2	-0,6	-1,7	-0,4	0,9	7,0	2,7
България	9,8	18,5	18,3	9,7	1,9	-4,0	-0,9	-2,8	-4,3	-4,7	-3,3	4,2	4,6
Чехия	12,4	23,1	13,5	12,1	-0,5	0,5	-3,1	-10,0	-8,2	-3,7	5,3	11,0	8,7
Дания	-1,3	2,2	5,5	0,2	-2,5	-7,8	-2,5	-1,2	-1,7	-1,7	-2,1	2,6	-0,2
Германия	-1,5	0,9	2,9	-3,8	-4,9	-9,0	-1,8	-0,4	-1,5	-2,1	-2,0	5,3	2,0
Естония	6,5	12,6	13,6	4,6	-0,8	-3,6	3,1	4,8	5,8	4,4	3,0	7,6	6,1
Ирландия	3,0	7,3	5,2	-5,4	-9,6	-12,2	-3,8	-3,6	-6,4	-7,1	-6,3	2,3	-1,4
Гърция	-0,4	2,4	4,8	2,9	1,8	-5,0	-4,4	-5,6	-5,6	-4,0	-3,0	3,8	0,5
Испания	2,7	5,2	4,6	-0,3	-2,5	-5,3	-0,3	-1,0	-3,2	-4,3	-2,6	4,2	1,7
Франция	-1,6	1,5	2,6	-2,2	-4,4	-7,8	-2,2	-1,3	-2,9	-3,2	-3,0	4,5	1,6
Хърватия	1,9	5,6	5,9	1,8	-4,7	-8,4	-3,9	-0,8	0,1	0,0	0,1	4,2	1,5
Италия	-1,2	1,9	3,6	-1,9	-3,2	-6,2	0,1	0,2	-2,4	-3,4	-3,1	3,4	0,2
Кипър	-1,3	2,3	3,6	0,0	-3,0	-5,9	-0,8	-1,7	-6,2	-7,4	-6,4	2,0	0,0
Латвия	7,6	20,7	23,5	6,7	-2,4	-8,6	-1,7	0,4	2,5	4,8	1,7	5,1	3,8
Литва	0,8	8,9	16,7	7,2	1,7	-6,7	-0,6	1,7	4,2	5,3	2,6	6,6	3,8
Люксембург	2,4	3,4	3,8	1,2	0,1	-2,4	0,8	0,5	-0,7	-1,5	-1,0	3,3	2,0
Унгария	6,5	7,9	7,7	-1,3	-4,2	-0,8	-3,8	-6,8	-7,2	-5,2	0,0	2,0	0,4
Малта	1,2	5,9	5,9	-0,7	-5,0	-7,6	-1,2	0,1	-2,8	-2,9	-2,5	4,5	1,8
Нидерландия	-2,1	-0,1	2,7	-1,5	-2,4	-6,0	0,5	0,7	-0,9	-2,3	-1,8	3,3	2,4
Австрия	-1,8	-0,1	2,0	-2,0	-1,8	-4,7	0,7	1,9	1,3	0,9	0,2	4,8	2,1
Полша	16,3	13,9	-4,1	-1,3	-11,4	1,4	-4,3	-1,0	-1,4	-5,1	-3,5	0,1	2,8
Португалия	0,6	2,1	1,1	-3,1	-3,0	-4,0	-0,6	-1,8	-3,1	-1,8	-0,8	3,3	-0,3
Румъния	36,0	9,4	-4,9	-10,9	-3,2	-2,0	0,5	-1,0	2,7	-2,6	-5,6	-0,7	0,2
Словения	-1,2	2,2	5,2	1,2	-1,1	-4,5	-0,6	1,2	0,3	-0,6	-2,0	2,0	1,0
Словакия	18,0	25,0	27,1	11,0	3,4	-3,2	2,1	1,2	-1,2	-1,6	-2,0	2,5	2,6
Финландия	-5,0	-0,4	5,0	-1,3	-2,8	-8,3	0,2	2,7	2,1	0,4	-2,6	2,9	0,1
Швеция	-4,1	-2,2	-8,5	-3,3	3,2	10,3	5,1	-3,7	-8,3	-9,2	-5,5	-4,0	-8,3

Таблица 28. Пазарен дял на износа (% от световния износ), процентна промяна (5 години)

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	-6,74	-10,98	-9,01	-11,56	-7,75	-15,62	-13,20	-13,51	-13,72	-5,18	1,59	-1,30	-2,46	10,88
България	45,17	35,08	19,01	7,97	11,12	-1,11	-0,43	5,37	12,91	9,17	20,06	13,06	15,29	16,04
Чехия	58,40	53,06	27,16	11,70	7,39	-4,57	-10,03	-6,44	-2,05	2,54	8,32	11,07	4,99	10,09
Дания	-5,95	-4,08	-1,12	-10,63	-13,78	-17,81	-18,04	-16,04	-8,65	-3,05	1,53	0,01	2,79	11,47
Германия	2,75	-4,62	-6,83	-8,11	-9,35	-16,84	-13,23	-9,70	-3,32	1,94	5,66	3,28	-1,22	1,29
Естония	53,94	36,97	16,30	9,50	24,41	6,82	9,62	20,26	7,11	-0,85	1,74	-0,25	1,94	17,56
Ирландия	-11,97	-16,72	1,85	-6,27	-10,29	-18,43	-10,83	-14,82	37,60	58,29	70,91	78,54	73,36	49,97
Гърция	9,31	4,83	-10,34	-15,68	-17,17	-26,34	-26,85	-19,56	-14,13	-9,95	-0,61	6,38	3,40	-10,10
Испания	-4,55	-14,20	-8,82	-11,71	-8,31	-17,60	-10,54	-11,68	-3,46	2,71	9,51	4,38	2,54	-6,77
Франция	-16,57	-18,47	-13,62	-17,18	-15,44	-18,38	-14,46	-14,71	-3,84	0,95	2,48	0,55	-0,42	-6,86
Хърватия	9,64	-1,75	-4,09	-10,58	-15,63	-25,84	-23,55	-19,54	-5,93	9,28	22,97	22,42	22,31	0,12
Италия	-8,84	-15,96	-17,98	-19,08	-19,21	-25,82	-20,64	-15,71	-9,85	-4,20	0,58	-0,15	-2,24	-2,84
Кипър	-19,21	-25,32	-7,26	-13,89	-9,08	-19,10	-12,28	-20,27	-4,91	7,78	21,06	21,93	23,14	28,50
Латвия	95,57	76,76	52,57	21,77	27,36	8,22	5,58	11,48	13,03	9,09	7,31	8,48	3,44	18,24
Литва	33,72	44,10	26,59	13,86	23,02	23,87	10,77	19,62	6,28	-1,53	3,53	3,03	16,42	39,31
Люксембург	23,14	14,08	16,60	10,75	-0,89	-6,26	6,92	8,95	17,90	25,73	23,61	14,28	10,67	20,63
Унгария	28,31	22,55	10,25	0,79	-4,32	-23,25	-23,07	-16,99	-9,46	-2,30	10,22	8,27	5,15	8,17
Малта	:	10,93	45,77	37,83	17,63	12,07	-0,90	-12,67	8,90	17,69	24,10	19,06	20,65	13,15
Нидерландия	-2,48	-6,08	-5,39	-8,15	-8,35	-12,91	-11,59	-11,54	-6,90	-3,14	1,27	1,59	-0,12	7,40
Австрия	1,57	-4,46	-6,08	-12,62	-12,50	-21,80	-18,65	-15,92	-9,30	-3,02	2,21	2,80	0,90	5,19
Полша	55,33	50,98	34,31	24,39	14,83	0,71	-1,57	3,36	8,50	17,63	28,34	26,47	24,87	36,94
Португалия	-3,08	-12,61	-8,71	-7,63	-9,92	-17,39	-8,36	-7,52	0,70	5,03	13,90	8,55	8,50	-0,85
Румъния	84,17	91,92	69,37	53,31	49,49	12,18	13,81	20,84	21,25	24,51	37,99	23,50	17,58	20,64
Словения	23,63	16,33	9,88	-1,37	-5,63	-20,93	-18,56	-13,19	-5,03	3,21	17,79	19,55	15,99	20,23
Словакия	67,57	31,89	9,50	3,83	-2,78	-10,39	-4,35	1,67	3,88	7,11	4,89	2,10	1,45	8,10
Финландия	-4,69	-4,46	-13,37	-19,72	-23,52	-32,43	-32,65	-27,46	-23,19	-15,94	-5,28	-4,07	3,26	12,28
Швеция	1,35	-6,84	-15,89	-12,77	-12,21	-19,59	-16,92	-10,14	-10,50	-9,50	-5,73	-6,72	-2,75	4,51

Таблица 29. Номинални разходи за труд на единица продукция (РТЕП), 2010=100, процентна % промяна (3 години)

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	4,6	8,9	9,8	7,4	5,1	4,9	7,4	4,3	0,4	-0,7	1,4	3,9	4,9	7,5
България	17,6	26,4	34,9	28,7	16,9	10,9	16,2	19,2	17,2	11,0	15,8	20,5	20,4	20,4
Чехия	2,5	7,2	9,1	6,7	3,5	4,3	4,3	4,6	0,6	3,3	5,7	13,1	14,6	19,2
Дания	9,8	13,2	16,4	9,5	3,6	-0,2	1,5	2,3	2,2	1,3	0,9	1,2	2,7	6,2
Германия	-2,7	0,5	9,2	8,2	5,6	2,5	6,0	7,4	6,2	5,2	4,9	5,9	7,9	11,1
Естония	32,5	48,8	37,4	11,8	-2,2	0,7	11,6	14,7	15,0	12,6	12,3	13,0	15,4	17,1
Ирландия	13,9	17,9	8,7	-4,7	-14,4	-9,9	-1,7	-3,4	-19,3	-16,2	-14,4	-1,7	-4,3	-6,3
Гърция	11,0	7,4	15,8	12,2	9,5	1,6	-4,4	-8,5	-11,0	-4,7	-3,3	-1,0	-1,4	6,4
Испания	10,5	13,6	11,1	6,3	-1,4	-5,0	-5,1	-3,6	-1,1	-1,2	-0,6	1,0	5,0	11,0
Франция	5,5	6,3	8,0	7,4	5,4	4,1	4,6	4,4	2,3	1,7	1,7	2,4	0,9	4,6
Хърватия	7,0	9,6	15,9	11,5	6,3	-2,1	-5,0	-6,9	-6,1	-5,5	-4,0	-0,1	2,8	13,7
Италия	6,9	8,7	10,7	8,5	4,9	2,0	2,9	2,6	2,0	1,5	1,2	2,3	3,3	5,5
Кипър	8,2	5,8	12,5	10,4	9,4	3,2	-0,7	-6,5	-10,8	-9,2	-4,6	-0,4	5,3	5,8
Латвия	69,4	77,5	36,6	-2,0	-17,6	-5,7	9,6	13,2	16,7	14,9	14,2	14,7	15,4	18,4
Литва	25,3	28,4	12,7	0,1	-8,0	-4,3	6,1	8,7	11,8	15,0	16,3	16,4	16,7	18,3
Люксембург	7,1	10,6	14,9	14,2	12,1	8,0	9,9	5,8	5,6	2,6	6,0	8,7	12,4	11,1
Унгария	10,9	12,6	12,0	5,7	3,2	7,0	7,3	6,1	1,3	5,7	9,3	12,4	11,8	13,2
Малта	4,5	7,5	7,6	5,6	9,3	7,2	9,3	2,3	0,9	6,6	6,4	9,8	6,4	19,6
Нидерландия	1,9	5,7	11,3	7,7	5,3	2,6	4,8	3,7	-0,4	-0,3	0,1	3,7	5,8	14,0
Австрия	3,5	6,3	10,2	9,0	5,8	3,8	6,4	7,9	6,4	5,5	4,3	4,9	5,7	12,2
Полша	3,2	10,6	12,3	11,2	4,1	5,6	3,8	3,4	0,5	2,5	4,1	8,0	8,1	12,3
Португалия	5,0	4,3	6,5	4,4	-0,5	-6,2	-3,8	-2,9	0,2	-0,5	2,8	6,3	8,5	16,2
Румъния	30,3	32,9	22,8	35,4	2,2	6,7	-4,7	6,0	0,8	10,0	16,6	29,3	26,3	26,1
Словения	5,5	10,2	17,9	15,5	7,7	0,1	0,1	0,1	-0,1	1,3	3,6	5,7	8,2	14,9
Словакия	5,5	6,2	11,1	8,4	5,1	-0,1	3,4	3,0	2,4	4,0	7,7	11,6	14,3	16,4
Финландия	3,5	7,1	14,7	12,5	9,0	5,8	9,3	7,6	3,3	0,3	-3,7	-2,0	1,1	6,1
Швеция	5,2	10,0	14,9	7,4	4,3	4,1	8,7	7,4	2,5	3,1	4,0	8,0	7,1	9,6

Таблица 30. Дефлиран индекс на цените на жилищата (2015=100), 1-годишна промяна в %

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	5,0	1,2	0,3	1,2	1,1	0,2	0,1	-1,3	0,8	1,1	1,7	0,8	2,6	3,6
България	18,5	17,6	-20,9	-11,8	-8,9	-4,6	-0,8	0,1	0,4	5,3	3,9	4,1	3,9	5,2
Чехия	15,9	7,9	-4,7	-2,2	-1,6	-3,5	-0,7	1,6	4,0	6,8	9,1	5,9	6,2	5,5
Дания	0,9	-7,8	-13,1	0,3	-4,0	-4,9	3,1	3,1	6,6	5,1	3,5	3,7	1,6	4,6
Германия	-4,0	-0,6	0,8	-0,6	1,6	2,1	1,7	2,2	4,1	6,7	4,6	5,1	4,4	7,1
Естония	11,9	-16,3	-36,5	1,8	3,1	3,1	7,3	12,9	7,3	3,7	1,1	2,2	4,4	6,9
Ирландия	4,3	-8,4	-13,5	-12,2	-17,8	-14,4	0,0	15,7	10,7	7,2	9,8	8,1	0,3	-0,2
Гърция	2,2	-2,5	-4,6	-4,3	-8,2	-12,5	-9,3	-5,2	-3,8	-1,5	-1,4	1,7	7,2	5,5
Испания	6,2	-4,8	-5,7	-3,7	-9,8	-16,5	-10,0	0,2	3,7	4,5	4,6	5,2	4,1	2,2
Франция	4,2	-1,8	-4,7	3,5	3,8	-1,9	-2,5	-1,6	-1,6	0,8	2,3	1,2	2,5	4,4
Хърватия	8,9	-2,4	-7,9	-7,6	-2,0	-4,6	-5,7	-1,3	-2,6	2,0	2,9	4,6	7,8	7,3
Италия	2,7	-0,6	0,1	-0,8	-1,5	-5,0	-7,5	-4,9	-4,0	0,2	-2,1	-1,5	-0,7	2,2
Кипър	7,7	0,9	-6,8	-8,2	-4,4	-5,5	-3,9	-1,1	1,0	2,2	1,2	0,5	2,6	0,7
Латвия	22,0	-10,9	-35,0	-8,8	4,0	-0,3	6,4	4,7	-2,8	7,2	5,3	6,3	5,8	2,7
Литва	19,4	-1,7	-32,9	-8,8	2,2	-3,2	0,4	6,4	4,7	4,4	5,2	4,5	4,6	6,4
Люксембург	4,8	0,2	-0,1	3,3	0,7	2,0	3,4	3,7	4,5	5,2	3,3	5,1	8,3	13,8
Унгария	:	-3,2	-9,1	-5,6	-6,6	-8,9	-4,2	2,8	12,5	12,3	8,6	10,7	11,8	1,9
Малта	19,5	7,0	-6,2	-1,1	-3,9	0,4	-1,6	2,0	4,1	4,4	4,3	5,0	4,2	2,2
Нидерландия	2,8	0,1	-3,0	-3,3	-4,0	-7,9	-7,9	-0,1	3,4	4,4	6,1	7,1	4,6	6,0
Австрия	2,1	-1,1	3,6	4,3	3,0	4,8	3,0	1,4	3,4	7,0	3,4	2,6	4,0	6,2
Полша	45,5	-4,7	-5,4	-6,0	-4,7	-6,6	-4,8	1,1	2,6	2,3	1,8	4,8	6,1	7,1
Португалия	-1,9	1,0	1,0	-1,0	-6,5	-8,7	-2,6	4,0	2,2	6,1	7,6	8,6	8,7	7,7
Румъния	:	:	-26,5	-13,0	-15,5	-8,9	-2,8	-3,3	1,6	5,2	3,3	1,7	-1,9	2,3
Словения	18,8	1,3	-10,2	-1,3	0,9	-8,5	-7,2	-6,2	1,4	3,6	6,6	6,6	5,3	5,2
Словакия	25,7	12,9	-12,8	-5,0	-5,2	-5,9	-0,4	1,5	5,5	7,0	4,4	4,9	6,2	7,2
Финландия	3,9	-2,5	-0,4	4,8	-0,1	-0,4	-1,3	-1,6	-0,5	0,6	0,5	-0,2	0,0	1,3
Швеция	11,0	-1,7	1,1	6,6	1,2	0,7	4,5	8,3	12,0	7,3	4,8	-3,3	0,4	3,0

Таблица 31. Кредитни потоци на частния сектор, като % от БВП, консолидирани данни

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	17,0	16,8	5,4	-0,7	22,2	14,6	7,9	-2,1	11,5	23,7	2,0	2,6	7,6	1,1
България	43,8	34,5	1,8	-0,4	3,5	2,6	2,6	2,3	-3,8	3,0	4,5	3,9	5,6	4,2
Чехия	11,2	10,9	1,3	3,5	2,5	3,1	4,3	2,3	-0,4	6,2	6,0	6,8	1,4	2,4
Дания	17,1	18,8	-1,9	-2,9	4,4	7,9	-3,0	-0,3	2,9	3,1	2,0	4,8	10,7	4,8
Германия	1,7	1,6	-0,9	1,8	2,1	1,6	2,7	0,3	2,9	4,6	4,1	6,1	5,8	6,0
Естония	26,9	11,1	-5,5	-3,2	-0,8	7,7	4,8	5,7	2,7	6,3	4,2	4,6	3,4	3,6
Ирландия	24,9	22,0	-4,6	2,2	16,3	-0,5	-1,4	2,6	-2,3	-15,8	0,3	-8,8	-9,6	-1,8
Гърция	16,2	15,5	2,2	2,4	-6,6	-4,8	-4,0	-3,1	-3,1	-2,1	-1,2	-0,9	-0,9	5,4
Испания	26,3	12,0	-1,2	0,9	-4,2	-11,2	-10,0	-7,0	-2,1	-0,4	0,6	0,0	1,1	4,4
Франция	11,2	9,8	3,3	4,6	6,4	4,2	2,1	3,2	4,6	6,2	7,1	8,2	7,9	13,0
Хърватия	16,7	16,1	2,5	4,5	-2,4	-2,8	-0,6	-0,2	-1,5	-0,2	1,5	2,2	1,2	1,3
Италия	12,0	6,5	0,7	4,9	3,1	-0,9	-2,8	-0,3	-1,3	0,0	1,2	2,0	0,3	4,1
Кипър	38,4	43,8	10,8	20,8	17,7	0,7	-12,2	-0,8	4,3	11,9	7,4	11,5	1,7	-2,6
Латвия	28,9	11,2	-9,0	-8,4	-2,3	-2,4	-0,6	-4,6	-0,8	2,5	2,7	-0,2	1,1	-1,8
Литва	24,9	10,4	-9,4	-5,9	-2,2	0,4	-0,2	0,2	2,6	4,4	4,5	4,3	2,6	0,3
Люксембург	144,4	-5,3	7,0	-21,3	20,8	24,5	26,4	28,1	21,3	-8,5	-4,7	5,2	19,6	44,1
Унгария	16,1	12,2	5,9	-4,0	-4,3	-5,9	-0,8	-0,3	-2,5	-3,2	0,6	4,2	3,9	7,7
Малта	13,3	18,6	15,9	7,2	6,4	0,7	3,0	6,3	6,8	10,4	6,4	6,9	10,2	9,0
Нидерландия	14,4	11,9	9,6	2,5	8,0	6,1	9,8	4,3	0,1	3,7	4,0	5,6	-0,1	-1,3
Австрия	7,3	5,4	1,3	0,3	3,0	1,2	1,0	0,9	2,1	3,3	3,6	4,9	5,0	4,7
Полша	12,5	14,1	4,4	4,2	6,6	4,8	3,2	4,8	3,5	5,3	3,0	3,7	3,6	1,5
Португалия	19,0	16,2	5,3	5,5	-0,8	-4,3	-2,3	-6,8	-1,4	-1,8	2,9	0,8	2,6	4,4
Румъния	19,9	12,7	-1,6	0,9	2,8	0,3	-1,4	-2,3	0,2	0,6	1,7	1,9	2,0	1,3
Словения	21,6	15,6	3,0	2,0	0,5	-2,8	-3,7	-4,7	-5,0	-0,8	0,9	1,3	0,8	-0,9
Словакия	11,9	16,7	4,0	2,8	4,6	1,9	5,0	5,0	5,0	9,2	5,0	7,3	4,3	3,7
Финландия	13,0	16,7	0,7	7,1	5,3	7,1	2,8	1,7	6,9	1,3	8,3	4,3	6,5	6,5
Швеция	20,6	18,9	5,8	5,2	6,9	2,3	4,6	4,5	7,5	8,4	13,2	9,0	9,9	11,6

Таблица 32. Дълг на частния сектор като % от БВП, консолидирани

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	134,9	167,2	173,7	168,7	180,6	191,0	163,0	162,5	175,3	194,8	187,8	184,6	186,6	192,0
България	122,4	140,4	140,4	136,5	128,4	127,6	130,1	125,1	108,7	103,9	98,6	95,0	90,7	94,3
Чехия	64,9	72,6	75,6	78,5	79,2	81,8	84,8	83,0	78,2	80,4	80,3	83,0	78,6	81,9
Дания	208,5	222,3	232,2	220,6	221,0	224,0	216,1	214,0	211,4	222,4	216,7	215,3	221,0	220,9
Германия	121,2	121,1	124,8	119,4	115,0	114,6	114,8	107,0	106,3	107,1	106,6	107,7	110,7	120,1
Естония	121,3	131,0	146,6	137,8	120,0	118,1	115,9	116,2	113,6	111,9	106,2	101,7	99,0	104,4
Ирландия	198,2	238,0	257,3	257,6	273,1	276,5	266,1	276,6	304,0	283,2	249,8	231,2	209,4	188,9
Гърция	101,9	113,4	116,8	129,6	133,0	135,1	133,4	132,4	129,1	127,0	120,6	119,2	110,5	125,3
Испания	193,1	197,4	204,2	203,2	198,2	188,5	178,2	167,7	155,8	147,8	139,2	132,7	128,6	146,4
Франция	115,9	122,4	130,6	132,0	135,3	138,3	137,4	141,5	142,8	143,2	145,0	148,3	152,5	173,7
Хърватия	100,4	110,2	118,1	122,3	119,5	117,0	115,6	115,8	110,5	102,8	96,3	92,0	88,3	98,0
Италия	109,9	114,0	122,6	123,1	122,2	124,7	122,0	119,8	116,0	112,1	109,4	107,8	106,1	118,9
Кипър	263,7	286,3	301,4	309,4	319,8	326,0	341,1	352,1	346,4	327,9	304,3	282,9	249,9	260,5
Латвия	105,1	108,9	130,4	128,8	114,5	96,3	90,7	82,2	78,3	78,3	75,6	69,7	66,2	66,5
Литва	74,4	76,8	83,5	74,5	64,6	61,0	56,6	54,1	55,2	56,6	56,2	56,1	55,3	54,7
Люксембург	312,6	288,5	314,5	269,3	276,8	287,9	296,8	313,2	322,7	302,0	286,5	282,7	302,0	316,8
Унгария	94,1	105,4	116,5	114,5	114,1	101,7	95,6	91,3	83,7	76,7	69,9	68,7	67,1	76,4
Малта	149,9	156,7	171,1	164,4	166,3	158,0	146,9	139,6	130,4	133,6	123,7	121,4	121,2	138,8
Нидерландия	229,0	231,6	246,4	244,9	247,6	252,5	258,2	267,6	263,2	259,5	249,6	243,6	232,3	233,7
Австрия	123,9	126,7	131,9	132,3	129,4	128,2	127,1	124,8	124,0	123,3	122,3	122,7	121,5	131,2
Полша	54,4	67,3	67,1	69,6	74,0	73,8	75,9	78,7	79,1	81,9	76,9	76,8	73,9	75,9
Португалия	184,8	195,9	204,3	201,7	204,6	210,6	201,6	190,1	179,3	169,3	163,0	155,1	149,5	163,7
Румъния	56,8	63,7	69,2	74,6	73,7	72,3	66,8	62,0	58,1	53,8	50,9	47,5	46,7	48,4
Словения	96,7	105,9	113,5	115,2	112,9	112,2	107,2	97,9	87,4	81,0	76,1	72,6	68,8	69,7
Словакия	58,0	61,8	66,7	65,4	68,6	71,1	75,3	79,1	80,4	88,2	90,0	91,9	92,1	95,3
Финландия	121,7	130,7	140,5	146,2	144,6	147,7	147,0	148,8	152,1	148,1	147,7	144,5	146,7	155,3
Швеция	167,0	188,1	198,7	186,9	188,0	191,0	193,8	193,1	190,9	192,4	198,6	201,0	203,8	215,6

Таблица 33. Консолидиран брутен дълг на публичния сектор – сектор „Държавно управление“ като % от БВП

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	87,3	93,2	100,2	100,3	103,5	104,8	105,5	107,0	105,2	105,0	102,0	99,9	97,7	112,8
България	16,3	13,0	13,7	15,3	15,2	16,6	17,0	27,0	25,9	29,1	25,1	22,1	20,0	24,7
Чехия	27,3	28,1	33,4	37,1	39,7	44,2	44,4	41,9	39,7	36,6	34,2	32,1	30,0	37,7
Дания	27,3	33,3	40,2	42,6	46,1	44,9	44,0	44,3	39,8	37,2	35,9	34,0	33,6	42,1
Германия	64,2	65,7	73,2	82,0	79,4	80,7	78,3	75,3	72,0	69,0	64,7	61,3	58,9	68,7
Естония	3,8	4,5	7,2	6,7	6,2	9,8	10,2	10,6	10,1	10,0	9,1	8,2	8,6	19,0
Ирландия	23,9	42,5	61,8	86,2	110,5	119,7	120,0	104,3	76,7	74,3	67,8	63,1	57,2	58,4
Гърция	103,1	109,4	126,7	147,5	175,2	162,0	178,2	180,3	176,7	180,5	179,5	186,4	180,7	206,3
Испания	35,8	39,7	53,3	60,5	69,9	86,3	95,8	100,7	99,3	99,2	98,6	97,5	95,5	120,0
Франция	64,5	68,8	83,0	85,3	87,8	90,6	93,4	94,9	95,6	98,0	98,1	97,8	97,5	115,0
Хърватия	37,2	39,1	48,4	57,3	63,7	69,4	80,3	83,9	83,3	79,8	76,7	73,3	71,1	87,3
Италия	103,9	106,2	116,6	119,2	119,7	126,5	132,5	135,4	135,3	134,8	134,2	134,4	134,3	155,6
Кипър	54,0	45,5	54,3	56,4	65,9	80,3	104,0	109,1	107,2	103,1	92,9	98,4	91,1	115,3
Латвия	8,4	18,5	36,7	47,7	45,1	42,4	40,4	41,6	37,1	40,4	39,0	37,1	36,7	43,2
Литва	15,9	14,6	28,0	36,2	37,1	39,7	38,7	40,5	42,5	39,7	39,1	33,7	35,9	46,6
Люксембург	8,1	14,6	15,3	19,1	18,5	20,9	22,4	21,9	21,1	19,6	21,8	20,8	22,3	24,8
Унгария	65,5	71,7	78,0	80,0	80,3	78,1	77,2	76,5	75,7	74,8	72,1	69,1	65,5	80,1
Малта	61,9	61,8	66,3	65,5	70,0	66,6	66,4	62,1	56,3	54,6	47,7	43,6	40,7	53,4
Нидерландия	43,0	54,7	56,8	59,2	61,7	66,2	67,7	67,9	64,6	61,9	56,9	52,4	48,5	54,3
Австрия	65,0	68,7	79,9	82,7	82,4	81,9	81,3	84,0	84,9	82,8	78,5	74,0	70,6	83,2
Полша	44,5	46,7	49,8	53,5	54,7	54,4	56,5	51,1	51,3	54,2	50,6	48,8	45,6	57,4
Португалия	72,7	75,6	87,8	100,2	114,4	129,0	131,4	132,9	131,2	131,5	126,1	121,5	116,6	135,2
Румъния	11,9	12,3	21,8	29,6	34,0	37,1	37,6	39,2	37,8	37,3	35,1	34,7	35,3	47,4
Словения	22,8	21,8	34,5	38,3	46,5	53,6	70,0	80,3	82,6	78,5	74,2	70,3	65,6	79,8
Словакия	30,3	28,6	36,4	40,8	43,3	51,9	54,9	53,7	51,8	52,4	51,6	49,6	48,1	59,7
Финландия	33,9	32,6	41,5	46,9	48,3	53,6	56,2	59,8	63,6	63,2	61,2	59,8	59,5	69,5
Швеция	38,9	37,5	40,7	38,1	37,2	37,5	40,3	45,0	43,7	42,3	40,7	38,9	34,9	39,7

Таблица 34. Коефициент на безработица в %, средна стойност за 3 години

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	8,1	7,6	7,5	7,7	7,8	7,7	7,7	8,2	8,5	8,3	7,8	7,0	6,2	5,7
България	8,7	7,2	6,4	7,6	9,5	11,3	12,2	12,2	11,2	9,4	7,7	6,3	5,2	4,8
Чехия	6,8	5,6	5,5	6,1	6,9	7,0	6,9	6,7	6,1	5,1	4,0	3,0	2,4	2,3
Дания	4,2	3,8	4,6	5,9	7,3	7,8	7,7	7,4	6,9	6,4	6,0	5,6	5,3	5,2
Германия	10,1	8,8	8,0	7,4	6,9	6,1	5,5	5,2	4,9	4,6	4,2	3,8	3,4	3,4
Естония	6,2	5,3	7,9	11,9	14,2	13,0	10,3	8,7	7,4	6,8	6,3	6,0	5,2	5,5
Ирландия	4,8	5,5	8,1	11,3	14,2	15,2	14,9	13,7	11,9	10,1	8,4	7,0	5,8	5,5
Гърция	9,1	8,4	8,6	10,0	13,4	18,4	23,3	26,2	26,3	25,0	23,3	21,5	19,4	17,6
Испания	8,6	9,3	12,5	16,4	19,7	22,0	24,1	25,1	24,2	22,1	19,6	17,4	15,5	15,0
Франция	8,6	8,1	8,2	8,6	9,2	9,4	9,8	10,1	10,3	10,3	10,0	9,5	8,9	8,5
Хърватия	11,3	9,9	9,2	9,8	11,5	13,8	15,7	16,9	16,9	15,5	13,5	10,9	8,8	7,5
Италия	6,9	6,5	6,9	7,6	8,2	9,2	10,4	11,9	12,3	12,1	11,6	11,2	10,6	9,9
Кипър	4,6	4,1	4,3	5,1	6,5	8,7	11,9	14,6	15,7	14,7	13,0	10,8	8,9	7,7
Латвия	7,7	6,9	10,4	14,9	17,7	16,9	14,4	12,6	10,9	10,1	9,4	8,6	7,5	7,3
Литва	6,1	5,3	8,0	12,5	15,7	15,5	13,5	12,0	10,5	9,2	8,0	7,1	6,5	7,0
Люксембург	4,4	4,6	4,8	4,9	4,8	4,8	5,3	5,6	6,2	6,3	6,2	5,8	5,6	6,0
Унгария	7,4	7,6	8,4	9,7	10,7	11,1	10,7	9,6	8,2	6,5	5,4	4,3	3,8	3,8
Малта	6,7	6,4	6,5	6,6	6,7	6,5	6,2	6,0	5,7	5,3	4,7	4,1	3,8	3,9
Нидерландия	5,0	4,3	4,1	4,4	4,8	5,3	6,0	6,8	7,2	6,8	5,9	4,9	4,0	3,7
Австрия	5,3	4,8	4,8	4,7	4,9	4,8	5,0	5,3	5,6	5,8	5,7	5,5	5,0	4,9
Полша	13,8	10,2	8,3	8,3	9,2	9,8	10,0	9,8	8,9	7,6	6,2	5,0	4,0	3,5
Португалия	7,9	7,9	8,5	9,4	11,2	13,2	15,0	15,4	14,4	12,6	10,9	9,1	7,5	6,8
Румъния	7,0	6,5	6,4	6,6	7,0	7,0	7,0	6,9	6,9	6,5	5,9	5,0	4,3	4,4
Словения	5,8	5,1	5,1	5,9	7,1	8,1	9,1	9,6	9,6	8,9	7,9	6,6	5,4	4,9
Словакия	13,6	11,3	10,9	12,0	13,3	14,0	13,9	13,8	13,0	11,5	9,8	8,1	6,8	6,3
Финландия	7,7	7,0	7,2	7,7	8,1	8,0	7,9	8,2	8,8	9,0	8,9	8,3	7,6	7,3
Швеция	6,9	6,5	6,9	7,7	8,3	8,1	8,0	8,0	7,8	7,5	7,0	6,7	6,6	7,2

Таблица 35. Общ размер на финансовите пасиви на целия финансов сектор, неконсолидираниданни, 1-годишна промяна в %

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	14,5	-4,4	0,5	-1,2	5,4	-5,1	1,2	2,6	2,6	2,4	1,4	-3,3	4,8	8,8
България	40,6	14,4	3,8	4,4	4,3	11,7	1,1	7,9	9,6	9,5	7,1	6,6	5,2	11,1
Чехия	15,6	5,5	2,2	3,3	4,8	5,0	10,1	5,2	7,9	16,8	28,3	3,4	4,6	3,4
Дания	10,2	0,0	5,5	9,7	1,6	2,5	1,8	7,3	-0,9	15,4	2,5	-0,3	13,1	5,7
Германия	8,7	4,4	-6,4	-1,2	3,1	3,3	-6,6	5,3	3,1	5,4	4,1	1,9	7,4	11,3
Естония	27,3	3,2	-4,6	-8,6	-0,2	10,9	10,3	13,0	8,6	8,4	12,3	6,6	11,7	17,5
Ирландия	9,6	6,4	3,4	6,3	-2,2	-1,1	2,1	19,5	9,6	1,5	4,2	5,2	15,3	7,2
Гърция	21,9	4,7	9,8	8,9	-3,9	-2,1	-17,6	-8,3	6,3	-10,2	-12,8	-4,9	11,8	27,4
Испания	17,2	5,0	2,7	-2,1	3,4	0,6	-10,4	0,3	-1,8	1,8	4,3	-1,8	0,7	9,5
Франция	12,8	2,1	-0,7	3,5	6,9	1,4	0,5	5,6	2,2	4,9	4,3	1,7	7,3	11,6
Хърватия	23,6	-8,1	4,0	4,1	1,9	0,9	2,7	0,6	2,0	3,5	3,9	4,5	6,7	7,3
Италия	0,5	-1,6	5,0	4,3	4,9	7,1	-2,3	0,9	1,4	3,3	1,9	0,0	4,6	6,8
Кипър	11,1	9,3	24,1	4,2	9,6	11,8	-3,1	11,6	9,7	-0,3	0,8	-1,8	5,6	-2,5
Латвия	36,5	8,8	-9,2	-0,9	-4,3	5,4	5,7	10,9	13,3	4,7	6,2	-3,5	4,6	10,8
Литва	34,0	4,5	-4,5	-0,2	1,9	-0,6	-1,3	16,7	7,1	15,8	12,9	9,1	6,2	28,5
Люксембург	13,5	-5,4	5,8	13,3	14,3	14,9	10,3	38,4	16,8	5,0	0,5	-1,1	3,8	-3,6
Унгария	23,6	26,1	1,7	-0,3	6,2	-5,8	-1,2	8,7	0,4	19,5	-7,1	-9,1	36,7	55,3
Малта	45,5	10,7	5,1	14,4	10,2	8,3	0,0	6,0	3,6	3,8	7,7	2,7	7,1	1,9
Нидерландия	14,4	4,4	7,2	5,4	10,3	6,0	-1,6	8,0	4,0	7,4	0,5	-2,8	6,3	3,3
Австрия	11,0	10,9	-2,1	-1,9	1,5	0,4	-3,2	-0,8	-0,1	-3,5	4,4	-0,8	4,3	10,6
Полша	17,6	8,3	8,6	13,8	6,4	9,0	6,3	1,7	2,9	9,2	4,7	3,3	4,3	11,7
Португалия	10,4	4,4	9,3	10,9	-4,9	-3,5	-5,2	-7,3	-1,4	-0,4	1,3	0,4	-0,2	7,2
Румъния	34,9	14,0	15,1	4,9	4,5	4,8	0,8	1,2	4,1	7,0	8,2	3,4	10,3	13,4
Словения	28,4	6,6	7,4	-3,4	-1,2	-0,7	-10,1	-0,1	-3,8	3,4	5,3	4,1	9,9	14,0
Словакия	25,3	10,3	-5,0	2,3	0,6	1,1	1,4	9,4	10,4	8,6	16,6	9,0	5,6	9,9
Финландия	10,1	16,7	7,5	19,9	28,7	-1,3	-11,5	9,4	1,4	3,8	-4,1	20,1	7,8	7,7
Швеция	9,5	12,1	4,0	2,9	1,9	5,6	9,8	12,6	1,8	8,7	6,9	-2,6	10,8	11,1

Таблица 36. Коефициент на икономическа активност - % от населението на възраст 15-64 г., промяна за 3 години в пр. п.

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	1,2	0,4	0,4	0,6	-0,4	0,0	-0,2	1,0	0,7	0,1	0,3	1,0	1,4	0,6
България	4,5	5,7	2,7	0,4	-1,9	-0,1	1,7	3,1	2,2	0,3	2,3	2,2	4,5	0,9
Чехия	-0,1	-0,7	-0,2	0,3	0,8	1,5	2,7	3,0	2,4	2,1	2,4	2,6	1,7	0,5
Дания	0,0	-0,5	-1,9	-2,1	-1,5	-1,5	-1,4	-1,2	-0,3	0,9	1,3	1,3	1,6	1,1
Германия	3,0	2,1	1,4	1,1	1,4	0,9	0,9	0,4	0,4	0,3	0,5	1,0	1,3	1,1
Естония	2,7	3,5	1,2	0,7	0,5	0,8	1,2	0,5	1,9	2,4	3,6	2,4	1,4	0,5
Ирландия	3,1	0,9	-1,9	-4,0	-3,6	-1,9	0,2	0,6	1,0	0,9	0,9	0,8	0,6	-0,8
Гърция	0,3	0,3	0,7	1,3	0,6	0,1	-0,3	0,1	0,3	0,7	0,9	0,4	0,2	-0,9
Испания	2,9	2,7	2,0	1,7	1,2	1,2	0,8	0,3	0,0	-0,1	-0,3	-0,6	-0,4	-1,7
Франция	-0,1	0,1	0,6	0,6	0,4	0,5	0,9	1,1	0,9	0,5	0,5	0,6	0,3	-0,5
Хърватия	2,2	2,5	2,6	-0,6	-1,7	-1,7	-1,4	2,0	3,0	1,9	0,3	-0,6	0,9	0,7
Италия	-0,4	0,4	-0,3	-0,4	-0,8	1,2	1,4	1,8	0,5	1,5	1,5	1,6	0,8	-1,3
Кипър	1,3	1,2	0,0	-0,3	-0,1	0,5	0,0	0,8	0,4	-0,2	-0,4	1,1	2,6	1,9
Латвия	3,3	5,1	2,5	0,4	-1,4	0,9	1,0	1,8	1,3	2,3	2,4	2,0	1,0	1,2
Литва	-1,3	-0,3	2,0	2,3	3,0	2,2	2,2	2,3	2,3	3,1	2,2	3,2	2,5	2,6
Люксембург	1,1	0,2	2,0	1,3	1,1	0,7	1,7	2,9	1,5	0,1	-0,6	0,2	2,0	2,0
Унгария	1,1	-0,1	-0,8	0,3	1,2	2,5	2,8	4,6	4,9	5,4	4,2	3,3	2,5	1,6
Малта	0,6	1,5	1,5	1,6	2,7	4,5	5,9	6,0	4,9	4,3	4,4	5,9	5,3	4,9
Нидерландия	0,1	2,7	2,7	1,2	0,3	0,9	1,5	0,9	0,6	0,3	0,7	0,7	1,2	1,2
Австрия	3,1	2,5	1,9	0,9	0,7	0,8	1,1	0,8	0,4	0,7	1,0	1,3	0,9	0,2
Полша	-0,8	-0,6	1,3	2,1	1,9	1,8	1,7	2,2	1,6	1,8	1,7	2,0	1,8	1,4
Португалия	1,2	0,7	-0,2	-0,2	-0,3	0,0	-0,7	-0,4	0,0	0,7	1,5	1,7	1,8	-0,4
Румъния	0,0	0,6	-0,5	1,9	1,2	1,7	0,0	1,6	1,3	0,7	1,6	1,7	3,0	1,9
Словения	1,5	1,1	0,9	0,2	-1,5	-1,4	-1,0	0,6	1,4	1,1	3,3	3,2	3,6	0,4
Словакия	-1,4	-0,1	-0,2	0,4	-0,1	1,0	1,2	1,6	1,5	2,0	1,8	1,5	0,8	0,3
Финландия	1,4	1,3	-0,2	-1,1	-1,1	0,2	0,7	0,5	0,6	0,7	1,3	2,1	2,4	1,6
Швеция	1,9	1,1	0,1	0,0	0,6	1,4	2,0	1,6	1,4	1,0	1,0	1,0	0,8	0,0

Таблица 37. Коефициент на дългосрочна безработица - % от активното население на възраст 15-74 г., промяна за 3 години в пр.п.

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	-0,3	-1,1	-0,7	0,2	0,2	-0,1	-0,1	0,8	1,0	0,1	-0,8	-1,5	-1,7	-1,2
България	-3,1	-3,1	-2,0	0,6	3,4	3,8	2,7	0,6	-1,2	-2,9	-3,5	-2,6	-2,1	-1,1
Чехия	-1,4	-2,0	-1,9	0,2	0,5	1,0	0,0	0,0	-0,6	-1,3	-1,7	-1,7	-1,1	-0,4
Дания	-0,6	-0,6	-0,2	0,8	1,3	1,5	0,4	-0,1	-0,5	-0,6	-0,5	-0,6	-0,4	-0,3
Германия	:	-2,0	-2,2	-1,6	-1,1	-1,1	-1,0	-0,6	-0,4	-0,6	-0,6	-0,6	-0,5	-0,5
Естония	-2,9	-2,7	0,8	5,3	5,4	1,8	-3,8	-3,8	-3,1	-1,7	-1,4	-1,1	-1,2	-0,7
Ирландия	-0,1	0,3	2,1	5,5	7,1	5,7	1,1	-2,2	-3,9	-3,8	-3,6	-3,2	-2,6	-1,7
Гърция	-1,4	-1,5	-1,0	1,5	5,1	10,6	12,8	10,7	3,7	-1,5	-3,9	-4,6	-4,8	-4,7
Испания	-1,8	-0,2	2,5	5,6	6,9	6,7	5,7	4,0	0,4	-3,5	-5,2	-5,0	-4,2	-2,7
Франция	-0,3	-0,5	-0,3	0,8	1,0	0,9	0,6	0,6	0,4	0,1	-0,3	-0,8	-1,2	-1,3
Хърватия	:	-2,1	-1,6	0,6	3,1	5,1	4,4	1,7	0,0	-4,4	-5,5	-6,8	-4,2	-2,5
Италия	-0,9	-0,7	0,1	1,1	1,3	2,2	2,9	3,4	1,3	-0,2	-1,2	-0,7	-1,1	-1,8
Кипър	:	-0,8	-0,3	0,6	1,1	3,0	4,8	6,1	3,2	-0,3	-3,2	-4,1	-3,7	-2,4
Латвия	-3,4	-2,6	2,1	7,2	6,9	3,3	-3,1	-4,2	-3,3	-1,7	-1,3	-1,4	-1,6	-1,1
Литва	-4,2	-3,1	0,7	6,0	6,7	3,3	-2,3	-3,2	-2,7	-2,1	-2,1	-1,9	-1,1	-0,2
Люксембург	0,1	0,4	-0,2	0,1	-0,2	0,4	0,5	0,2	0,3	0,4	0,5	-0,5	-0,9	-0,4
Унгария	0,8	0,4	0,8	2,0	1,6	0,8	-0,6	-1,5	-1,9	-2,5	-2,0	-1,7	-1,3	-0,6
Малта	-0,7	-0,8	0,2	1,4	1,3	0,9	-0,6	-1,0	-1,1	-1,1	-0,9	-0,9	-1,5	-0,9
Нидерландия	0,0	-1,1	-1,0	-0,2	0,4	0,8	1,2	1,3	1,1	0,0	-1,0	-1,6	-1,5	-1,0
Австрия	-0,2	-0,4	-0,3	-0,1	0,2	0,0	0,1	0,3	0,5	0,6	0,3	-0,3	-0,8	-0,5
Полша	-5,4	-7,9	-5,3	-1,9	1,2	1,6	1,4	0,2	-1,1	-2,2	-2,3	-2,0	-1,5	-0,9
Португалия	0,8	-0,1	0,3	1,9	2,6	3,5	3,6	2,2	-0,5	-3,1	-3,9	-4,1	-3,4	-2,2
Румъния	-1,6	-1,6	-1,9	-0,8	0,5	0,8	0,8	-0,1	0,0	-0,2	-0,8	-1,2	-1,3	-0,5
Словения	-1,1	-1,2	-1,1	1,0	1,7	2,5	2,0	1,7	0,4	-0,9	-2,2	-2,5	-2,4	-1,2
Словакия	-3,5	-5,1	-3,7	0,9	2,6	2,9	0,8	0,1	-1,8	-4,2	-4,2	-3,6	-2,4	-1,9
Финландия	-0,6	-0,9	-0,5	0,5	0,5	0,2	-0,3	0,2	0,7	0,6	0,2	-0,7	-1,1	-0,9
Швеция	-0,2	-0,2	-0,2	0,8	0,7	0,4	-0,2	-0,1	0,0	-0,1	-0,2	-0,4	-0,4	-0,1

Таблица 38. Коефициент на младежка безработица - % от активното население на възраст 15-24 г., промяна за 3 години (пр.п.)

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	-2,4	-3,5	1,4	3,6	0,7	-2,1	1,3	4,5	2,3	-3,6	-3,9	-6,3	-5,9	-4,0
България	-10,7	-9,6	-3,3	6,8	12,3	11,9	6,5	-1,2	-6,5	-11,2	-10,9	-8,9	-8,3	1,3
Чехия	-10,3	-9,3	-0,9	7,6	8,2	2,9	0,7	-2,2	-6,9	-8,5	-8,0	-5,9	-4,9	0,1
Дания	-0,7	0,9	5,8	8,1	6,9	2,3	-0,8	-2,2	-3,6	-2,6	-1,8	-1,7	-2,1	-0,8
Германия	-1,8	-4,9	-2,6	-2,1	-2,1	-3,2	-2,0	-0,8	-0,8	-0,7	-0,9	-1,0	-1,3	0,6
Естония	-13,8	-3,1	15,3	22,8	10,4	-6,5	-14,2	-7,4	-7,8	-5,3	-2,9	-1,3	-2,3	5,8
Ирландия	0,4	4,8	15,7	18,9	16,1	6,3	-1,4	-6,2	-10,6	-9,9	-9,0	-6,4	-4,3	0,9
Гърция	-3,8	-3,9	0,7	10,3	22,8	29,6	25,3	7,7	-5,5	-11,0	-8,8	-9,9	-12,1	-8,6
Испания	-3,9	4,9	19,8	23,4	21,7	15,2	14,0	7,0	-4,6	-11,1	-14,6	-14,0	-11,9	-0,3
Франция	-1,0	-1,9	1,6	3,9	3,7	0,8	1,6	1,5	0,3	-0,4	-2,1	-3,9	-5,0	-1,9
Хърватия	-7,6	-8,0	-3,5	7,2	13,0	16,9	17,6	8,8	0,2	-18,7	-18,1	-18,6	-14,7	-6,3
Италия	-3,1	-2,9	3,5	7,5	8,0	10,0	12,1	13,5	5,0	-2,2	-8,0	-8,1	-8,6	-5,3
Кипър	0,1	-4,9	3,8	6,4	13,4	13,9	22,3	13,6	5,1	-9,8	-11,3	-12,6	-12,5	-6,5
Латвия	-9,4	-1,5	19,7	25,6	17,4	-4,8	-13,0	-11,4	-12,2	-5,9	-2,6	-4,1	-4,9	-2,1
Литва	-13,4	-2,5	19,6	27,3	19,3	-2,9	-13,8	-13,3	-10,4	-7,4	-6,0	-5,2	-2,6	6,3
Люксембург	-1,7	4,2	1,0	-1,0	-1,1	1,6	1,3	5,8	-1,5	3,4	-7,2	-3,1	-1,9	7,8
Унгария	2,5	0,1	7,3	8,4	6,5	1,8	0,2	-5,6	-10,9	-13,7	-9,7	-7,1	-1,5	2,1
Малта	-3,1	-4,4	-1,0	-0,3	1,6	-0,7	-0,5	-1,6	-2,2	-2,0	-1,1	-2,5	-1,4	0,3
Нидерландия	1,4	-3,2	0,2	1,7	1,4	1,5	2,1	2,7	-0,4	-2,4	-3,8	-4,1	-4,1	0,2
Австрия	-1,1	-2,5	0,9	0,1	0,4	-1,3	0,2	1,4	1,2	1,5	-0,5	-1,2	-2,7	0,7
Полша	-17,9	-19,6	-9,2	2,0	8,5	5,9	3,6	-1,9	-5,7	-9,6	-9,1	-9,1	-7,8	-4,0
Португалия	1,3	0,5	3,8	6,1	13,6	17,6	15,3	4,5	-5,9	-10,1	-10,9	-11,7	-9,7	-1,3
Румъния	-1,8	-1,6	-0,6	2,0	5,3	1,8	1,6	0,1	-0,9	-3,1	-5,7	-5,5	-3,8	-1,0
Словения	-6,0	-5,5	-0,3	4,6	5,3	7,0	6,9	4,5	-4,3	-6,4	-9,0	-7,5	-7,1	3,0
Словакия	-12,8	-11,1	0,7	13,3	14,4	6,7	0,1	-3,7	-7,5	-11,5	-10,8	-11,6	-6,1	0,4
Финландия	-4,2	-3,6	2,8	4,9	3,6	-2,5	-1,5	0,4	3,4	0,2	-0,4	-5,4	-2,9	1,3
Швеция	2,3	-1,7	3,5	5,5	2,6	-1,4	-1,3	0,1	-3,2	-4,6	-5,0	-3,0	1,2	6,0

Таблица 39. Интегрален индикатор за измерване на обхвата на макроикономическите дисбаланси

Държави от ЕС	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Белгия	0,050	0,121	0,119	0,144	0,142	0,191	0,147	0,174	0,172	0,135	0,110	0,122	0,102	0,129
България	0,464	0,440	0,334	0,229	0,286	0,197	0,154	0,091	0,060	0,016	0,018	0,021	0,019	0,019
Чехия	0,059	0,091	0,021	0,059	0,058	0,028	0,038	0,005	0,000	0,006	0,078	0,002	0,007	0,016
Дания	0,075	0,109	0,222	0,269	0,261	0,268	0,241	0,220	0,120	0,102	0,094	0,090	0,098	0,099
Германия	0,007	0,009	0,026	0,047	0,053	0,161	0,086	0,058	0,029	0,033	0,025	0,021	0,014	0,035
Естония	0,341	0,344	0,371	0,314	0,220	0,079	0,037	0,068	0,038	0,016	0,010	0,036	0,022	0,062
Ирландия	0,151	0,360	0,462	0,686	0,869	0,797	0,439	0,537	0,451	0,363	0,319	0,292	0,277	0,279
Гърция	0,265	0,241	0,334	0,467	0,666	0,922	1,000	0,815	0,615	0,516	0,468	0,462	0,441	0,600
Испания	0,201	0,284	0,410	0,521	0,539	0,599	0,550	0,493	0,321	0,283	0,248	0,223	0,179	0,314
Франция	0,087	0,108	0,090	0,140	0,134	0,181	0,117	0,126	0,063	0,066	0,064	0,067	0,070	0,137
Хърватия	0,188	0,113	0,128	0,201	0,374	0,549	0,545	0,358	0,174	0,143	0,104	0,077	0,039	0,065
Италия	0,094	0,141	0,192	0,244	0,274	0,346	0,333	0,336	0,199	0,131	0,124	0,119	0,111	0,192
Кипър	0,346	0,493	0,410	0,468	0,472	0,600	0,708	0,779	0,566	0,451	0,396	0,321	0,264	0,354
Латвия	0,620	0,563	0,527	0,424	0,434	0,216	0,100	0,081	0,066	0,049	0,036	0,032	0,034	0,028
Литва	0,398	0,230	0,343	0,361	0,325	0,159	0,064	0,043	0,026	0,030	0,024	0,037	0,040	0,125
Люксембург	0,377	0,169	0,187	0,142	0,154	0,163	0,175	0,333	0,190	0,168	0,164	0,139	0,188	0,308
Унгария	0,165	0,188	0,211	0,188	0,174	0,247	0,222	0,163	0,123	0,099	0,055	0,057	0,161	0,252
Малта	0,260	0,045	0,062	0,071	0,077	0,069	0,023	0,060	0,000	0,001	0,000	0,002	0,000	0,037
Нидерландия	0,104	0,100	0,112	0,121	0,135	0,210	0,210	0,225	0,162	0,133	0,128	0,140	0,127	0,133
Австрия	0,007	0,012	0,032	0,082	0,081	0,152	0,127	0,109	0,060	0,039	0,026	0,020	0,015	0,043
Полша	0,337	0,086	0,051	0,055	0,111	0,097	0,070	0,043	0,034	0,033	0,033	0,026	0,019	0,018
Португалия	0,217	0,292	0,313	0,358	0,457	0,589	0,527	0,402	0,302	0,261	0,234	0,209	0,189	0,264
Румъния	0,350	0,161	0,142	0,126	0,075	0,059	0,040	0,027	0,025	0,018	0,026	0,050	0,045	0,059
Словения	0,141	0,012	0,035	0,057	0,120	0,260	0,220	0,126	0,032	0,026	0,023	0,017	0,009	0,056
Словакия	0,459	0,309	0,276	0,213	0,207	0,190	0,088	0,083	0,074	0,064	0,042	0,051	0,058	0,067
Финландия	0,000	0,005	0,086	0,215	0,269	0,254	0,218	0,179	0,168	0,096	0,015	0,030	0,013	0,034
Швеция	0,081	0,081	0,165	0,140	0,107	0,158	0,140	0,100	0,119	0,089	0,061	0,069	0,066	0,106

Таблица 40. Автокорелационни коефициенти на икономическия растеж

Белгия

Autocorrelations

Series: Belgium

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,137	,241	,323	1	,570
2	-,218	,231	1,214	2	,545
3	,032	,222	1,235	3	,745
4	,065	,211	1,330	4	,856
5	-,102	,200	1,588	5	,903

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

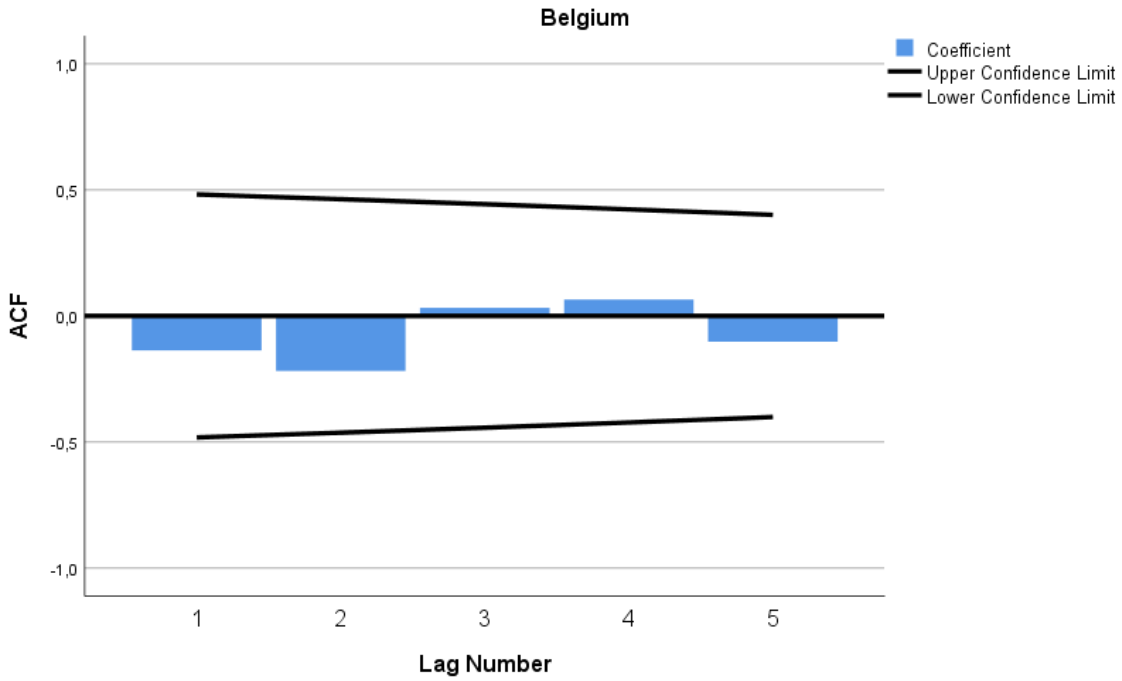

България

Autocorrelations

Series: Bulgaria

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,017	,241	,005	1	,942
2	-,275	,231	1,420	2	,492
3	-,016	,222	1,426	3	,700
4	,019	,211	1,433	4	,838
5	-,199	,200	2,422	5	,788

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

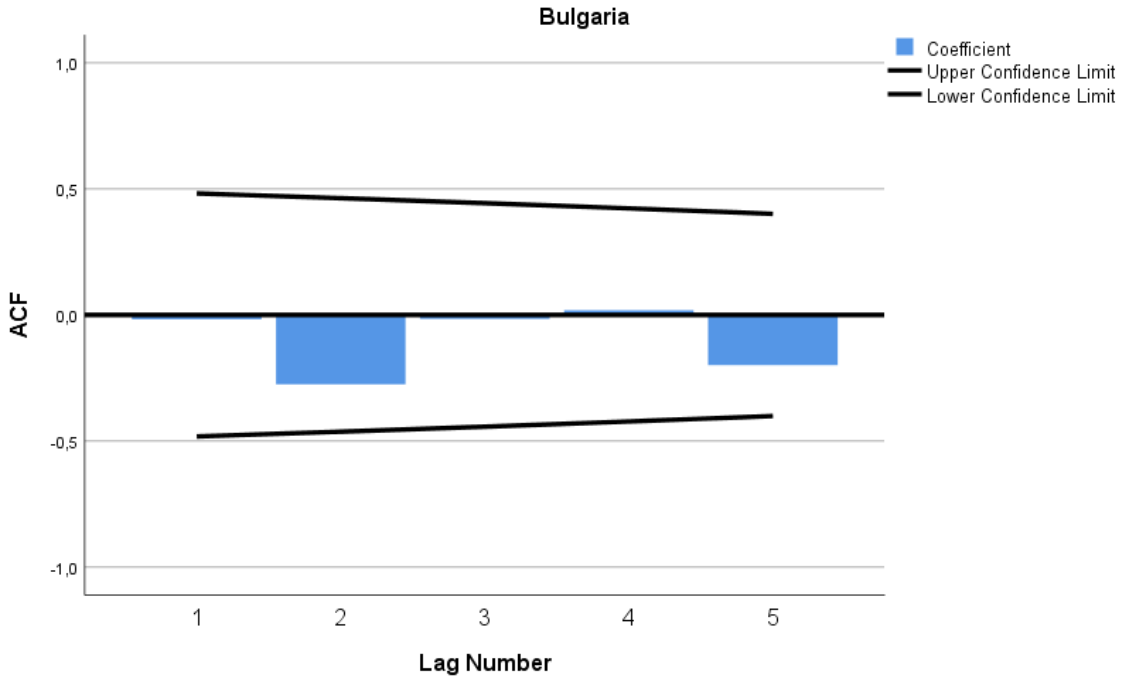

Чехия

Autocorrelations

Series: Czechia

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,011	,241	,002	1	,964
2	-,173	,231	,563	2	,755
3	-,066	,222	,651	3	,885
4	,009	,211	,653	4	,957
5	-,331	,200	3,377	5	,642

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

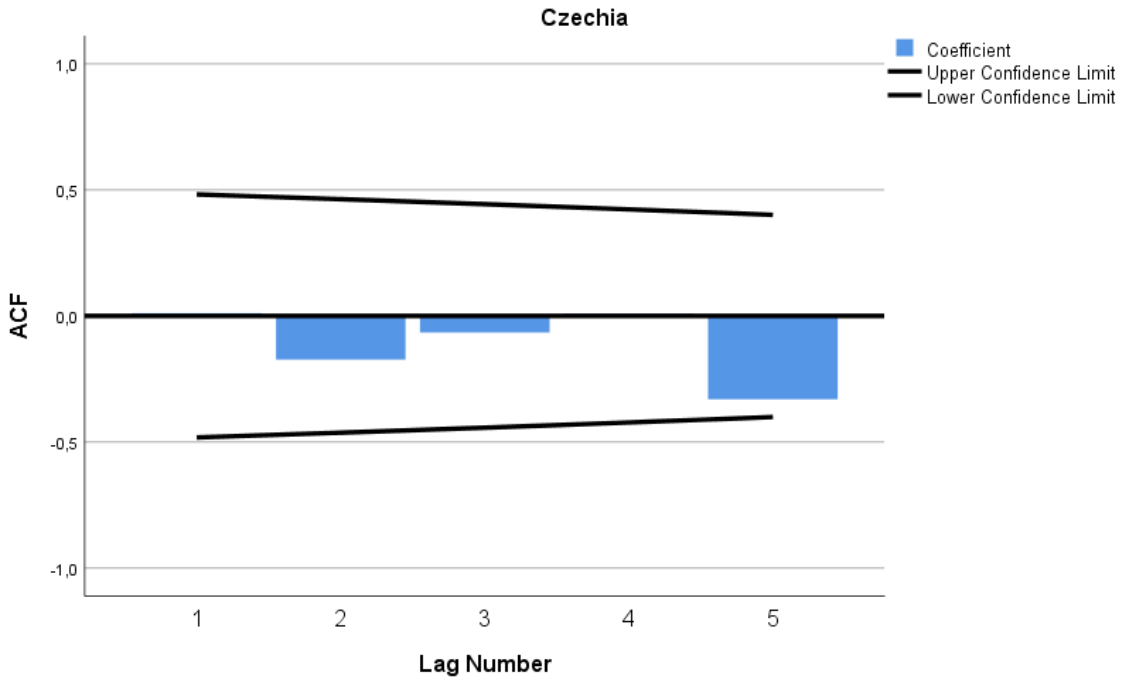

Дания

Autocorrelations

Series: Denmark

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic		
			Value	df	Sig.[b]
1	,182	,241	,570	1	,450
2	,017	,231	,576	2	,750
3	,053	,222	,632	3	,889
4	-,059	,211	,711	4	,950
5	-,106	,200	,989	5	,963

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

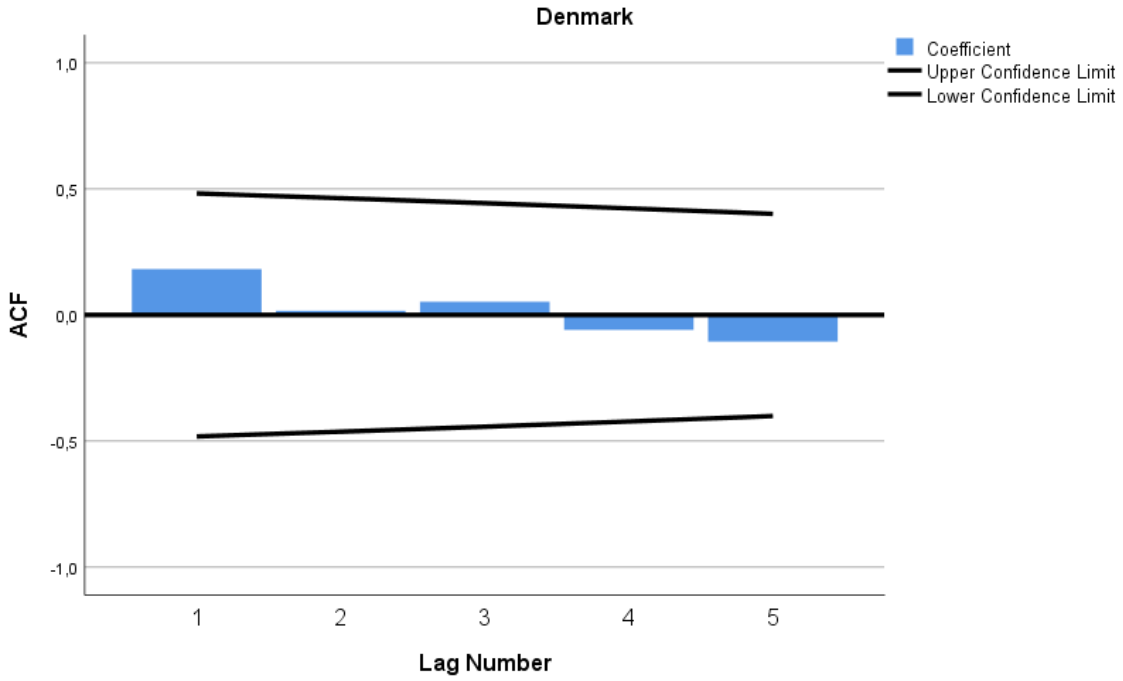

Германия

Autocorrelations

Series: Germany

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,110	,241	,210	1	,647
2	-,347	,231	2,460	2	,292
3	,047	,222	2,505	3	,474
4	,072	,211	2,621	4	,623
5	-,076	,200	2,766	5	,736

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

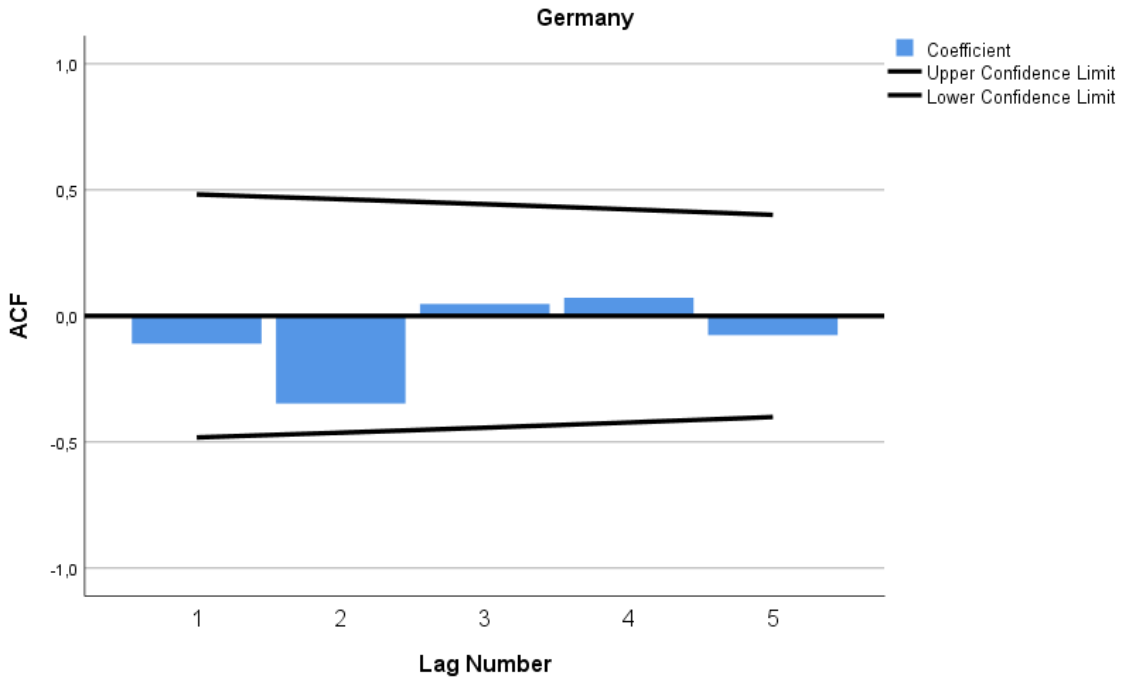

Естония

Autocorrelations

Series: Estonia

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,190	,241	,624	1	,429
2	-,426	,231	4,014	2	,134
3	-,138	,222	4,404	3	,221
4	,064	,211	4,496	4	,343
5	,014	,200	4,501	5	,480

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

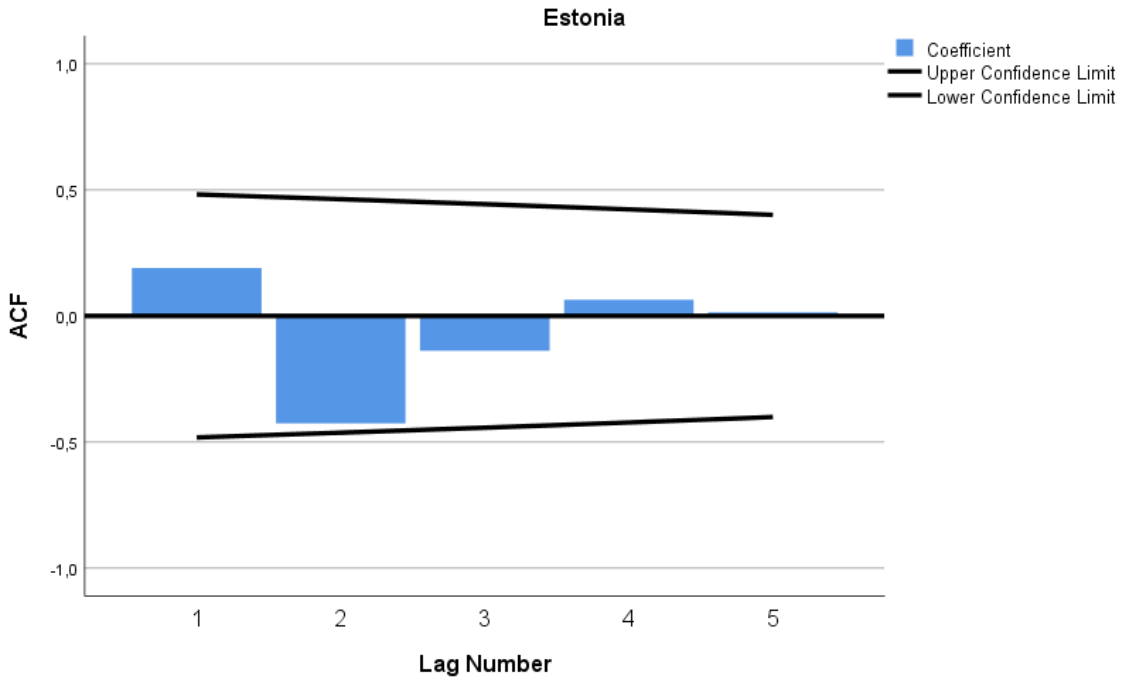

Ирландия

Autocorrelations

Series: Ireland

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,247	,241	1,049	1	,306
2	,088	,231	1,195	2	,550
3	,132	,222	1,552	3	,670
4	,010	,211	1,554	4	,817
5	-,096	,200	1,783	5	,878

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

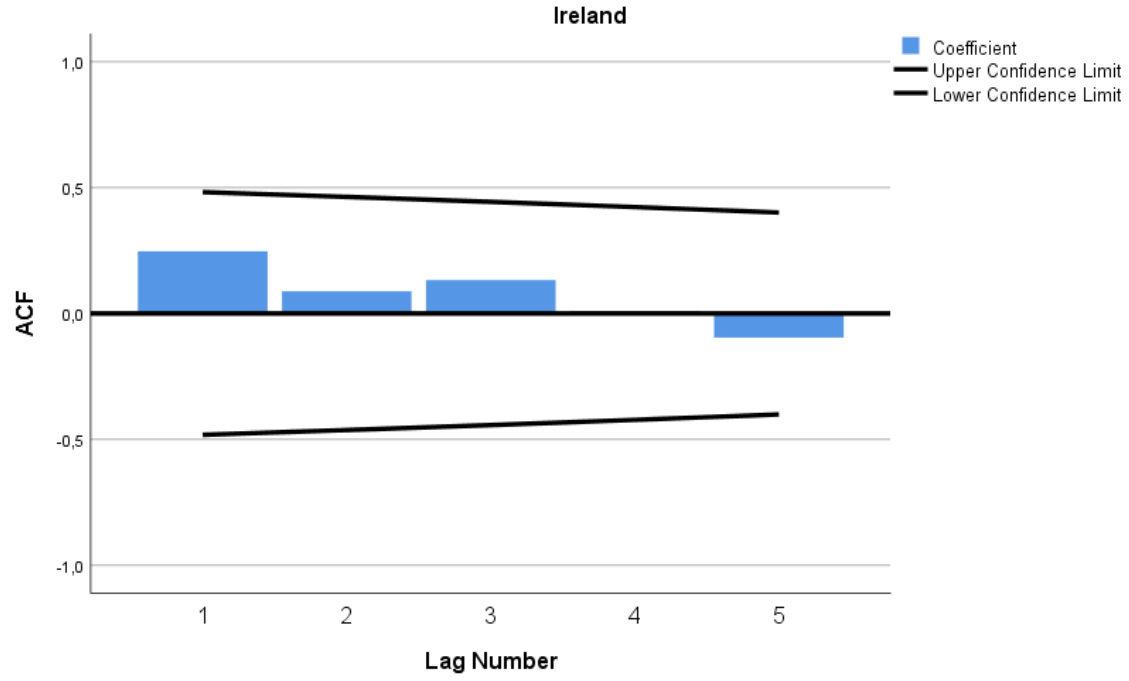

Гърция

Autocorrelations

Series: Greece

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,397	,241	2,714	1	,099
2	,033	,231	2,735	2	,255
3	-,221	,222	3,727	3	,292
4	-,333	,211	6,213	4	,184
5	-,308	,200	8,575	5	,127

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

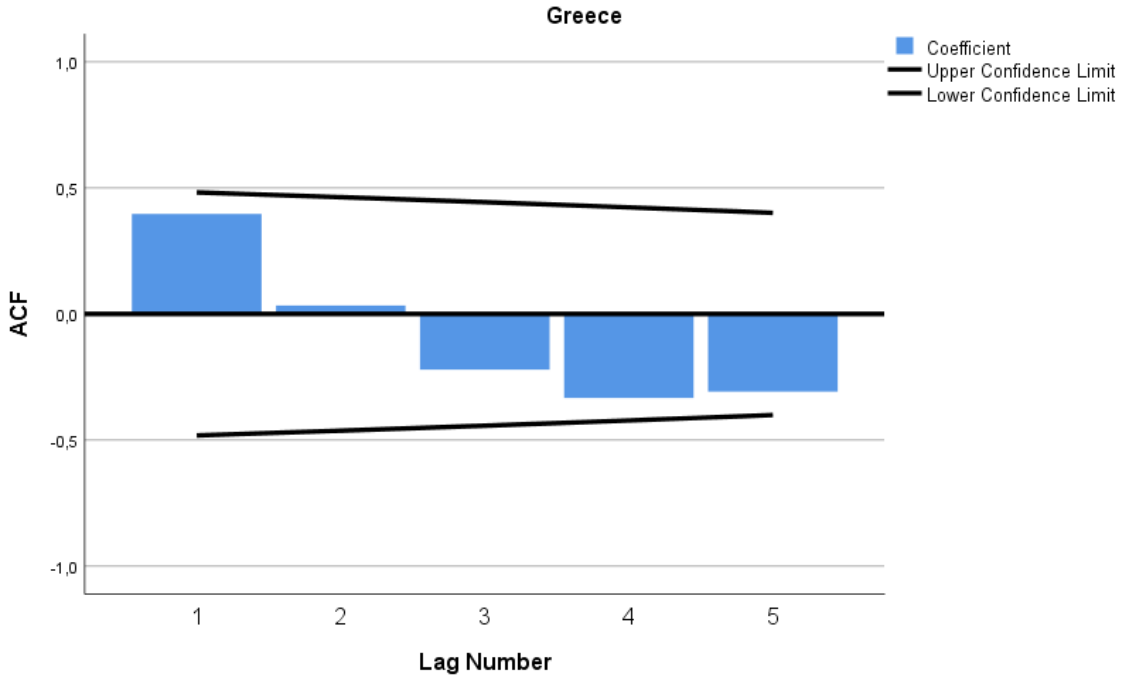

Испания

Autocorrelations

Series: Spain

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,089	,241	,136	1	,712
2	-,082	,231	,260	2	,878
3	-,095	,222	,445	3	,931
4	-,190	,211	1,251	4	,870
5	-,347	,200	4,253	5	,514

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

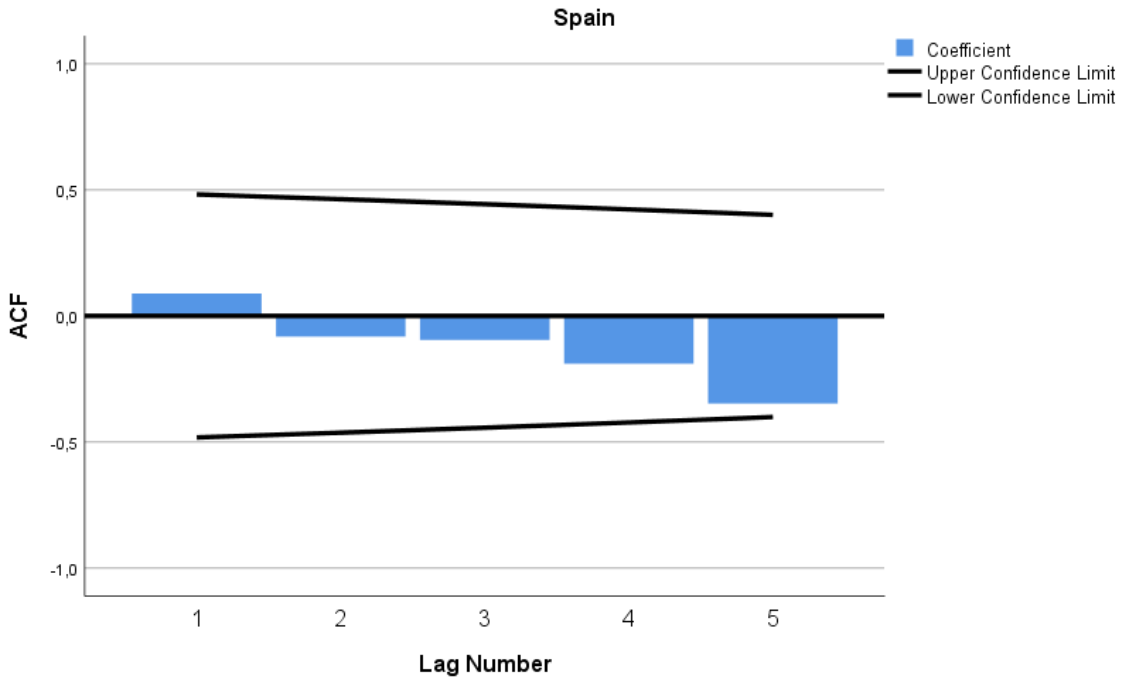

Франция

Autocorrelations

Series: France

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,070	,241	,084	1	,772
2	-,199	,231	,823	2	,663
3	-,084	,222	,966	3	,809
4	,014	,211	,970	4	,914
5	-,049	,200	1,030	5	,960

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

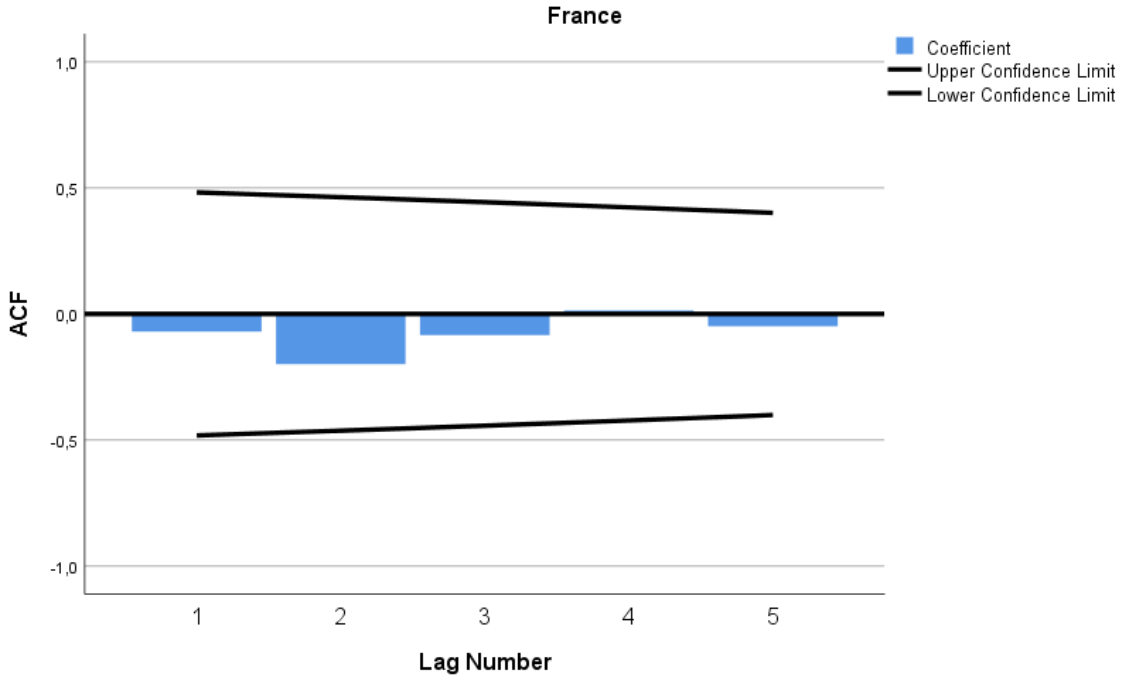

Хърватия

Autocorrelations

Series: Croatia

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,081	,241	,114	1	,735
2	-,154	,231	,558	2	,757
3	-,035	,222	,583	3	,900
4	-,158	,211	1,141	4	,888
5	-,215	,200	2,296	5	,807

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

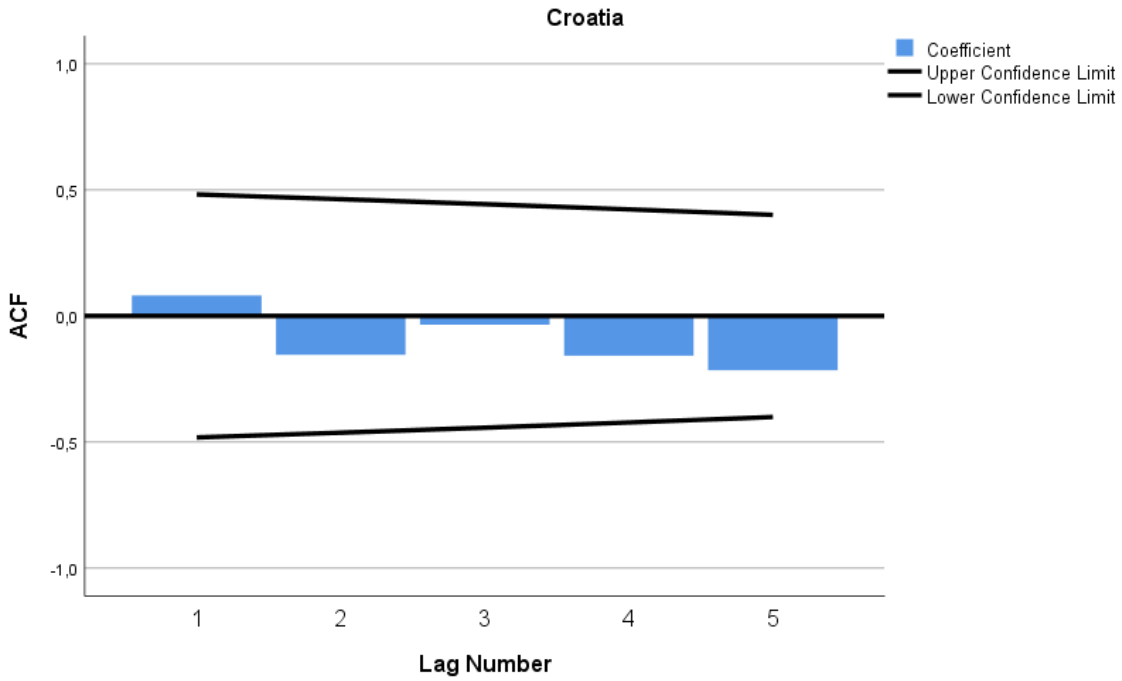

Италия

Autocorrelations

Series: Italy

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,019	,241	,006	1	,938
2	-,240	,231	1,086	2	,581
3	-,039	,222	1,116	3	,773
4	-,064	,211	1,206	4	,877
5	-,165	,200	1,883	5	,865

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

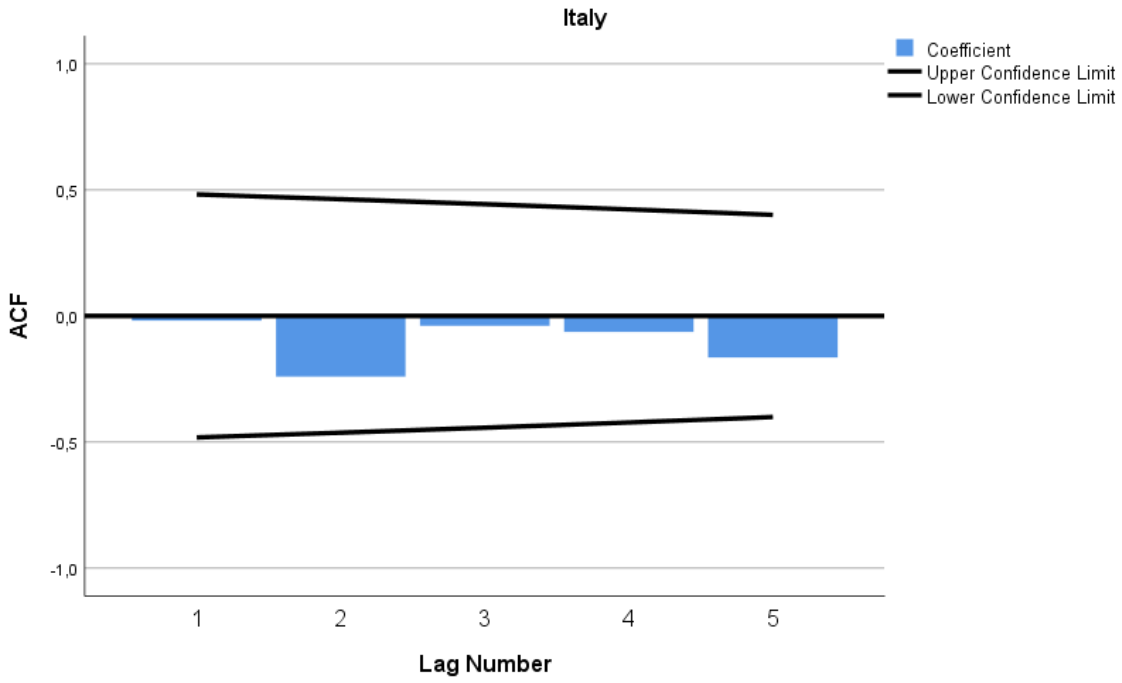

Кипър

Autocorrelations

Series: Cyprus

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,405	,241	2,823	1	,093
2	,005	,231	2,823	2	,244
3	-,204	,222	3,667	3	,300
4	-,363	,211	6,617	4	,158
5	-,437	,200	11,377	5	,044

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

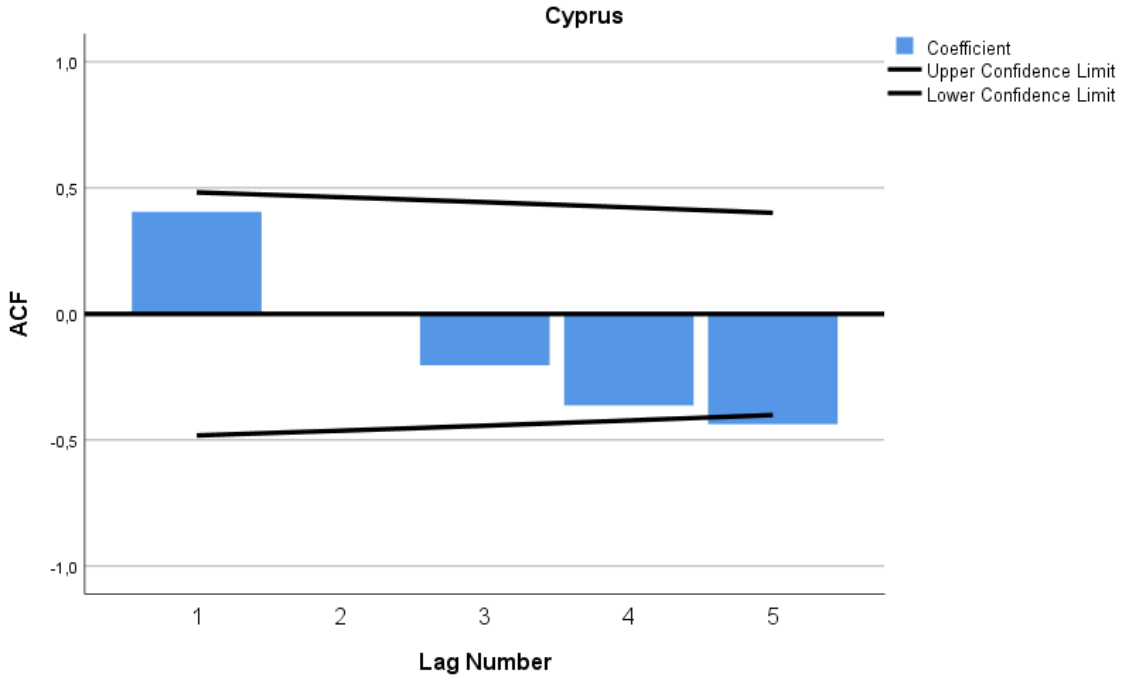

Латвия

Autocorrelations

Series: Latvia

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,296	,241	1,512	1	,219
2	-,350	,231	3,795	2	,150
3	-,289	,222	5,497	3	,139
4	-,037	,211	5,527	4	,237
5	,060	,200	5,615	5	,345

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

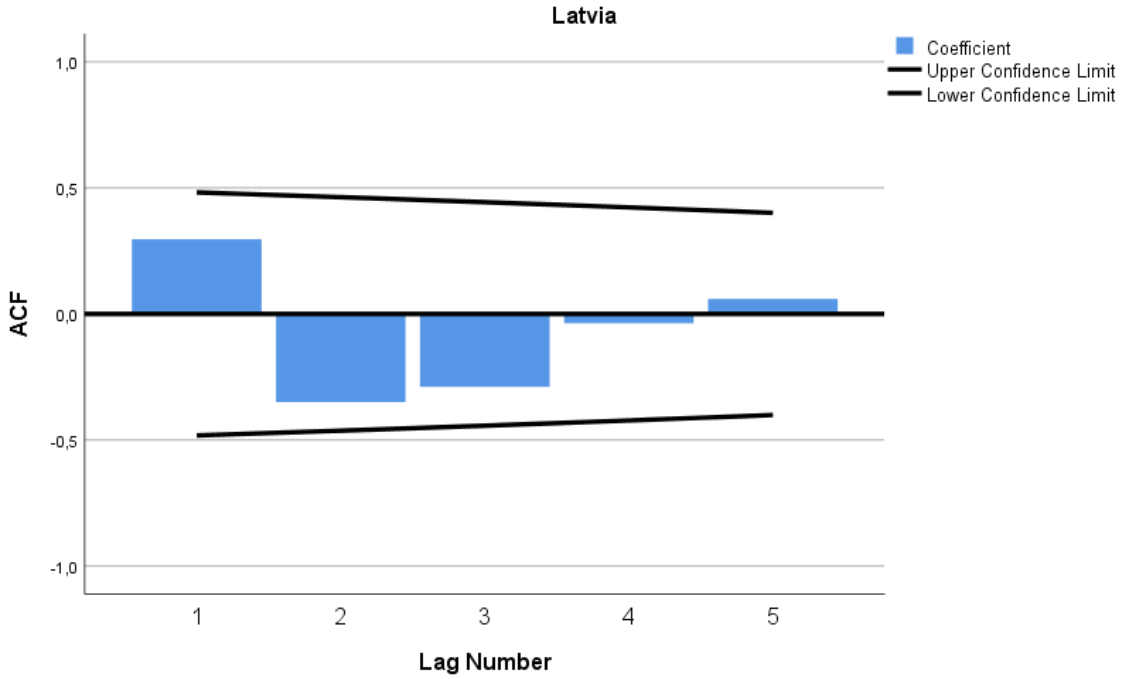

Литва

Autocorrelations

Series: Lithuania

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,042	,241	,030	1	,862
2	-,509	,231	4,859	2	,088
3	-,075	,222	4,974	3	,174
4	,027	,211	4,991	4	,288
5	,004	,200	4,992	5	,417

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

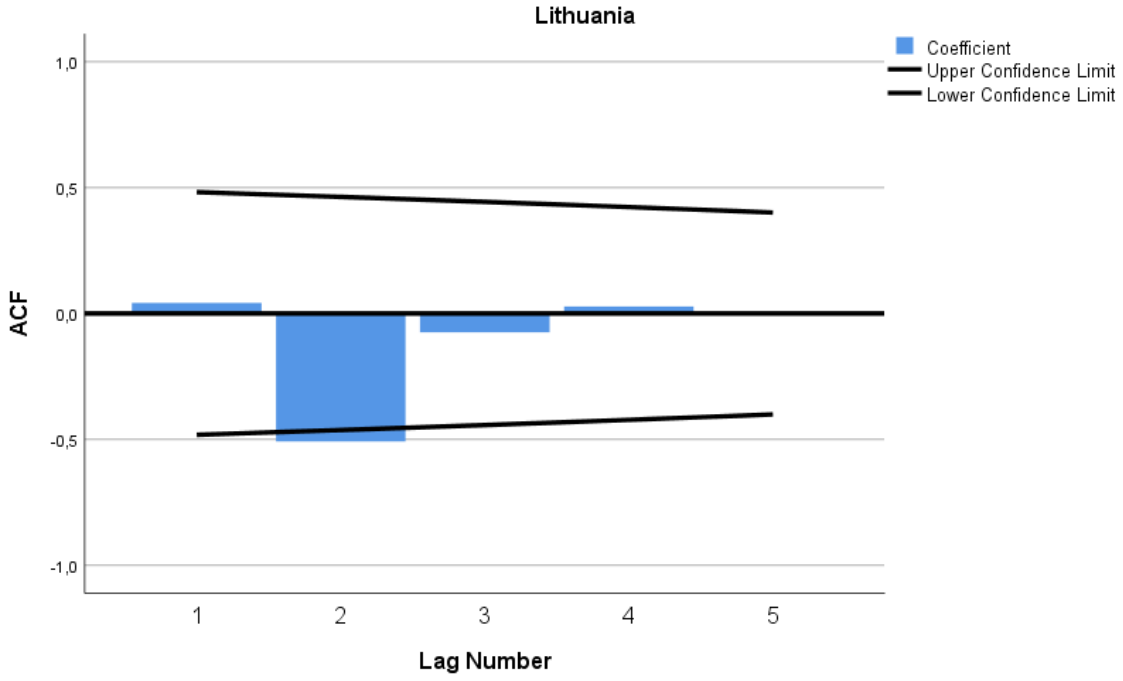

Люксембург

Autocorrelations

Series: Luxembourg

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,152	,241	,396	1	,529
2	-,335	,231	2,490	2	,288
3	,232	,222	3,584	3	,310
4	-,199	,211	4,469	4	,346
5	-,103	,200	4,732	5	,449

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

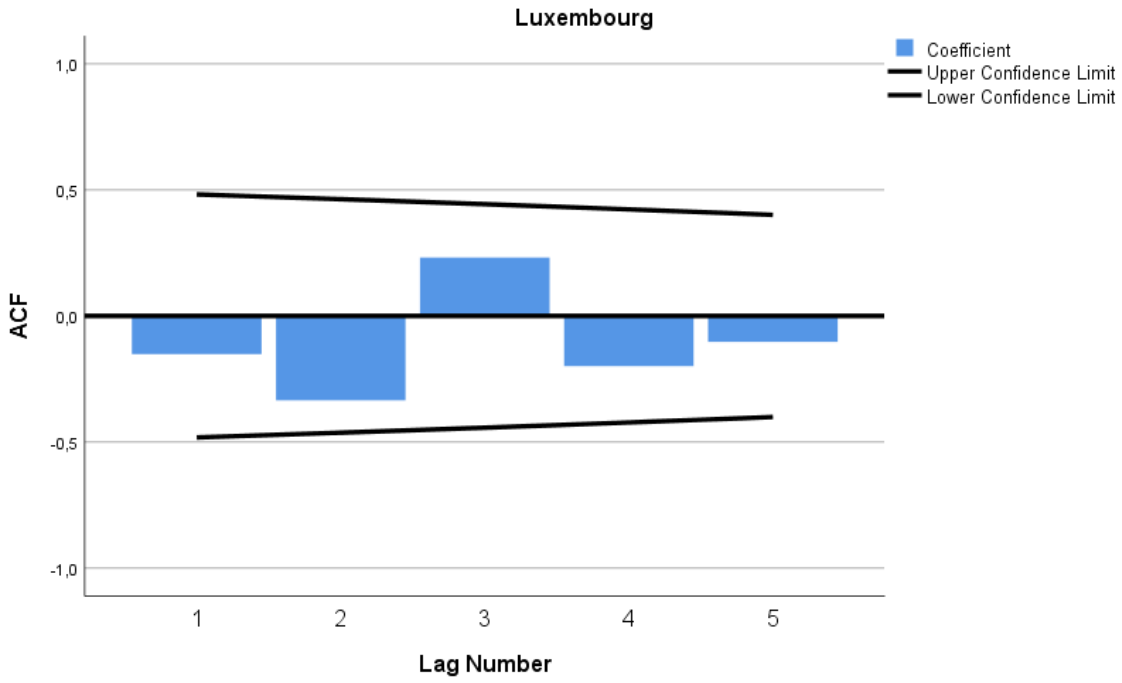

Унгария

Autocorrelations

Series: Hungary

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,135	,241	,316	1	,574
2	-,026	,231	,328	2	,849
3	,127	,222	,656	3	,883
4	,069	,211	,763	4	,943
5	-,197	,200	1,727	5	,886

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

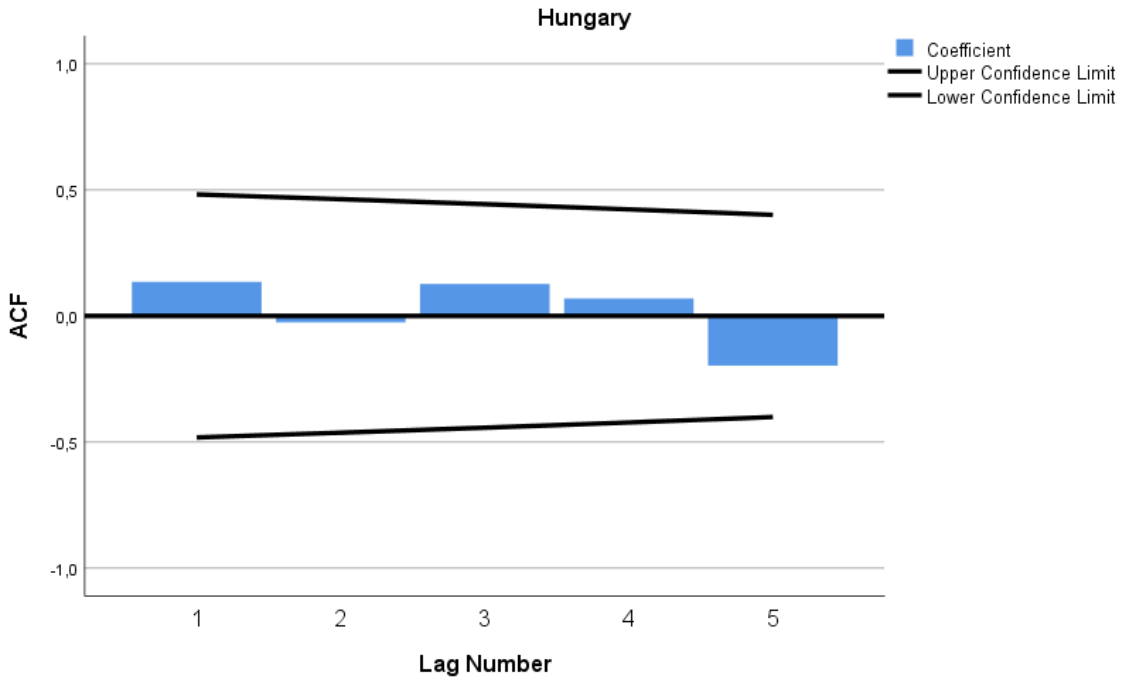

Малта

Autocorrelations

Series: Malta

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,002	,241	,000	1	,994
2	,148	,231	,411	2	,814
3	-,216	,222	1,365	3	,714
4	,059	,211	1,442	4	,837
5	-,221	,200	2,657	5	,753

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

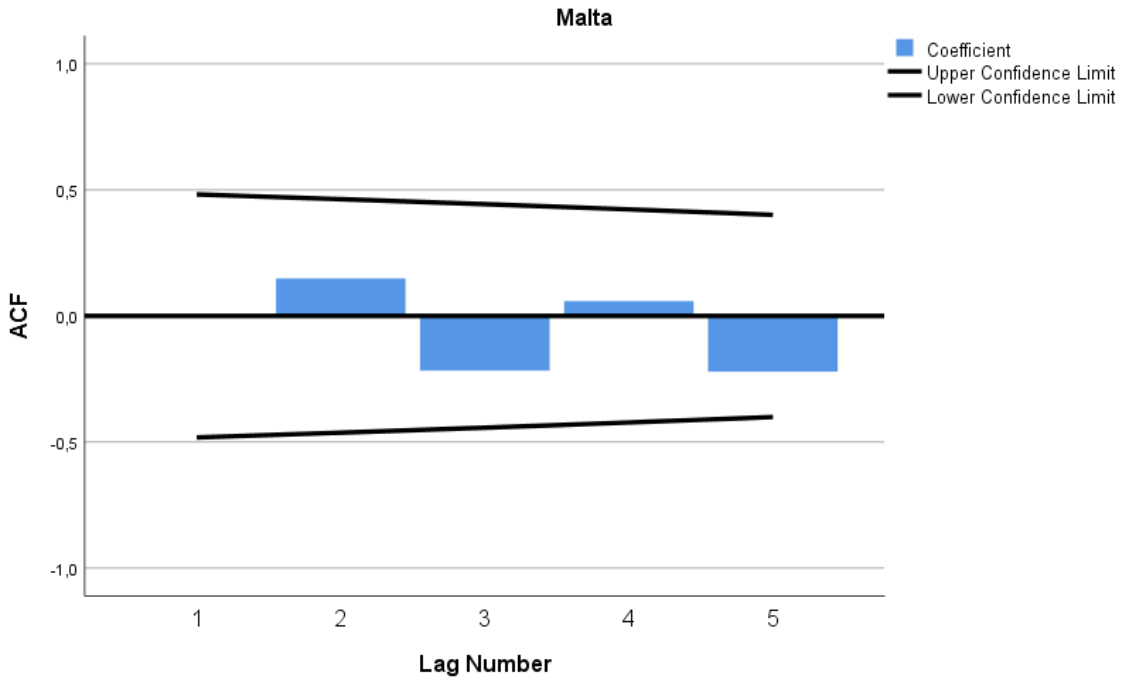

Нидерландия

Autocorrelations

Series: Netherlands

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,004	,241	,000	1	,988
2	-,283	,231	1,499	2	,473
3	,028	,222	1,514	3	,679
4	-,051	,211	1,572	4	,814
5	-,255	,200	3,189	5	,671

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

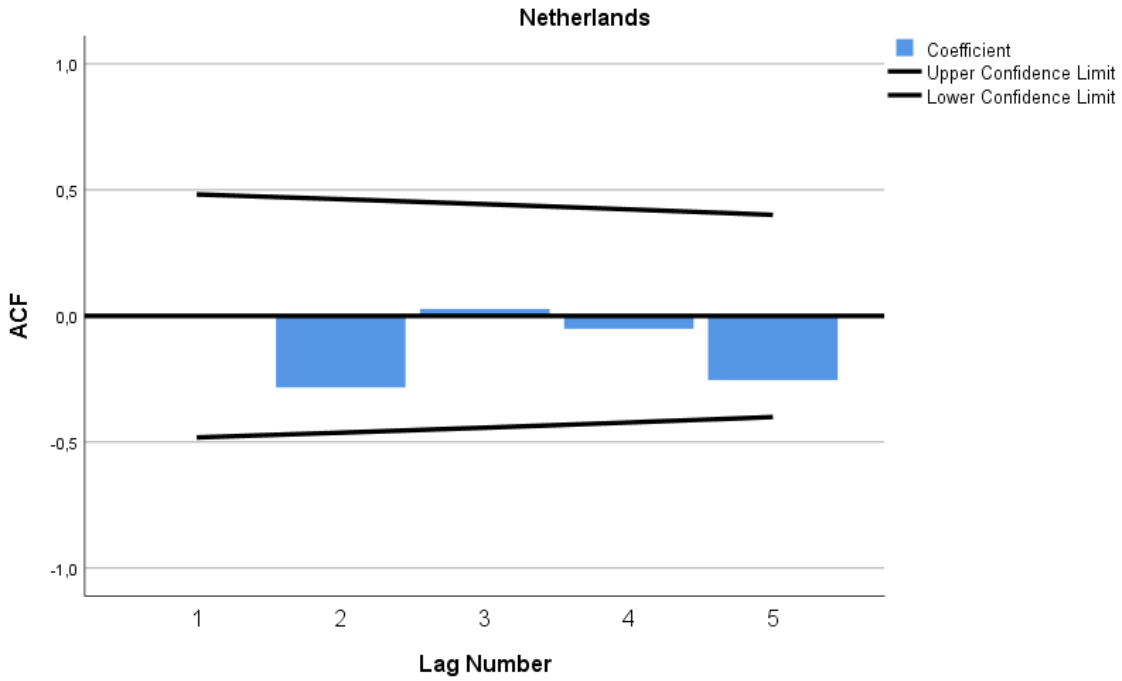

Австрия

Autocorrelations

Series: Austria

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,030	,241	,015	1	,902
2	-,338	,231	2,143	2	,343
3	-,070	,222	2,244	3	,523
4	-,002	,211	2,244	4	,691
5	-,008	,200	2,246	5	,814

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

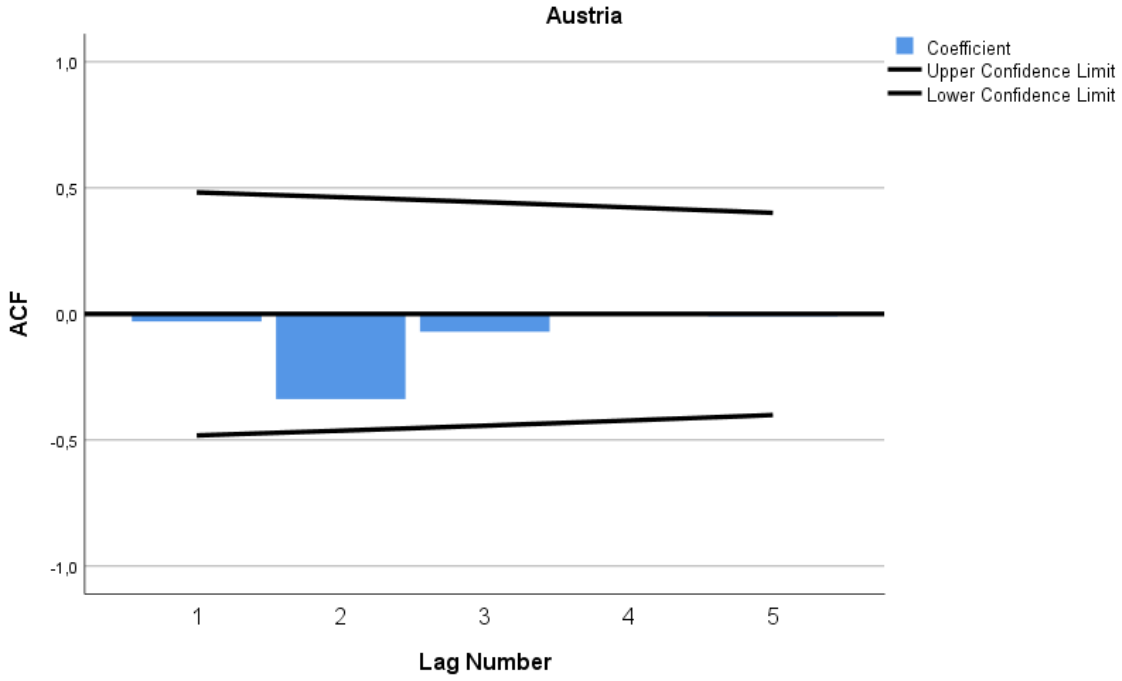

Полша

Autocorrelations

Series: Poland

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,022	,241	,008	1	,927
2	-,260	,231	1,273	2	,529
3	-,076	,222	1,391	3	,708
4	,089	,211	1,569	4	,814
5	-,316	,200	4,048	5	,542

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

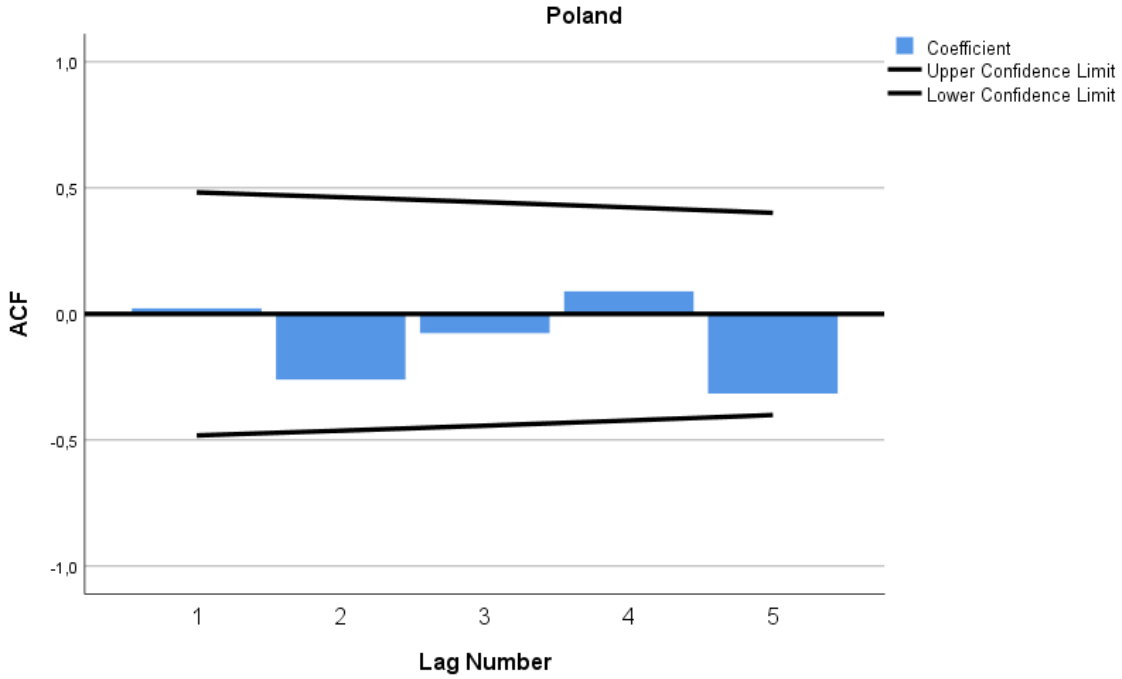

Португалия

Autocorrelations

Series: Portugal

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,058	,241	,059	1	,809
2	-,090	,231	,209	2	,901
3	-,080	,222	,338	3	,953
4	-,173	,211	1,006	4	,909
5	-,297	,200	3,203	5	,669

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

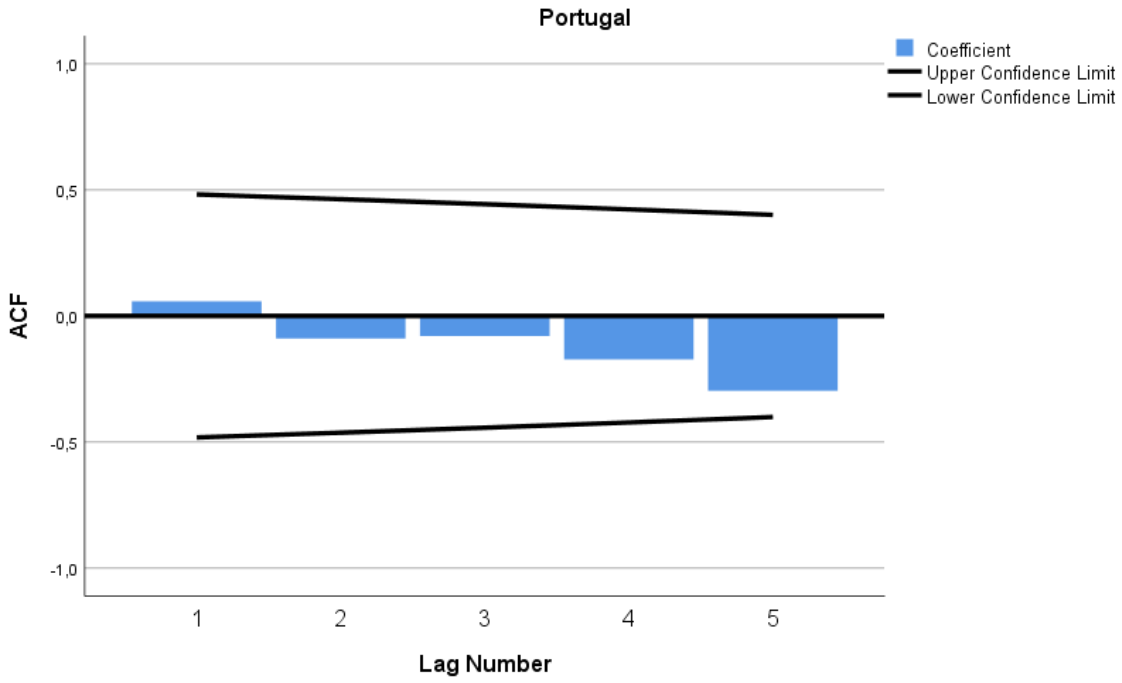

Румъния

Autocorrelations

Series: Romania

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,210	,241	,761	1	,383
2	-,254	,231	1,962	2	,375
3	-,231	,222	3,048	3	,384
4	-,125	,211	3,401	4	,493
5	-,040	,200	3,441	5	,632

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

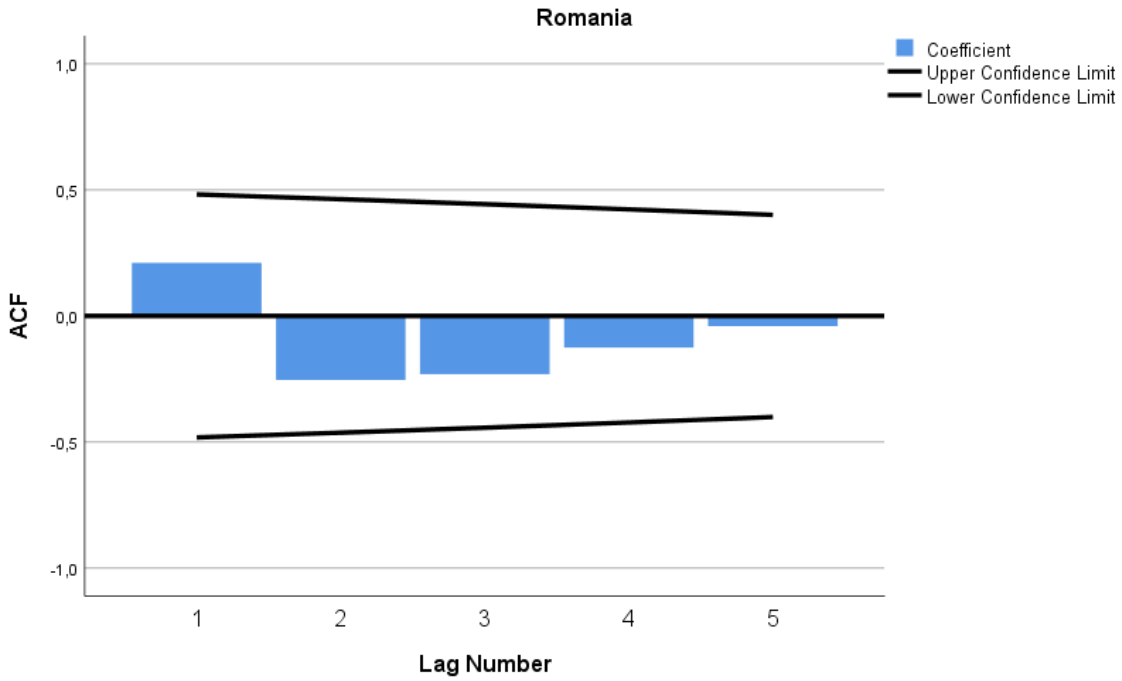

Словения

Autocorrelations

Series: Slovenia

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	,084	,241	,121	1	,728
2	-,260	,231	1,384	2	,501
3	,090	,222	1,549	3	,671
4	-,049	,211	1,604	4	,808
5	-,322	,200	4,189	5	,523

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

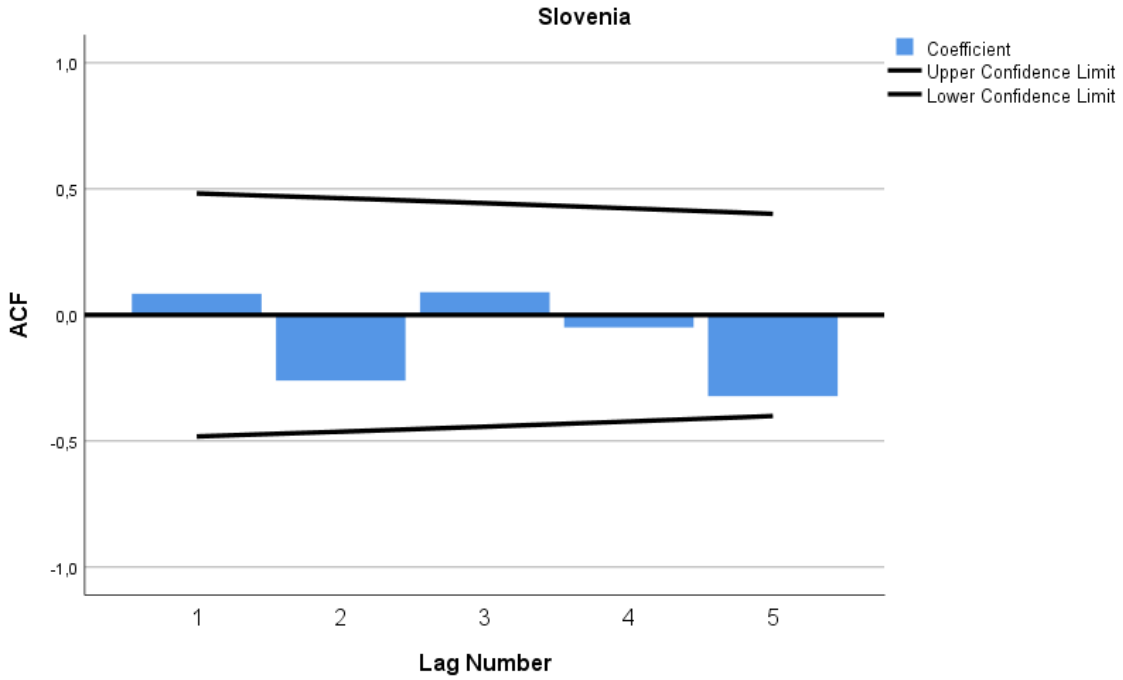

Словакия

Autocorrelations

Series: Slovakia

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,132	,241	,302	1	,583
2	-,334	,231	2,387	2	,303
3	,144	,222	2,811	3	,422
4	,079	,211	2,952	4	,566
5	-,127	,200	3,351	5	,646

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

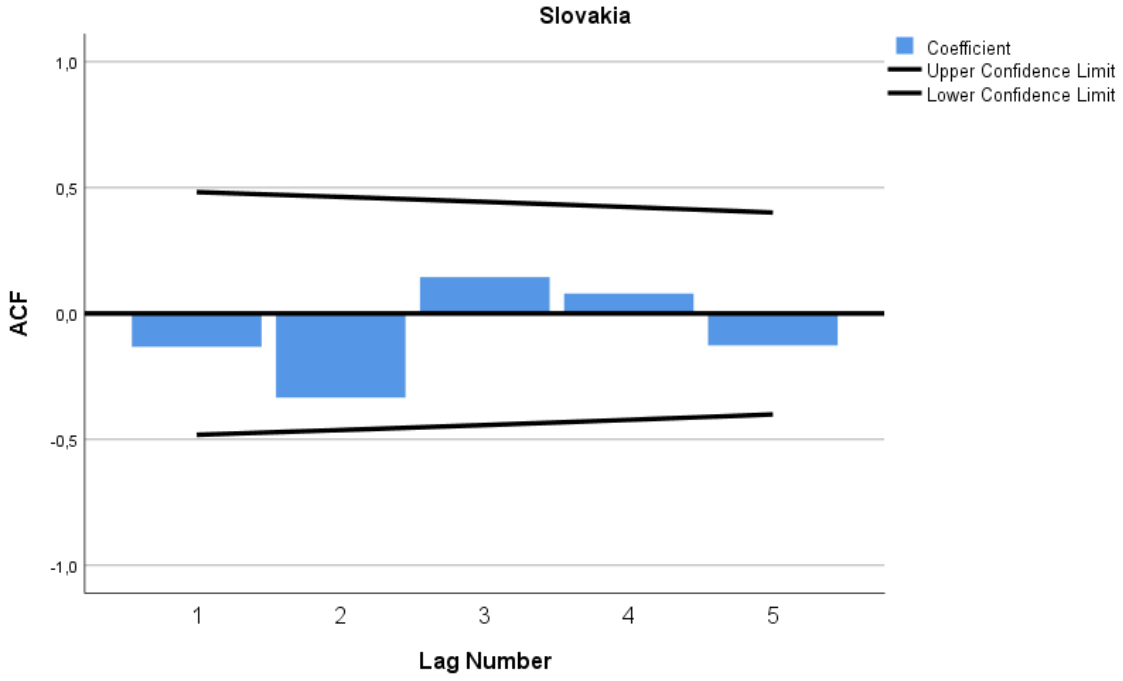

Финландия

Autocorrelations

Series: Finland

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,091	,241	,143	1	,706
2	-,464	,231	4,168	2	,124
3	,080	,222	4,296	3	,231
4	,017	,211	4,303	4	,367
5	-,026	,200	4,319	5	,504

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

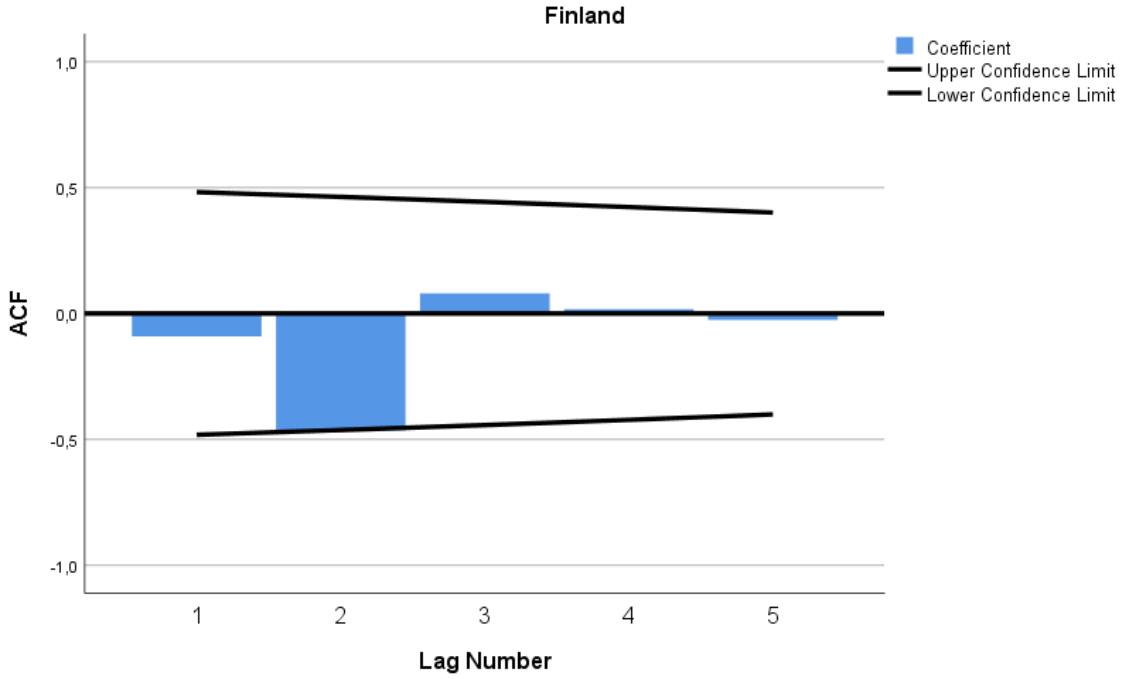

Швеция

Autocorrelations

Series: Sweden

Lag	Autocorrelation	Std. Error[a]	Box-Ljung Statistic Value	df	Sig.[b]
1	-,089	,241	,135	1	,713
2	-,407	,231	3,222	2	,200
3	,093	,222	3,399	3	,334
4	,175	,211	4,082	4	,395
5	-,108	,200	4,371	5	,497

a. The underlying process assumed is independence (white noise).

b. Based on the asymptotic chi-square approximation.

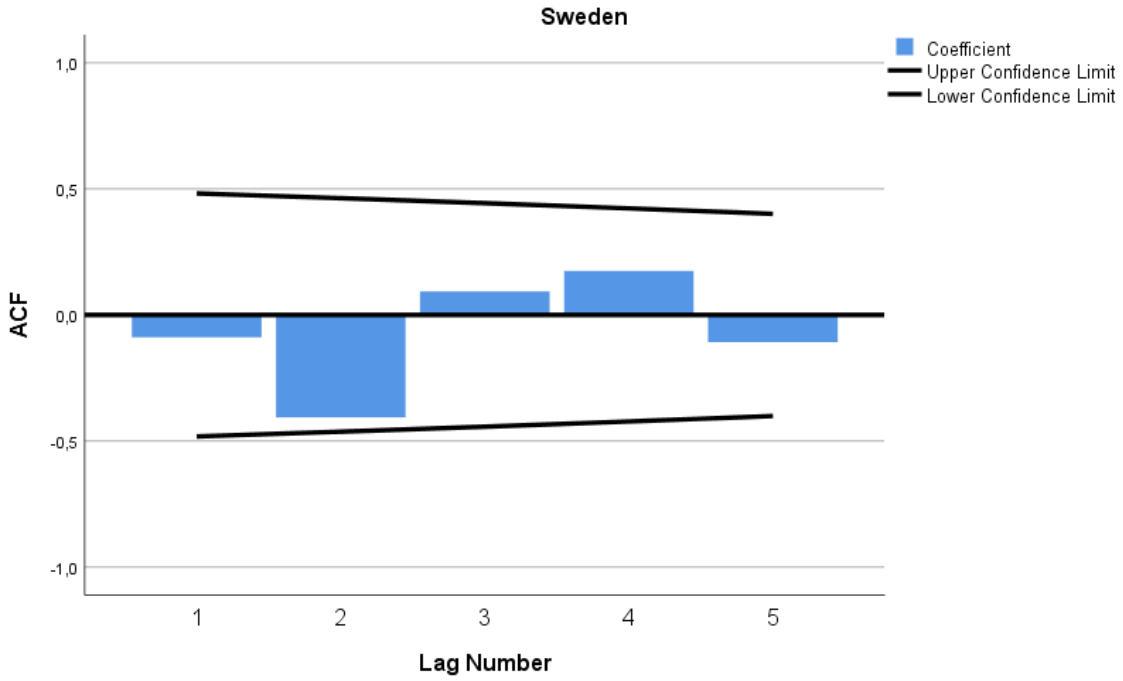

Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на отделните страни

Таблица 41. Крос корелационни коефициенти между интегралния индикатор за измерване на макроикономическите дисбаланси и растежа на страните

Cross Correlations

Series Pair: Чехия with Czechia

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	-,005	,333
-4	-,078	,316
-3	,085	,302
-2	-,042	,289
-1	-,118	,277
0	,221	,267
1	-,294	,277
2	-,074	,289
3	-,371	,302
4	,090	,316
5	,113	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Германия with Germany

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,059	,333
-4	-,186	,316
-3	-,447	,302
-2	,202	,289
-1	,100	,277
0	-,016	,267
1	,195	,277
2	,234	,289
3	,027	,302
4	,139	,316
5	,216	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Малта with Malta

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	-,057	,333
-4	-,043	,316
-3	-,179	,302
-2	-,215	,289
-1	-,240	,277
0	-,182	,267
1	-,024	,277
2	-,277	,289
3	,253	,302
4	-,048	,316
5	,199	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Австрия with Austria

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,052	,333
-4	-,069	,316
-3	-,132	,302
-2	-,039	,289
-1	-,162	,277
0	-,067	,267
1	,206	,277
2	,252	,289
3	,151	,302
4	,229	,316
5	,220	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Полша with Poland

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,079	,333
-4	,103	,316
-3	-,002	,302
-2	-,062	,289
-1	-,038	,277
0	,435	,267
1	,058	,277
2	-,059	,289
3	,108	,302
4	,216	,316
5	-,164	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Словения with Slovenia

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,282	,333
-4	-,118	,316
-3	-,417	,302
-2	-,332	,289
-1	-,421	,277
0	-,227	,267
1	,056	,277
2	-,033	,289
3	,236	,302
4	,375	,316
5	,328	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Румъния with Romania

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,104	,333
-4	,097	,316
-3	,072	,302
-2	,067	,289
-1	-,026	,277
0	,071	,267
1	,008	,277
2	-,646	,289
3	-,408	,302
4	-,038	,316
5	,010	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Франция with France

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	-,036	,333
-4	-,043	,316
-3	-,106	,302
-2	-,068	,289
-1	-,056	,277
0	-,290	,267
1	,104	,277
2	,172	,289
3	,248	,302
4	,284	,316
5	,438	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Швеция with Sweden

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,125	,333
-4	-,344	,316
-3	-,247	,302
-2	,095	,289
-1	-,378	,277
0	-,299	,267
1	,521	,277
2	,297	,289
3	,063	,302
4	,145	,316
5	,195	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Финландия with Finland

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,147	,333
-4	,050	,316
-3	-,169	,302
-2	-,364	,289
-1	-,374	,277
0	-,087	,267
1	,175	,277
2	,138	,289
3	,003	,302
4	,157	,316
5	,250	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Белгия with Belgium

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,085	,333
-4	,055	,316
-3	-,130	,302
-2	-,010	,289
-1	-,033	,277
0	-,112	,267
1	,231	,277
2	,332	,289
3	,116	,302
4	,056	,316
5	-,125	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Естония with Estonia

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,025	,333
-4	,128	,316
-3	,005	,302
-2	-,274	,289
-1	-,458	,277
0	-,416	,267
1	-,397	,277
2	-,212	,289
3	,127	,302
4	,126	,316
5	,058	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Нидерландия with Netherlands

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	-,072	,333
-4	-,169	,316
-3	-,319	,302
-2	-,221	,289
-1	-,250	,277
0	-,162	,267
1	,205	,277
2	,359	,289
3	,359	,302
4	,386	,316
5	,246	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Словакия with Slovakia

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,070	,333
-4	,142	,316
-3	,019	,302
-2	,112	,289
-1	,187	,277
0	,385	,267
1	,054	,277
2	-,239	,289
3	,251	,302
4	,034	,316
5	-,005	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Литва with Lithuania

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,117	,333
-4	,221	,316
-3	,092	,302
-2	-,213	,289
-1	-,362	,277
0	-,138	,267
1	-,083	,277
2	-,330	,289
3	,036	,302
4	,093	,316
5	,043	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Дания with Denmark

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	-,277	,333
-4	-,372	,316
-3	-,472	,302
-2	-,509	,289
-1	-,534	,277
0	-,207	,267
1	,192	,277
2	,327	,289
3	,210	,302
4	,376	,316
5	,451	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Унгария with Hungary

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,109	,333
-4	-,230	,316
-3	-,329	,302
-2	-,117	,289
-1	-,267	,277
0	-,713	,267
1	-,359	,277
2	,078	,289
3	,158	,302
4	,195	,316
5	,333	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: България with Bulgaria

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,141	,333
-4	,165	,316
-3	,112	,302
-2	,052	,289
-1	,169	,277
0	,292	,267
1	-,049	,277
2	-,261	,289
3	,000	,302
4	,026	,316
5	-,057	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Италия with Italy

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	-,073	,333
-4	-,037	,316
-3	-,105	,302
-2	-,195	,289
-1	-,281	,277
0	-,232	,267
1	,189	,277
2	,336	,289
3	,293	,302
4	,433	,316
5	,355	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Люксембург with Luxembourg

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	-,335	,333
-4	,157	,316
-3	-,116	,302
-2	,026	,289
-1	,122	,277
0	,270	,267
1	-,121	,277
2	-,208	,289
3	,052	,302
4	-,070	,316
5	-,011	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Хърватия with Croatia

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,160	,333
-4	-,210	,316
-3	-,454	,302
-2	-,481	,289
-1	-,426	,277
0	-,135	,267
1	,086	,277
2	,209	,289
3	,349	,302
4	,414	,316
5	,385	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Латвия with Latvia

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,067	,333
-4	,119	,316
-3	-,066	,302
-2	-,260	,289
-1	-,322	,277
0	-,269	,267
1	-,461	,277
2	-,389	,289
3	,007	,302
4	,200	,316
5	,223	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Португалия with Portugal

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,151	,333
-4	-,034	,316
-3	-,211	,302
-2	-,327	,289
-1	-,490	,277
0	-,426	,267
1	-,030	,277
2	,236	,289
3	,315	,302
4	,475	,316
5	,503	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Испания with Spain

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,102	,333
-4	-,053	,316
-3	-,185	,302
-2	-,329	,289
-1	-,467	,277
0	-,363	,267
1	,131	,277
2	,301	,289
3	,364	,302
4	,470	,316
5	,484	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Ирландия with Ireland

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	-,164	,333
-4	-,294	,316
-3	-,549	,302
-2	-,579	,289
-1	-,398	,277
0	-,207	,267
1	,005	,277
2	,048	,289
3	,468	,302
4	,515	,316
5	,349	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Кипър with Cyprus

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,246	,333
-4	-,024	,316
-3	-,300	,302
-2	-,578	,289
-1	-,773	,277
0	-,542	,267
1	-,086	,277
2	,379	,289
3	,463	,302
4	,484	,316
5	,333	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

Cross Correlations

Series Pair: Гърция with Greece

Lag	Cross Correlation	Std. Error[a]
-5	,211	,333
-4	-,087	,316
-3	-,413	,302
-2	-,646	,289
-1	-,635	,277
0	-,383	,267
1	,208	,277
2	,505	,289
3	,616	,302
4	,586	,316
5	,351	,333

a. Based on the assumption that the series are not cross correlated and that one of the series is white noise.

ФИНАНСОВАТА ДИСЦИПЛИНА В ЕС – ПРОБЛЕМИ И ПЕРСПЕКТИВИ

Автори: Атанас Атанасов
Силвия Трифонова
Светла Бонева
Валя Василева
Филип Петков
Антон Праматаров

Рецензенти:
доц. д-р Гергана Михайлова-Борисова
проф. д-р Татяна Хубенова-Делисивкова

Дата на издаване: 25.11.2026 г.

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФИЯ

ISBN: 978-619-7209-59-4

ИЗДАТЕЛСТВО: ЕВДЕМОНИЯ ПРОДЪКШЪН

Гр. София
2026 г.